ΜΑΥΡΗ ΒΙΒΛΟΣ
ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ

SCHWARZBUCHES
DER BESATZUNG

Β΄ έκδοση
συμπληρωμένη και διορθωμένη

Zweite ergänzte und korrigierte Ausgabe

ΑΘΗΝΑ • ATHEN • 2006

Επιτροπή α΄ έκδοσης της «ΜΑΥΡΗΣ ΒΙΒΛΟΥ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ»
† Πέτρος Ανταίος, Παναγιώτης Αρώνης, Μανώλης Γλέζος, Αθηνά Κακολύρη, Πέτρος Κουλουφάκος,
Γιάννης Κυριακάκος, Φραγκίσκος Κωνσταναράκης, Γ.Α. Μαγκάκης, Κώστας Παπαγιαννάκης, Χαράλαμπος Ρούπας

Ausschuss der I. Ausgabe des «SCHWARZBUCHES DER BESATZUNG»
† Petros Antaios, Panagiotis Aronis, Manolis Glesos, Athina Kakolyri, Petros Kouloufakos, Jannis Kyriakakos,
Frangiskos Konstantarakis, G.A. Mangakis, Kostas Papajannakis, Haralambos Roupas

Η β΄ έκδοση της «ΜΑΥΡΗΣ ΒΙΒΛΟΥ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ» έγινε
με την οικονομική στήριξη της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Αθήνας

Die 2. Ausgabe des «SCHWARZBUCHES DER BESATZUNG» wurde durch
die ökonomische Unterstützung der Selbstverwaltung der Präfektur Athen vollbracht.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ Β΄ ΕΚΔΟΣΗΣ: Μανώλης Γλέζος
VERANTWORTLICH FÜR DIE 2. AUSGABE: Manolis Glesos

Copyright © Αθήνα 2006, Εθνικό Συμβούλιο για τη διεκδίκηση των οφειλών της Γερμανίας προς την Ελλάδα
Athen 2006, Nationalrat für die Entschädigungsforderungen Griechenlands an Deutschland.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Πόπη Μουπαγιατζή
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Αλέξανδρος Γαγγάδης
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Δ. Βασιλειάδης
BERARBEITUNG DER AUSGABE UND DES GRIECHISCHEN TEXTES: P. Moupajatzi
BERARBEITUNG KÜNSTLERISCHE BILDER: Al. Gagadis
BERARBEITUNG DES DEUTSCHEN TEXTES: D. Vassiliadis

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ: *Εθνική Αντίσταση 1941-1944, Γράμματα και μηνύματα εκτελεσμένων πατριωτών,* Κέδρος, Αθήνα 1974 • Γ. Κουβά, *Σκοπευτήριο Καισαριανής – Η ματωμένη καρδιά της Ελλάδας,* Εντός, Αθήνα 2003 • *Μαρτυρική πόλη Καλαβρύτων,* Φωτογραφικό λεύκωμα για τα 60 χρόνια από το Ολοκαύτωμα, Δήμος Καλαβρύτων, 2003 • *Μαύρη Βίβλος της Κατοχής, α΄ έκδοση* • Β. Μαθιόπουλου, *Εικόνες Κατοχής*, Μετόπη, Αθήνα 1980 • Σπ. Μελετζή, *Με τους Αντάρτες στα Βουνά* • Α. Μπαχαριάν-Π. Ανταίου: *Εικαστικές Μαρτυρίες* • Τ. Ψαράκη, *Ντοκουμέντα Κατοχής*
FOTOS AUS DEN BÜCHERN: *Nationaler Widerstand 1941-1944, Briefe und Botschaften der erschossenen Patrioten*, Herausgeber Kedros, Athen 1974 • Jannis Kouvas, *Exekutionsort Kaissariani – Das blutende Herz Griechenlands*, Entos, Athen 2003 • *Märtyrer-Stadt Kalavryta*, Fotographischer Album für die 60 Jahre von Holokaust, Stadtgemeinde Kalavryta 2003 • *Schwarzbuch der Besatzung*, a Ausgabe • Vassos Mathiopoulos, *Bilder der Besatzung*, Metopi, Athen 1980 • Spyros Meletzis, *Mit den Rebellen auf den Bergen* • A. Bacharian – P. Antaios, *Abbildende Zeugnisse* • T. Psarakis, *Dokumente der Besatzung*.

ΠΑΡΑΓΩΓΗ: ΑΝΑΓΡΑΜΜΑ – Μ. ΚΑΙ Ε. ΜΠΑΛΗΣ Ο.Ε.
PRODUKTION: ANAGRAMMA – M. UND E. BALIS O.E.

ΔΙΑΘΕΣΗ: Εθνικό Συμβούλιο για τη διεκδίκηση των οφειλών της Γερμανίας προς την Ελλάδα,
Πειραιώς και Βούλγαρη 2, Τηλ.: 210 5233871
VERTRIEB: Nationalrat für die Entschädigungsforderungen Griechenlands an Deutschland,
Piräus und Voulgari Str. 2., Tel.: 210 5233871

ISBN 978-960-89102-1-8

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Με το χέρι στην καρδιά 4

Η επίλυση του προβλήματος
των αποζημιώσεων, νομικό και ηθικό χρέος 8

Η οικονομική καταστροφή της Ελλάδας
και οι νόμιμες απαιτήσεις επανορθώσεων 12

Εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας
κολαζόμενα από το Διεθνές Δίκαιο 23

Η ηθική όψη του ζητήματος των γερμανικών
πολεμικών επανορθώσεων στα θύματα και στα
επιζήσαντα θύματα του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου ... 36

Δεν Επαιτούμε, Απαιτούμε! 45

Η διεκδίκηση των αποζημιώσεων
είναι διαρκής μέχρι τελικής δικαίωσης 52

Ψήφισμα 54

Το νούμερο 42320 57

Μαρτυρολόγιο

Ολοκαυτώματα – Εκατόμβες Θυσιών 60

Τα ναζιστικά Στρατόπεδα 92

Καλάβρυτα 98

Η σφαγή του χωριού Κομμένο της Άρτας 105

Το Ολοκαύτωμα των Επαρχιών Βιάννου
και Ιεράπετρας Κρήτης 109

Ολοκαύτωμα Διστόμου 111

Συνοπτικό Αντιστασιακό Ημερολόγιο 117

Δυνάμεις Κατοχής που απασχόλησε
στην Ελλάδα η Εθνική Αντίσταση 125

INHALT

Hand aufs Herz 4

Die Lösung der Entschädigungsfrage:
juristische und moralische Verpflichtung 8

Die Wirtschaftliche Katastrophe
Griechenlands und die rechtlichen
Ansprüche auf Reparationen 12

Verbrechen Gegen die Menschlichkeit,
nach Völkerrecht strafbar 23

Wiederguttmachung der bundesrepublik
Deutschland an die Opfer und Hinterbliebenen
des zweiten weltkriegs 36

Wir betteln nicht, wir verlangen! 45

Die Forderung auf die Entschädigungen
bis zu ihrer erfüllung und Befriedigung 52

Abrtimmungsbeschluss 54

Die Nummer 42320 57

Mertyrer-Verzeichnis

Massenmorde - Hekatomben von Opfern 60

Die Nazi-Konzentrationslager 92

Kalavryta 98

Das Massaker des dorfes Kommeno bei Arta 105

Massenmorde ein den Provinzen
Viannos und Ierapetra auf Kreta 109

Massenmord in Distomo 111

Kurz gefasstes Widerstands-Tagebuch 117

Besatzungstruppen, die vom
Nationalen Widerstand in Griechenland
bekämpft wurden 125

Με το χέρι στην καρδιά

Με την ημερίδα που πραγματοποιήθηκε τον Νοέμβριο του 1998 στην Παλαιά Βουλή, καθώς και με την έκδοση αυτή, παρουσιάζεται με τη μεγαλύτερη δυνατή πληρότητα η ιστορική, ηθική και νομική πλευρά του προβλήματος των γερμανικών οφειλών. Είναι λυπηρό ότι μια αδικαιολόγητη καθυστέρηση εκπλήρωσης στοιχειωδών κανόνων του διεθνούς δικαίου και τήρησης πανανθρώπινων αξιών καθιστά αναγκαίες παρόμοιες εκδηλώσεις και εκδόσεις και μάλιστα μετά παρέλευση μισού και πλέον αιώνα.

Προφανής σκοπός και στόχος της έκδοσης στην ελληνική και τη γερμανική γλώσσα είναι η ενημέρωση και δραστηριοποίηση του ελληνικού και γερμανικού κοινού, καθώς και των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας, στα οποία παρέχονται τα βασικά δεδομένα του προβλήματος. Τελικοί αποδέκτες των στοιχείων, των απόψεων, των επιχειρημάτων και των προτάσεων, τα οποία περιέχονται στα Πρακτικά και στο Ψήφισμα της Ημερίδας, είναι βέβαια οι αρχές της Γερμανικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας και της Ελληνικής Δημοκρατίας, που οφείλουν επιτέλους να προχωρήσουν σε επαγωγικό διάλογο και φιλική συνεργασία για την επίλυση του προβλήματος, το οποίο, όπως αναφέρεται στο θέμα της Ημερίδας, αποτελεί «**προϋπόθεση για την εδραίωση της φιλίας των λαών Ελλάδας και Γερμανίας**».

Ιδιαίτερη σημασία έχει, νομίζουμε, να υπογραμμίσουμε προς όλους τους αποδέκτες ότι επικεφαλής αυτής της προσπάθειας, από ελληνικής πλευράς, βρίσκονται

Hand aufs Herz

Mit der Tagung, die im November 1998 im alten Parlament veranstaltet wurde, und mit dieser Veröffentlichung wird mit der größtmöglichen Vollständigkeit die historische, moralische und rechtliche Seite des Problems der deutschen Kriegsschulden behandelt. Es ist bedauerlich, dass eine durch nichts zu begründende Verzögerung der Erfüllung wesentlicher Grundsätze des Völkerrechts und der Wahrung allgemein menschlicher, moralischer Werte, solche Veranstaltungen und Veröffentlichungen notwendig machen, und dies nach mehr als einem halben Jahrhundert.

Ziel und Zweck dieser Veröffentlichungen auf Griechisch und Deutsch ist die Information und Aktivierung der griechischen und deutschen Öffentlichkeit, sowie der Medien, indem ihnen die wesentlichen Fakten des Problems zur Verfügung gestellt werden. Eigentliche Empfänger der Vorgänge, Ansichten, Argumente und Vorschläge, die im Protokoll und in den Beschlüssen der Tagung enthalten sind, sind natürlich die Behörden der Bundesrepublik Deutschland und der Republik Griechenland, die endlich zu einem wirksamen Dialog und einer freundschaftlichen Zusammenarbeit zur Lösung dieses Problems gelangen müssen. Ziel dieser Bemühungen ist, wie in der Tagung erwähnt wird, "**die Voraussetzung für die Festigung und Verwirklichung der Freundschaft der Völker Griechenlands und Deutschlands zu schaffen**".

Von besonderer Bedeutung erscheint uns, und dies wollen wir gegenüber allen Empfängern dieser Veröffentlichung betonen, dass an

Οι Γερμανοί στην Ακρόπολη.
Στις 27 Απριλίου του 1941 τα χιτλερικά στρατεύματα μπαίνουν στην Αθήνα.
(Από το βιβλίο του Β. Μαθιόπουλου *Εικόνες Κατοχής*)

Die Deutschen auf der Akropolis.
Am 27. April marschieren die deutschen Truppen in Athen ein.
(Von dem Buch des V. Mathiopoulos, *Bilder der Besatzung*)

αγωνιστές της Εθνικής Αντίστασης ολόκληρου του αντιστασιακού φάσματος, οι οποίοι ανήκουν σήμερα σε όλες τις πολιτικές τάσεις της χώρας. Άνθρωποι, που στα κορμιά και στις ψυχές τους έχουν χαραγμένα βαθιά με φωτιά και με σίδερο τα ίχνη του αγώνα για την απελευθέρωση της Ευρώπης και του ίδιου του γερμανικού λαού από τη βαρβαρότητα του ναζισμού. Και γνωρίζουν ότι τα θεμέλια της αναγεννημένης δημοκρατικής Γερμανίας, που ευημερεί σήμερα, στεριώθηκαν και με το αίμα και τις άμετρες θυσίες τις δικές τους, αλλά και την εργασία εκατοντάδων χιλιάδων Ελλήνων.

Θεωρούμε ότι η πολιτική ηγεσία της σημερινής Γερμανίας, που δεν αποφασίζει ακόμα να προχωρήσει σε ένα δημοκρατικό διάλογο, θα έπρεπε να αναρωτηθεί, με το χέρι στην καρδιά, πού θα βρίσκονταν σήμερα η ίδια και οι αξιότεροι γιοι και θυγατέρες του γερμανικού λαού, εάν δεν είχε ευοδωθεί εκείνος ο αγώνας, που στοίχισε ποτάμια αίμα και αμέτρητες καταστροφές στους λαούς της Ευρώπης και στο λαό μας...

Αυτό τον αγώνα, στο όνομα των διαιώνιων αξιών αλληλεγγύης και φιλίας των λαών, συνεχίζουν σήμερα με συνέπεια οι συνειδήσεις εκείνες που δεν βολεύονται με την αδικία και τις μικρόψυχες εγωιστικές σκοπιμότητες. Και είναι αποφασισμένες να χρησιμοποιήσουν όλα τα έννομα και ηθικώς άψογα μέσα, στο πλαίσιο των διακρατικών σχέσεων και της Ενωμένης Ευρώπης, για τη δικαίωσή του.

Βασική εγγύηση για την επιτυχία του αγώνα αυτού αποτελεί το γεγονός ότι και από γερμανικής πλευράς, στην ίδια τη χώρα τους, στρατεύονται οι τίμιοι αντιναζιστές και δημοκράτες, όλοι όσοι δεν βολεύονται στη

der Spitze dieser Bemühungen von griechischer Seite sich Kämpfer des Nationalen Widerstandes aller Lager befinden, die heute allen politischen Parteien des Landes angehören. Diese Menschen tragen in ihren Körpern und in ihren Seelen die Spuren des Kampfes um die Befreiung Europas und selbst des deutschen Volkes von der Barbarei des Nazismus. Sie wissen, dass die Grundlagen des neugeborenen, demokratischen Deutschlands, das heute im Wohlstand lebt, auch mit ihrem Blut und ihren unzähligen Opfern, aber auch durch die Arbeit hunderttausender Griechen gefestigt wurden.

Wir sind der Meinung, dass die politische Führung des heutigen Deutschlands, die sich bis jetzt nicht zu einem zwischenstaatlichen Dialog entschlossen hat, sich mit aller Ehrlichkeit fragen sollte, wo sie selbst und ihre Söhne und Töchter sich befänden, wenn jener Kampf, in dem Ströme von Blut flossen und den Völkern Europas und unserem eigenen Volk unzählige Katastrophen zugefügt wurden, kein glückliches Ende genommen hätte.

Dieser Kampf, im Namen der zeitlosen Werte der Solidarität und der Freundschaft der Völker, wird heute konsequent und gewissenhaft von denjenigen fortgesetzt, die sich nicht mit dem Unrecht und den kleinlichen, egoistischen Zweckmäßigkeiten zufrieden geben. Sie sind auch entschlossen, im Rahmen der bilateralen Beziehungen in der Europäischen Gemeinschaft, sämtliche gesetzlichen und moralischen Mittel einzusetzen, um zu einer gerechten Lösung des Problems beizutragen.

Garantie für den Erfolg dieses Kampfes bildet die Tatsache, dass auch auf deutscher Seite, im eigenen Land, aufrechte Antifaschisten und Demokraten sich zusammenfinden, all jene, die sich nicht mit dem Vergessen, einer fal-

Οι ερπύστριες βεβηλώνουν τον Ιερό Βράχο.
(Από το βιβλίο *Εικόνες Κατοχής*)

Die Panzerraupen schädigen den heiligen Felsen.
(Von dem Buch, *Bilder der Besatzung*)

λήθη, στην ψευδο-«αναθεώρηση» μιας ζοφερής ιστορικής αλήθειας, και συμπαρατάσσονται στο πλευρό των Ελλήνων αγωνιστών της Αντίστασης και του ελληνικού λαού.

schen «Revision», einer bitteren historischen Wahrheit begnügen, und sich auf die Seite der griechischen Widerstandskämpfer und des griechischen Volkes stellen.

Μανώλης Γλέζος
Πρόεδρος του Εθν. Συμβουλίου Διεκδίκησης Γερμανικών Επανορθώσεων

Γεώργιος-Αλ. Μαγκάκης
Πρόεδρος της «Ενωμένης Εθνικής Αντίστασης» 1941-44»

† Πέτρος Ανταίος
Γεν. Γραμματέας της «Ενωμένης Εθνικής Αντίστασης 1941-44»

Manolis Glesos
Präsident des «Nationalrates zur Forderung deutscher Kriegsschulden»

Georgios Al. Mangakis
Präsident der «Bewegung Vereinigter Nationaler Widerstand 1941-1944»

† Petros Antaios
Generalsekretär der «Bewegung Vereinigter Nationaler Widerstand 1941-1944»

Η επίλυση του προβλήματος των αποζημιώσεων. Νομικό και ηθικό χρέος...

Άνοιγμα της Ημερίδας (25 Νοεμβρίου 1998) από τον καθηγητή και πρώην Υπουργό ***Γεώργιο-Αλέξανδρο Μαγκάκη***

ΑΓΑΠΗΤΟΙ ΦΙΛΕΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΙ, συναγωνιστές και συμμαχητές. Έχουν περάσει πάνω από πενήντα τρία χρόνια από τον τερματισμό του πολέμου και το θέμα της καταβολής των γερμανικών πολεμικών επανορθώσεων στην Ελλάδα δεν έχει ακόμα ρυθμιστεί. Και ας είναι ένα βαρύτατο και πεντακάθαρο ηθικό χρέος.

Οι λόγοι του ιστορικά παράδοξου και ηθικά απαράδεκτου αυτού γεγονός είναι πολλοί. Λόγοι, που όμως μόνο εξηγούν και σε καμιά περίπτωση δεν δικαιολογούν την αφόρητη αυτή αποτελμάτωση. Τώρα, όμως, η κατάσταση αυτή έχει αρχίσει να μεταβάλλεται. Στη μεταβολή αυτή συμβάλλουν:

Πρώτον: Η σύναψη της Συμφωνίας της Μόσχας του 1990. Η συμφωνία αυτή καταρτίστηκε μεταξύ, από τη μια μεριά, των δύο τότε γερμανικών κρατών (του δυτικού και του ανατολικού) και, από την άλλη, των τεσσάρων δυνάμεων κατοχής της Γερμανίας, δηλαδή των ΗΠΑ, της Αγγλίας, της Γαλλίας και της Σοβιετικής Ένωσης. Γι' αυτό ονομάστηκε και «Συμφωνία 2+4».

Η Συμφωνία αυτή θεωρείται σύναψη Συνθήκης Ειρήνης. Προβλέπει δε και για το θέμα της καταβολής, από την ενιαία πια Γερμανία, των οφειλόμενων πολεμικών απο-

Tagung mit dem thema: Die Lösung der Entschädigungsfrage: juristische und moralische Verpflichtung

Eröffnung der Tagung (25. November 1998) durch Prof. ***Georgios - Alexandros Mangakis****, ehem. Minister*

LIEBE FREUNDINNEN, liebe Freunde und Mitkämpfer, es sind mehr als 53 Jahre nach dem Ende des Krieges vergangen, und die Frage der Leistung der deutschen Kriegsentschädigungen an Griechenland wurde noch immer nicht geklärt, obwohl dies eine schwere und offenkundige moralische Schuld ist. Die Gründe für dieses historisch paradoxe und moralisch inakzeptable Geschehen sind vielfältig. Es sind Gründe, die aber nur erklären und in keiner Weise die unerträgliche Gleichgültigkeit entschuldigen. Nun aber beginnt sich die Lage zu ändern. Zu dieser Änderung tragen bei:

Erstens: Der Abschluss des Vertrages von Moskau im Jahre 1990. Dieser Vertrag wurde auf der einen Seite von den damaligen zwei deutschen Staaten (dem westlichen und dem östlichen) und auf der anderen von den vier Besatzungsmächten in Deutschland (U.S.A., England, Frankreich und der Sowjetunion) abgeschlossen. Deshalb wurde der Vertrag «2 + 4 Vertrag» genannt. Dieser Vertrag gilt als Friedensvertrag. Er sieht auch die Leistung von Kriegsentschädigungen durch das vereinte Deutschland an die Länder und Opfer der nazistischen Grausamkeit während des 2. Weltkriegs vor.

Der Vertrag setzt sogar fest, dass die interes-

ζημιώσεων στις χώρες και στα θύματα που υπέστησαν κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκόσμιου πολέμου τη ναζιστική θηριωδία. Ορίζει, μάλιστα, ότι εντός μιας πενταετίας, δηλαδή ως το 1995, οφείλουν οι ενδιαφερόμενες χώρες να θέσουν το θέμα των διεκδικήσεών τους στη Γερμανική Κυβέρνηση. Αλλιώς η αξίωσή τους παραγράφεται.

Με βάση αυτή τη Συμφωνία της Μόσχας δόθηκαν ήδη αποζημιώσεις στη Ρωσία, την Πολωνία και το Ισραήλ, πέραν εκείνων, που τους είχαν σε διάφορα χρονικά διαστήματα χορηγηθεί.

Η Ελληνική Κυβέρνηση υπέβαλε το 1995, λίγο πριν εκπνεύσει η πενταετής προθεσμία, σχετική διπλωματική διακοίνωση διά του Πρέσβη μας στη Βόννη. Στη διακοίνωση αυτή η Γερμανική Κυβέρνηση απάντησε αρνητικά, με ασυνήθιστη ταχύτητα (αυθημερόν) και κατηγορηματικότητα, πράγμα που δηλώνει τουλάχιστον νευρικότητα και αμηχανία. Το θέμα είναι, επομένως, και από τη σκοπιά της Συμφωνίας της Μόσχας, ανοικτό προς ρύθμιση.

Δεύτερον: Με τη Συμφωνία της Μόσχας, που έχει χαρακτήρα εναλλακτικής συνθήκης ειρήνης, επήλθε η ενοποίηση της Γερμανίας. Έτσι υλοποιήθηκε και αυτή η προϋπόθεση, που, κατά μια ερμηνεία, μπορούσε να συναχθεί από τη Συμφωνία της Βόννης το 1952, η οποία όριζε ως διάδοχο του Γ΄ Ράιχ την ενοποιημένη Γερμανία, πρόβλεπε δε τη σχετική αναβολή εκπλήρωσης της υποχρέωσης καταβολής πολεμικών αποζημιώσεων ως την υπογραφή συνθήκης ειρήνης.

Τρίτον: Η Γερμανική Κυβέρνηση προσέφυγε στον Άρειο Πάγο και ζητά την αναίρεση της απόφασης του Πρωτοδικείου Λιβαδειάς, που επιδίκασε αποζημιώσεις

sierten Länder innerhalb von fünf Jahren, d.h. bis 1995 der deutschen Regierung die Frage der Kriegsentschädigungen vorlegen sollen. Ansonsten verjähre ihr Anspruch.

Auf Grund dieses Vertrags von Moskau wurden bereits Kriegsentschädigungen an Russland, Polen und Israel gezahlt, die über die zu verschiedenen Zeiten geleisteten Zahlungen hinausgingen. Die griechische Regierung hat im Jahr 1995, kurz vor Ablauf der Fünfjahresfrist, eine entsprechende diplomatische Note durch den griechischen Botschafter in Bonn übereichen lassen. Auf diese Note antwortete die deutsche Regierung negativ, mit ungewöhnlicher Schnelligkeit (noch am gleichen Tag) und Entschiedenheit, was zumindest Nervosität und Verlegenheit verrät. Die Frage ist also auch im Hinblick auf den Vertrag von Moskau noch offen.

Zweitens: Durch den Vertrag von Moskau, der den Charakter eines alternierenden Friedensvertrages besaß, kam die Vereinigung Deutschlands zustande. In diesem wurde auch die Voraussetzung erfüllt, welche, einer Interpretation zufolge, aus dem Vertrag von Bonn aus dem Jahre 1952 gefolgert werden kann. Nach diesem Vertrag wurde das vereinte Deutschland als Nachfolger des Dritten Reiches bestimmt und ein Aufschub der Verpflichtungen zur Leistung von Kriegsentschädigungen bis zur Unterzeichnung eines Friedensvertrages vorgesehen.

Drittens: Die deutsche Regierung legte beim Areopag (oberstes griechisches Verfassungsgericht) Beschwerde ein und verlangte die Aufhebung des Urteils des Landgerichts der Stadt Livadia, welches über eine Entschädigung der Opfer der nazistischen Unmenschlichkeiten fürdie Massaker von Dorf Distomo urteilte. Auf

στα θύματα της ναζιστικής θηριωδίας για τη σφαγή στο Δίστομο. Έτσι, όμως, η Γερμανία αποδέχθηκε έμπρακτα την αρμοδιότητα των ελληνικών δικαστηρίων να αποφασίζουν για το θέμα των γερμανικών πολεμικών επανορθώσεων και αποδυνάμωσε τον ισχυρισμό της ότι στο θέμα αυτό ισχύει ο θεσμός της ετεροδικίας, αυτόν ακριβώς τον οποίο επικαλείται.

Με τα νεότερα αυτά γεγονότα έχει ανοίξει ο δρόμος για την επίλυση του θέματος της καταβολής των γερμανικών πολεμικών επανορθώσεων στην Ελλάδα.

Στη διακοίνωση της Ελληνικής Κυβέρνησης, η Γερμανική απάντησε αρνητικά με ασυνήθιστη ταχύτητα (αυθημερόν), πράγμα που δηλώνει τουλάχιστον νευρικότητα και αμηχανία.

Ιδιαίτερη προσοχή όμως πρέπει να δοθεί και στην υποχρέωση της Γερμανίας να εξοφλήσει το λεγόμενο «αναγκαστικό κατοχικό δάνειο», το οποίο «διατάχθηκε» η κατοχική κυβέρνηση αδρεικέλων στην Ελλάδα να χορηγήσει στη Γερμανία.

Η δεσμευτικότητα της υποχρέωσης αυτής είναι ανυποχώρητη για δύο λόγους, ένα νομικό και έναν ηθικό.

Νομικά, η δεσμευτικότητα αυτή στηρίζεται σε σαφέστατους νομικούς κανόνες, ενισχύεται δε κατά τρόπο ατράνταχτο και από το εξής σπάνιας ιδιομορφίας γεγονός:

Λίγες εβδομάδες πριν από την κατάρρευση της ναζιστικής Γερμανίας, οι αρμόδιοι της τότε Γερμανικής Κεντρικής Τράπεζας, της Reichsbank, αναγνώρισαν ρητά, με γνωμάτευση που υπέβαλαν στο Γερμανικό Υπουργείο Οικονομικών, τη δεσμευτικότητα αυτού του «γερμανικού χρέους προς την Ελλάδα», το οποίο μάλιστα αποτιμήθηκε «για μελλοντική

diese Weise akzeptierte Deutschland praktisch die Zuständigkeit der griechischen Gerichte, über die Frage der deutschen Kriegsentschädigungen zu entscheiden und entkräftete hiermit ihre eigene Behauptung, dass für diese Frage das Prinzip der Staatenimmunität gelte, welches sie beanspruche. Mit diesen neuen Tatsachen ist der Weg zur Leistung der deutschen Kriegsreparationen an Griechenland frei.

Besondere Beachtung muss aber der Verpflichtung Deutschlands auf Rückzahlung der so genannten «Zwangs -Besatzungsanleihe» geschenkt werden, die an Deutschland zu zahlen die Besatzungsregierung griechischer Kollaborateure «verpflichtet» wurde. Die Rechtsverbindlichkeit dieser Verpflichtung ist aus zwei Gründen unverzichtbar: aus einem rechtlichen und einem moralischen.

Rechtlich: Stützt sich diese Verbindlichkeit auf klare juristische Vorschriften und wird auf eine durch nichts zu erschütternde Weise von dem folgenden eigenartigen Vorfall gestärkt. Wenige Wochen vor dem Zusammenbruch des nazistischen Deutschlands erkannten die Verantwortlichen der damaligen Deutschen Zentralbank, der Reichsbank, ausdrücklich an, die Verbindlichkeit dieser deutschen Schuld an Griechenland" mit einem Gutachten an das deutsche Finanzministerium, die «für zukünftige Zwecke» - wie verbindlich gesagt wurde- auf ungefähr 476 Millionen damalige Mark geschätzt wurde.

Moralisch: Stützt sich die absolute Verpflichtung zur Rückzahlung dieser Anleihe auf die Tatsache, dass deren Zahlung «mit der Pistole an der Schläfe» einer der Hauptgründe für die wirtschaftliche Verelendung und für den Hungertod von mindestens 300.000 Griechen war. Es ist daher keine Übertreibung zu sagen, dass diese Anleihe eine historisch einmalige Form des

χρήση» –όπως δεσμευτικά ειπώθηκε– σε περίπου, τότε, 476 εκατομμύρια μάρκα.

Ηθικά, η απόλυτη δεσμευτικότητα της υποχρέωσης εξόφλησης του δανείου αυτού στηρίζεται στο γεγονός ότι η σύναψή του «με το πιστόλι στον κρόταφο» υπήρξε μια από τις κύριες αιτίες της οικονομικής εξαθλίωσης και του θάνατου από την πείνα τουλάχιστον 300.000 Ελλήνων. Δεν είναι έτσι υπερβολή να παρατηρηθεί ότι το δάνειο αυτό συνιστά ιστορικά πρωτοφανή μορφή τέλεσης του πιο αποκρουστικού εγκλήματος, του «εγκλήματος της γενοκτονίας», που διαπράχθηκε μάλιστα με μια μέθοδο αποκρουστικά τεχνοκρατική, με όργανο, συγκεκριμένα, τον τραπεζικό μηχανισμό εκτύπωσης πληθωριστικού χρήματος.

Για όλους αυτούς τους λόγους η επίλυση του θέματος των οφειλόμενων γερμανικών πολεμικών επανορθώσεων σε όλες του τις πτυχές συνιστά νομική και ηθική αναγκαιότητα. Η επίλυση δε αυτή θα αποτελέσει και την καλύτερη βάση, που πάνω της μπορεί να στηριχθεί μια εγκάρδια, ανέφελη φιλική σχέση ανάμεσα στους λαούς μας, στον ελληνικό και το γερμανικό, οι οποίοι, μαζί και με τους άλλους ευρωπαϊκούς λαούς, μοχθούν για την οικοδόμηση της Ενωμένης Ευρώπης.

Η επίλυση όμως αυτή απαιτεί αγώνα, που πρέπει να τον διεξάγουμε επίμονα και αποφασιστικά όλοι μαζί και από τις δύο πλευρές. Όλοι μαζί όσοι πιστεύουμε, και στην Ελλάδα και στη Γερμανία, ότι το ηθικό χρέος δεν παραγράφεται ποτέ και ότι η φιλία, που στηρίζεται στη δικαιοσύνη και την ηθική συνέπεια, είναι κοινή μας υπόθεση, για την οποία αξίζει ν' αγωνιζόμαστε.

Στο πνεύμα αυτό ανοίγουμε τη σημερινή μας συζήτηση.

abstoßenden Verbrechens des Völkermords darstellt, der mit technokratischen Methoden begangen wurde, konkret mit der Vermittlung des Bankmechanismus, der inflationäres Geld gedruckt hat.

Aus allen diesen Gründen stellt die Lösung der Frage der geschuldeten deutschen Kriegsentschädigungen in all ihren Formen eine juristische und moralische Notwendigkeit dar. Die Lösung dieser Frage bildet auch die beste Grundlage, für die herzliche und ungetrübte Freundschaft unserer Völker - des Griechischen und des Deutschen -, welche sich gemeinsam mit den anderen europäischen Völkern um den Bau des Vereinten Europa bemühen.

Auf die Note der griechischen Regierung antwortete die deutsche, mit ungewöhnlicher Schnelligkeit, negativ (am selben Tag). Eine Tatsache, die mindestens Nervosität und Verlegenheit verrät.

Aber diese Lösung erfordert einen Kampf, den wir alle zusammen, auf beiden Seiten, (sowohl auf griechischer, als auch auf deutscher Seite) beharrlich und entschieden führen müssen. Wir alle, die in Griechenland und in Deutschland glauben, dass die moralische Schuld niemals verjährt und dass die Freundschaft, die sich auf die Gerechtigkeit und die moralische Verantwortung stützt, unsere gemeinsame Aufgabe ist, sind überzeugt, dass es sich lohnt, dafür zu kämpfen.

Auszug eines Briefes des Leiters der Widerstandsorganisation P.E.A.N. K. Perrikos, bevor er exekutiert wurde, an seine Tochter, in dem er sie auffordert, dafür zu arbeiten, dass die Kriege aufhören sollten, es allen Menschen wohl ergehe, alle Staaten sich vereinten und die Welt glücklich werde.

Η οικονομική καταστροφή της Ελλάδας και οι νόμιμες απαιτήσεις επανορθώσεων

Ομιλία του καθηγητή Οικονομικής Ιστορίας του Πανεπιστημίου Πειραιά
Αθανασίου Καλαφάτη

Ι. Η Δημιουργία του Κατοχικού Δανείου

Η εισβολή του Γερμανικού Στρατού στην Ελλάδα σημαίνει και την «εισβολή στην Ελληνική Οικονομία». Η κάλυψη των αναγκών συντήρησης των γερμανικών στρατευμάτων και των πολεμικών επιχειρήσεων επιχειρείται, σε μια πρώτη φάση, να καλυφθούν με την έκδοση χαρτονομίσματος των ιταλικών και γερμανικών Αρχών Κατοχής, που ανταλλάσσονται με ελληνικές δραχμές. Η πρακτική αυτή θα ισχύσει ως τις 18 Ιουλίου 1941, οπότε θα επέλθει συμφωνία μεταξύ των δυνάμεων κατοχής και της κατοχικής ελληνικής κυβέρνησης. Με τη συμφωνία αυτή η κάλυψη των αναγκών των Αρχών Κατοχής θα αντιμετωπίζεται με προκαταβολές σε δραχμές, που θα εκδίδονται από την Τράπεζα της Ελλάδος, το δε ποσόν εξαγοράς θα θεωρείται ως επιστροφή και μείωση του χρέους από τις Αρχές Κατοχής.

Σε εκτέλεση της συμφωνίας αυτής ορίστηκε όπως το Ελληνικό Κράτος καταβάλει στο Στρατό Κατοχής 3 δισεκατομμύρια το μήνα για τις δαπάνες Κατοχής. Τα ποσά που τελικά καταβλήθηκαν από τον Αύγουστο του 1941 ως το τέλος Δεκεμβρίου του ιδίου έτους ήταν κατά πολύ μεγαλύτερα από

Die Wirtschaftliche Katastrophe Griechenlands und die rechtlichen Ansprüche auf Reparationen

Rede des Professors für Wirtschaftsgeschichte an der Universität Piräus
Athanassios Kalafatis

I. Die Entstehung der Besatzungsanleihe

Der Überfall der deutschen Wehrmacht auf Griechenland bedeutete auch den «Überfall auf die griechische Wirtschaft». Die Deckung der Unterhaltungskosten der deutschen Militärstreitkräfte erfolgte in der ersten Phase durch den Druck von Papiergeld seitens der italienischen und deutschen Besatzungsbehörden, die in griechischen Drachmen umgewechselt wurden. Diese Handhabe wurde bis zum 18. Juli 1941 durchgeführt. Danach kam es zu einem Abkommen zwischen den Besatzungstruppen und der griechischen Regierung der Besatzungszeit. Nach dieser Vereinbarung wurden die notwendigen Bedürfnisse der Besatzungsmächte durch Vorauszahlungen von Drachmen seitens der Bank von Griechenland befriedigt: Die Kaufsumme galt als Rückzahlung und Reduzierung der Schulden der Besatzungsmächte.

In Ausführung dieses Abkommens wurde bestimmt, dass der griechische Staat 3 Mrd. Drachmen pro Monat der Besatzungsmacht als Besatzungskosten zu zahlen hätte. Die Beträge, die schließlich von August 1941 bis Ende des gleichen Jahres bezahlt wurden, waren bedeutend höher als diejenigen, die der

Επάνω: Απαγχονισμός 17 ομήρων στη Φλώρινα (25.7.1943). Κάτω: Οι Ναζί καίνε τα χωριά.
(Ξυλογραφία του Κώστα Πλακωτάρη)

Oben: Aufhängung 17 Geisel in Florina (25. November 1943). Unten: Die Nazis brennen die Dörfer nieder.
(Kostas Plakotaris, Xylographie)

ό,τι όριζε η σχετική συμφωνία. Σύμφωνα με τον καθηγητή Π. Δερτιλή, στο διάστημα αυτό καταβλήθηκαν από την Τράπεζα Ελλαδος 20 δισεκατομμύρια δραχμές, χωρίς να υπολογισθούν οι δαπάνες των Αρχών Κατοχής που καλύπτονταν από τον ελληνικό προϋπολογισμό. Και αυτή η υπέρβαση ενός ποσού υψηλά καθοριζόμενου από τη συμφωνία, λάμβανε χώρα όταν η Ελληνική Οικονομία αδυνατούσε να καταβάλει ένα ποσό ανώτερο από 200 εκατομμύρια το μήνα και όταν, επιπλέον, τα έσοδα του τρέχοντος προϋπολογισμού, δηλαδή του έτους 1941-42 δεν υπερέβαιναν τα 12 δισεκατομμύρια, 9 από τα οποία θα κάλυπταν τις πληρωμές των δημοσίων υπαλλήλων.

Άλλωστε η Ελληνική Οικονομία είχε ήδη υποστεί τις αρνητικές συνέπειες του πολέμου και των πρώτων μηνών της Κατοχής. Το 1941 το εθνικό εισόδημα υπολογίζονταν σε 25 δισεκατομμύρια πραγματικές δραχμές προπολεμικές, όταν το 1939 είχε φθάσει τα 60 δισεκατομμύρια.

Αυτή η επαχθής επιβάρυνση της Ελληνικής Οικονομίας, με τους φοβερούς κοινωνικούς αντικτύπους της, θα ωθήσει την κατοχική ελληνική κυβέρνηση να ζητήσει την παρέμβαση του Γ΄ Ράιχ. Όμως τα αιτήματα αυτά δεν βρίσκουν ανταπόκριση και οι προκαταβολές αυξάνονται, με συνέπεια να αυξάνεται παραπέρα ο πληθωρισμός.

Τελικά, η ολοένα και μεγαλύτερη επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης –και, κατ' επέκταση, της κοινωνικής– θα οδηγήσει στη συμφωνία της 14ης Μαρτίου 1942.

Η συμφωνία αυτή έγινε στη Ρώμη και την υπέγραψαν οι κυβερνήσεις της Γερμανίας και της Ιταλίας. Τη λύση για την άρση του αδιεξόδου πρότεινε ο Ιταλός τραπεζίτης και οικονο-

diesbezügliche Vertrag festgesetzt hatte. Laut Professor P. Dertilis wurden während dieses Zeitraums 20 Mrd. Drachmen von der Bank von Griechenland bezahlt, ohne diejenigen Ausgaben der Besatzungsmächte zu berücksichtigen, die vom griechischen Staatshaushalt gedeckt wurden. Und diese Überschreitung des Betrages, der bereits durch das Abkommen hoch festgesetzt worden war, wurde vollzogen, als die griechische Wirtschaft nicht in der Lage war, mehr als 200 Mio. Drachmen im Monat zu leisten und als darüber hinaus die Einnahmen des Staatshaushalts des Jahres 1941/42 12 Mrd. Drachmen für die Gehälter der Beamten bestimmt waren.

Außerdem hatte die griechische Wirtschaft bereits die negativen Folgen des Krieges und der ersten Monate der Besatzung zu spüren bekommen. Im Jahre 1941 wurde das Nationaleinkommen auf 25 Mrd. reale Drachmen des Vorkriegsjahres geschätzt, während im Jahre 1939 60 Mrd. Drachmen betrug.

Diese schwere Belastung der griechischen Wirtschaft mit ihren schrecklichen sozialen Rückwirkungen brachte die griechische Regierung der Besatzungszeit dazu, ein Einlenken des 3. Reiches zu erbitten. Diesem Verlangen wurde jedoch nicht stattgegeben und die Vorauszahlungen stiegen weiter, mit dem Ergebnis, dass die Inflation weiter anstieg.

Schließlich führte die sich immer mehr verschlechternde wirtschaftliche und soziale Lage zum Abkommen vom 14. März 1942.

Dieses Abkommen wurde in Rom von den Regierungen Deutschlands und Italiens unterzeichnet. Den Weg aus dieser Sackgasse fand der Bankier und Wirtschaftsbevollmächtigte Italiens in Griechenland D' Agostino. Auf

μικός πληρεξούσιος της Ιταλίας στην Ελλάδα Ντ' Αγκοστίνι. Με βάση τη συμφωνία αυτή, οι κατά μήνα αναλήψεις που θα υπερβαίνουν το όριο του 1,5 δισεκατομμυρίου δραχμών, που αντιπροσωπεύουν τα έξοδο Κατοχής, θα χρεώνονταν στην Ελλάδα ως δάνειο προς τη Γερμανία και την Ιταλία.

ΙΙ. Πολιτική οικονομικού σφετερισμού και επιπτώσεις

Ο σκοπός των καθεστώτων κατοχής συνίστατο στην οικονομική πολιτική της «απόσπασης». Έτσι, βασική αρχή στην οποία προχώρησε η οικονομική διαχείριση των κατακτητών ήταν η μεγαλύτερη δυνατή οικειοποίηση και χρήση των αναγκαίων πόρων από την Ελλάδα.

Η πολιτική αυτή οδηγεί στην επίταξη και κατάσχεση των αποθεμάτων και των παραγωγικών μέσων της χώρας. Για την πραγματοποίηση των τελευταίων, απαιτούνται μέτρα και μέθοδοι που θα συμβάλλουν στην απόσπαση των κρυμμένων αποθεμάτων, στη σύλληψη της νέας παραγωγής και στην κινητοποίηση της εργασίας. Η επίτευξη των δύο πρώτων στόχων απαιτεί συνεργασία με τον κατακτητή, που γίνεται δυνατή κάτω από την παροχή χρηματικών αμοιβών. Έτσι, στην αρχή της κατοχής, οι κατακτητές κάνουν χρήση μεγάλης ποσότητας χρήματος για να διευκολύνουν τους συνεργάτες τους και να παρακάμψουν τις δυσκολίες της επίταξης, αγοράζοντας τα αναγκαία αγαθά με το εκδιδόμενο από αυτούς χαρτονόμισμα.

Με τη συμφωνία της 14ης Μαρτίου 1942, θεσμοποιείται παραπέρα αυτός ο τρόπος απόσπασης αγαθών και παραγωγικών πόρων. Οι ολοένα μεγαλύτερες αντιστάσεις στην επίταξη –αντιστάσεις που συνδέονται με την

Grund des neuen Abkommens wurden Auszahlungen, die 1.5 Mrd. Drachmen pro Monat überstiegen und Besatzungskosten darstellten, Griechenland als Anleihe an Deutschland und Italien in Rechnung gestellt.

Da die griechische Regierung nicht hinzugezogen wurde war Griechenland bei diesen Verhandlungen nicht vertreten.

II. Politik der widerrechtlichen wirtschaftlichen Besitzergreifung und deren Auswirkungen

So bestand das Grundprinzip der wirtschaftlichen Verwaltung der Besatzer in der effektivsten Eintreibung und dem Gebrauch der erforderlichen Geldmittel aus Griechenland. Diese Politik führte zur Beschlagnahme und Requisition der Reserven und Produktionsmittel des Landes. Zur Realisierung der letzteren waren Mittel und Methoden erforderlich, die zur Einziehung der versteckten Lagerbestände, zur Aufnahme neuer Produktion und zur Mobilisierung der Arbeitskräfte beitrugen. Die Verwirklichung der ersteren beiden Ziele erforderte die Zusammenarbeit mit den Besetzten, die durch Geldzahlungen ermöglicht wurde. So machten die Eroberer zur Beginn der Besatzung Gebrauch von großen Geldmitteln, um ihre Mitarbeiter zu unterstützen und um die Schwierigkeiten der Beschlagnahme zu umgehen, indem sie die notwendigen Güter mit dem von ihnen gedruckten Papiergeld kauften.

Mit dem Abkommen vom 14. März 1942 wurde diese Art der Abziehung von Gütern und Produktionsmitteln zur ständigen Institution. Der immer größer werdende Widerstand gegen die Requirierung, ein Widerstand, der mit der Verstärkung der Widerstandsbewegung und dem steigendem Bedarf der deut-

Στο Δίστομο, στα Καλάβρυτα, στο Κομμένο…
Από την Κρήτη ως την Ήπειρο ο θρήνος
για τις ναζιστικές θηριωδίες ήταν ίδιος…
(Γ. Βελισσαρίδης: ***Θρήνος για τη σφαγή*****)**

In Distomo, Kalavryta, Kommeno, von Kreta
bis Epirus war die Wehklage wegen der Nazi-
Bestialität die gleiche.
(G. Velissaridis: ***Wehklage für die Massaker*****)**

ενδυνάμωση του αντιστασιακού κινήματος– και οι επαυξανόμενες ανάγκες των γερμανικών επιχειρήσεων ωθούν σε επέκταση των δαπανών κατοχής και των πιστώσεων. Τον Δεκέμβριο του 1942 οι ετήσιες συνολικές δαπάνες κατοχής και πιστώσεις, ανερχόμενες σε 150.000 δισ. δραχμές, θα έχουν επταπλασιαστεί, σε σχέση με τις συνολικές δαπάνες του έτους 1941· τον Δεκέμβρη του 1943 θα έχουν δεκαπενταπλασιαστεί, ανερχόμενες σε 310.000 δισ. δραχμές και τον Σεπτέμβριο του 1944 θα έχουν εξηνταπλασιαστεί –πάντα σε σχέση με το σύνολο του 1941– ανερχόμενες σε 1.130.000 δισ. δραχμές.

Οι δαπάνες αυτές καλύπτονται από νέας κοπής χρήμα και σ' αυτές προστίθενται και οι δαπάνες του Ελληνικού κράτους, προκαλώντας έτσι μεγάλη επιβάρυνση της νομισματικής κυκλοφορίας πάνω στις τιμές. Η αύξηση της νομισματικής κυκλοφορίας συνεπάγεται έτσι υποτίμηση της δραχμής που, με τη σειρά της, επιδρά στην κατανομή του εισοδήματος και θίγει πρώτιστα τους μισθωτούς και τους εργάτες. Την ίδια στιγμή η απόκρυψη των αγαθών και ο έλεγχος οδηγούν στη μαύρη αγορά, μέσα και γύρω από την οποία νέα κοινωνικά στρώματα αναδεικνύονται και άλλα υποχωρούν, καθώς αγοραστές σ' αυτή την αγορά είναι οι συνεργάτες των κατακτητών και οι αγοραστές τροφίμων, που ρευστοποιούν τις περιουσίες τους.

III. Οι υπολογισμοί του Κατοχικού Δανείου

Από την επισκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας διακρίνουμε τους υπολογισμούς, που έχουν γίνει από τους καθηγητές Π. Δερτιλή, Α. Αγγελόπουλο, Τράπεζα της Ελλάδος και Σπύρο Χατζηκυριάκο, υποδιοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος στα χρόνια της Κατοχής.

schen Unternehmungen zusammenhing, führten zu einer Erhöhung der Besatzungskosten und der Kredite. Im Dezember 1942 beliefen sich die jährlichen Besatzungskosten und Kredite auf 150.000 Mrd. Drachmen. Das bedeutete eine siebenfache Steigerung im Verhältnis zu den Gesamtausgaben des Jahres 1941. Im Dezember 1942/43 waren sie auf das fünfzehnfache gestiegen, nämlich auf 310.000 Mrd. Drachmen und im September 1944 war eine sechzigfache Steigerung auf 1.130.000 Mrd. Drachmen zu verzeichnen, stets im Verhältnis zu den Gesamtkosten des Jahres 1941. Diese Ausgaben wurden durch den Druck neuen Geldes gedeckt. Dazu kamen noch die Ausgaben des Staates, was eine große Belastung des Geldumlaufs auf die Preise bewirkte. Die Erhöhung des Geldumlaufs hat eine Abwertung der Drachme zur Folge, welche sich ihrerseits wiederum auf die Einkommensverteilung auswirkte und so in erster Linie die Lohnabhängigen und Arbeiter berührte. Im gleichen Augenblick führte das Verstecken von Gütern und ihrer Kontrolle zur Entstehung eines schwarzen Marktes, in dem und um den sich neue soziale Schichten bildeten bzw. andere verschwanden, da die Käufer auf diesem Markt einerseits Kollaborateure der Besatzer waren, andererseits Käufer von Nahrungsmitteln, welche ihr Vermögen verflüssigen wollten.

III. Die Berechnung der Besatzungsanleihe

Durch eine Übersicht der entsprechenden Bibliographie gelangen wir zu den Berechnungen, die von den Professoren P. Dertilis und A. Angelopoulos, der Bank von Griechenland und Spyros Hatzikyriakos, dem Vizegouverneur der Bank von Griechenland, während

Το 1964 ο Σπύρος Χατζηκυριάκος θα υπολογίσει, με τη βοήθεια γερμανικών στοιχείων, τις προκαταβολές λίγους μήνες πριν από το τέλος του πολέμου σε 38 εκατομμύρια λίρες. Κατά τον Α. Αγγελόπουλο, το ποσό αυτό θα ανέλθει στο τέλος του πολέμου σε 45 εκατομμύρια λίρες ή 4.050 εκατομμύρια δολάρια, από τα οποία 3.500 εκατομμύρια αφορούν προκαταβολές προς τη Γερμανία. Το ποσό αυτό, ανατοκιζόμενο με 3%, απέδιδε το 1991, σύμφωνα πάντα με τον Α. Αγγελόπουλο, το ποσό των 13 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Το ποσό αυτό γίνεται δεκτό και από νεότερους ερευνητές.

Κατά μια άλλη πρόσφατη εκτίμηση, το ποσό του Κατοχικού δανείου σε σημερινές τιμές είναι 18 δισεκατομμύρια δολάρια.

IV. Οι υπολογισμοί των Πολεμικών Επανορθώσεων

Οι πολεμικές επανορθώσεις, σύμφωνα με τον καθηγητή Α. Αγγελόπουλο, αφορούν τις καταστροφές (ζημιές) που προξένησε ο κατακτητής στον υλικό και τεχνικό πλούτο και το γενικότερο οπλισμό της χώρας. Άλλοι μελετητές ενσωματώνουν στο ποσό αυτό ό,τι αφαίρεσε και λήστευσε από τον εθνικό πλούτο ο κατακτητής. Μερικοί ακόμη υπολογίζουν τις ζημιές στο έμψυχο εθνικό κεφάλαιο και στο εθνικό εισόδημα, όπως και τις ζημιές από την καθυστέρηση των αποζημιώσεων, ενώ σε ορισμένες εκτιμήσεις συμπεριλαμβάνονται μόνο οι θετικές ζημιές και σ' άλλες υπολογίζονται και οι μελλοντικές συνέπειες από τις ζημιές.

Εκτιμήσεις συστηματικές για το σύνολο των ζημιών αυτών δεν έχουμε. Από την επισκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας έχουμε τους παρακάτω υπολογισμούς, που άλλοι

der Besatzungszeit vorgenommen wurde.1964 schätzte Spyros Hatzikyriakos mit Hilfe deutscher Daten die Höhe der Vorauszahlungen bis wenige Wochen vor Kriegsende, auf 38 Mio. Lira. Laut A. Angelopoulos erhöhte sich dieser Betrag bei Kriegsende auf 45 Mio. Lira oder 4.050 Mio. USD, von denen 3.500 Mio. USD auf Vorauszahlungen an Deutschland beruhten. Mit einem Zinssatz von 3% ergäbe dieser Betrag - nach A. Angelopoulos - die Summe von 13 Mrd. USD. Dieser Betrag wurde von Forschern auch später bestätigt.

Nach einer anderen kürzlich erfolgten Schätzung beläuft sich die Summe der Besatzungsanleihe zu heutigen Preisen, auf 18 Mrd. USD.

IV. Die Berechnung der Kriegsreparationen

Nach Prof. A. Angelopoulos betreffen die Kriegsreparationen, die Schäden, welche der Besatzer dem materiellen und technischen Reichtum und allgemein der Infrastruktur des Landes zugefügt hatten. Andere Gutachter schließen in diesen Betrag all das ein, was der Besatzer dem nationalen Reichtum geraubt oder um was er diesen vermindert hat. Einige andere berechnen auch die Schäden am Humankapital, am Nationaleinkommen und die Schäden aus der Verzögerung der Entschädigungsleistungen. Einige Schätzungen berücksichtigen nur die positiven Schäden während andere Stellen auch die zukünftigen Folgen der entstandenen Schäden in Rechnung.

Systematische Schätzungen der Gesamthöhe de Schäden liegen nicht vor. Aus einer Übersicht der entsprechenden Bibliographie haben wir die nachstehenden Berechnungen, von denen einige die Gesamtsumme der Forderungen betreffen und andere wieder-

Το έργο ολοκληρώθηκε…
(Γ. Μανουσάκη, Ξυλογραφία)

Das Werk wurde vollendet…
(G. Manoussakis, Xylographie)

αναφέρονται στο σύνολο των απαιτήσεων και άλλοι στην περίοδο της Κατοχής.

◗ *Οι υπολογισμοί του Α. Μπακάλμπαση, το 1945*

Οι εκτιμήσεις αυτές αναφέρονται σε όλες τις πολεμικές ζημιές (υλικός εθνικός πλούτος, έμψυχο εθνικό κεφάλαιο, μειώσεις εθνικού εισοδήματος, καθυστέρηση επανορθώσεων) για την περίοδο της Κατοχής και ανεβάζουν το συνολικό ποσό των ζημιών σε 1.138 εκα-

um nur die Forderungen der Besatzungszeit, berücksichtigen.

◗ *Die Berechnungen von Bakalbassi aus dem Jahr 1945*

Diese Schätzungen beziehen sich auf alle Kriegsschäden (materielles Nationalvermögen, nationales Humankapital, Verminderung des Nationaleinkommens, Verzögerung der Kriegsreparationen) für die Zeit der Besatzung und erhöhen die Gesamtsumme der

τομμύρια χρυσές λίρες Αγγλίας σε προπολεμική αγοραστική δύναμη.

◗ ***Εκτιμήσεις της Ελληνικής Υπηρεσίας Δημοσίων Έργων το 1944 για την περίοδο της Κατοχής***

Πρόκειται για πρόχειρη εκτίμηση, που υπολογίζει τις συνολικές ζημιές σε 1 δισεκατομμύρια χρυσές λίρες.

◗ ***Υπολογισμός του Α. Αγγελόπουλου, το 1946***

Οι εκτιμήσεις αυτές υπολογίζονται μόνο στον υλικό πλούτο και σε ζημιές θετικές για την περίοδο της Κατοχής. Οι ζημιές αυτές διακρίνονται α) σε ζημιές τεχνικού πλούτου, β) σε ζημιές γεωργικού πλούτου και γ) σε ζημιές έργων και μέσων ασφαλείας της χώρας. Το σύνολο των ζημιών, σύμφωνα με αυτούς τους υπολογισμούς, ανέρχεται σε 3.172 εκατομμύρια δολάρια.

◗ ***Εκτίμηση-δήλωση του Α. Σμπαρούνη το 1946 στο Παρίσι***: Σύμφωνα με αυτήν, οι συνολικές επανορθώσεις ανέρχονται σε 12 δισεκατομμύρια αγοραστικής αξίας 1938.

◗ Πέρα από τους υπολογισμούς, η «Διασυμμαχική Επιτροπή», η οποία συνήλθε στο Παρίσι στις 14 Ιανουαρίου 1946 για το διακανονισμό των γερμανικών επανορθώσεων, αναγνωρίζει ως οφειλή της Γερμανίας προς την Ελλάδα το ποσό των 7,1 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ αγοραστικής αξίας 1938.

◗ ***Νεότεροι υπολογισμοί***: Με βάση τις προηγούμενες εκτιμήσεις και με πρόσθετα στοιχεία, άλλοι ερευνητές υπολογίζουν τις επανορθώσεις και μόνο για τις θετικές ζημιές σε 8,21 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ αγοραστικής αξίας 1938, που, ανατοκιζόμενα με 3%, ανέρχονται σήμερα σε 40 δισεκατομμύρια δολάρια.

◗ ***Άλλος υπολογισμός***: Σε νεότερες προσεγγίσεις, που επιχειρούνται στο βιβλίο του Μ. Κωστόπουλου *Ένας πόλεμος που δεν έληξε* Schäden auf 1.138 Mio. Gold Lira (England) zur Vorkriegskaufkraft.

◗ ***Schätzungen der griechischen Dienststelle für öffentliche Arbeiten im Jahre 1944 für die Besatzungszeit:*** Es handelt sich um eine vorläufige Schätzung, welche die Gesamtschäden auf 1 Milliarde Gold- Lira beziffert.

◗ ***Berechnung des A. Angelopoulos (1946):*** Diese Schätzungen berücksichtigen nur die Schäden der Besatzungszeit, sowie die Schäden in Bezug auf den materiellen Reichtum,

Diese Schäden setzen sich wie folgt zusammen: a) Schäden an technischem Reichtum. b) Schäden an landwirtschaftlichem Reichtum. c) Schäden an öffentlichen und Sicherheitseinrichtungen des Landes. Die Gesamthöhe der Schäden beläuft sich nach diesen Schätzungen auf 3.172 Millionen USD.

◗ ***Schätzungserklärung von A. Sbarounis aus dem Jahr 1946 in Paris:*** Dieser Schätzung zufolge beträgt der Gesamtwert der Reparationen 12 Milliarden USD (Kaufkraft 1938).

◗ Über diese Berechnungen hinaus, hat das «Alliiertenkomitee» auf seiner Tagung in Paris am 14. Januar 1946 zur Regelung der deutschen Reparationen anerkannt, dass Deutschland Griechenland die Summe von 7,1 Milliarden US - $ (Kaufkraft 1938) schuldet.

◗ ***Neue Berechnungen:*** Aufgrund der vorherigen Schätzungen und unter Berücksichtigung zusätzlicher Daten anderer Forscher, werden die Reparationen nur für die positiven Schäden mit 8,21 Milliarden USD (Kaufkraft 1938) angegeben. Dieser Betrag beläuft sich heute bei einer Verzinsung von 3% auf 40 Mrd., USD.

◗ ***Andere Berechnungen:*** In seinem Buch «Ein Krieg, der noch nicht zu Ende ist» führt M. Kostopoulos neue Daten an, welche zeigen, dass

ακόμη, παρουσιάζονται νέα στοιχεία, που δείχνουν ότι το 1944 οι ζημιές υπερβαίνουν το αναφερόμενο προηγούμενο των 8,21 δισ. δολαρίων σε τιμές 1938 και φθάνουν σήμερα τα 61 δισεκατομμύρια δολάρια.

Σήμερα οι ελληνικές απαιτήσεις για πολεμικές επανορθώσεις περιλαμβάνουν πέντε κατηγορίες: α) Απαιτήσεις Α΄ Παγκοσμίου πολέμου, β) Απαιτήσεις περιόδου ουδετερότητας, γ) Απαιτήσεις για καταστροφές Β΄ Παγκοσμίου πολέμου, δ) Επιστροφή αρχαιολογικού Θησαυρού και ε) Λοιπές απαιτήσεις. Στις λοιπές απαιτήσεις περιλαμβάνονται και αποζημιώσεις για τα θύματα της ναζιστικής τραγωδίας.

Σύμφωνα με το Υπουργείο Εξωτερικών, για την περίοδο του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου, οι απαιτήσεις είναι 260 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ, για την περίοδο ουδετερότητας 153 εκατομμύρια δολάρια, για την περίοδο του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου, 7,1 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ 1946.

V. Συμπεράσματα

Από τη συνοπτική αυτή ανάλυση διαπιστώνονται τα ακόλουθα:

Το Κατοχικό δάνειο, με τη μορφή των προκαταβολών της Τράπεζας της Ελλάδος στις Αρχές Κατοχής, έχει συμβάλει αποφασιστικά στη νομισματική αποσταθεροποίηση της χώρας, που δεν μπόρεσε να ξεπερασθεί με τη νομισματική διαρρύθμιση της 11ης Νοεμβρίου 1944, και έχει συντελέσει στην επαύξηση των θυμάτων του πολέμου και της πείνας. Ταυτόχρονα, μέσω του πολεμικού υπερπληθωρισμού –κυρίως την περίοδο 1943-1944– αναδείχθηκε ένα ιδιαίτερο κοινωνικό στρώμα, «οι πλουτίσαντες από τον πληθωρισμό», στρώμα που επέβαλε αρνητι-

die oben genannten Schäden den Wert von 8,21 Mrd. USD übersteigen und auf 14,4 Mrd. USD kommen (Kaufkraft 1938) bzw. auf heutige 61 Mrd. USD.

Heute umfassen die griechischen Forderungen auf Kriegsreparationen fünf Kategorien: a) Restschulden aus Entschädigungsforderungen aus dem ersten Weltkrieg, b) Aufgelaufene Schulden aus dem bilateralen Handel zwischen den beiden Kriegen, c) Forderungen für Schäden im 2. Weltkrieg, d) Rückerstattung entwendeter archäologischer Schätze, und e) Übrige Forderungen. Unter diese fallen auch die Entschädigungen der Opfer der Nazi-Gräueltaten.

Gemäß dem griechischen Außenministerium betrugen die Forderungen 1946 für die Zeit des 1. Weltkrieges 260 Millionen USD, für die Zeit zwischen den beiden Weltkriegen 153 Millionen USD, für die Zeit des 2. Weltkrieges 7,1 Milliarden USD.

V. Schlussfolgerungen

Aus dieser zusammenfassenden Analyse geht folgendes hervor:

Die Besatzungsanleihe in Form der Vorauszahlungen der Bank von Griechenland an die Besatzungsbehörden hat entscheidend zur währungsbezogenen Destabilisierung des Landes beigetragen, die mit der Währungsregelung vom 11. November 1944 nicht überwunden werden konnte. Dies trug zur Erhöhung der Opferzahlen durch Krieg und Hunger bei. Zur gleichen Zeit bildete sich während der Überinflation während des Krieges, insbesondere in den Jahren 1943/44, eine eigene soziale Schicht heraus, «die an der Inflation reich gewordenen Menschen», welche negative Standards des Wirtschaftsver-

κούς κανόνες οικονομικής συμπεριφοράς και κληροδότησε σημαντικές καθυστερήσεις και αγκυλώσεις στην ελληνική κοινωνία.

Η μορφή οικονομικού σφετερισμού, που επέβαλαν οι γερμανικές Αρχές Κατοχής, αποτέλεσε πλαίσιο εντός του οποίου έγινε η καταλήστευση του εθνικού πλούτου και οδήγησε στο Κατοχικό δάνειο. Αυτή η πολιτική ***δεν έχει προηγούμενο στη φιλολογία των κατεχομένων οικονομιών, είναι έξω από τα ισχύοντα διεθνή νόμιμα και επιστρέφει την ανθρωπότητα στα συμβαίνοντα ακόμη και πριν από τους ναπολεόντειους πολέμους***.

Οι πολεμικές επανορθώσεις διαχωρίζονται τελείως από το Κατοχικό δάνειο. Για τις μεθοδεύσεις και τα πρακτικά μέτρα, τα αναγκαία για τις διεκδικήσεις των ελληνικών αιτημάτων, υπάρχουν σήμερα αποτιμήσεις των συνολικών αποζημιώσεων, που μπορεί να αποτελέσουν μια πρώτη βάση, συμπληρωμένες με νέες εκτιμήσεις.

Τελειώνοντας, θα ήθελα να υπογραμμίσω τα παρακάτω: ***Το αίτημα για την επιστροφή του Κατοχικού δανείου και της καταβολής των πολεμικών επανορθώσεων, εδραζόμενο στην πάγια αρχή του διεθνούς δικαίου ότι «επιβάλλεται στην εισβάλουσα χώρα Κατοχής, που προκαλεί ζημιές, να τις επανορθώσει», μπορεί να τύχει μιας καθολικής αποδοχής από τους ανθρώπους καλής θέλησης, σ' όλο τον κόσμο και μέσα στην ίδια τη Γερμανία, αποτελώντας μια ηθική δικαίωση στον αγώνα για το σεβασμό των δικαιωμάτων των μικρών λαών. Η ικανοποίηση αυτού του αιτήματος αποτελεί ακόμη ένα φόρο τιμής για τους Έλληνες πολίτες που θυσιάστηκαν στο Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο.***

haltens entstehen ließen und welche bedeutende Verzögerungen und Veränderungen in der griechischen Gesellschaft hinterließen.

Die Form der unrechtmäßigen wirtschaftlichen Aneignung, welche die deutsche Besatzungsbehörden auferlegte, schuf einen Rahmen, innerhalb dessen unser nationaler Reichtum gestohlen wurde, was zur Besatzungsanleihe führte. Diese Politik hat keinen Vorläufer in der Geschichte der Besatzungswirtschaften, ist außerhalb des international als rechtmäßig Geltenden und bringt die Menschheit zu Praktiken zurück, die noch Von den napoleonischen Kriegen üblich waren.

Die Kriegsreparationen sind vollkommen von Der Besatzungsanleihe getrennt. Für die Verfassungsregeln und praktischen Mitteln, die für die griechischen Entschädigungsansprüche und Forderungen notwendig sind, gibt es heute Schätzungen der Gesamtforderungen, was eine erste Grundlage bilden können, die durch neuere Schätzungen ergänzt werden.

Zum Schluss möchte ich folgendes unterstreichen:

Der Antrag auf Rückzahlungder Besatzungsanleihe und der Zahlung von Kriegsreparationen, der sich auf das unabänderliche Prinzip des Völkerrechts stützt, wonach «es dem angreifenden Land obliegt, angerichtete Schäden zu vergüten (Widergutzumachen)» kann von allen Menschen guten Willens auf der ganzen Welt und auch in Deutschland anerkannt werden. Es ist eine moralische Rechtfertigung für die Achtung der Rechte kleiner Nationen. Die Erfüllung dieser Forderungen bildet eine weitere Ehrenbezeigung für die griechischen Bürger, die im 2. Weltkrieg ihr Leben ließen.

Εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας κολαζόμενα από το Διεθνές Δίκαιο

Ομιλία του νομάρχη Βοιωτίας, νομικού, πρώην ευρωβουλευτή, ***Γιάννη Σταμούλη***

Αγαπητοί φίλοι,

Είναι εκτός πάσης αμφιβολίας ότι η σημερινή εκδήλωση δίδει ιδιαίτερη βαρύτητα σε μια προσπάθεια η οποία, επιτέλους, έπρεπε να δρομολογηθεί, αφού περισσότερος από μισός αιώνας πέρασε από τότε που η ναζιστική λαίλαπα προκάλεσε τόσες και τέτοιες καταστροφές στη χώρα και, όπως εύστοχα παρατηρήθηκε και απόλυτα τεκμηριωμένα, απαιτείται ακαθάριστο εθνικό προϊόν διάρκειας 35 ετών για να καλύψει ζημιές που προκλήθηκαν από τη ναζιστική λαίλαπα στο διάστημα της Κατοχής.

[...] Είναι ίσως χρήσιμο να σημειωθεί εδώ ότι το όλο πρόβλημα των επανορθώσεων, δηλαδή και το «Δάνειο» και οι κατά κυριολεξίαν επανορθώσεις των δημοσίων περιουσιακών στοιχείων και οι επανορθώσεις ζημιών που προκλήθηκαν σε ιδιωτικές περιουσίες και σε άτομα που εξοντώθηκαν, οφείλονται σε ενέργειες που χαρακτηρίζονται από το Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο εγκλήματα κολαζόμενα από αυτό το Δίκαιο.

Πρέπει να γίνει γνωστό και να περάσει στην κοινή γνώμη απλοποιημένη η νομική πλευρά του όλου θέματος, ότι: Το Διεθνές Δίκαιο χαρακτηρίζει ορισμένα εγκλήματα ως εγκλήματα διεθνή – προβλεπόμενα, δηλαδή, και τιμωρούμενα από το Διεθνές Ποινικό Δίκαιο. Αυτές οι διατάξεις, αυτά τα κείμενα, έχουν

Verbrechen Gegen die Menschlichkeit, nach Völkerrecht strafbar

Rede des Präfekten von Böotien und ehm. Europaabgeordneten ***Jannis Stamoulis****, Rechtsanwalt*

Liebe Freunde,

Es steht außer Zweifel, dass die heutige Veranstaltung von besonderer Bedeutung für ein Bemühen ist das schon lange hätte begonnen werden müssen, da mehr als ein halbes Jahrhundert vergangen ist, seitdem der nazistische Wirbelsturm solche Schäden in unserem Land verursacht hat. Wie treffend bemerkt und unleugbar bezeugt ist, ist das Nationalprodukt von 35 Jahren erforderlich, um die Schäden gut zu machen, die von den Nazis in der Besatzungszeit angerichtet wurden.

[...] Es ist vielleicht nützlich hier zu bemerken, dass das ganze Problem der Entschädigung, nämlich die «Anleihe» und die eigentlichen Entschädigungen am Vermögen des Staates, an Privatvermögen und an Personen, die vernichtet wurden, auf Handlungen zurückzuführen sind, die vom Völkerrecht als Verbrechen strafbar sind.

Es muss der öffentlichen Meinung die juristische Seite der ganzen Frage vereinfacht klargemacht werden, dass das Völkerrecht bestimmte Verbrechen als internationale Verbrechen charakterisiert. Sie sind vom Internationen Strafrecht kodifiziert und nach diesem zu bestrafen.

Diese Bestimmungen, diese Texte, wurden vom internationalen Gerichtshof von Nürnberg kodifiziert und werden als strafbare Handlungen

κωδικοποιηθεί στον Κώδικα του Δικαστηρίου της Νυρεμβέργης και χαρακτηρίζουν τις αξιόποινες δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα επ' ευκαιρία πολέμου. Χαρακτηρίζονται αφενός μεν ως εγκλήματα κατά της ειρήνης, δεύτερη κατηγορία – εγκλήματα πολέμου και τρίτη κατηγορία – εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας.

Η Ελλάς υπέστη τις συνέπειες τέτοιων ανθρωπίνων δραστηριοτήτων, που συνιστούν και τα τρία εγκλήματα. Δηλαδή: Υπήρξε θύμα «εγκλήματος κατά της ειρήνης», διότι έγκλημα κατά της ειρήνης χαρακτηρίζεται ο σχεδιασμός, η προπαρασκευή και η εκτέλεση επιθετικού πολέμου, οσάκις λαμβάνει χώρα επιθετικός πόλεμος. Και είναι εκτός πάσης αμφιβολίας ότι ο πόλεμος που εκηρύχθη κατά της χώρας μας από τις δυνάμεις του άξονος, δηλαδή και από την Ιταλία και τη Γερμανία, συνιστούσε επιθετικό πόλεμο, εναρκτήριο λάκτισμα του οποίου υπήρξε η καταβύθιση της «Έλλης», στις 15 Αυγούστου του '40, επακολούθησε η κήρυξη του Ελληνοϊταλικού πολέμου, καθαρά επιθετικού, στο τέλος έκλεισε ο κύκλος με την κήρυξη του Γερμανικού πολέμου, στις 6 Απριλίου 1941.

Συνεπώς, ό,τι προέκυψε ως επιζήμια συνέπεια από τη διάπραξη αυτών των εγκλημάτων κατά της ειρήνης, δηλαδή η διαδοχική κήρυξη πολέμων επιθετικών, αποτελεί νόμιμη αιτία διεκδικήσεως των οφειλομένων αποζημιώσεων, συνεπεία της ευθύνης του Γερμανικού Δημοσίου στη συγκεκριμένη περίπτωση, από τη δραστηριότητα την αξιόποινη των οργάνων του της εποχής εκείνης.

Αυτό έχει μια ιδιαίτερη σημασία, κυρίως σε ό,τι αφορά τα έξοδα κατοχής. Διότι ναι μεν κατά το Διεθνές Δίκαιο, σε περίπτωση πολέμου όχι επιθετικού (μη δυναμένου να

während des Krieges charakterisiert. Sie werden einerseits als Verbrechen gegen den Frieden, nach einer zweiten Kategorie als Kriegsverbrechen und als eine dritte Kategorie als Verbrechen gegen die Menschlichkeit bestraft.

Griechenland hatte die Folgen solcher menschlichen Handlungen zu ertragen, die unter alle drei Verbrechenskategorien fallen. D.h.: Es war das Opfer eines «Verbrechens gegen den Frieden», da als solche die Planung, Vorbereitung und Durchführung eines Angriffskrieges gelten, jedes Mal, wenn ein Angriffskrieg geführt wird. Es steht außer jedem Zweifel, dass der Krieg, der uns von den Achsenmächten, d.h. von Italien und Deutschland erklärt wurde, ein Angriffskrieg war, dessen Eröffnungsschlag die Versenkung des Kriegschiffes «Elli» am 15. August war, gefolgt von der Erklärung des griechisch- italienischen Krieges. Der Kreis schloss sich mit der deutschen Kriegserklärung (dem Beginn des deutsch- griechischen Krieges) am 6. April 1941.

Folglich, was als schädliche Folge dieser Verbrechen gegen den Frieden entstand, d.h. die aufeinander folgenden Erklärungen von Angriffskriegen, bilden einen Rechtsgrund für die Erhebung von Forderungen auf geschuldete Entschädigungen als Folge der Verantwortung des deutschen Staates, im gegebenen Fall wegen der strafbaren Handlungen seiner Organe zu dieser Zeit. Dies ist von besonderer Bedeutung, vor allem für die Besatzungskosten. Auch wenn nach dem Völkerrecht in einem Krieg, der nicht als Angriffskrieg bezeichnet wird (oder bezeichnet werden kann) die Besatzungskosten- nämlich die Kosten für den Unterhalt der Besatzungsstreitkräfte- das besetzte Land belasten, so kann dies nicht für den Fall gelten, in welchem das besetzte Land, wie im gegebenen

**Κοντομαρί.
Ο γέροντας
Κρητικός αναμετράει
αγέρωχος με το
βλέμμα το δήμιο…**

**Kontomari. Der
greise Kreter blickt
hochmütig
den Henker.**

Ιούνιος του 1941. Οι ναζί μπαίνουν πάνοπλοι στο χωριό Κοντομαρί της Κρήτης. Κι όταν ακόμα οι 25 άνδρες σωριάζονται νεκροί στις ρίζες των λιόδεντρων, ο φακός δεν σταματάει να «γράφει»…

Juni 1941. Die Nazis dringen Voll bewaffnet in das Dorf Kontomari von Kreta ein. Als die 25 Männer an die Wurzeln der Olivenbäume niederstürzen, hält die Kamera nicht auf, zu «schreiben»...

χαρακτηρισθεί ως επιθετικού), τα έξοδα κατοχής –δηλαδή τα έξοδα διαβιώσεως των δυνάμεων κατοχής– βαρύνουν την κατεχόμενη χώρα, αλλά τούτο δεν μπορεί να ισχύει οσάκις η κατεχόμενη χώρα υπήρξε θύμα εγκλήματος κατά της ειρήνης, όπως η συγκεκριμένη περίπτωση.

Συνεπώς, οι αξιώσεις της Ελλάδος περιλαμβάνουν τόσο τα έξοδα κατοχής όσο και το Δάνειο, το σύνολο των ζημιών που προκλήθηκαν σε δημόσια έργα και εγκαταστάσεις και, τέλος, το σύνολο των ζημιών, που προκλήθηκαν σε ιδιωτικές περιουσίες και σε πρόσωπα, τα οποία έγιναν θύματα των ομαδικών και απάνθρωπων εκτελέσεων, διότι όλα αυτά –τα δεύτερα– συνιστούν εγκλήματα: και εγκλήματα πολέμου και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα εγκλήματος κατά της ανθρωπότητος είναι η Σφαγή του Διστόμου. Στις 10 Ιουνίου 1944, όπως είναι ευρέως γνωστό, το Δίστομο έγινε παρανάλωμα του πυρός αφ' ενός και, αφ' ετέρου, υπέστη μίαν σφαγήν, με τέτοιαν αγριότητα, με τέτοιο μίσος και πάθος κατά του ανθρωπίνου είδους, που πολύ φοβούμαι ότι ωχριούν μπροστά σε οποιεσδήποτε άλλες ανάλογες επιδόσεις στη διαδρομή της ανθρώπινης και της ελληνικής ιστορίας.

Είναι χαρακτηριστική μια επιστολή, η οποία εγράφη την επομένη της σφαγής του Διστόμου από τον τότε Κατοχικό Νομάρχη προς τον τότε Κατοχικό Υπουργό Εσωτερικών. Η ανάγνωση αυτού του κειμένου προκαλεί ρίγη στην κυριολεξία. Όταν περιγράφει π.χ. τη σφαγή του ιερέως του χωριού, ο οποίος αποκεφαλίσθηκε και ευρέθη το κεφάλι του με εξορυγμένους τους οφθαλμούς, όταν περιγράφει το ξεκοίλιασμα εγκύου γυναικός

Fall, ein Opfer eines Verbrechens gegen den Frieden wurde.

Demzufolge umfassen die Ansprüche Griechenlands sowohl die Besatzungskosten, als auch die Anleihe, die Gesamtschäden, welche an öffentlichen Einrichtungen und Werten bewirkt wurden, sowie schließlich alle Schäden an privaten Vermögen und an Personen, die den unmenschlichen Massenhinrichtungen zum Opfer fielen, denn dies alles- das letztere- machen Verbrechen und Kriegsverbrechen und Verbrechen gegen die Menschlichkeit aus.

Ein charakteristisches Verbrechen gegen die Menschlichkeit ist das Massaker von Distomo. Am 10. Juni 1944 wurde Distomo, wie allgemein bekannt ist, einerseits ein Opfer der Kriegsflammen, andererseits der Schauplatz eines Massakers von solcher Wildheit, von solchem Hass und einer solchen Leidenschaft gegen alles Menschliche, so dass dagegen ähnliche Ereignisse im Laufe der menschlichen

Κοντομαρί. Η χαριστική βολή δίνεται με χέρι σταθερό (αριστερά), ωστόσο ένας φρουρός παραμένει (δεξιά). Ποτέ δεν ξέρεις μ' αυτούς τους νεκρούς…
(*Εικόνες Κατοχής*)

Kontomari. Der Gnadenschuss wird mit fester Hand ausgeführt. Trotzdem verharrt ein Wächter dabei (rechts). Niemals weißt Du mit diesen Toten, was los ist...
(Von dem Buch *Bilder der Besatzung*)

και την περιτύλιξη των εντέρων πέριξ του σώματος και αποκεφαλισμού της, όταν περιγράφει αποκεφαλισμόν νηπίου, με κομμένη εις το στόμα του την θηλή του μαστού της μητρός του, διερωτάται κανείς: Είναι δυνατόν να έχουμε τέτοιου είδους αγριότητα εις το ανθρώπινον είδος; Υπήρξεν αυτό το τραγικό φαινόμενο, κάτι το οποίον αποδοκιμάζει έντονα κάθε λογικός άνθρωπος. Ανάλογη συμπεριφορά υπήρξε σε πάρα πολλές πόλεις και χωριά της Ελλάδος: στα Καλάβρυτα, στο Κομμένο, στη Βιάνο, στον Χορτιάτη κ.ο.κ.

Μπροστά σε αυτό το φαινόμενο –το οποίο έχουν βιώσει περισσότερο από κάθε άλλον οι παριστάμενοι και τιμώντες την αποψινή εκδήλωση αντιστασιακοί της χώρας– ερωτάται ποια πρέπει να είναι η συμπεριφορά μας πλέον και τι πρέπει να κάνομε έναντι της σημερινής Γερμανίας, η οποία αποτελείται, θέλομε να πιστεύουμε, από ένα λαό, ο οποίος υπήρξε επίσης θύμα αυτού

und griechischen Geschichte verblassen.

Charakteristisch, meine Damen und Herren, ist ein Brief, den der damalige Präfekt der Besatzung einen Tag nach dem Massaker an den Innenminister der Regierung der Besatzung richtete. Beim Lesen dieses Briefes läuft einem -im wahrsten Sinne des Wortes- ein Schauder über den Leib. Wenn darin, z. B. die Ermordung des Dorfpriesters beschrieben wird, der enthauptet wurde und dessen Kopf mit ausgestochenen Augen gefunden wurde. Oder wenn das Aufschlitzen einer schwangeren Frau und das Umwickeln ihres Körpers mit Gedärmen und ihre Enthauptung beschrieben wird. Oder die Enthauptung eines Säuglings mit der abgeschnittenen Brustwarze der Mutter im Mund. Dann muss man sich fragen: Ist ein Mensch zu solch einer Grausamkeit fähig?

Diese tragischen Ereignisse, die von jedem vernünftigen Menschen verurteilt werden, sind vorgekommen. Ähnliches geschah in vie-

του απάνθρωπου καθεστώτος, του ναζιστικού καθεστώτος.

Σε μια συνέντευξη που μου ζητήθηκε από τη γερμανική τηλεόραση, ρωτήθηκα πώς θεωρώ ότι πρέπει να συμπεριφερθεί η σημερινή γερμανική νεολαία στο εκκρεμές θέμα των οφειλομένων επανορθώσεων. Και, βεβαίως, θα μπορούσε να ειπεί κανείς, ότι είναι μακράν των σκέψεων των Ελλήνων η αρχή του «αμαρτίαι γονέων παιδεύουσι τέκνα». Δεν ζητούμε από τη σημερινή Γερμανία να πληρώσει τις αμαρτίες των ναζιστικών προγόνων της, κάθε άλλο. Εκείνο το οποίο επιβάλλει την εκπλήρωση της υποχρεώσεως της γερμανικής πλευράς έναντι του δεινοπαθήσαντος ελληνικού λαού είναι το γεγονός ότι: αμέσως μετά τον πόλεμο, τη λήξη του πολέμου, τα εμπόλεμα κράτη –περιλαμβανομένης και της Ελλάδος– επέδειξαν όχι απλώς μεγαλοψυχίαν, επέδειξαν κάτι το πρωτοφανές ευνοϊκό για ένα ηττημένο κράτος.

[...] Είναι γνωστό σε όλους ότι με μια σύμβαση, που υπεγράφη στο Λονδίνο το 1953, δεχθήκαμε και εμείς –το ελληνικό κράτος– να ανασταλεί πάσα διεκδίκηση οφειλών της Γερμανίας (δάνεια, κλήρινγκ, οτιδήποτε) μέχρις υπογραφής της Συνθήκης Ειρήνης. Και Συνθήκη Ειρήνης με τη Γερμανία υπεγράφη τον Σεπτέμβριο του 1990 στη Μόσχα, μεταξύ των δύο Γερμανιών και των τεσσάρων δυνάμεων (Αγγλίας, Αμερικής, Γαλλίας και Σοβ. Ενώσεως – τότε), διά της οποίας ενοποιήθηκε η Γερμανία, έπαψε η κατοχή των γερμανικών εδαφών από τις συμμαχικές δυνάμεις και το γερμανικό κράτος ανέκτησε πλήρως τα κυριαρχικά του δικαιώματα.

Πρέπει να γίνει γνωστό ότι τα άλλα εμπόλεμα με την Ελλάδα κράτη, δηλαδή η Ιταλία και η Βουλγαρία, υπέγραψαν συνθήκη ειρήlen Städten und Dörfern Griechenlands: In Kalavryta, Kommeno, Vianno, Chortiati u.a.

Vor einem solchen Phänomen, das vor allem die hier versammelten Widerstandskämpfer (welche diese Versammlung mit ihrem Besuch ehren) erlebt haben , stellt sich die Frage, was wir tun und wie wir uns gegen das heutige Deutschland verhalten sollen, das, wie wir glauben, aus einem Volk besteht, welches ein Opfer des Naziregimes war.

In einem Interview, um welches ich vom deutschen Fernsehen gebeten wurde, wurde gefragt, wie sich- meiner Meinung nach- die heutige deutsche Jugend gegenüber der Frage der unerledigten Kriegsentschädigungen verhalten solle. Gewiss könnte man sagen, dass es den Griechen fern liege, zu denken, dass «die Sünden der Väter auf die Kinder fallen sollen». Wir verlangen vom heutigen Deutschland nicht, für die Sünden ihrer Nazi- Vorfahren zu bezahlen, auf keinen Fall. Was aber die deutsche Seite zur Erfüllung ihrer Verpflichtung gegenüber dem schwergeprüften griechischen Volk verpflichtet, ist der Umstand, dass die Siegermächte, einschließlich Griechenland nach dem Krieg nicht nur Großmut gegenüber dem besiegten Land zeigten, sondern sich überhaupt wohlwollend verhielten.

[...] Es ist allgemein bekannt, dass mit einem Vertrag, der 1953 in London unterzeichnet wurde, auch von uns- dem griechischen Staat- der Aufschub sämtlicher Forderungen an Deutschland (Anleihe, Clearing und alles andere) bis zur Unterzeichnung eines Friedensvertrages beschlossen wurde. Der Friedensvertrag mit Deutschland wurde im September 1990 in Moskau zwischen den beiden deutschen Staaten und den vier Mächten (England, U.S.A., Frankreich und der damaligen Sowie-

νης μετά της Ελλάδος και επλήρωσαν επανορθώσεις. Μικρά μεν ποσά –δεν έχει σημασία– αλλά επλήρωσαν επανορθώσεις. Με τη Γερμανία δεν συνέβη το ίδιο. Συνεπώς, το θέμα των οφειλών της Γερμανίας από τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο δεν αποτελεί απλώς χρέος των τέκνων για αιτία οφειλόμενη στους γονείς· το χρέος αποτελεί υποχρέωση η οποία απορρέει από μια μεταχείριση η οποία επιδείχθηκε έναντι της ηττημένης Γερμανίας από τα εμπόλεμα κράτη, περιλαμβανομένης και της Ελλάδος, η οποία μεταχείριση επέτρεψε να αναπτυχθεί η Γερμανία και να προοδεύσει στην περίοδο της Ειρήνης. Έτσι, νομίζουμε, ότι πλέον ο σημερινός γερμανικός λαός, αυτός ο οποίος επίσης δεινοπάθησε από το ναζιστικό καθεστώς, αναγνωρίζοντας την προσφορά που του έγινε από πλευράς και Ελλάδος, οφείλει ν' ανταποκριθεί σε αυτή την ανεκπλήρωτη υποχρέωσή του.

Αντιλαμβάνεσθε, κυρίες και κύριοι, ότι από το 1990, οπότε πλέον ανεβίωσε η υποχρέωση της Γερμανίας, έπαψε και η αναστολή ως προς τη διεκδίκηση των οφειλομένων αποζημιώσεων και επανορθώσεων. Αλλά από το 1990 δεν είχε ανακινηθεί θέμα διεκδικήσεως αποζημιώσεως. Το 1995 θεώρησα ότι είχαμε υποχρέωση, από πλευράς Νομαρχιακής Διοίκησης Βοιωτίας, ακριβώς επειδή η Βοιωτία είχε πληρώσει βαρύ φόρο αίματος στο διάστημα της γερμανικής κατοχής, να ανακινήσομε το θέμα· και επιλέξαμε τη μόνη οδό, η οποία μπορούσε να αποδώσει αποτέλεσμα – και η οδός ήταν μόνον η δικαστική.

Γι' αυτό το λόγο καλέσαμε τους κατοίκους του Διστόμου, εφόσον θα έκριναν ότι ήθελαν να διεκδικήσουν τις αποζημιώσεις του Διεθνούς Δικαίου, που είχαν δικαίωμα να εισπράξουν δικαστικώς, να εξουσιοδοτήσουν

tunion) unterzeichnet, durch welchen erstens Deutschland wiedervereinigt wurde, die Besetzung deutschen Gebietes durch die Alliierten beendet wurde und der deutsche Staat die völlige Rechtshoheit erhielt.

Es sollte bekannt gemacht werden, dass die anderen mit Griechenland im Krieg gestandenen Staaten, wie Italien und Bulgarien, einen Friedensvertrag mit Griechenland unterzeichneten und Kriegsentschädigungen leisteten. Kleine Beträge gewiss- das hat wenig Bedeutung - aber sie haben Entschädigungen bezahlt. Mit Deutschland ist dies nicht der Fall. Demzufolge ist die Frage der Schulden Deutschlands aus dem 2. Weltkrieg nicht nur eine Schuld der Kinder für das, was die Eltern taten; die Schulden sind eine Verpflichtung, die aus einer Behandlung herrührt, welche die Kriegführenden Staaten einschließlich Griechenlands einem besiegten Deutschland zukommen ließen, was Deutschland die Möglichkeit gab, sich in Frieden zu entwickeln und vorwärts zu schreiten. So glauben wir, dass das heutige deutsche Volk, das unter den Nazis zu leiden hatte- indem es dieses Entgegenkommen wertschätzt - dieser bisher noch nicht erfüllten Verpflichtung nachkommen sollte.

Sie verstehen, meine Damen und Herren, dass seitdem die Verpflichtung Deutschlands im Jahre 1990 wieder in Kraft trat, die Periode des Aufschubs der Ansprüche auf Entschädigungen und Reparationen zu Ende ging. Aber seit 1990 ist die Frage der Entschädigungen nicht wieder angeschnitten worden. 1995 glaubte ich, dass wir von Seiten der Präfekturverwaltung Böotiens die Verpflichtung hätten, die Frage wieder aufzuwerfen - weil Böotien während der deutschen Besatzung einen besonders hohen Blutzoll zu leisten hatte- indem wir den einzi-

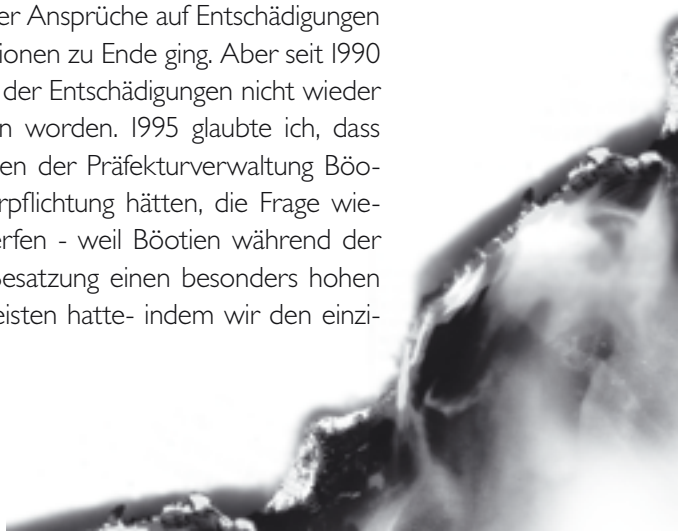

το Νομάρχη Βοιωτίας, ώστε για λογαριασμό τους να εκκινήσει τη σχετική δικαστική διαδικασία. Όταν πήραμε αυτή την πρωτοβουλία πολλοί κούνησαν με περίσκεψη το κεφάλι τους, άλλοι μας εχλεύασαν! Πιστεύω, όμως, ότι αυτές οι πρώτες αντιδράσεις υπεχώρησαν και ήδη έχει γίνει πανελλήνια συνείδηση η ανάγκη της ενεργοποιήσεως και της διεκδικήσεως στον τομέα των επανορθώσεων, και γι' αυτό ακριβώς παρατηρείται το φαινόμενο της ασκήσεως αγωγών σε πανελλήνια κλίμακα, των εθνικών Δικαστηρίων, τα οποία είναι και αρμόδια να δικάσουν αυτές τις υποθέσεις.

Επιτρέψτε μου να παρατηρήσω ότι η θέση της σημερινής Γερμανίας, που ισχυρίζεται ότι δεν μπορεί να δικαστεί από τα εθνικά Δικαστήρια, είναι και εσφαλμένη και αντίθετη στο Διεθνές Δίκαιο. Τα εθνικά Δικαστήρια έχουν δικαίωμα να εκδικάσουν υποθέσεις καταβολής αποζημιώσεων, οι οποίες οφείλονται σε αξιόποινη δραστηριότητα που έλαβε χώρα στην περιφέρειά τους, και οι παθόντες δεν είναι υποχρεωμένοι να προσφύγουν στα γερμανικά δικαστήρια προς εκδίκαση αυτών των υποθέσεων, ούτε το γερμανικό Δημόσιο απολάβει του δεδηλωμένου δικαιώματος ετεροδικίας. Και είναι εξαιρετικά επίκαιρο το περιστατικό, που μόλις πριν λίγη ώρα ανακοινώθηκε από τα Μέσα Ενημέρωσης, η απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου της Μεγάλης Βρετανίας, του Δικαστηρίου της Βουλής των Λόρδων, το οποίον δεν ανεγνώρισε δικαίωμα ετεροδικίας υπέρ του δικτάτορος Πινοσέτ και έκρινε ότι μπορεί να δικαστεί από τα κατά τόπους εθνικά Δικαστήρια στις περιοχές των οποίων έλαβαν χώρα εγκλήματα αποδοκιμαζόμενα από το Διεθνές Δίκαιο. Αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα η απόφαση αυτή του Ανωτάτου Δικαστηρίου της Μεγάλης

gen Weg wählten, der Erfolg versprach, nämlich den Rechtsweg.

Aus diesem Grunde forderten wir die Einwohner von Distomo auf, den Präfekten von Böotien zu bevollmächtigen, entsprechende Gerichtsverfahren einzuleiten, falls sie die Entschädigungen nach Völkerrecht, welche gerichtlich erlangbar wären, beanspruchen wollten. Als wir diese Initiative ergriffen, schüttelten viele misstrauisch den Kopf und wieder andere verspotteten uns. Ich glaube aber, dass diese ersten Reaktionen nachgelassen haben, und dass alle Griechen nunmehr zu dem Bewusstsein gekommen sind, unsere Ansprüche bezüglich der Reparationen zu formulieren und zu unterstützen. Deshalb ist das Phänomen zu beobachten, dass auf gesamtgriechischer Ebene Klagen bei den nationalen Gerichten eingereicht werden, welche allein zuständig bei der Behandlung dieser juristischen Fälle sind.

Gestatten Sie mir zu bemerken, dass der Standpunkt des heutigen Deutschland, welches behauptet, nicht vor ein nationales Gericht gestellt werden zu können, irrig und dem Völkerrecht widersprechend ist.

Die nationalen Gerichte haben das Recht, über Fälle von Entschädigungen zu verhandeln, die auf strafbare Handlungen in ihrem Gerichtsbezirk zurückzuführen sind. Die Geschädigten sind nicht verpflichtet, sich zwecks Verhandlung dieser Fälle an deutsche Gerichte zu wenden. Die deutschen Gerichte können auch nicht das zugesicherte Recht auf Staatenimmunität beanspruchen. Und es ist von außerordentlicher Aktualität, dass erst vor kurzem von den Massenmedien die Entscheidung des Obersten Gerichtshofes von Großbritannien, des Gerichts der Lords, bekannt gegeben wurde, in welcher es nämlich Pinochet kein Recht auf Staatenim-

Βρετανίας, ακριβώς γιατί η Μεγάλη Βρετανία είναι μια χώρα τρίτη, εις το έδαφος της οποίας βρέθηκε ο Πινοσέτ, συνελήφθη συνεπεία εντάλματος εκδοθέντος από τις ισπανικές Αρχές και το Ανώτατο Δικαστήριο μιας τρίτης χώρας, στην προκειμένη περίπτωση της Μεγάλης Βρετανίας, η οποία δεν κράτησε τον Πινοσέτ να τον δικάσει για δικό της λογαριασμό, έκρινε ότι το Διεθνές Δίκαιο δεν αναγνωρίζει δικαίωμα ετεροδικίας επί τέτοιων αξιοποίνων δραστηριοτήτων, που συνιστούν εγκλήματα κατά της ανθρωπότητος, για όσα έπραξε σε βάρος Ισπανών υπηκόων.

Νομίζω ότι η άποψη την οποία υποστηρίζει η γερμανική κυβέρνηση, το Υπουργείο Εξωτερικών της σημερινής γερμανικής Κυβέρνησης, είναι εσφαλμένη. Και, χωρίς να θέλω να προδικάσω τίποτε, πιστεύω, ότι το ακυρωτικό μας, ο Άρειος Πάγος, στον οποίο έχει προσφύγει το γερμανικό Δημόσιο κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου Λιβαδειάς για τη σφαγή του Διστόμου, με την οποία αναίρεση ισχυρίζεται ότι κακώς κρίθηκε ότι δεν απολάβει του δικαιώματος της ετεροδικίας, θα δικαιώσει και θα επικυρώσει την ορθή απόφαση που εξέδωσαν οι δικαστές του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Λιβαδειάς.

Το θέμα το οποίο ανακύπτει είναι: Ποια είναι η εφεξής πορεία σε ό,τι αφορά τη διεκδίκηση των οφειλομένων επανορθώσεων, εφόσον τελεσιδικήσει η απόφαση της Λιβαδειάς ή και άλλων Δικαστηρίων της χώρας; Πώς θα εισπραχθούν εκείνα τα οποία έχουν επιδικαστεί υπέρ των θυμάτων, των οικείων των θυμάτων και των υποστάντων καταστροφές; Πρέπει να λεχθεί ότι αυτές οι αποφάσεις είναι εκτελεστές και στη Γερμανία και επί περιουσιακών στοιχείων του γερμανικού Δημοσίου οπουδήποτε και αν ευρίσκονται.

munität zuerkannte und entschied, dass dieser von den jeweiligen lokalen Gerichten des Gebiets, wo Verbrechen gegen das Völkerrecht begangen worden waren, verurteilt werden könnte(Beifall).

Diese Entscheidung des obersten Gerichtshofs von Großbritannien hat deshalb ein besonderes Gewicht, weil Großbritannien ein Drittland ist, auf dessen Boden sich Pinochet befand und weil er auf Grund eines von spanischen Behörden erlassenen Haftbefehls festgenommen wurde. Das Oberste Gericht eines Drittlandes, in diesem Falle Großbritanniens, das Pinochet nicht auf eigene Rechnung vor Gericht stellen wollte, entschied, dass nach Völkerrecht kein Anspruch auf Staatenimmunität für solche strafbaren Handlugen anerkennen würde, welche Verbrechen gegen die Menschlichkeit darstellten (folglich solche, die Pinochet gegen spanische Staatsbürger verübt hatte).

Ich glaube, dass die Ansicht, welche die deutsche Regierung und ihr Auswärtiges Amt unterstützt, falsch ist. Und ohne im voraus urteilen zu wollen, glaube ich, dass unser Oberstes Gericht, der Areopag, an den sich der deutsche Staat gegen das Urteil des Landgerichts Livadia im Fall des Massakers von Distomo gewandt hat. Die Behauptung von deutscher Seite, dass es mit Verstoß gegen die Staatenimmunität entschieden worden ist, ist nicht stichhaltig. Das Urteil des Landgerichts Livadia bestätigen wird.

Die Frage, die sich nunmehr stellt, betrifft den weiteren Verlauf des Anspruchs auf die geschuldeten Reparationen in dem Falle, dass das Urteil von Levadia und anderer griechischer Gerichte rechtskräftig wird. Wie werden die Beträge vollstreckt werden, die den Opfern, ihren Angehörigen und den verfolgten Personen zugesprochen werden? Es muss erwähnt

[...] Κυρίες και κύριοι, σε μια επίσκεψη στη Γερμανία, όπου είχα την τιμή να προσκληθώ, συζήτησα με εκπροσώπους όλων των κομμάτων, και των πέντε που είναι στη γερμανική Βουλή σήμερα, δηλαδή CDU (Χριστιανοδημοκράτες), Φιλελεύθερους, Σοσιαλδημοκράτες, Πράσινους και Σοσιαλιστές. Και πρέπει να σας πω ότι η άποψη όλων των εκπροσώπων των κομμάτων, βεβαίως, ήταν υπέρ των ελληνικών απόψεων. Επιτρέψατέ μου να έχω την άποψη ότι οι τοποθετήσεις του καγκελάριου Κολ και του πρώην Υπουργού Εξωτερικών Κλάους Κίνκελ προφανώς εξέφραζαν τις υπηρεσιακές θέσεις του μηχανισμού του Υπουργείου των Εξωτερικών και δεν αποτελούσαν πολιτική θέση του γερμανικού Δημοσίου.

Συμπερασματικά, νομίζω ότι η πρωτοβουλία που έχει αναληφθεί από το «Εθνικό Συμβούλιο» και την «Ενωμένη Εθνική Αντίσταση», συνεχίζοντας μια πρωτοβουλία στην οποία πρωτοστατεί ο Μανώλης Γλέζος, για την έναρξη και την προώθηση ενός γόνιμου διαλόγου μεταξύ Ελλάδος και Γερμανίας, θα αποδώσει καρπούς. Και θέλω με αυτή την ευκαιρία να εκφράσω τα ιδιαίτερα συγχαρητήριά μου προς τον παριστάμενο Αντιπρόεδρο της Βουλής κ. Αποστολίδη, ο οποίος θ' αναλάβει μια πρωτοβουλία με την έγκριση του Προέδρου της Βουλής κ. Κακλαμάνη για τη δημιουργία μιας διακομματικής Επιτροπής, η οποία θα έχει και την πρωτοβουλία των πολιτικών χειρισμώνπου πρέπει να γίνουν, και είναι απολύτως αναγκαία για να οδηγηθούμε σ' ένα ευχάριστο αποτέλεσμα.

Πρέπει να σας πω ότι στη Γερμανία έχουμε πολλούς συνηγόρους του αιτήματός μας. Δεν είναι τυχαίο ότι η Γερμανίδα βουλευτής Ούλα Γιέλσεν, σε μια τελευταία εκδήλωση που έγινε, με πρωτοβουλία της Ελληνικής Κοινότητος του Ντύσελντορφ και αντιστασιακών γερμα-

werden, dass diese Urteile auch in Deutschland in das Vermögen des deutschen Staates vollstreckbar sind, wo immer sich dieses auch befinden mag.

[...] Meine Damen und Herren, während eines Besuchs in Deutschland habe ich mit Vertretern aller im Bundestag vertretenen fünf Parteien gesprochen, nämlich mit der CDU, den Liberalen, den Sozialdemokraten, den Sozialisten und den Grünen. Und ich kann Ihnen sagen, dass die Ansicht aller Parteivertreter mit derjenigen Griechenlands übereinstimmt. Natürlich bemerkte ich, dass mein Besuch vor den letzten Wahlen erfolgte. Gestatten Sie mir die Ansicht auszusprechen, dass die Stellungnahme des Bundeskanzlers Kohl und des ehemaligen Außenministers Kinkel offensichtlich die öffentliche Einstellung des Auswärtigen Amtes ausdrückte und nicht die Politik des deutschen Staates repräsentiere.

Zusammenfassend sei gesagt: Ich glaube, dass die Initiative, welche der «Nationalrat» (Ethniko Symvoulio) und der «Vereinigte Nationale Widerstand» (Enomeni Ethniki Antistasi 41/44) unternommen hat - in Fortsetzung der Initiative von Manolis Glesos -, um einen fruchtbaren Dialog zwischen Griechenland und Deutschland in die Wege zu leiten und zu fördern, Früchte tragen wird. Bei dieser Gelegenheit möchte ich dem anwesenden Vize- Präsidenten des griechischen Parlaments, Herrn Apostolidis, meinen besonderen Glückwunsch aussprechen, da dieser mit Genehmigung des Präsidenten des Parlaments Herrn Kaklamanis einen zwischenparteilichen Ausschuss bilden wird , welcher politische Schritte initiieren wird.

Ich muss Ihnen sagen, dass wir in Deutschland sehr viele Fürsprecher unseres Anliegens

νικών οργανώσεων –στην οποία είχαμε την τιμή να κληθούμε ο κύριος Γλέζος και εγώ– είπε το εξής επιγραμματικό: Θεωρεί ντροπή για τη σημερινή Γερμανία ο κρατικός της προϋπολογισμός να έχει πίστωση 12 δισεκατομμυρίων μάρκων για καταβολή συντάξεων των SS, αντί να διαθέσει αυτές τις πιστώσεις για την πληρωμή των τραγικών θυμάτων των SS.

Όταν ακούγονται τέτοιες φωνές στη Γερμανία, στο γερμανικό Κοινοβούλιο, όταν διακεκριμένοι καθηγητές του Διεθνούς Δικαίου, όπως είναι ο δόκτωρ Πεκ, καθηγητής του Διεθνούς Δικαίου στο Πανεπιστήμιο του Αμβούργου, ο οποίος δηλώνει ότι η απόφαση για το Δίστομο είναι νομικά άψογη και απόλυτα τεκμηριωμένη, όταν διακεκριμένοι δημοσιογράφοι, οι οποίοι παρευρέθηκαν και στη συγκέντρωση του Ντύσελντορφ, γεμίζουν τα φύλλα των γερμανικών εφημερίδων με την υπόθεση του Διστόμου, με την υπόθεση των Καλαβρύτων, με την υπόθεση του Κομμένου Άρτας, με την υπόθεση όλων των μαρτυρικών πόλεων και χωριών, διατηρούν το θέμα στην επικαιρότητα και εμφανίζεται μια έντονη κινητικότητα αυτό τον καιρό, και από γερμανικής πλευράς, έχω την εντύπωση, κυρίες και κύριοι, ότι δεν δικαιούμεθα να υπνώττουμε. Και, από την άποψη αυτή, εάν υλοποιηθεί η πρωτοβουλία της Βουλής των Ελλήνων για τη δημιουργία της διακοινοβουλευτικής Επιτροπής και εάν οι έχοντες την πρωτοβουλία της σημερινής συγκεντρώσεως συντονίσουμε τις ενέργειές μας, πιστεύω ότι σύντομα θα έχουμε το ευχάριστο αποτέλεσμα, να εκπληρωθούν επιτέλους οι υποχρεώσεις που βαρύνουν το Γερμανικό Δημόσιο, έστω και μετά από μισό αιώνα, από τότε που έλαβαν χώρα τα όσα κακουργήματα ετελέσθησαν εις τη χώρα μας.

Ευχαριστώ πάρα πολύ.

haben. Es ist kein Zufall, dass die deutsche Abgeordnete Frau Ulla Jelke bei der letzten Veranstaltung, die auf Initiative der griechischen Gemeinde von Düsseldorf und der Organisationen deutscher Widerstandskämpfer stattfand- und zu der Herr Glesos und ich eingeladen waren - treffend bemerkte: «Ich halte es für eine Schande, dass das heutige Deutschland in seinem Staatshaushalt 12 Mrd. DM für Renten ehemaliger SS- Angehörige bereitstellt, anstatt diese Mittel den tragischen Opfern der SS zu gewähren».

Wenn man im Deutschen Bundestag solche Stimmen vernimmt, wenn angesehene Professoren des Internationalen Rechts wie Dr. Pech, Professor für Internationales Recht an der Universität Hamburg, erklären, dass das Urteil von Distomo juristisch einwandfrei und vollständig dokumentiert ist, wenn bekannte Journalisten, die bei dieser Veranstaltung in Düsseldorf anwesend waren, deutsche Zeitungen mit Artikeln über Distomo, über Kalavryta, über Kommeno/Arta und über alle schwer heimgesuchten Städte und Dörfer berichten und sich auch auf deutscher Seite eine bemerkenswerte Aktivität in dieser Angelegenheit zeigt, habe ich den Eindruck, dass wir nicht untätig sein dürfen. Und aus diesem Grunde, wenn die Parteiübergreifende Initiative des Parlaments ergriffen wird und die Initiatoren dieser Versammlung unsere Schritte koordinieren, glaube ich, dass wir in kurzer Zeit ein glückliches Ergebnis haben werden. Mit dem Ergebnis, dass der deutsche Staat, wenn auch nach einem halben Jahrhundert, die Verpflichtung erfüllt, die aus den Verbrechen entstanden sind, die unserem Land zugefügt wurden.

Ich danke Ihnen sehr.

Η ηθική όψη του ζητήματος των γερμανικών πολεμικών επανορθώσεων στα θύματα και στα επιζήσαντα θύματα του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου

Ομιλία του ***Pfarrer Michael Schweitzer,*** *της Ευαγγελικής Εκκλησίας των Γερμανογλώσσων εν Ελλάδι*

Ι. Πιθανόν η λέξη επανόρθωση να ανταποκρίνεται στον εννοούμενο σκοπό της. Αυτή τη λέξη την αντιλαμβάνομαι ως την εργασία της αναστήλωσης. Ωστόσο βασίζομαι σ' αυτό, ότι δηλαδή κατά τη διάρκεια αυτής της επανορθωτικής εργασίας συχνά αντιστρέφονται οι ρόλοι: αυτός ο οποίος είναι γεμάτος μετάνοια ενώπιον των εγκλημάτων του και θέλει να αναστηλώσει τον άλλο, συνειδητοποιεί ότι εξαρτάται απ' αυτόν μέσω του οποίου πρέπει να *αναστηλωθεί* και αυτός.

2. Ελπίζω, ύστερα από 50 χρόνια, να αποφασίσει επιτέλους η Γερμανία να αποζημιώσει τα θύματα και τους επιζήσαντες στην Ελλάδα. Αποφασιστικό ρόλο παίζει το πνεύμα μέσα στο οποίο θα συμβεί αυτό.

3. Ο τωρινός πρόεδρος του Ο.Δ.Γ., κύριος Roman Herzog, είχε αναφέρει τον Αύγουστο του 1994 στη Βαρσοβία, με αφορμή την πεντηκοστή επέτειο της επανάστασης στο γκέτο της Βαρσοβίας, τα ακόλουθα: *Μπορείτε εσείς να συγχωρέσετε τον λαό μου, για τα εγκλήματα που σας έχει κάνει στο όνομα της Γερμανίας;*

Wiederguttmachung der bundesrepublik Deutschland an die Opfer und hinterbliebenen des zweiten weltkriegs

«Wiedergutmachung» unter ethischen Aspekten

Diskussionsbeitrag von ***Pfarrer Michael Schweitzer,*** *der evangelischen Kirche der Deutschsprachigen in Griechenland*

I. Vielleicht wird das griechische Wort «Epanorthosi» dem gemeinten Anliegen eher gerecht. Aus diesem Begriff höre ich die Arbeit des Wiederaufrichtens heraus... Dabei rechne ich damit, dass sich im Verlauf dieser «Wiedergutmachungsarbeit» die Rollen oft vertauschen: derjenige, der voller Reue angesichts seiner Verbrechen den anderen «aufrichten» will, erfährt, dass er darauf angewiesen ist, sich durch den anderen aufrichten zu lassen.

2. Ich hoffe, dass es nach 50 Jahren nun endlich dazu kommt, dass Deutschland die Opfer und deren Hinterbliebene in Griechenland entschädigt. Entscheidend dabei ist, in welchem Geist dies geschieht.

3. Der jetzige Bundespräsident Roman Herzog hatte im August 1994 in Warschau zum 50jährigen Gedenktag des Aufstandes gesagt: «Könnt Ihr meinem Volk vergeben, was Euch im Namen Deutschlands an Verbrechen angetan worden ist?»

4. Wir wissen alle, dass die Antwort NEIN lautet. Kein Grieche kann sagen: «Ich vergebe den

4. Γνωρίζουμε όλοι ότι η απάντηση είναι *Όχι*. Κανένας Έλληνας δεν μπορεί να πει: Συγχωρώ τους Γερμανούς, οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για τα εγκλήματα στο Δίστομο, στα Καλάβρυτα, στο Βιάνο, στην Κλεισούρα, στο Κομμένο, στη Μεγαλόπολη και αλλού.

5. Κανείς δεν μπορεί να αρθρώσει τη λέξη συγνώμη για το ανομολόγητο, που έπραξαν οι Γερμανοί εκατομμύρια φορές στο Auschwitz, στο Maidanek, στην Treblinka, στο Buchenwald, στο Mauthausen, στο Belzec, στο Solibor, στο Chelmno, στο Ponary, στο Theresienstadt, στη Warschau, στη Wilna, στο Skazysko, στο Bergen-Belsen, στο Janow, στο Dora, στο Neuengamme, στο Pustkow...

6. Εγώ κατανοώ την παραπάνω ερώτηση του κυρίου Roman Herzog, αλλάζοντάς την κατ' αυτό τον τρόπο: *Μπορείτε να βοηθήσετε το λαό μου με ορθό τρόπο να αντιληφθεί τι εγκλήματα έκανε σε σας, στο όνομα της Γερμανίας;*

7. Τη λέξη επανόρθωση θα ήθελα να την αναγράψω με: να βοηθήσει ο ένας τον άλλο, ώστε να μην υποκύψει στον εξαναγκασμό της επανάληψης.

Ο τότε ομοσπονδιακός πρόεδρος Richard von Weizsacker είχε αναφέρει, στις 8 Μαΐου του 1985, με αφορμή την τεσσαρακοστή επέτειο του τέλους του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου τα εξής: «Όποιος δεν θέλει να θυμάται την απανθρωπιά, γίνεται πάλι ευπρόσβλητος σε νέους κινδύνους μεταδόσεως».

8. Η μνήμη είναι μια κοπιαστική εργασία για τα θύματα και τους επιζήσαντες, συνδεδεμένη με μεγάλο πόνο, έντονη θλίψη, σίγουρα και με τεράστιο φόβο και μ' ένα συναίσθημα που είναι δύσκολο να το περιγράψει κανείς, αυτό του ολικού κενού, του παραλογισμού, της εγκατάλειψης, ένα συναίσθημα το οποίο σίγουρα θα οδήγησε πολλούς στο

Deutschen, die verantwortlich für die Verbrechen in Distomo, Kalavryta, Vianno, Klissoura, Kommeno, Megalopolis sind».

5. Niemand kann Vergebung aussprechen für das Unsagbare, was in den Konzentrationslagern millionenfach von Deutschen getan wurde: In Auschwitz, Maidanek, Treblinka, Buchenwald, Mauthausen, Belzec, Soibor, Chelmno, Ponary, Theresienstadt, Warschau, Winan, Skazysko, Bergen-Belsen, Janow, Droa, Neuengemme, Pustkow...

6. Ich verstehe die oben zitierte Frage des Herrn Bundespräsident Herzog, indem ich sie so formuliere:

«Könnt Ihr meinem Volk helfen, in rechter Weise mit dem umzugehen, was Euch im Namen Deutschlands an Verbrechen angetan wurde?»

7. Wiedergutmachung möchte ich umschreiben mit:

Einander helfen, um nicht dem Zwang der Wiederholung zu erliegen.

Der damalige Bundespräsident Richard von Weizsäcker hat am 8. Mai 1985 aus Anlass des 40 Jahrestages der Beendigung des zweiten Weltkrieges gesagt: «Wer sich der Unmenschlichkeit nicht erinnern will, der wird wieder anfällig für neue Ansteckungsgefahren».

8. Das Erinnern ist eine mühsame Arbeit: für die Opfer und deren Nachkommen verbunden mit großem Schmerz, großer Trauer, wohl auch panischer Angst und einem kaum zu beschreiblichem Gefühl der totalen Leere, Sinnlosigkeit, Verlassenheit, einem Gefühl, dass viele wohl dazu gebracht hat, ihren Verstand zu verlieren, wahnsinnig zu werden oder aber Selbstmord zu begehen.

9. Das Erinnern für die Täter und deren Nachkommen ist in vielem ähnlich, wenn es tief geht, wenn es gelingt, die Abwehrmechanismen zu

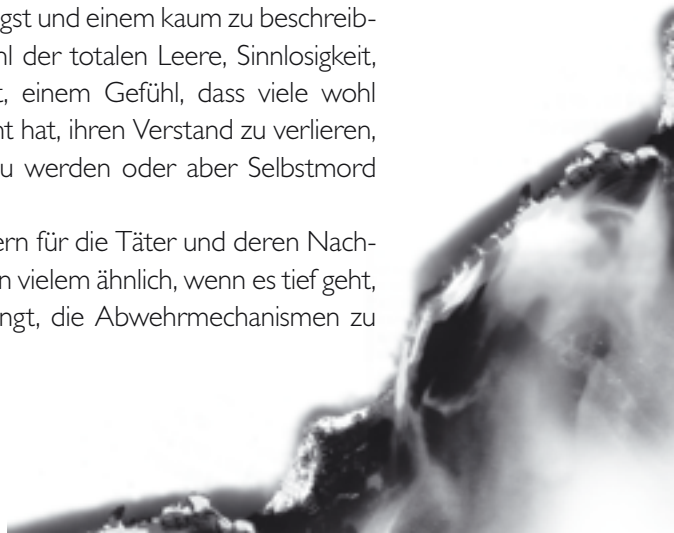

να χάσουν τα λογικά τους ή ακόμη και στην αυτοκτονία.

9. Η μνήμη για τους δράστες και για τους απογόνους τους μοιάζει σε πολλά εάν φτάσει εις βάθος, εάν καταφέρει να σπάσει τα δεσμά των μηχανισμών αυτοάμυνας, τους οποίους θέτουμε σε λειτουργία, όταν θέλουμε ν' αποφύγουμε την ντροπή, την ενοχή και τη θλίψη.

10. Σχετικά με την αυτοκριτική: Εμείς οι Γερμανοί έχουμε ανεπαρκώς δουλέψει πάνω στη διαδικασία της μνήμης. Όσον αφορά τους Έλληνες, ονόματα όπως Δίστομο, Καλάβρυτα και πολλά άλλα είναι στη Γερμανία σχεδόν άγνωστα.

11. Ακούω συχνά από Γερμανούς την εξής παρατήρηση: «Δεν μπορούμε, επιτέλους, να σταματήσουμε με τις συζητήσεις που αφορούν το παρελθόν μας;» Δυστυχώς, μπορώ μόνο να τους απαντήσω ότι: Πολλοί δεν έχουν καν αρχίσει. Αλλά τελεσίδικες κρίσεις

durchbrechen, die wir oft errichten, um Scham, Schuld und auch Trauer zu vermeiden.

10. Zur Selbstkritik: wir Deutschen haben unsere Arbeit der Erinnerung nach über 50 Jahren immer noch ungenügend, immer wieder nur ansatzweise gemacht.

Was Griechenland betrifft, so sind die Namen wie Distomo, Kalavryta und vieler anderer Orte in Deutschland unbekannt.

11. Ich höre oft von Deutschen den Einwand: «Können wir endlich aufhören mit der Diskussion um unsere Vergangenheit?»

Da kann ich leider nur antworten: viele haben noch nicht einmal richtig damit angefangen. Aber pauschale Urteile sind immer fragwürdig. Es muss sich jeder einzelne fragen, in wieweit er sich an diese Verbrechen erinnert, wie weit er sein Inneres diesem Schrecklichen öffnet.

12. Es gibt auch viele hoffnungsvolle Anzeichen, auch in Deutschland. Als vor ein paar Jahren der Film Schindlers Liste in Deutschland lief,

**Καλάβρυτα,
13 Δεκεμβρίου
1943.
Τόσο πολλοί
τάφοι σ' έναν
τόσο μικρό
τόπο…**

**Kalavryta,
13. Dezember
1943.
So viele Gräber
in so einem
kleinen Ort...**

είναι πάντα συζητήσιμες. Ο καθένας μόνος του πρέπει να αναρωτιέται κατά πόσο θυμάται αυτά τα εγκλήματα, κατά πόσο ανοίγει την πόρτα της ψυχής του σ' αυτές τις φρικαλεότητες.

12. Υπάρχουν όμως και στη Γερμανία πολλά ελπιδοφόρα μηνύματα. Όπως, για παράδειγμα, πριν από μερικά χρόνια, όταν παιζόταν στη Γερμανία η ταινία *Η λίστα του Σίντλερ*, ένιωθα συχνά μια μεγάλη συγκίνηση. Εκατοντάδες νέοι έβγαιναν από τον κινηματογράφο βουβοί, πολλοί απ' αυτούς κλαίγοντας.

Κανείς δεν μπορεί να αρθρώσει τη λέξη συγγνώμη για το ανομολόγητο που έπραξαν οι Γερμανοί εκατομμύρια φορές στο Άουσβιτς, στην Τρεμπλίνκα, στη Βαρσοβία, στο Μπέργκεν-Μπέλσεν

13. Απ' την άλλη, μου διηγήθηκε εκείνες τις ημέρες μια νέα κοπέλα, η οποία γεννήθηκε το 1967 στην τότε Λαοκρατική Δημοκρατία της Γερμανίας, τα ακόλουθα: «Ναι, μ' όλη τη σχολική τάξη επισκεφτήκαμε το στρατόπεδο συγκέντρωσης Ντόρα. Δεν συγκράτησα όμως καμιά βαθύτερη εντύπωση». Μάλλον οι δάσκαλοι το έκαναν ως καθήκον και δεν αισθάνονταν ούτε οι ίδιοι προσωπικά συγκινημένοι και αντιδρούσαν με αδιαφορία. Για να μην ηχεί αυτό ως μονόπλευρη επίπληξη κατά της πρώην Ανατολικής Γερμανίας, σας αναφέρω το εξής: Εγώ μεγάλωσα στη Δυτική Γερμανία (γεννήθηκα το 1949). **Δεν είχαμε επισκεφτεί ούτε μία φορά ένα στρατόπεδο συγκέντρωσης**.

14. Η διαδικασία της μνήμης δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί με μια διαταγή ούτε να πιεστεί σ' ένα πολιτικό σύστημα. Πραγματοποιείται πάντα μέσα απ' την προσπάθεια της προσεκτικής προσέγγισης.

15. Μόλις μετά από παραπάνω από 50 χρό-

spürte ich oft eine große Betroffenheit, Hunderte von Jugendlichen gingen ganz still, viele weinend, aus dem Kino.

13. Andererseits erzählte mir dieser Tage ein junges Mädchen, das 1967 in der damaligen DDR geboren und dort groß geworden ist: «Ja, mit der ganzen Schulklasse haben wir das KZ Dora besucht. Ich habe aber keinen tieferen bleibenden Eindruck zurückbehalten. Die Lehrer haben das wohl als eine Pflicht getan und waren selber nicht persönlich betroffen». Damit das nicht wie einseitige DDR- Schelte aussieht: ich bin in Westdeutschland groß geworden (1949 geboren). **Wir haben noch nicht einmal ein KZ besucht**.

14. Die Erinnerungsarbeit lässt sich nicht verordnen und nicht in ein politisches System pressen. Sie ist immer ein Versuch der behutsamen Annäherung.

15. Erst nach über 50 Jahren hat in Deutschland eine Diskussion in breiter Öffentlichkeit über die Wehrmacht stattgefunden. Das ist zwar spät, aber ich denke, es ist nie zu spät. In den großen Städten Deutschland wird eine Ausstellung gezeigt mit dem Titel: «Vernichtungskrieg. Verbrechen der Wehrmacht 1941 bis 1944». In der Einleitung zu dieser Ausstellung heißt es:

> 1945, kaum dass Nazi-Deutschland besiegt war, begannen die ehemaligen Generäle mit der Fabrikation einer Legende - der Legende von der «sauberen Wehmacht». Die Truppe, so hieß es, habe Distanz zu Hitler und dem NS-Regime gehalten, habe mit Anstand und Würde ihre soldatische Pflicht erfüllt und sei über die Gräueltaten von Himmlers Einsatztruppen allenfalls nachträglich informiert worden. Diese Behauptung, die Millionen ehemaliger deutscher und österreichischer Soldaten freisprach, bestimmt bis heute die öffentliche

νια διεξήχθη στη Γερμανία μια δημόσια συζήτηση για τη Wehrmacht. Αυτό βέβαια έγινε αργά, αλλά νομίζω ότι ποτέ δεν είναι αργά. Στις μεγαλύτερες πόλεις της Γερμανίας περιόδευσε η έκθεση με τον τίτλο *Εξολοθρευτικός πόλεμος, Εγκλήματα της Wehrmacht από το 1941 έως το 1944*. Στον πρόλογο αυτής της έκθεσης αναφέρονται τα εξής:

Το 1945, μόλις που είχε νικηθεί η ναζιστική Γερμανία, άρχισαν οι πρώην στρατηγοί με την κατασκευή ενός μύθου – του μύθου της *καθαρής* Wehrmacht. Η ομάδα αυτή, έτσι λέγεται, είχε κρατήσει τις αποστάσεις της από τον Χίτλερ και το ναζιστικό καθεστώς, είχε με ευπρέπεια και αξιοπρέπεια εκπληρώσει το στρατιωτικό της καθήκον και είχε πληροφορηθεί τις φρικαλεότητες των ομάδων κινητοποίησης του Himmler πολύ-πολύ αργότερα. Αυτός ο ισχυρισμός, ο οποίος απάλλαξε εκατομμύρια Γερμανούς και Αυστριακούς πρώην στρατιώτες, καθορίζει ως σήμερα την κοινή γνώμη. Το 1995, πενήντα χρόνια αργότερα, έφθασε το πλήρωμα του χρόνου, να αποχαιρετήσουμε οριστικά αυτό το ψέμα και ν' αποδεχτούμε την πραγματικότητα ενός μεγάλου εγκλήματος: Η Wehrmacht δεν διεξήγαγε απ' το 1941 ως το 1945 στα Βαλκάνια και στη Σοβιετική Ένωση ένα φυσιολογικό πόλεμο, αλλά έναν εξολοθρευτικό πόλεμο εναντίον των Εβραίων, των αιχμαλώτων πολέμου και του άμαχου πληθυσμού, με εκατομμύρια θύματα. Η γερμανική στρατιωτική ιστορία έχει συνεισφέρει κατά πολύ σ' αυτή τη σαφή πληροφόρηση αυτής της κατάστασης, αρνιέται όμως να ομολογήσει ότι η Wehrmacht συμμετείχε σ' αυτά τα εγκλήματα ενεργά και ως σύνολο.

16. Μια θλιβερή επιβεβαίωση αυτού υπάρχει σε μια επιστολή, την οποία έγραψε η γερμα-

Meinung. 1995, fünfzig Jahre später, ist es an der Zeit, sich von dieser Lüge endgültig zu verabschieden und die Realität eines großen Verbrechens zu akzeptieren:

Die Wehrmacht führte 1941 bis 1944 auf dem Balkan und in der Sowietunion keinen «normalen Krieg», sondern einen Vernichtungskrieg gegen Juden, Kriegsgefangene und Zivilbevölkerung, dem Millionen zum Opfer fielen. Die deutsche Militärgeschichtsschreibung hat zwar viel zur Aufklärung dieses Tatbestandes beigetragen, sei weigert sich aber einzugestehen, dass die Wehmacht an all diesen Verbrechen aktiv und als Gesamtorganisation beteiligt war. Zitat Ende

16. Eine traurige Bestätigung finden diese Worte in einem Schreiben, das die Deutsche Botschaft Athen am 23. Januar 1995 an ein Opfer von Distomo geschrieben hat.

Es heißt: Nach Auffassung der Bundesregierung sind Vergeltungsaktionen wie gegen das Dorf Distomo nicht als NS- Tat zu definieren, deren Opfer wegen ihrer Rasse, ihrer Religion oder ausdrücklicher Antihaltung geschädigt worden sind, sonder als Maßnahme im Rahmen der Kriegführung, denn sie stellten Reaktionen auf Partisanenangriffe dar. Zitat Ende.

17. Das ist bis heute die offizielle Haltung der Bundesregierung Deutschlands. Das beschämt mich, macht mich wütend, manchmal ratlos, ich hoffe nie resignierend.

Statt vieler Worte möchte ich dem zitierten Bescheid der Athener Botschaft von 1995 den Befehl zur Bekämpfung von Partisanen und Partisanenverdächtigen gegenüberstellen.

(erteilt vom Oberkommando der Wehrmacht am 16.12.1942).

«Der Feind setzt im Bandenkampf fanatische, kommunistisch geschulte Kämpfer ein,

νική πρεσβεία των Αθηνών στις 23 Ιανουαρίου 1995 στα θύματα του Διστόμου. Σ' αυτή την επιστολή γράφονται τα ακόλουθα:

> Σύμφωνα με την αντίληψη της ομοσπονδιακής κυβέρνησης, δεν μπορούν να χαρακτηριστούν οι ενέργειες αντιποίνων, όπως για παράδειγμα στο χωριό Δίστομο, ως ναζιστική πράξη, της οποίας τα θύματα ζημιώθηκαν λόγω της φυλής τους, της θρησκείας τους ή της ρητής εναντίωσής τους, αλλά ως πράξη στο πλαίσιο της πολεμικής διεξαγωγής, επειδή απεικονίζουν αντιδράσεις σε επιθέσεις ανταρτών.

17. Αυτή είναι η μέχρι σήμερα επίσημη στάση της ομοσπονδιακής κυβέρνησης της Γερμανίας. Αυτό με κάνει να ντρέπομαι, με εξοργίζει, μερικές φορές με κάνει να αισθάνομαι αμήχανος, ελπίζω ποτέ να μη με αποκαρδιώσει.

Η διαδικασία της μνήμης δεν πραγματοποιείται με διαταγές ούτε πιέζεται σ' ένα πολιτικό σύστημα. Πραγματοποιείται πάντα μέσα από την προσπάθεια της προσεκτικής προσέγγισης

Αντί των πολλών λέξεων θα ήθελα να αντιδιαστείλω το παραπάνω μήνυμα της γερμανικής πρεσβείας στην Αθήνα του 1995 με τη διαταγή για καταπολέμηση ανταρτών και υπόπτων (δοσμένη από την αρχιστρατηγία της Wehrmacht στις 16.12.1942).

Ο εχθρός εντάσσει στο συμμοριακό αγώνα φανατικούς, κομμουνιστικά εκπαιδευμένους μαχητές, οι οποίοι δεν διστάζουν μπροστά σε καμία βιαιότητα. Εδώ γίνεται λόγος περισσότερο από ποτέ άλλοτε για αγώνα ζωής ή θανάτου. Αυτός ο αγώνας δεν έχει τίποτε κοινό πλέον με στρατιωτικό ιπποτισμό ή με τις συμφωνίες της σύμβασης της Γενεύης. Εάν αυτός ο αγώνας ενάντια στους συμμορίτες, die vor keiner Gewalttat zurückschrecken. Es geht hier mehr denn je um Sein oder Nichtsein. Mit soldatischer Ritterlichkeit oder mit den Vereinbarungen der Genfer Konvention hat dieser Kampf nichts mehr zu tun. Wenn dieser Kampf gegen die Banden sowohl im Osten wie auf dem Balkan nicht mit den allerbrutalsten Mitteln geführt wird, so reichen in absehbarer Zeit die verfügbaren Kräfte nicht mehr aus, um dieser Pest Herr zu werden. Die Truppe ist daher berechtigt und verpflichtet, in diesem Kampf ohne Einschränkung auch gegen Frauen und Kinder jedes Mittel anzuwenden, wenn es nur zum Erfolg führt» (S. 179). Zitat Ende.

18. Alexander und Margarete Mitscherlich haben schon 1967 in ihrem Buch mit dem- leider - richtigen Titel «Die Unfähigkeit zu trauern» versucht, eine Erinnerungsarbeit in Gang zu setzen. Dort heißt es:

> «Die Ideologie der Nazis ist zwar nach 1945 pauschal außer Kurs geraten, was aber nicht bedeutet, dass man eine sichere innere Distanz zu ihr gefunden hätte. Dazu wäre eine kritische Auseinandersetzung, zum Beispiel eine Untersuchung auf die Wahnhaftigkeit mancher Teile dieser "Weltanschauung", notwendig gewesen; aber sie kam nicht zustande. So haben sich, sozusagen naiv, weil unreflektiert, Teilstücke dieses Weltbildes völlig unbehelligt erhalten. Das folgenreichste dürfte der emotionelle Antikommunismus sein». Zitat Ende

Anstelle des Antikommunismus bleibt für uns in Deutschland heute z. B. die bange Sorge der Ausländerfeindlichkeit. (Es findet eine wahnhafte Projizierung statt: alles Böse kommt von den Ausländern, wie früher von den Juden, den Bolschewisten).

τόσο στην Ανατολή όσο και στα Βαλκάνια, δεν διεξαχθεί και με τα πιο βίαια μέσα, δεν θα επιτύχουν εντός μικρού χρονικού διαστήματος οι διαθέσιμες δυνάμεις να κατανικήσουν αυτή την επιδημία. Κάθε στρατιώτης είναι συνεπώς υποχρεωμένος και είναι στη δικαιοδοσία του να χρησιμοποιήσει σ' αυτό τον αγώνα κάθε μέσο χωρίς περιορισμό, ακόμη και εναντίον γυναικών και παιδιών, εάν αυτό τον βοηθά στην επίτευξη του στόχου του (σ. 179).

18. Ο Alexander και η Margarita Mitscherlich έχουν προσπαθήσει ήδη, από το 1967, στο βιβλίο τους με τον –δυστυχώς– σωστό τίτλο *Η αδυναμία της θλίψης* να ενεργοποιήσουν μια επεξεργασία της μνήμης. Εκεί αναφέρεται:

Η ιδεολογία των ναζί είναι μεν μετά το 1945 εκτός πορείας, αυτό όμως δεν σημαίνει ότι έχουμε βρει μια σίγουρη, εσωτερική απόσταση. Γι' αυτό κρίνεται αναγκαία μια κριτική αναμέτρηση: για παράδειγμα, μια εξέταση σχετικά με το παράλογο, τη μανία ορισμένων μερών αυτής της κοσμοθεωρίας, αλλά αυτό δεν έγινε. Έτσι διατηρήθηκαν, ούτως ειπείν αφελέστατα, λόγω της μη αναγνώρισης και επεξεργασίας μέρη αυτής της κοσμοθεωρίας τελείως άθικτα. Η πιο γνωστή συνέπεια θα μπορούσε να είναι ο συναισθηματικός αντικομμουνισμός.

Τη θέση του αντικομμουνισμού έχει πάρει σ' εμάς, στη Γερμανία σήμερα, για παράδειγμα, ο δειλός φόβος της ξενοφοβίας. (Συμβαίνει μια παράλογη αντανάκλαση: Όλα τα κακά προέρχονται από τους ξένους, όπως παλιότερα από τους Εβραίους και τους μπολσεβίκους.)

19. Επανόρθωση: Για να υπογραμμίσει κανείς τη σοβαρότητα των λέξεών του, έχει ανάγκη και από συμβολικές πράξεις. Εάν τελικά η

19. Wiedergutmachung: um den Ernst unserer Worte zu unterstreichen bedarf es auch der zeichenhaften Handlungen. Wenn die Bundesregierung nun endlich, wie ich hoffe, Entschädigungszahlungen leistet, dann ist das ein äußeres Zeichen. Mehr ist es nicht, aber es ist wichtig. Worte sind manchmal zu schnell gesprochen und billig zu haben.

20. Wenn Deutschland Entschädigungszahlungen leistet, drückt es damit in anderer Form als nur mit Worten aus: Ja, wir schauen der Wahrheit ins Auge. Ja, wir erkennen, was in deutschem Namen geschehen ist, war schreckliches Unrecht.

Anstelle des Antikommunismus bleibt für uns in Deutschland heute z. B. die bange Sorge der Ausländerfeindlichkeit. (Es findet eine wahnhafte Projizierung statt: alles Böse kommt von den Ausländern, wie früher von den Juden, den Bolschewisten).

Wenn Deutschland- immer noch- nicht bereit sein sollte, Entschädigungszahlungen zu leisten, drückt es damit in anderer Form als nur mit Worten aus: Nein, wir schauen der Wahrheit nicht ins Auge. Nein, wir sind nicht bereit anzuerkennen, was geschehen ist, war schreckliches Unrecht.

21. Im Johannes- Evangelium heißt es: Jesus sagt zu seinen Schülern: Ihr werdet die Wahrheit erkennen, und die Wahrheit wird euch frei machen... (Joh. 8, 32).

Als Deutscher habe ich die Bitte an alle Griechen: bitte hören Sie nicht auf , mit uns diesen Weg zu gehen. Was geschehen ist, lässt sich nicht wieder gut machen. Aber die Wahrheit kann uns befreien, uns alle, vor dem schrecklichen Zwang der Wiederholung, ob als Täter oder als Opfer oder als beides.

Γερμανία, όπως ελπίζω, αποδώσει τις πολεμικές χρηματικές αποζημιώσεις, τότε αυτό είναι μια εξωτερική πράξη. Τίποτε περισσότερο δεν είναι, αλλά είναι σημαντικό. Τα λόγια λέγονται καμιά φορά γρήγορα και δεν κοστίζουν.

20. Εάν η Γερμανία αποδώσει τις πολεμικές αποζημιώσεις, τότε εκφράζεται διαφορετικά απ' ό,τι μόνο με λόγια του τύπου: Ναι, βλέπουμε την αλήθεια κατάματα. Ναι, αναγνωρίζουμε πως ό,τι συνέβη στο όνομα της Γερμανίας ήταν φριχτή αδικία.

Τη θέση του αντικομμουνισμού έχει πάρει σ' εμάς, στη Γερμανία σήμερα, για παράδειγμα, ο δειλός φόβος της ξενοφοβίας. (Συμβαίνει μια παράλογη αντανάκλαση: Όλα τα κακά προέρχονται από τους ξένους, όπως παλιότερα από τους Εβραίους και τους μπολσεβίκους.)

Εάν η Γερμανία δεν είναι ακόμη πρόθυμη να πληρώσει τις πολεμικές αποζημιώσεις, εκφράζει μ' αυτό, σ' άλλη μορφή απ' ό,τι μόνο με λόγια, το ότι: Όχι, δεν αντικρίζουμε την αλήθεια κατάματα. Όχι, δεν είμαστε πρόθυμοι ν' αναγνωρίσουμε πως ό,τι συνέβη ήταν φριχτή αδικία.

21. Στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο αναφέρεται ότι ο Χριστός λέει στους μαθητές του: «*Εσείς θα αναγνωρίσετε την αλήθεια, και η αλήθεια θα σας απελευθερώσει...*» (Κατά Ιωάννην, 8, 32).

Ως Γερμανός έχω να υποβάλω μια παράκληση σ' όλους τους Έλληνες: Παρακαλώ, μη σταματήσετε να πορεύεστε μαζί μας σ' αυτό το δρόμο. Ό,τι έχει συμβεί, δεν μπορεί να επανορθωθεί. Η αλήθεια όμως μπορεί όλους να μας απελευθερώσει από το φριχτό εξαναγκασμό της επανάληψης, είτε ως δράστες, είτε ως θύματα, είτε και τα δύο.

Ό,τι απόμεινε στην πόλη μετά το πέρασμα των ναζί.
(Από το βιβλίο *Μαρτυρική πόλη Καλαβρύτων*)

Was nach dem Einmarsch der Nazis in der Stadt übrig blieb.
(Von dem Buch *Märtyrer-Stadt Kalavryta*)

Δεν επαιτούμε. Απαιτούμε!

Ομιλία του προέδρου του «Εθνικού Συμβουλίου»
Μανώλη Γλέζου

ΠΡΙΝ ΑΠΟ 56 ΧΡΟΝΙΑ, σαν σήμερα, στις 25 Νοεμβρίου 1942, οι αντάρτικες δυνάμεις του Έθνους, οι δυνάμεις του ΕΛΑΣ και του ΕΔΕΣ, σε συνεργασία με τις συμμαχικές δυνάμεις του Στρατηγείου Μέσης Ανατολής, ανατίναζαν τη Γέφυρα του Γοργοπόταμου και απέκοπταν τη γραμμή ανεφοδιασμού της στρατιάς του Ρόμελ στην Αφρική.

«Ο Γοργοπόταμος στην Αλαμάνα
στέλνει περήφανο χαιρετισμό.
Μιας ανάστασης νέας χτυπά η καμπάνα,
μηνάν τα όπλα μας το λυτρωμό».

Έτσι περιέγραψε το γεγονός η λαϊκή μούσα. Ακριβώς το ίδιο και σήμερα. Όπως τότε ο Γοργοπόταμος έστελνε περήφανο χαιρετισμό στην Αλαμάνα, στις ιστορικές επιταγές του Έθνους, έτσι και τώρα. Εμείς –το «Εθνικό Συμβούλιο Διεκδίκησης των Γερμανικών Οφειλών» και η «Ενωμένη Εθνική Αντίσταση 1941-1944»– αποφασίσαμε, ανταποκρινόμενοι στο αληθινό μήνυμα που στέλνει ο Γοργοπόταμος σήμερα σ' όλους μας, να σταθούμε στις επάλξεις του χρέους. Και να τονίσουμε πως η επίλυση του προβλήματος των γερμανικών οφειλών αποτελεί προϋπόθεση για την εδραίωση της φιλίας των λαών Ελλάδας και Γερμανίας, υπόβαθρο για την Ενωμένη Ευρώπη, αναγκαία σύμβαση για την εδραίωση της Ειρήνης.

Η λεηλασία του εθνικού πλούτου και της

Wir betteln nicht, wir verlangen!

Rede des Präsidenten des «Nationalrates»
Manolis Glesos

VOR 56 JAHREN, am heutigen Tag, dem 25. November 1942, sprengten die Partisanenstreitkräfte der Nation, die Streitkräfte der ELAS und der EDES in Zusammenarbeit mit dem Alliierten Hauptquartier für den Nahen Osten, die Brücke über den Gorgopotamos in die Luft und unterbrachen dadurch den Nachschub für die Armee Rommels in Afrika.

«Der Gorgopotamos in Alamana
schickt einen stolzen Gruß.
Eine neue Auferstehung läuten die Glocken,
unsere Waffen verkünden die Freiheit».

So beschreibt die Muse des Volkes dieses Ereignis. Genauso ist es auch heute. Wie damals der Gorgopotamos einen stolzen Gruß nach Alamana schickte, dem historischen Befehl der Nation gehorchend, so auch jetzt. Wir, der «Nationalrat für die Entschädigungsforderungen Griechenlands gegenüber Deutschland» und die Bewegung «Vereinigter Nationaler Widerstand 1941- 44» haben beschlossen, auf den Zinnen der Pflicht zu stehen, der wahren Botschaft des Gorgopotamos entsprechend. Wir betonen, dass die Tilgung der deutschen Schulden die Voraussetzung für die Festigung der Freundschaft zwischen den Völkern Griechenlands und Deutschlands bildet, das Fundament für ein vereinigtes Europa, ein notwendiger Vertrag für die Festigung des Friedens.

Die Plünderung des Reichtums der Nation

περιουσίας των πολιτών, η γενοκτονία με την πείνα και οι εκτελέσεις των Ελλήνων πατριωτών από τα ναζιστικά στρατεύματα συνιστούν την απαίτηση της Ελλάδας να εξοφλήσει η Γερμανία τις οφειλές της απέναντι στη χώρα μας. Οφειλές αναγνωρισμένες από την ίδια τη Γερμανία, όπως είναι το Κατοχικό δάνειο και από τη Διασυμμαχική Επιτροπή, όπως είναι οι αποζημιώσεις. Δεν έχουν ακόμα αναγνωριστεί η ανεκτίμητη ανθρώπινη ζωή εκατοντάδων χιλιάδων Ελλήνων που εκτελέστηκαν, που πέθαναν από την πείνα, που σκοτώθηκαν από αδέσποτες σφαίρες κι από τους βομβαρδισμούς. Δεν έχουν επίσης υπολογιστεί, βέβαια, γιατί πρέπει να επιστραφούν, οι κλεμμένοι αρχαιολογικοί θησαυροί. Δεν είναι ακόμα αναγνωρισμένες οι οφειλές από την κυκλοφορία του πλαστού γερμανικού χαρτονομίσματος, η ληστρική αφαίμαξη του ασημιού, του νικελίου και του χαλκού από τα κέρματα, καθώς και η ηθική βλάβη, που υπέστη ο ελληνικός λαός και η Ελλάδα από την προσβολή που υπέστησαν από τον Χίτλερ.

Αυτές τις οφειλές οι κυβερνήσεις της μεταπολεμικής Γερμανίας αρνούνται να καταβάλουν, άλλοτε με διάφορα προσχήματα, άλλοτε με την αδιανόητη σιωπή τους και άλλοτε με κατηγορηματικά «όχι». Μπροστά σ' αυτή την ασύλληπτη αδικία, είμαστε υποχρεωμένοι να υπενθυμίσουμε στις γερμανικές Κυβερνήσεις:

Πρώτον: Με ποιο δικαίωμα αυτοεξαιρούνται; Η Ιταλία εκπλήρωσε τις υποχρεώσεις της απέναντι στην Ελλάδα. Το ίδιο και η Βουλγαρία. Γιατί η Γερμανία θα αποτελεί την εξαίρεση; Γιατί δύο μέτρα και δύο σταθμά;

Δεύτερον: Με ποιο δικαίωμα θα εξαιρείται η Ελλάδα από τις άλλες χώρες, οι οποίες, είτε παράνομα είτε νόμιμα, άρπαξαν ή εισέ-

und des Vermögens der Bürger, der Völkermord durch Hunger und die Hinrichtung griechischer Freiheitskämpfer durch die Nazi-Streitkräfte begründen die Forderung Griechenlands, dass Deutschland seine offenen Schulden gegenüber unserem Land begleicht. Schulden, die von Deutschland selbst anerkannt sind, wie die Besatzungsanleihe, aber auch die Entschädigungen, welche von der Alliierten Konferenz anerkannt wurden. Noch wurden nicht anerkannt die unschätzbaren Leben hunderttausender Griechen, die hingerichtet wurden, an Hunger starben oder Querschlägern oder den Bombardierungen zum Opfer fielen. Auch wurde der Wert der gestohlenen Schätze des Altertums noch nicht bestimmt, die natürlich zurückerstattet werden müssen. Auch sind noch nicht diejenigen Schulden bekannt, die aus den in Verkehr gebrachten gefälschten deutschen Banknoten entstanden sind, noch der räuberische Aderlass von Silber, Nickel und Kupfer aus dem Münzgeld. Aber auch nicht der moralische Schaden, den das griechische Volk und Griechenland durch die Beleidigung durch Hitler erlitt.

Diese Schulden zu begleichen, weigern sich die Regierungen Deutschlands nach dem Krieg, manchmal unter verschiedenen Vorwänden, dann wieder durch ein unverständliches Schweigen, dann aber auch wieder durch ein kategorisches «Nein». Vor diesem unbegreiflichen Unrecht fühlen wir uns verpflichtet, die deutschen Regierungen an Folgendes zu erinnern:

Erstens: Mit welchem Recht nimmt Deutschland für sich eine Ausnahme in Anspruch? Italien hat seine Verpflichtungen gegenüber Griechenland erfüllt. Ebenso Bulgarien. Warum bildet Deutschland die Ausnahme? Warum wird mit zweierlei Maß gemessen?

Zweitens: Mit welchem Recht bildet Grie-

Αντιθέσεις: Από τη μια πλευρά οι πεινασμένοι και ρακένδυτοι, από την άλλη τα υποκριτικά χαμόγελα των κατακτητών και των συνεργατών τους.
(Από το βιβλίο *Εικόνες Κατοχής*)

Gegensätze: Auf der einen Seite die Hungernden und Elenden, auf der anderen das scheinheilige Lächeln der Besatzer und ihrer Mittäter.
(Von dem Buch *Bilder der Besatzung*)

πραξαν από τη Γερμανία αυτά που νόμιζαν ότι τους οφείλει ή υπέστησαν στην πραγματικότητα από τους Ναζί; Γιατί αυτή η διάκριση;

Τρίτον: Με ποιο δικαίωμα η Γερμανία θα παραβιάζει το Διεθνές Δίκαιο και την πανανθρώπινη ηθική και θα αρνείται να επανορθώσει όσα ως επιβουλέας διέπραξε σε βάρος της Ελλάδας; Πρώτη και χωρίς καμία υπόμνηση η Γερμανία θα έπρεπε να αισθανθεί χρέος τιμής να εξοφλήσει όσα οφείλει απέναντι στην Ελλάδα. Γιατί αυτή η ανήκουστη συμπεριφορά;

Τέταρτον: Με ποιο δικαίωμα η Γερμανία λησμονεί ότι τη σημερινή της ύπαρξη, ως μια από τις Δημοκρατίες της Ευρώπης, την οφείλει στην καθοριστική συνεισφορά του Ελληνικού Λαού στον αγώνα για τη συντριβή του Χίτλερ; Γιατί, φυσικά, δεν θέλουμε να πιστέψουμε πως νοσταλγεί το ναζιστικό καθεστώς.

Με ποιο δικαίωμα η Γερμανία παραβιάζει το Διεθνές Δίκαιο και την πανανθρώπινη ηθική και αρνείται να επανορθώσει όσα ως επιβουλέας διέπραξε σε βάρος της Ελλάδας;

Πέμπτον: Με ποιο δικαίωμα η Γερμανία αρνείται να εκπληρώσει τις αναμφισβήτητες οφειλές της απέναντι στην Ελλάδα; Όχι μόνο από σεβασμό απέναντι στον Ελληνικό Λαό για τη συμβολή του στη νίκη κατά του Χίτλερ, αλλά και ως απαραίτητη εγγύηση αναγνώρισης των εγκλημάτων που διέπραξαν οι ναζί σε βάρος της ανθρωπότητας και ως μια πρώτη απόδειξη ότι δεν θα επαναληφθούν στο μέλλον παρόμοια ανοσιουργήματα.

Πρέπει να γίνει απόλυτα κατανοητό από την πλευρά της Γερμανίας ότι δεν μπορεί να παραβιάζει ασύστολα το Διεθνές Δίκαιο και τις υποχρεώσεις της απέναντι στην Ελλάδα. Δεν επαιτούμε. Απαιτούμε η Γερμανία

chenland die Ausnahme gegenüber den anderen Ländern, welche sich rechtmäßig oder unrechtmäßig von Deutschland holten oder erhielten, was es ihnen schuldig zu sein glaubte oder was sie tatsächlich von Deutschland erlitten hatten? Warum auch hier diese Unterscheidung?

Drittens: Mit welchem Recht verletzt Deutschland hemmungslos das Internationale Recht und die allgemein-menschliche Moral und weigert sich, gutzumachen, was es an Griechenland verbrochen hat? Selbst und ohne Aufforderung müsste Deutschland als Ehrenschuld empfinden, zu begleichen, was es Griechenland schuldet. Warum dieses unerhörte Verhalten?

Viertens: Mit welchem Recht vergisst Deutschland, dass es seine heutige Existenz als eine der Demokratien Europas dem maßgebenden Kampf des griechischen Volkes und dessen Beitrag zum Kampf gegen Hitler und dessen Vernichtung verdankt? Natürlich wollen wir nicht glauben, dass es sich nach dem Nazi-Regime zurücksehnt.

Fünftens: Mit welchem Recht weigert sich Deutschland seine unbezweifelbaren Schulden gegenüber Griechenland zu begleichen? Wir fordern dies nicht aus Respekt vor dem griechischen Volk für seinen Beitrag zum Sieg über Hitler, sondern als eine notwendige Garantie für die Anerkennung der Verbrechen, welche die Nazis zu Lasten der Menschlichkeit begingen und als einen ersten Beweis dafür, dass sich solche Frevel in Zukunft nicht mehr ereignen werden.

Es muss von Seiten Deutschlands vollkommen verstanden werden, dass es nicht ungehemmt das Völkerrecht verletzen und seine Verpflichtungen gegenüber Griechenland verweigern darf. Wir betteln nicht, wir verlangen, dass Deutschland das grässliche Verbrechen begreift, welches die Nazis dem griechischen

να κατανοήσει τα φρικαλέα εγκλήματα τα οποία διέπραξαν σε βάρος του Ελληνικού Λαού οι Ναζί.

Πρέπει να γίνει απόλυτα κατανοητό ότι δεν μας ενδιαφέρει το ύψος των ποσών που οφείλει η Γερμανία στην Ελλάδα. Και ένα μάρκο να όφειλαν, πρέπει να το δώσουν. Γιατί μας ενδιαφέρει πάνω απ' όλα η αποκατάσταση του δικαίου, που παραβιάζεται αναίσχυντα. Μας ενδιαφέρει, γιατί όχι μόνο η Ελλάδα γνώρισε στο Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο την πιο σκληρή, την πιο απάνθρωπη, την πιο αιμοβόρα, την πιο αποπνικτική σκλαβιά απ' όσες γνώρισε στην πολυχιλιόχρονη τρικυμισμένη ιστορία της, αλλά γιατί σήμερα βιάζεται χωρίς ίχνος ντροπής το Δίκαιο και η Ιστορία από τη στάση των γερμανικών Κυβερνήσεων, οι οποίες αρνούνται... και να συζητήσουν το θέμα.

Αλλά πλανώνται πλάνην οικτράν όσοι νομίζουν πως θα ξεφύγουν από την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους. Στην ίδια πλάνη περιπίπτουν και οι ελληνικές Κυβερνήσεις. Πράγματι, δηλώνουν μεν ότι «δεν παραιτούμεθα των δικαιωμάτων μας», αλλά δεν κάνουν και τίποτε να τα διεκδικήσουν. Και δεν αρκεί κάθε χρόνο, σε μια τυχαία συνάντηση κάθε φορά, να το θέτει ο Έλληνας πρωθυπουργός στο Γερμανό ομόλογό του, να εισπράττει μια άρνηση και να εφησυχάζει. Η αδράνεια δεν είναι αντίδοτο στην ωμή αδικία.

Επιτέλους, τα απατηλά αυτά παιχνίδια πρέπει κάποτε να σταματήσουν. Να τραβηχτούν τα πέπλα της σιωπής που καλύπτουν την ασύλληπτη αυτή αδικία σε βάρος της πατρίδας μας. Να σταματήσει η κατάπτυστη ανοχή από αυτή την άδικη μεταχείριση. Τα όρια υπομονής έχουν εξαντληθεί.

Εμείς, οι αγωνιστές της Εθνικής Αντίστα-

Volk zugefügt haben. Es muss vollkommen klar werden, dass uns die Höhe der Summe, die Deutschland Griechenland schuldet, nicht interessiert. Wenn diese Schuld nur eine Mark betrüge, müsste sie dennoch bezahlt werden. Denn uns interessiert vor allem die Wiederherstellung des Rechts, das so schamlos verletzt wurde.

Es interessiert uns deshalb, weil nicht nur Griechenland im 2. Weltkrieg die härteste, die unmenschlichste, die blutrünstigste, die erstickendste Sklaverei in seiner viertausendjährigen Geschichte erleiden musste, sondern auch deshalb, weil noch heute von den deutschen Regierungen ohne eine Spur von Scham das Recht und die Geschichte vergewaltigt werde, indem sie sich weigern, dieses Thema auch nur zu diskutieren. Aber einen großen Fehler begehen diejenigen, die glauben, dass sie der Erfüllung ihrer Verpflichtungen entgehen können.

Mit welchem Recht verletzt Deutschland hemmungslos das Internationale Recht und die allgemein-menschliche Moral und weigert sich, gutzumachen, was es an Griechenland verbrochen hat?

Dem gleichen Fehler verfallen auch die griechischen Regierungen. In der Tat erklären sie, dass «wir nicht auf unsere Rechte verzichten», doch unternehmen sie nichts, dieses Recht einzufordern. Es genügt nicht, dass jedes Jahr der griechische Ministerpräsident seinen deutschen Kollegen gegenüber dieses Thema bei einer zufälligen Begegnung anschneidet, nur um eine Ablehnung zu erhalten und sich dann wiederum zu beruhigen. Die Untätigkeit ist kein Heilmittel für brutales Unrecht.

Endlich müssen die täuschenden Spiele ein Ende haben. Lasst uns den Schleier des Schweigens wegziehen, der diese unfassbare

σης, δεν πρόκειται να εφησυχάσουμε. Δεν θα ανεχτούμε άλλο αυτή την κατάντια και τον εξευτελισμό. Αυτό το εθνικό όνειδος.

Και για να μην περάσει από το νου οι-ουδήποτε ότι τα κίνητρά μας είναι εκδικητικά, σ' αυτό τον ιερό αγώνα αποκατάστασης του δικαίου, δηλώνουμε και πάλι, όπως το κάναμε και εξαρχής, ότι οι προτάσεις μας για τον τρόπο καταβολής των οφειλών της Γερμανίας απέναντι στην Ελλάδα αποδεικνύουν τις πραγματικές μας προθέσεις, σχετικά με το δημόσιο τομέα, που αποσκοπούν στην ανάπτυξη και εδραίωση της φιλίας των λαών μας. Προτείνουμε, λοιπόν, η καταβολή των οφειλών της Γερμανίας (δάνεια και οφειλές προς το δημόσιο) να γίνει:

Πρέπει να γίνει απόλυτα κατανοητό ότι δεν μας ενδιαφέρει το ύψος των ποσών που οφείλει η Γερμανία στην Ελλάδα, αλλά η αποκατάσταση του δικαίου, που παραβιάζεται αναίσχυντα

- Με την καταβολή των εξόδων Ελλήνων φοιτητών για μεταπτυχιακές σπουδές στη Γερμανία και Γερμανών στην Ελλάδα. Είναι ολοφάνερες οι σχέσεις φιλίας που θα αναπτυχθούν από το φοιτητόκοσμο και τους επιστήμονες που θα σπουδάζουν στις δύο χώρες.
- Με παροχή γερμανικής τεχνογνωσίας προς την Ελλάδα.
- Με την πληρωμή των έργων που έχουν αναλάβει γερμανικές εταιρείες στην Ελλάδα ή θ' αναλάβουν στο μέλλον.
- Με γερμανικά βιομηχανικά εργαλεία και μηχανήματα.
- Με γερμανικά προϊόντα και αγαθά, και όχι με σκληρό νόμισμα.

Όπως γίνεται φανερό, στόχος μας δεν είναι να «στραγγαλίσουμε» οικονομικά τη

Ungerechtigkeit unserem Vaterland gegenüber verhüllt. Diese abscheuliche Duldung dieser ungerechten Behandlung muss aufhören. Die Grenzen unserer Geduld sind erreicht.

Wir, die Kämpfer des Nationalen Widerstands, werden uns nicht beruhigen. Wir ertragen nicht länger dieses Elend und diese Erniedrigung, diese nationale Schande. Um jeden Gedanken im vornherein auszuschließen, dass wir in diesem heiligen Kampf um die Wiederherstellung des Rechts von Gefühlen der Rache geleitet werden, erklären wir erneut (wie wir dies bereits anfangs getan haben), dass unsere Vorschläge zur Begleichung der Schulden Deutschlands an Griechenland auf unsere wahren Absichten verweisen, nämlich die Freundschaft zwischen unseren Völkern zu festigen und zu entwickeln. Wir schlagen daher vor, dass die Begleichung der Schulden Deutschlands (Anleihe und Schulden an den Staat) wie folgt vorgenommen wird:

- Durch die Übernahme der Kosten für das Studium griechischer Studenten sowie weiter führender Studien in Deutschland und von Deutschen in Griechenland. Es ist klar, dass sich dadurch freundschaftliche Beziehungen zwischen Studenten und Wissenschaftlern ergeben, die in beiden Ländern studieren.
- Durch deutsches Know-How in Griechenland.
- Durch die Kostenübernahme von Projekten, die deutsche Firmen in Griechenland unternommen haben oder in Zukunft unternehmen werden.
- Durch die Lieferung deutscher Maschinen und Industriewerkzeuge.
- Durch deutsche Waren und Produkte, nicht durch harte Währung.

Wie daraus zu erkennen ist, ist es nicht

Γερμανία. Αν και πολλοί υποστηρίζουν πως το σύνολο των οφειλών της Γερμανίας απέναντι στην Ελλάδα συνιστά ένα ελάχιστο ποσοστό μπροστά στα έξοδα μεταφοράς της Γερμανικής πρωτεύουσας από τη Βόννη στο Βερολίνο.

Στόχος μας είναι η αποκατάσταση του δικαίου.

Αποτελεί εσωτερική υπόθεση της Γερμανίας αν θέλει να δαπανά 12 δισεκατομμύρια μάρκα για τη συνταξιοδότηση των SS. Αλλά σε καμιά απολύτως περίπτωση δεν είναι δική της υπόθεση ούτε η αυτοεξαίρεσή της από τις υποχρεώσεις της, ούτε το να αποτελεί η Ελλάδα τη μοναδική εξαίρεση από τις συμμαχικές χώρες που πολέμησαν στο Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, η οποία να μην έχει αποζημιωθεί για τα δεινά που υπέστη από τα ναζιστικά στρατεύματα κατοχής.

Τέρμα πια οι υπεκφυγές, τα ψέματα, οι αρνήσεις. Ευχαριστούμε τους Γερμανούς πολίτες για την ευαισθησία που δείχνουν στον αγώνα μας και υπολογίζουμε στην ουσιαστική συμπαράστασή τους.

Δεν επαιτούμε, δεν ζητιανεύουμε.

Αξιώνουμε, απαιτούμε σεβασμό στην Ιστορία και στις στοιχειώδεις ηθικές αρχές.

unsere Absicht, Deutschland wirtschaftlich abzuwürgen. Viele behaupten auch, dass die Gesamtsumme der Schulden Deutschlands an Griechenland nur einen kleinen Prozentsatz der Kosten für den Umzug der deutschen Hauptstadt von Bonn nach Berlin ausmachen würde. Unser Ziel ist es, das Recht wiederherzustellen. Es ist eine innere Angelegenheit Deutschlands, wenn es 12 Milliarden Mark für Renten ehemaliger SS- Angehöriger ausgeben will. Aber auf keinen Fall ist es seine Angelegenheit, sich vor seinen Verpflichtungen zu drücken. Auch darf Griechenland nicht die einzige Ausnahme von allen Alliierten Ländern sein, die im 2. Weltkrieg kämpften und dafür nicht für das Leid entschädigt wurde, dass ihm von den Nazi-Besatzungstruppen zugefügt wurden.

Es muss mit absoluter Sicherheit verständlich werden, dass uns nicht die Höhe der Entschädigungen an Griechenland interes-siert, sondern die Wiederherstellung des Rechts, welches schamlos verletzt wird.

Es müssen die Ausreden, die Lügen, die Weigerungen ein Ende nehmen.

Wir danken den deutschen Bürgern für ihr Mitgefühl, das sie unserem Kampf gegenüber zeigen und wir rechnen auf ihren Beistand.

Η διεκδίκηση των αποζημιώσεων –των πολεμικών επανορθώσεων και του κατοχικού δανείου– είναι διαρκής μέχρι τελικής δικαίωσης

Παρέμβαση του Αντιπροέδρου της Βουλής
Λουκά Αποστολίδη

Κυρίες και κύριοι
Θέλω ειλικρινά να συγχαρώ την πρωτοβουλία σας για τη διεκδίκηση των αποζημιώσεων από τη Γερμανία στα θύματα του ναζισμού. Επιτελείτε ένα μεγάλο εθνικό, ηθικό, ιστορικό και κοινωνικό έργο.

Δικαίωση ηθική. Να αλαφρώσει ο πόνος. Να μην ξαναζήσει η ανθρωπότητα τέτοιες θηριωδίες. Τέτοια εγκλήματα δεν παραγράφονται. Παραπέμπουν και διδάσκουν τις νεότερες γενιές ότι οι αξίες της Δημοκρατίας, της Ελευθερίας και της Ειρήνης είναι η καλύτερη και πιο αποτελεσματική ασπίδα σε κάθε ολοκληρωτικό καθεστώς. Οι απόγονοι των θυμάτων διεκδικούν δικαίως αποζημιώσεις. Από την ιδιαιτέρα Πατρίδα μου, τη Βοιωτία, και ειδικότερα το Δίστομο, που πολλά έχουν προσφέρει στον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα, με εμψυχωτή τον διακεκριμένο νομικό και Νομάρχη Βοιωτίας κ. Γ. Σταμούλη, έγιναν πολλές αγωγές για αποζημιώσεις και πρωτόδικα είχαν καλή έκβαση.

Έχω συζητήσει με τον Πρόεδρο της Βου-

Die forderung auf die Entschädigungen - die Kriegsreparationen und die Besatzungsanleihe ist, bis zu ihrer erfüllung und befriedigung, eine nicht an zeit gebundene aufgabe

Beitrag des Vizepräsidenten des Parlaments
Lukas Apostolidis

Meine Damen und Herren
Ich möchte Ihnen zur Forderung auf Entschädigungen von Deutschland wegen der Opfer des Naziregimes gratulieren.

Sie vollbringen damit ein großes nationales, moralisches, historisches und soziales Werk, welches moralisch gerechtfertigt ist, um den Schmerz zu lindern. Damit die Menschheit nie mehr solche Gräueltaten erleiden muss. Verbrechen dieser Art verjähren niemals. Sie lehren die jüngeren Generationen, dass die Werte der Demokratie, der Freiheit und des Friedens der beste und wirksamste Schutz vor jedem totalitären Regime bilden. Die Nachkommen der Opfer verlangen zu Recht Entschädigungen. Von meiner Heimat Böotien und besonders von Distomo, die zum nationalen Befreiungskampf viel beigetragen haben und unter dem ermutigenden Beitrag des bekannten Rechtsanwalts und Präfekten von Böotien G. Stamoulis wurden viele Anstrengungen unternommen, die im ersten Stadium guten Erfolg hatten.

Ich habe mit dem Präsidenten des Parlaments, Ap. Kaklamanis, über die Bildung eines

Σκοπευτήριο Καισαριανής. Η αναγνώριση των νεκρών.
(Από το βιβλίο *Η ματωμένη καρδιά της Ελλάδας*)

Hinrichtungsplatz, Kaissariani. Das Erkennen der Toten.
(Von dem Buch *Das blutige Herz Griechenlands*)

λής κ. Απ. Κακλαμάνη για τη δημιουργία Διακομματικής Επιτροπής της Βουλής με στόχο να προωθήσει, να συμβάλει στην υπόθεση των αποζημιώσεων, των επανορθώσεων και της απόδοσης του κατοχικού δανείου.

Παρακολούθησα τη «Συνάντηση των Δελφών για τις αποζημιώσεις», που πραγματοποιήθηκε με επιτυχία και με τη συμμετοχή διακεκριμένων στελεχών της Γερμανίας, από τον πολιτικό και τον πανεπιστημιακό χώρο, ιστορικών και δημοσιολόγων -δημοσιογράφων, που ένωσαν μαζί μας τη φωνή τους για ΔΙΚΑΙΩΣΗ.

Είμαι ενεργός συμπαραστάτης των πρωτοβουλιών σας και σε κάθε ενέργειά σας θα είμαι στο πλευρό σας.

Η διεκδίκηση των αποζημιώσεων – των πολεμικών επανορθώσεων και του κατοχικού δανείου– είναι διαρκής μέχρι τελικής δικαίωσης.

überparteilichen Komitees des Parlaments gesprochen, dessen Ziel es ist, zur Lösung der Frage der Entschädigungen, der Reparationen und der Rückzahlung der Besatzungsanleihe beizutragen.

Ich habe die «Begegnung von Delphi für die Entschädigungen» angestrebt, die erfolgreich unter der Beteiligung hervorragender Persönlichkeiten aus Deutschland, aus dem Bereich der Politik, der Universität, der Geschichte und der Journalistik stattfand und welche mit uns ihre Stimme für eine BEFRIEDIGUNG erhoben.

Ich stehe aktiv Ihren Initiativen bei und stehe bei allen Ihren Handlungen auf Ihrer Seite.

Die Forderung auf Entschädigungen – die Reparationen des Krieges und die Besatzungsanleihe – wird so lange fortlaufend erhoben werden, bis sie erfüllt und befriedigt ist.

Ψήφισμα του «Εθνικού Συμβουλίου για τη διεκδίκηση των οφειλών της Γερμανίας προς την Ελλάδα» και της κίνησης «Ενωμένη Εθνική Αντίσταση 1941-1944»

Abrtimmungsbeschluss des «Nationalrates für die entschädigungsfordd-rerungen Griechenlands an Deutschland» und der Bewegung «Vereinigter Nationaler Widerstand 1941- 1944»

ΣΗΜΕΡΑ, 25η ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1998, ημέρα επίσημου εορτασμού της Εθνικής Αντίστασης 1941-44, διεξήχθη στην Αθήνα, στην αίθουσα της Παλαιάς Βουλής, ημερίδα με θέμα: «*Η επίλυση του προβλήματος των γερμανικών αποζημιώσεων προϋπόθεση για την εδραίωση της φιλίας των λαών Ελλάδας και Γερμανίας*».

Κατά τη συζήτηση αναπτύχθηκε συνοπτικά το μαρτυρολόγιο της Εθνικής Αντίστασης και έγινε έτσι η απαρίθμηση μιας ολόκληρης σειράς δραματικών ιστορικών περιστατικών σχετικών με τα εγκλήματα πολέμου των ναζιστικών στρατευμάτων κατοχής στην Ελλάδα, που προξένησαν μεγάλες καταστροφές και βύθισαν σε απερίγραπτη δυστυχία τον Ελληνικό Λαό. Οι σφαγές του Διστόμου και των Καλαβρύτων συνιστούν ανάλογες τραγωδίες με εκείνες του Οραντούρ και του Λίντιτσε και αποτελούν δύο περιπτώσεις, ανάμεσα σε πολλές άλλες, όπως τις καταστροφές και τις εκτελέσεις στο Κομμένο, στην Κλεισούρα, στην Κάνδανο, στον Βιάννο, στον Χορτιάτη και σε τόσα άλλα μέρη της Ελλάδας.

Όποιο σπιτικό και αν ρωτήσεις, από τα βόρεια ελληνικά σύνορα ως την Κρήτη, θα

Heute, am 25. November 1998, Tag der offiziellen Feier des nationalen Widerstandes 1941- 1944, wurde in Athen, im Saal des Alten Parlaments eine Tagung abgehalten, mit dem Thema: «*Die Lösung des Problems der deutschen Entschädigungen ist Voraussetzung für die Festigung der Freundschaft zwischen den Völkern Griechenlands und Deutschlands*».

Im Laufe der Debatte wurde zusammenfassend die Opfer- und Leidensgeschichte des griechischen Widerstandes behandelt, sowie die Aufzählung einer Reihe dramatischer historischer Ereignisse, die mit den Kriegsverbrechen der Nazi- Besatzungsstreitkräfte in Griechenland verknüpft sind, die große Zerstörungen anrichteten und das griechische Volk in unbeschreibliches Elend stürzten. Die Massaker von Distomo und von Kalavryta sind Tragödien, ähnlich denen von Oradour und Lidice und bilden zwei Fälle unter vielen anderen, wie die Zerstörungen und Erschießungen in Kommeno, in Klissura, in Kandanos, in Vianno, in Chortiatis und in vielen anderen Orten Griechenlands.

In welchem Haus Du auch nachfragst- von den nördlichen Grenzen des Landes bis Kreta- wird man Dir von den Menschen erzählen,

σου μιλήσουν για τους ανθρώπους τους που θερίστηκαν από τα εκτελεστικά αποσπάσματα των ναζί κατακτητών, εξοντώθηκαν ως όμηροι ή κρατούμενοι σε στρατόπεδα, ή πέθαναν από τα βασανιστήρια, τις αρρώστιες και την πείνα.

Κι όμως, στον Ελληνικό Λαό, που πρόσφερε αναλογικά από τις πιο μεγάλες θυσίες στο Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, δεν καταβλήθηκε ουσιαστικά σχεδόν καμιά επανόρθωση από το γερμανικό κράτος. Τέτοια, που θα ικανοποιούσε την ιστορική δικαιοσύνη και θα αποκαθιστούσε την ηθική και νομική τάξη, το θεμέλιο της Ενωμένης Ευρώπης, που οικοδομούν από κοινού ο γερμανικός, ο ελληνικός και οι άλλοι λαοί της Ευρώπης.

Και μόνο μια συνοπτική επισκόπηση του μαρτυρολόγιου και του αγωνιστικού ημερολόγιου της επικής ελληνικής Εθνικής Αντίστασης φθάνει για να αποδείξει τη μεγάλη ιστορική αδικία, που διαπράττεται, πενήντα και πάνω χρόνια, από μέρους της δημοκρατικής Γερμανίας απέναντι στη χώρα μας, στο λαό μας, στις χιλιάδες των θυμάτων και στους απογόνους τους.

Ακόμα και αυτό το λεγόμενο «αναγκαστικό Δάνειο» της Ελλάδας προς τη Γερμανία, το οποίο υπήρξε μια από τις κύριες αιτίες της οικονομικής εξαθλίωσης και του θανάτου από την πείνα εκατοντάδων χιλιάδων Ελλήνων, δεν έχει επιστραφεί, όπως θα ήταν αυτονόητο. Κι όμως, λίγες εβδομάδες πριν από την κατάρρευση της ναζιστικής Γερμανίας, οι αρμόδιοι της τότε Reichsbank αναγνώριζαν ρητά, με γνωμάτευσή τους, την ύπαρξη αυτού του «γερμανικού χρέους προς την Ελλάδα», το οποίο μάλιστα αποτιμήθηκε «για μελλοντική χρήση», όπως ελέχθη, σε περίπου τότε 476 εκατομμύρια μάρκα.

die von den Erschießungskomandos der Nazi- Eroberer niedergemäht oder als Gefangene und Gefangene in Lagern umgebracht wurden, oder auch unter den Folgen von Krankheiten und Hunger starben.

Und trotzdem: dem griechischen Volk, welches im Verhältnis zu den anderen Völkern die größten Opfer im 2. Weltkrieg verzeichnete, wurde vom deutschen Staat fast keine Reparation geleistet. Und zwar eine solche, die die historische Gerechtigkeit zufrieden stellen könnte und die moralische und rechtliche Ordnung wiederherstellen sollte, das Fundament des vereinten Europas, welches das deutsche, das griechische und die anderen Völker Europas schaffen.

Wir fordern die demokratische deutsche Regierung auf, die historische Wahrheit anzuerkennen und endlich den Dialog mit den Opfern und des Nazismus und mit der griechischen Regierung zu führen.

Schon ein zusammenfassender Überblick über die Opfer- und Leidensgeschichte und das kämpferische Tagebuch des heldenhaften nationalen Widerstands genügt, um die große historische Ungerechtigkeit zu belegen, die mehr als fünfzig Jahre seitens des demokratischen Deutschlands an unserem Land, unserem Volk, an den Tausenden von Opfern und ihren Nachkommen begangen wird.

Sogar die so genannte «Zwangsanleihe Griechenlands an Deutschland», die eine der Hauptursachen für die wirtschaftliche Verelendung und den Hunger Hunderttausender von Griechen war, wurde bisher nicht zurückgezahlt, wie dies als selbstverständlich zu erwarten wäre. Wenige Wochen vor dem Zusammenbruch Nazi- Deutschlands hatten Zuständige der damaligen Reichsbank die Existenz der

Για όλους αυτούς τους λόγους, οι συμμετέχοντες στη σημερινή ημερίδα καλούμε τη δημοκρατική γερμανική κυβέρνηση να αναγνωρίσει την ιστορική αλήθεια και να επιζητήσει επιτέλους το διάλογο με τα θύματα του ναζισμού και με την ελληνική κυβέρνηση, χωρίς διπλωματικές καθυστερήσεις.

Καλούμε, επίσης, την ελληνική κυβέρνηση να δείξει χωρίς χρονοτριβή έμπρακτα το σεβασμό της στις θυσίες του λαού, τον οποίο εκπροσωπεί, διεκδικώντας την ηθική και υλική επανόρθωση της ιστορικής αδικίας από μέρους της Γερμανίας, ως προϋπόθεση για τη βαθύτερη εδραίωση της φιλίας μεταξύ των λαών μας.

Καλούμε
τη δημοκρατική γερμανική κυβέρνηση να αναγνωρίσει την ιστορική αλήθεια και να επιζητήσει επιτέλους το διάλογο με τα τα θύματα του ναζισμού και την ελληνική κυβέρνηση

Εξουσιοδοτούμε, τέλος, τα προεδρεία των δύο οργανώσεων, που είχαν την πρωτοβουλία της σημερινής ημερίδας, να υποβάλουν το κείμενο του Ψηφίσματος αυτού τόσο στη γερμανική όσο και στην ελληνική Βουλή, καθώς και σε όλα τα κόμματα, που εκπροσωπούνται σ' αυτές, και να ζητήσουν την έναρξη, επιτέλους, διακυβερνητικών συνεννοήσεων για τη ρύθμιση του θέματος. Πενήντα και πάνω χρόνια μετά την τραγωδία του πολέμου και τη διάπραξη των ναζιστικών εγκλημάτων, δεν υπάρχουν πλέον άλλα περιθώρια παρέλκυσης.

Οι μετέχοντες στην ημερίδα
Αθήνα, 25 Νοεμβρίου 1998

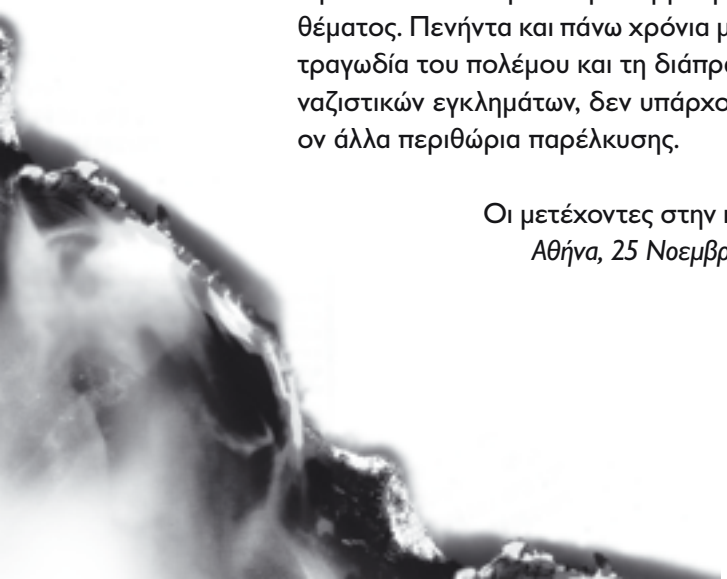

«deutschen Schuld an Griechenland» anerkannt, und zwar ausdrücklich mit einem Gutachten «für zukünftigen Gebrauch». In diesem Gutachten wurde diese Schuld auf ungefähr 476 Millionen Reichsmark geschätzt.

Aus allen diesen Gründen fordern die Teilnehmer der heutigen Tagung die deutsche Regierung auf, die historische Wahrheit anzuerkennen und endlich den Dialog mit den Opfern des Nazismus und mit der griechischen Regierung ohne diplomatische Verzögerung zu führen.

Auch fordern wir die griechische Regierung auf, praktisch und ohne Zeitverlust ihre Achtung vor den Opfern des Volkes zu beweisen, indem sie von Seiten Deutschlands die moralische und materielle Wiedergutmachung der historischen Ungerechtigkeit verlangt als Voraussetzung einer tieferen Festigung der Freundschaft zwischen unseren Völkern.

Wir ermächtigen schließlich die Präsidenten der beiden Organisationen, welche die Initiative der heutigen Tagung ergriffen haben, den Text dieses Abstimmungsbeschlusses sowohl dem deutschen wie auch dem griechischen Parlament, sowie allen in diesem vertretenen Parteien zu unterbreiten und endlich die Aufnahme zwischenstaatlicher Verhandlungen zur Regelung dieser Frage zu verlangen. Mehr als fünfzig Jahre nach der Tragödie des Krieges und der nazistischen Verbrechen gibt es keinen weiteren Spielraum für einen Aufschub.

Die Teilnehmer der Tagung
Athen, den 25. November 1998

Το νούμερο **42320** ήταν μια Ελληνίδα αγωνίστρια

Προς το Προεδρείο της Ημερίδας για τη διεκδίκηση των γερμανικών αποζημιώσεων

Είμαι μια από τις 16 Ελληνίδες κρατούμενες στο χιτλερικό στρατόπεδο του Μπούχενβαλντ, που επέζησαν. Και επειδή βρίσκομαι στο νοσοκομείο χειρουργημένη και δεν μπορώ να παραβρεθώ στην Ημερίδα σας, στέλνω μια μικρή ανάμνηση από εκείνο το κάτεργο.

[...] Στεκόμουν, όπως όλες μας, μπροστά στον τόρνο, όπου οι ναζί μάς υποχρέωναν να δουλεύουμε επί 12 ώρες, λειαίνοντας φονικούς κάλυκες για τις σφαίρες. Κάποια στιγμή αφαιρέθηκα, και το βουητό του τόρνου γίνηκε το βουητό του τρένου, που με ταξίδευε στον τόπο μου, το νησί του Ευρίπου. Με τη φαντασία μου βρέθηκε στην πατρίδα μου, την όμορφη Λίμνη. Στο πατρικό μου σπίτι. Στεκόμουν στην κουζίνα, κοντά στο παράθυρο, κι έβλεπα τις πευκοβελόνες να τρυπώνουν μέσα απ' τη σήτα, κι ανάσαινα τη μοσκιά του πεύκου. Στο ρυθμό του τόρνου άκουγα τον αργαλειό της μητέρας μου και τη φωνή της: «Κορίτσια! Τον καφέ και το βύσσινο του πατέρα σας!...»

Ήταν απομεσήμερο. Καλοκαίρι. Σ' αυτή τη θέση καθόταν ο πατέρας μας ξυπνώντας το απόγευμα και ρουφούσε, μαζί με τον καφέ του, το άρωμα του πεύκου. Μπροστά απ' τα μάτια μου πέρασαν οι μορφές των δικών μου. Τις κρατούσα πάντα μέσα

Die nummer **42320** war eine griechische Widerstandskämpferin

An das Präsidium der Tagung für die Forderung der deutschen Reparationen

Ich bin eine von den 16 griechischen Häftlingen des Konzentrationslagers Buchenwald, die überlebten. Da ich mich nach einer Operation im Krankenhaus befinde und an Ihrer Tagung nicht teilnehmen kann, schicke ich Ihnen eine kleine Erinnerung aus diesem furchtbaren Gefängnis.

[...] Ich stand, wie wir alle, vor der Drehbank, wo uns die Nazis zwangen 12, Stunden am Tag zu arbeiten; wir schliffen und polierten Patronenhülsen. Einen Moment lang schweiften meine Gedanken weg und das Geräusch der Drehbank wurde das Geräusch und Rattern des Zuges, der mich in meine Heimat auf die Insel des Evripos brachte. Mit meinen Gedanken und meiner Phantasie war ich plötzlich in der schönen Ortschaft Limni. Ich war in meinem Elternhaus. Ich stand in der Küche am Fenster und sah die Nadeln der Pinie durch das Gitter schlüpfen. Im Rhythmus der Drehbank hörte ich den Webstuhl meiner Mutter arbeiten, hörte ihre Stimme: «Töchter, bringt eurem Vater den Kaffee und die Süßigkeit».

Es war Sonntagnachmittag. Dort saß immer mein Vater nach seinem Mittagschlaf und schlürfte seinen Kaffee und den Duft der Pinien. Die Gestalten meiner Verwandten kamen mir in den Sinn. Diese Bilder hielt ich immer tief in meinem Herzen versteckt und ließ sie

μου σαν φυλαχτό, και αναδύονταν στις πιο κρίσιμες στιγμές. Έπιασα κουβέντα με τα χέρια τους. Αναρωτιόμουν σε ποιο χέρι φορούσε ο πατέρας το δαχτυλίδι με την πέτρα, που πριν λίγα χρόνια ακόμα το στιφογύριζα στο δάχτυλό μου παίζοντας...

Η μητέρα, θυμήθηκα, φορούσε τη βέρα της στο μεσαίο δάχτυλο. Θα φορούσα, άραγε, ποτέ βέρα εγώ;

Μιλούσαμε μόνο με τα μάτια. Πονάμε, πεινάμε, παγώνουμε, καιγόμαστε στον πυρετό και δουλεύουμε. Τα μάτια μόνο μάς απομένουν για να μιλάμε μεταξύ μας.

Ξαφνικά, ένας κάλυκας σφύριξε στο αυτί μου. Τον είχε πετάξει η ομπερίνα, με άχτι. Η χιτλερίνα επιστάτρια που μας παρακολουθούσε. Ένιωσε, φαίνεται, πως το νούμερο 42320 ταξίδευε αλλού. Είχε για λίγες στιγμές δραπετεύσει από την κόλασή του. Είχε διαπράξει έγκλημα. Από νούμερο, τόλμησε να ξαναγίνει άνθρωπος. Ένα κορίτσι που ονειρευόταν. Όχι! Έπρεπε, ώσπου να πεθάνω, να είμαι το νούμερο 42320 και τίποτε άλλο...

Ανταλλάξαμε ματιές με τις συμπατριώτισσές μου. Μιλούσαμε μόνο με τα μάτια. Πονάμε, πεινάμε, παγώνουμε, καιγόμαστε στον πυρετό και δουλεύουμε. Τα μάτια μόνο μάς απομένουν για να μιλάμε μεταξύ μας.

Χωρίς σπασμωδικές κινήσεις, για να μην υποψιαστεί τίποτε η ομπερίνα, σκύβω στο κασονάκι όπου έπεφταν οι κάλυκες και, όσο πιο γρήγορα μπορούσα, τους ανακατεύω: να μην ανακαλύψει στον έλεγχο τις ρωγμές που έκανε ένα σιδεράκι, που βάζαμε στο κοπίδι του τόρνου, βγάζοντας σκάρτους, ακατάλληλους για το φονικό προορισμό τους, κάλυκες.

Αυτό το οργανωμένο σαμποτάζ από όnur in kritischen Momenten aufkommen. Ich fing an, mit ihren Händen, mit ihren Fingern zu reden. Ich fragte mich, auf welchem Finger wohl mein Vater den Ring mit dem Stein trug, mit dem ich vor einigen Jahren spielte, idem ich ihn leicht an seinem Finger drehte...

Meine Mutter, erinnerte ich mich, trug ihren Ehering am mittleren Finger. Ob ich wohl jemals auch einen Ehering tragen würde?

Plötzlich sauste eine Patronenhülse an meinem Ohr vorbei. Die Aufseherin hatte sie mit Wut geschmissen. Die Aufseherin beobachtete mich. Sie hatte wohl gemerkt, dass die Nummer 42320 mit ihren Gedanken weit weg war; sie war für einige Minuten dieser Hölle entflohen. Das war ein Verbrechen. Sie hatte den Mut gehabt, von einer Nummer wieder ein Mensch zu werden. Ein junges Mädchen, das sich erlaubt hatte, zu träumen. Nein! Ich musste bis zu meinem Tod die Nummer 42320 sein und nicht anderes...

Wir wechselten Blicke mit meinen anderen Landsmänninnen. Wir sprachen miteinander nur mit den Augen. Wir haben Schmerzen, hungern, frieren, wir schütteln uns im Fieber, aber wir arbeiten. Nur die Augen sind uns geblieben, um miteinander zu reden.

Ohne heftige Bewegungen, damit die Aufseherin nichts merkt, bücke ich mich über die kleine Kiste, in der nach der Bearbeitung die Patronenhülsen fallen und wühle sie schnell durcheinander, damit die Aufseherin bei der Prüfung die Risse nicht feststellt, das ein kleines Eisenstück, das wir am Schneiderwerkzeug angebracht haben, verursacht hatte. Die Patronenhülsen waren dadurch ungeeignet für ihre tödliche Aufgabe. Diese organisierte Sabotage von uns allen war unsere Rache, unser Lebensatem, unser Stolz.

Έλληνες Εβραίοι, οδεύοντας στο θάνατο.

Griechische Juden, in den Tod schreitend.

λες μας ήταν η εκδίκησή μας, η ανάσα ζωής, η περηφάνεια μας.

Η ομπερίνα απομακρύνθηκε κι εγώ, καθώς χάιδευα τους σκάρτους κάλυκες, ένιωσα ν' αναβλύζει από βαθιά μέσα μου το επονίτικο τραγούδι μας της Αντίστασης.

Συνεχίζαμε, κι απ' αυτό το έσχατο μετερίζι, τον αγώνα του λαού μας. Της γενιάς μας. *Ανυπόταχτες! Άνθρωποι! Όχι νούμερα...*

Λούλα Βλαχούτσικου-Γιαννακοπούλου
Κρατούμενη στα στρατόπεδα Ράβενσπρουκ και Μπούχενβαλντ
Γενικό Κρατικό Νοσοκομείο, *Νοέμβριος 1998*

Die Aufseherin ging weiter und während ich die fehlerhaften und ungeeigneten Patronenhülsen streichelte, fühlte ich aus tiefer Seele in mir das Lied unseres Widerstandes aufsteigen.

Wir setzten auch mit dieser kleinen Tat den Widerstandskampf unseres Volkes fort. *Ungehorsam und frei! Menschen! Keine Nummern...*

Loula Vlachoutzikou-Giannakopoulou
Häftling der Konzentrationslager Ravensbrück und Buchenwald
Allgemeines Staatliches Krankenhaus, *November 1988*

Μαρτυρολόγιο
Ολοκαυτώματα και Εκατόμβες Θυσιών

ΤΟ ΜΙΣΟΣ ΚΑΙ Η ΜΑΝΙΑ των ναζί εναντίον του Ελληνικού Λαού εκδηλώνεται από τις πρώτες μέρες της κατοχής ως τις τελευταίες.
Από το εξωφρενικό «Εδώ υπήρχε κάποτε η Κάνδανος», γραμμένο από τους ίδιους, που μαρτυράει την εσώτερη διάθεση για το πώς θα 'θελαν την Ελλάδα όλη, έως τους 1.460 της περιοχής των Καλαβρύτων, από 13 χρόνων και πάνω, τα γυναικόπαιδα στις Λιγγιάδες της Ηπείρου, τους 174 καμένους του Χορτιάτη, τα όργανα του Χίτλερ δεν ορρωδούν μπροστά σε τίποτα. Κανένας ηθικός φραγμός. Σφάζουν νήπια, έγκυες γυναίκες, μικρά παιδιά, ιερείς, υπερήλικες· απαγχονίζουν, καίουν ζωντανούς, εκτελούν με λιθοβολισμό, με τσεκούρι, με την ξιφολόγχη και με πυροβόλα όπλα.
Στο πέρασμα των αιώνων η ανθρωπότητα είναι ζήτημα αν δοκίμασε παρόμοια θηριωδία. Στον κατάλογο του **Μαρτυρολογίου** που ακολουθεί αναφέρονται μόνο οι ομαδικές εκτελέσεις και τα ολοκαυτώματα, με βάση τα στοιχεία που διαθέτουμε ως σήμερα. Δεν αναφέρονται οι νεκροί από τις μάχες ανάμεσα στις οργανώσεις της Αντίστασης και τις δυνάμεις Κατοχής, ούτε, δυστυχώς, οι ατομικές εκτελέσεις.

Mertyrer – Verzeichnis
Massenmorde (Massaker) - Hekatomben von Opfern

DER HASS UND DIE WUT der Nazis gegen das griechische Volk zeigen sich von den ersten bis zu den letzten Tagen der Besatzung.
Von dem empörenden Satz «HIER STAND KANDANOS», der von den Deutschen selbst geschrieben wurde und der ihre innere Einstellung zum Ausdruck bringt, ganz Griechenland für sich zu erobern, bis zur Ermordung von 1460 Bewohnern von Kalavryta- Kinder ab 13 Jahren- , den Frauen und Kindern von Lygiades in Epirus, den 174 Verbrannten von Chortiatis, schrecken die Soldaten Hitlers vor nichts zurück. Sie haben überhaupt keine moralische Hemmung. Sie schlachten Säuglinge ab, schwangere Frauen, kleine Kinder, Priester, alte Leute, erhängen Menschen auf, exekutieren durch Steinigung, mit Äxten, Bajonetten und Maschinengewehren. Es ist eine Frage, ob die Menschen in Vergangenheit derartige Bestialität erlebten.
Im vorliegenden **Verzeichnis der Märtyrer** werden nur die Massenmorde und die Holocaustfälle erwähnt. Es werden nicht die Toten erwähnt, die die Kämpfe zwischen den Streitkräften des Widerstands und den Besatzungstruppen hinterließen, auch nicht die einzelnen Exekutionen von Bürgern.

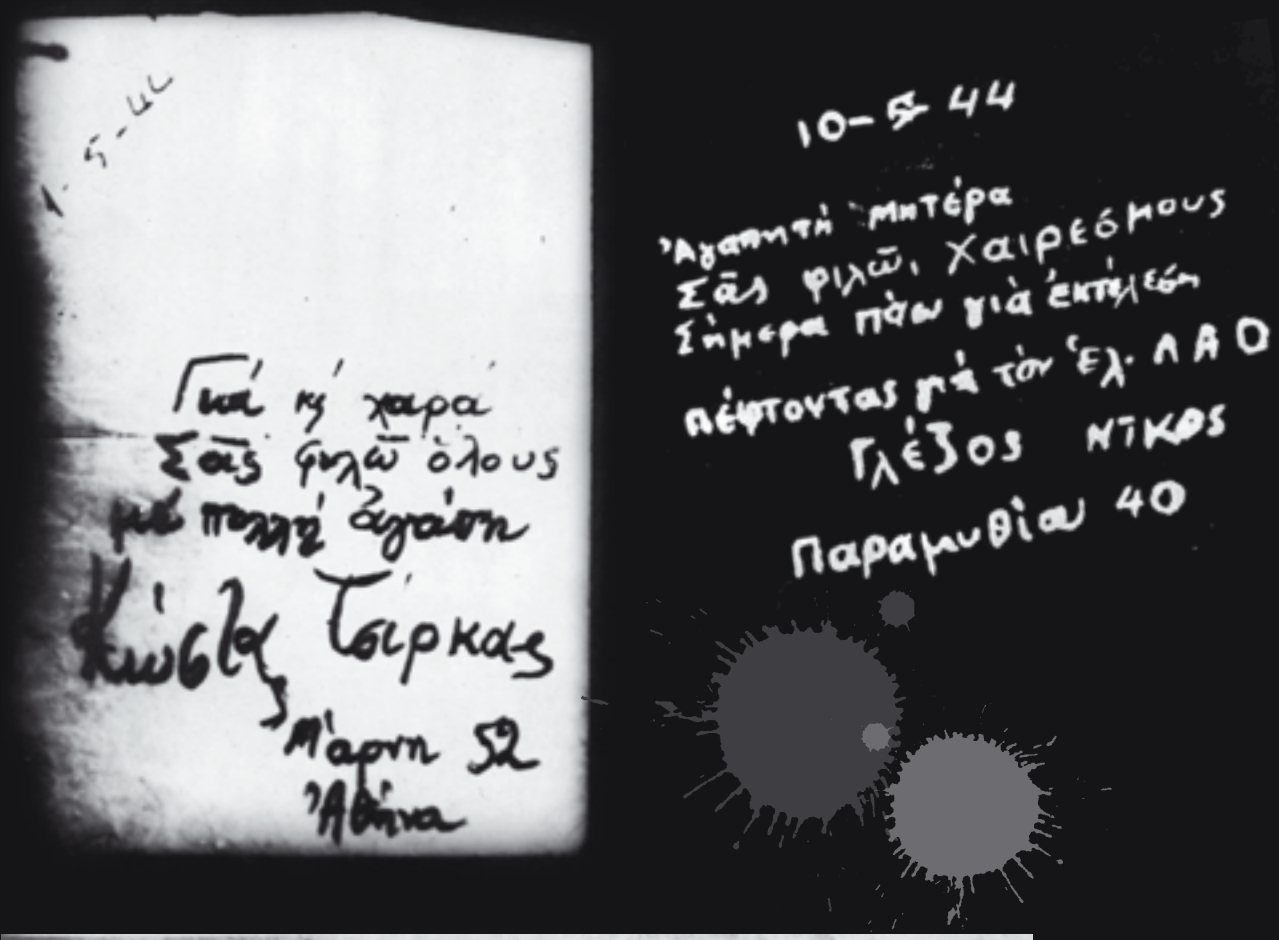

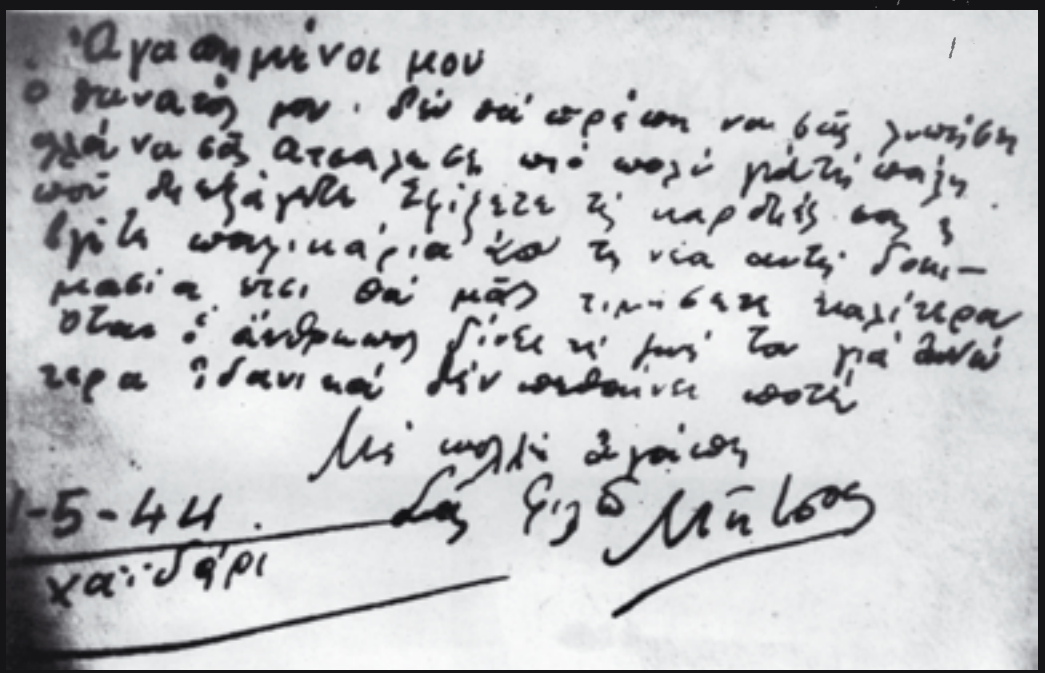

Υποθήκες των εκτελεσμένων Μαρτύρων.
(Από το βιβλίο *Γράμματα και μηνύματα εκτελεσμένων πατριωτών*)

Nachlass der erschossenen Märtyrer.
(Von dem Buch *Briefe und Botschaft Der erschossenen Patrioten*)

1941

2 Ιουνίου – Το πρώτο ολοκαύτωμα

Κάνδανος Χανίων. Οι ναζί εκτελούν 300 κατοίκους και ξεθεμελιώνουν το χωριό. Φεύγοντας, γράφουν: «*Εδώ υπήρχε η Κάνδανος*».

Στον Αλικιανό Χανίων εκτελούν 42 και άλλους 81 από τα χωριά Περιβόλια, Λουτρά, Παγκαλοχώρι, Παλιοχώρα. • Στο Άδελε Ρεθύμνου 18. • Στο Κοντομάρι 25.

3 Ιουνίου Στο Ηράκλειο Κρήτης εκτελούν 12.

5 Ιουνίου

Στις Στέρνες Ηρακλείου Κρήτης εκτελούν 19.

Στην Αθήνα, στις φυλακές Αβέρωφ, εκτελούν 8.

14 Ιουνίου Στο Ηράκλειο Κρήτης εκτελούν 50.

20 Ιουνίου* Στα Περιβόλια Χανίων εκτελούν 32.

1 Αυγούστου – Ολοκαύτωμα Αλικιανού

Στον Αλικιανό Χανίων, στις όχθες του ποταμού Κερίτη, εκτελούν 118 από τα χωριά Αλικιανό, Κουφό, Βατόλακκο, Σκινέ, Μεσκλά, Φουρνέ, Πρασέ, Ν. Ρούματα, Θρούνι, Καράνο, Σκαφιδάκια.

3 Αυγούστου Στο Καρπερό Ελασσόνας (Λάρισα), ομαδικός βασανισμός των κατοίκων (και του ιερέα) στην αυλή της εκκλησίας, όπου τους μαστίγωσαν γυμνούς.

29 Σεπτεμβρίου-6 Οκτωβρίου

Ολοκαύτωμα Δράμας-Δοξάτου και γύρω περιοχής. Εκτέλεση 5.016 πατριωτών στη Δράμα και στα χωριά Δοξάτο, Αγ. Αθανάσιο, Χωριστή, Κύρια, Νικηφόρο, Προσωτσάνη, Κουδούνια, Ν. Σκοπό, Οργαντζί και Ευριπέδου από Βούλγαρους φασίστες.

Στην Αλμωπία Πέλλας, στο χωριό Κωνσταντία, εκτελούν 6 επιτόπου.

5 Οκτωβρίου – Ολοκαύτωμα στο Κιλκίς

Στα χωριά της περιοχής του Κιλκίς Κλειστό (Μούζγαλι), Κυδωνιά (Κότζολαρ) και Αμπελόφυτο (Μούρσαλι) συγκεντρώνουν τους κατοίκους από 15 ως 60 χρόνων, συνολικά 96, και τους εκτελούν.

* Σύμφωνα με το υπ' αριθ. 16/1946 Βούλευμα του Ελληνικού Εθνικού Γραφείου Εγκλημάτιων Πολέμου, οι ναζί εκτέλεσαν αμέσως μετά τη Μάχη της Κρήτης 2.000 και πλέον άτομα.

1941

2. Juni – Der erste Massenmord. Kandanos/Chania. Die Nazis exekutieren 300 Bewohner und machen das Dorf dem Erdboden gleich. Sie schreiben: «HIER STAND KANDANOS».

Sie exekutieren 42 im Dorf Alikianos/Chania und weitere 81 aus den Dörfern Perivolia, Loutra, Pangalochori, Paliochora. In Adele/Rethymno erschießen sie 18 Personen. In Kontomari weitere 25.

3. Juni In Heraklion/Kreta werden 12 erschossen.

5. Juni In Sternes/Heraklion auf Kreta werden 19 exekutiert. Im Gefängnis von Averoff in Athen werden 8 erschossen.

14. Juni In Heraklion/Kreta werden 50 hingerichtet.

20. Juni* In Perivolia/Chania werden 50 erschossen.

1. August – Massaker von Alikianos. In Alikianos bei Chania werden am Ufer des Flusses Keritis 118 Personen aus den Dörfern Alikianos, Koufo, Vatolakos, Skine, Furne, Prasse, Meskla, N. Rumata, Throuni, Karano und Skafidakia erschossen.

3. August In Larissa massenhafte Quälerei der Bewohner (auch der Priesters) des Dorfes Karpero/Elasson auf dem Hof der Kirche. Nachts werden alle gepeitscht.

29 September-6 Oktober Massaker von Drama - Doxato und der Gegend. Exekution von 5.016 Patrioten in Drama- Doxato, Ag. Athanasios, Choristi, Kyria, Nikiforos, Prossotsani, Koudounia, N. Skopos, Organtsi, Evripedo durch bulgarische Faschisten. In Almopia bei Pella im Dorf Kostantia, werden 6 exekutiert.

5. Oktober – Massaker in der Dörfern in Kilkis:

Kleisto (Mousgali), Kydonia (Kotsolar), Ampelophyto (Moursali). Sammelung und Erschießung aller Bewohner von 15 bis 60 Jahren.

10. Oktober In Nigrita bei Serres werden 221 Personen aus den Dörfern K. Dafni, Sitochori, Servochori und Eidonochori exekutiert.

* Anmerkung: Laut dem Beschluss des „Griechischen Nationalen Büros für Kriegsverbrechen" aus dem Jahre 16/1946 erschossen die Nazis gleich nach dem „Kampf von Kreta" mehr als 2.000 Leute.

«Εδώ υπήρχε η Κάνδανος»…

«Hier war Kandanos»…

10 Οκτωβρίου Στη Νιγρίτα Σερρών εκτελούνται 221 κάτοικοι από τα χωριά Κ. Δάφνη, Σιτοχώρι, Ζερβοχώρι, Αηδονοχώρι.

17 Οκτωβρίου – Ολοκαύτωμα Κερδυλίων

Οι ναζί εκτελούν 130 στα Α. Κερδύλια, 80 στα Κ. Κερδύλια και 25 ετεροδημότες (σύνολο 235) και πυρπολούν εξολοκλήρου τα χωριά.

20 Οκτωβρίου Στο Καλόκαστρο Σερρών απαγχονίζουν 12. Οι απαγχονισμένοι παρέμειναν κρεμασμένοι τρεις μέρες.

23 Οκτωβρίου – Ολοκαύτωμα Μεσόβουνου

Οι χιτλερικοί εκτελούν 165 άνδρες 16-80 χρόνων στο Μεσόβουνο Εορδαίας της Κοζάνης. (Το 1943 250 και το 1944 150 γυναίκες.) Πυρπολούν και αφανίζουν το χωριό. Οι κάτοικοι στο σύνολό τους ήσαν Πόντιοι.

15 Νοεμβρίου Στο Στρυμονικό Σερρών εκτελούν 30 στρατιώτες με περίστροφο, που μόλις είχαν επιστρέψει από το μέτωπο.

28 Δεκεμβρίου Στη Θεσσαλονίκη εκτελούν 30 ομήρους στις φυλακές Επταπυργίου.

17. Oktober Massaker von Kerdylia. Die Nazis erschießen im Dorf Ano Kerdylia 130 und im Dorf Kato Kerdylia weitere 80, sowie 25 aus anderen Dörfern, insgesamt 235 und brennen die Dörfer nieder.

20. Oktober Im Dorf Kalokastro bei Serres werden 12 gehängt. Sie bleiben 3 Tage lang erhängt.

23. Oktober – Massaker von Messovouno. Die Soldaten Hitlers exekutieren im Dorf Messovouno/Eordäas bei Kosani 165 Männer (1943 werden 250 und 1944 150 Frauen hingerichtet). Das Dorf wird in Brand gesetzt und dem Erdboden gleichgemacht. Alle Bewohner stammen aus Pontos.

25. Oktober Die Nazis erhängen 2 und exekutieren 96 Männer (ab 15 Jahre) in Kilkis aus den Dörfern Kleisto, Kydonia, Ampelofyto. Die Dörfer werden bis zur letzten Hütte total zerstört.

15. November In Strymoniko bei Serres werden 30 Soldaten, die vom Militär entlassen worden waren, mit Pistolen exekutiert.

28. Dezember In Thessaloniki werden im Gefängnis Eptapyrgou 30 Gefangene hingerichtet.

1941

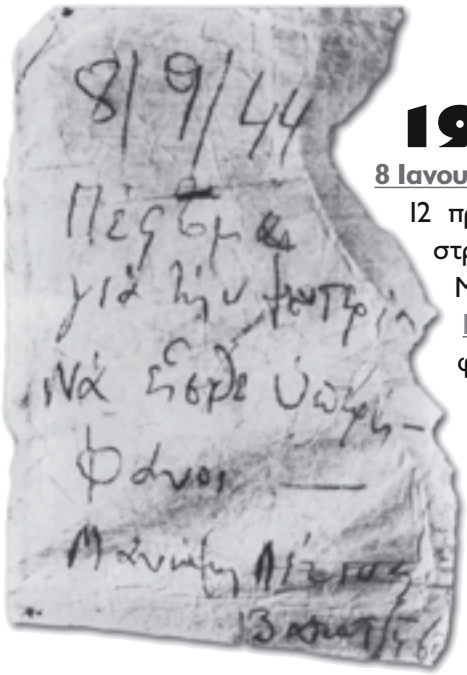

1942

8 Ιανουαρίου Εκτέλεση των 12 πρώτων ομήρων στο στρατόπεδο Παύλου Μελά (Θεσσαλονίκη).

17 Ιανουαρίου Ιταλοί φασίστες κυκλώνουν το λιμάνι της Σκιάθου, συλλαμβάνουν και βασανίζουν πολίτες, τυφλώνουν το γιατρό του νησιού και σκοτώνουν με μαχαίρι τον πρόεδρο.

14 Φεβρουαρίου Στη Θεσσαλονίκη εκτελούν 20 ομήρους.

26 Μαρτίου Στη Λακωνία πυρπολούν το χωριό Σαϊδόνα.

28 Μαρτίου Στην Αθήνα εκτελούν 6 στο εξωτερικό προαύλιο των φυλακών Αβέρωφ.

28 Απριλίου Στην Αθήνα εκτελούν 5.

Στη Λάρισα συλλαμβάνουν 12 και τους στέλνουν ομήρους στην Ιταλία.

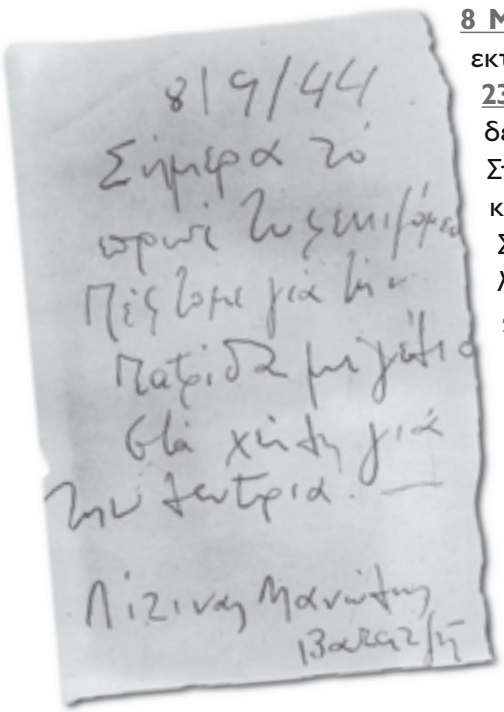

8 Μαΐου Στην Αθήνα εκτελούνται 11.

23 Μαΐου Στη Λιβαδειά εκτελούν 8.

Στη Θεσσαλονίκη εκτελούν 6.

Στην Τρίπολη εκτελούν 3.

4 Ιουνίου Στην Αθήνα εκτελούνται 8 όμηροι στο Σκοπευτήριο Καισαριανής.

5 Ιουνίου Στην Α-

1942

8. Januar Exekution der ersten 12 Gefangenen des Lagers Pavlos Melas (Thessaloniki).

17. Januar Italienische Faschisten umkreisen den Hafen von Skiathos, verhaften die Bürger, quälen sie, blenden den Doktor der Insel und erstechen deren Vorsteher.

14. Februar In Thessaloniki werden 20 Gefangene exekutiert.

26. März In Lakonia wird das Dorf Saidona in Brand gesetzt.

28. März In Athen werden im Hof des Gefängnisses Averoff 6 hingerichtet.

28. April In Athen werden 5 exekutiert.

In Larissa werden 12 verhaftet und als Gefangene nach Italien geschickt.

8. Mai In Athen werden 11 exekutiert.

23. Mai In Livadia werden 8 hingerichtet.

In Thessaloniki 6. In Tripolis 3.

4. Juni In Athen werden auf dem Schießplatz von Kaissariani 8 Personen erschossen.

5. Juni

In Athen werden auf dem Schießplatz von Kaissariani 8 Gefangene erschossen (Sie wurden vom Gefängnis in Vouliagmeni dorthin transportiert).

In Heraklion/Kreta werden 12 im Ort Xirokambos exekutiert.

10. Juni In Livadia/Theben werden 27 aus den Dörfern Ziriki, Kapareli, Koukoura hingerichtet.

14. Juni In Heraklion/Kreta werden 50 im Ort Xirokambos exekutiert.

19. Juni Im Flughafen Mikra von Thessaloniki werden 11 Gefangene hingerichtet.

22. Juni In Thessaloniki werden 23 Gefangene hingerichtet.

15. Juli Im Dorf Neo Monastiri (Tsoba) bei Domokos/Pfiotis erschießen die Nazis 14 und setzen einige Häuser in Brand.

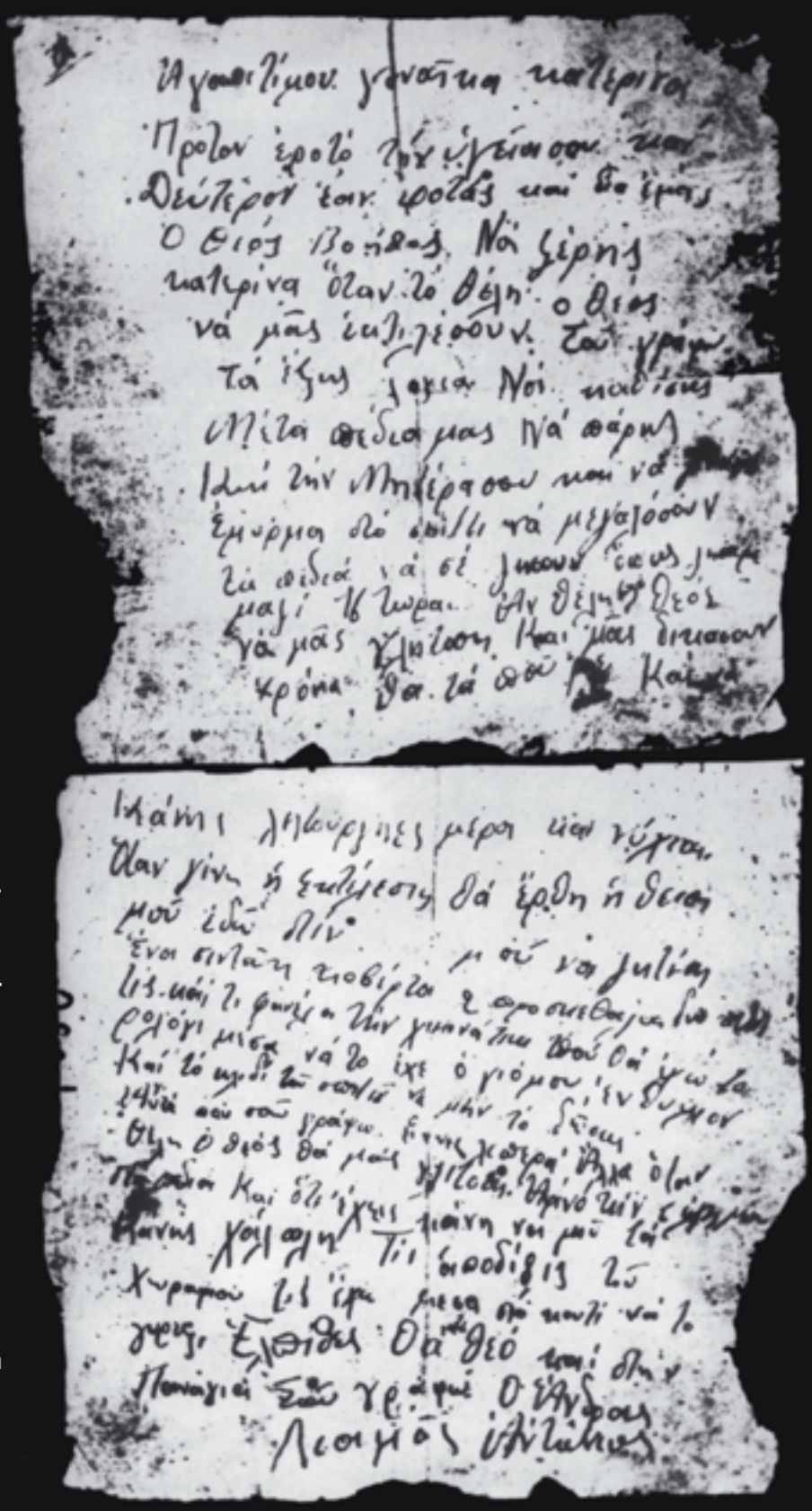

«…να μεγαλώσουν τα παιδιά και να σε ζήσουν, όπως ζήσαμε μαζί…». Γιατί η ζωή θα συνεχιστεί.

«…damit die Kinder aufwachsen und leben, wir zusammen gelebt haben…». denn das Leben setzt sich fort.

θήνα εκτελούν 8 ομήρους (από τις φυλακές Βουλιαγμένης), στο Σκοπευτήριο Καισαριανής.
Στο Ηράκλειο Κρήτης εκτελούν 12 στη θέση Ξηρόκαμπος.
10 Ιουνίου Στη Λιβαδειά – Θήβα θανατώνουν 27 από τα χωριά Ζιρίκι, Καπαρέλι, Κούκουρα.
14 Ιουνίου Στο Ηράκλειο Κρήτης εκτελούν 50 στη θέση Ξηρόκαμπος.
19 Ιουνίου Στο αεροδρόμιο Μίκρας (Θεσσαλονίκης) εκτελούν 11 ομήρους.
22 Ιουνίου Στη Θεσσαλονίκη εκτελούν 23 ομήρους.
15 Ιουλίου Στο χωριό Ν. Μοναστήρι (Τσόμπρα) Δομοκού Φθιώτιδας εκτελούν 14 και πυρπολούν σπίτια.
30 Οκτωβρίου Πυρπολούν στο χωριό Καρούτες της Παρνασσίδας.
26 Νοεμβρίου Εκτέλεση 12 στο βάθρο της γέφυρας του Γοργοπόταμου.
1 Δεκεμβρίου Στο βάθρο της γέφυρας του Γοργοπόταμου εκτελούνται 22.
5 Δεκεμβρίου Πυρπολούν τα χωριά Χρυσό και Άγραφα και εκτελούν 6 ομήρους στη θέση Λογγιές.
8 Δεκεμβρίου Στο χωριό Καστέλια Παρνασσίδας εκτελούν 10.
9-18 Δεκεμβρίου Στον Έβρο, σε επιδρομή, πυρπολούν τα χωριά Σιταριά, Πύθιο, Πετράδες, Φέρρες. Πυρπολούν σπίτια, θανατώνουν κόσμο και λεηλατούν τα πάντα.
24 Δεκεμβρίου Στο Μικρό Χωριό Ευρυτανίας εκτελούνται 13, με τον παπά και το δάσκαλο.
Με το πλοίο «Città di Milano» στέλνουν 500 ομήρους στην Ιταλία από τον Πειραιά.
26 Δεκεμβρίου Στα Τρίκαλα εκτελούν 6.
30 Δεκεμβρίου Θεσσαλονίκη, στρατόπεδο Παύλου Μελά. Εκτελούν 45 ομήρους από την Ανάφη.

30. Oktober Das Dorf Karutes (Parnassis) wird niedergebrannt.
26. November Exekution von 12 Personen am Sokkel der Brücke von Gorgopotamos.
1. Dezember Am Sockel der Brücke von Gorgopotamos werden 22 Personen exekutiert.
5. Dezember Die Dörfer Chysso und Agrafa werden in Brand gesetzt.
6 Gefangene werden im Ort Loggies erschossen.
8. Dezember Im Dorf Kastelia/Parnassis werden 10 exekutiert.
9.-18. Dezember Bei einem Überfall in der Region Evros setzen sie die Dörfer Sitaria, Pythio, Petrades, Ferres in Brand.
Sie brennen Häuser nieder, töten Bewohner der Dörfer und plündern alles
24. Dezember In Mikro Chorio bei Eurytanien erschießen sie 13, darunter den Priester und den Lehrer des Dorfes.
Mit dem Schiff «Citta die Milano» schicken sie 500 Gefangene von Piräus nach Italien.
26. Dezember In Trikala werden 6 hingerichtet.
30. Dezember In Thessaloniki werden 45 Häftlinge aus Anafi im Lager Pavlos Melas erschossen.

1942

1943

7 Ιανουαρίου Στην Αθήνα εκτελούν 20 ομήρους και στον Πειραιά 8.

21 Ιανουαρίου Στην Αδριατική βυθίζεται το πλοίο «Città di Genova» με 152 ομήρους αξιωματικούς, από τους οποίους σώθηκαν οι 81 και πνίγηκαν οι 71.

30-31 Ιανουαρίου Στο Πήλιο Μαγνησίας πυρπόλησαν την Περαχώρα.

6 Φεβρουαρίου Στην Αθήνα εκτελούν 5 στις φυλακές Αβέρωφ.

8 Φεβρουαρίου Επιδρομή στο χωριό Σχίνοβο Γρεβενών. Λεηλατούν σπίτια και βιάζουν γυναίκες.

9 Φεβρουαρίου Στα Γρεβενά εκτελούν 7 ομήρους στη θέση Ξηρολάκκοι.

10 Φεβρουαρίου Επιδρομή Ιταλών φασιστών στην Οξύνεια Καλαμπάκας. Λεηλατούν το χωριό, βιάζουν γυναίκες και παίρνουν ομήρους.

13 Φεβρουαρίου Στα Ανώγεια Κρήτης εκτελούν 12 στον Καρτερό.

Στα Τρίκαλα Θεσσαλίας εκτελούν 12 ομήρους από το χωριό Τσιώτι.

14 Φεβρουαρίου Στα Τρίκαλα, Ιταλοί φασίστες συλλαμβάνουν στο παζάρι της πόλης 16 και εκτελούν τους 15 στο νεκροταφείο. Ο ένας κατόρθωσε να διαφύγει.

16 Φεβρουαρίου – Ολοκαύτωμα Δομένικου

Στη Θεσσαλία οι Ιταλοί φασίστες εκτελούν 118 από το Δομένικο Ελασσόνας και αφανίζουν το χωριό. Επίσης, εκτελούν 15 από το Μεσοχώρι (Μυλογούστα) και 1 από το Αμούρι, συλλαμβάνουν 340 ως ομήρους και πυρπολούν το χωριό.

23 Φεβρουαρίου Στην Κατερίνη εκτελούν 38 κατοίκους από τον Αγ. Δημήτριο, το Λιβάδι Ολύμπου και την Κατερίνη.

Στη Λάρισα εκτελούν 100, ομήρους από το ομώνυμο στρατόπεδο.

24 Φεβρουαρίου Στην Αθήνα σκοτώνουν 40 σε διαδήλωση για την επιβίωση.

1943

7. Januar In Athen werden 20 Gefangene und in Piräus weitere 8 hingerichtet.

21. Januar Im Adriatischen Meer wird das Schiff «Citta de Genova» mit 152 Offizieren als Gefangene versenkt. Davon werden 81 gerettet und 71 ertrunken.

30.-31. Januar Auf dem Pelion/Magnessia wird die Ortschaft Perachora in Brand gesetzt.

6. Februar In Athen werden 5 im Gefängnis Averoff erschossen.

8. Februar Überfall auf das Dorf Shinovo/Grevena. Die plündern die Häuser und vergewaltigen die Frauen.

9. Februar In Grevena erschießen sie 7 Gefangene im Ort Xyrolaki.

10. Februar Überfall der italienischen Faschisten in Oxynia/Kalambaka. Sie plündern das Dorf, vergewaltigen die Frauen und nehmen Gefangene.

13. Februar In Anogia/Kreta werden 12 in Kartero exekutiert. In Trikala/Thessalien werden 12 Gefangene aus dem Dorf Tsotili exekutiert.

14. Februar In Trikala verhaften italienische Faschisten auf dem Marktplatz der Stadt 16 Leute und erschießen 15 davon auf dem Friedhof, während der 16te entkam.

16. Februar – Massaker von Domeniko.

In Thessalien erschießen die Italiener 118 aus Domeniko und richten das Dorf zugrunde. Sie erschießen ebenfalls 15 aus Messochori Mylogousta und 5 aus Amouri/Elasson, verhaften 340 als Gefangene und setzen die Dörfer in Brand.

23. Februar In Katerini erschießen sie 38 Bewohner aus Ag. Dimitrios. Livadi/Olymp und Katerini. In Larissa erschießen sie 100 Gefangene vom gleichnamigen Lager.

24. Februar In Athen werden 40 Demonstranten gegen den Hunger getötet.

25. Februar In Larissa werden 40 Gefangene des Lagers hingerichtet.

25 Φεβρουαρίου Στη Λάρισα εκτελούν 40 ομήρους, από το στρατόπεδο.
26 Φεβρουαρίου Στη Μήλο εκτελούν 14 κατοίκους.
1 Μαρτίου Στη Μίκρα Θεσσαλονίκης εκτελούν 50 ομήρους (οι 26 από το στρατόπεδο Π. Μελά).
5 Μαρτίου Στην Αθήνα σκοτώνουν 18 και τραυματίζουν 135 στη διαδήλωση κατά της πολιτικής επιστράτευσης.
6 Μαρτίου Στα Σέρβια Κοζάνης, Ιταλοί φασίστες πυρπολούν εκκλησίες, καταστήματα και σπίτια και δολοφονούν ή καίουν 57 κατοίκους.
10 Μαρτίου Στο Άργος Ορεστικό της Καστοριάς εκτελούν 63 ομήρους.
11 Μαρτίου Στο δρόμο Αγιάς – Λάρισας εκτελούν 100 ομήρους.
12 Μαρτίου – Ολοκαύτωμα Τσαριτσάνης
Στην Τσαριτσάνη Λάρισας εκτελούν 45 κατοίκους και πυρπολούν τον οικισμό. Ανάμεσα στα θύματα 2 ιερείς και 2 ανάπηροι πολέμου.
Στην Καστοριά εκτελούν 8 στο νεκροταφείο του Άργους Ορεστικού.
15 Μαρτίου – Το Ολοκαύτωμα των Ελλήνων Εβραϊκής καταγωγής
Από τη Θεσσαλονίκη, αρχίζουν οι αποστολές Ελλήνων Εβραίων στη Γερμανία, που θα συνεχιστούν ως τις 10.8.44. Μεταφέρθηκαν συνολικά στα ναζιστικά στρατόπεδα της Γερμανίας 69.151 Έλληνες πολίτες εβραϊκής καταγωγής και επέστρεψαν με τη λήξη του πολέμου 2.000. Εξοντώθηκε, δηλαδή, το 87% των 77.377 Εβραίων που υπήρχαν στην Ελλάδα. Τη σύλληψη κατόρθωσαν να διαφύγουν 8.226 άτομα.
20 Μαρτίου Στο Άργος Ορεστικό της Καστοριάς εκτελούνται 4.
21 Μαρτίου Στο Άργος Ορεστικό εκτελούνται 9.
24 Μαρτίου Στη Θεσσαλία, Ιταλοί φασίστες πυρπολούν τα χωριά Ριζόμυλος, Κόνιαρι και Νταμακλί και σκοτώνουν 10 γέροντες.

26. Februar Auf Melos werden 14 Bewohner erschossen.
1. März In Mikra/Thessaloniki werden 50 Gefangene erschossen (davon 26 aus dem Lager Pavlos Melas)
5. März In Athen werden anlässlich einer Demostration gegen die Politik der Mobilmachung 18 Menschen getötet und weitere 135 verletzt. In der Region Kosani setzen italienische Faschisten in Servia Kirchen Geschäfte und Häuser in Brand.
10. März In Kastoria werden 63 Gefangene in Argos Orestiko erschossen.
11. März Auf der Strecke zwischen Agia und Larissa werden 100 exekutiert.
12. März – Massaker von Tsaritsani.
In Tsaritsani/Larissa werden 45 hingerichtet. Die Ortschaft wird in Brand gesetzt. Unter den Opfern sind 2 Priester und 2 Kriegsgeschädigte. In Kastoria werden 8 auf dem Friedhof von Argos Orestiko hingerichtet.
15. März – Massaker an den Griechen jüdischer Abstammung.
Von Thessaloniki aus beginnt der Abtransport griechischer Juden nach Deutschland; er wir bis zum 10.8.44 fortgesetzt. Insgesamt werden 69151 griechische Juden zu deutschen Konzentrationslagern deportiert. Nach dem Krieg kommen 2.000 zurück. d.h. es werden 87% der 77.377 Juden in Griechenland vernichtet. Der Verhaftung entkommen 8.226 Menschen.
20. März In Argos Orestiko in Kastoria werden 4 erschossen. Am 21. März 9 ehemalige Soldaten, am 26. März 8 und am 28. März 7.
24. März In Thessalien setzen italienische Faschisten die Dörfer Rizomylos, Koniari, Damakli in Brand und töten 10 Männer.
25. März In Athen werden 32 Demonstranten getötet und 180 verletzt.
29. März In Thessalien werden 120 getötet. In Farsala töten sie durch Maschinengewehrsalven 27 Bewohner, die sich zufällig auf dem öffentlichen Platz befinden, plündern und setzen die Stadt in Brand. Sie

25 Μαρτίου Στην Αθήνα σκοτώνουν 32 διαδηλωτές και τραυματίζουν 180.
26 Μαρτίου Στο Άργος Ορεστικό εκτελούνται 8.
28 Μαρτίου Στο Άργος Ορεστικό εκτελούνται 7 πρώην στρατιώτες.
29 Μαρτίου Στη Θεσσαλία σκοτώνουν 120. Στα Φάρσαλα πυροβολούν και σκοτώνουν 27 κατοίκους που βρέθηκαν στην πλατεία, λεηλατούν και πυρπολούν την πόλη. Κανονιοβολούν τα χωριά Δανδρακιά, Βαρακλή, Σέχι, Λαζάμπουγα. Στο χωριό Δανδρακιά πολυβολούν και σκοτώνουν τη 12μελή πρεσβεία με τον παπά.
4 Απριλίου Στο Βογατσικό Καστοριάς εκτελούν 13. Στα Ίμερα Κοζάνης σκοτώνουν 7.
7 Απριλίου Εκτελούν 16 ομήρους στη Νίκαια Λάρισας.
12 Απριλίου Επιδρομή στην Καρδίτσα. Φονεύουν 6 επιτόπου και παίρνουν 40 ομήρους.
14 Απριλίου Στη Βουνιχώρα Παρνασσίδας εκτελούν 33 (ανάμεσά τους 5 γυναίκες και ένας τυφλός γέροντας 90 ετών) και καίνε το χωριό.
16 Απριλίου Στο Δαδί Λαμίας εκτελούν 10.
Στο Λιτόχωρο Κατερίνης εκτελούν 18 κατοίκους και συλλαμβάνουν 200 ως ομήρους.
24 Απριλίου Στη Θεσσαλία οι Ιταλοί φασίστες βομβαρδίζουν την Καλαμπάκα με αεροπλάνα.
2 Απριλίου Στα Τρίκαλα Θεσσαλίας εκτελούν 20 κατοίκους από τα Ζαγόρια.
5 Απριλίου Στη Βοιωτία πυρπολούν τη Δαύλεια, απάγουν ομήρους και εκτελούν δύο γέροντες.
Στον Αλμυρό Μαγνησίας εκτελούν 9 ομήρους.
10 Μαΐου Στην Αθήνα εκτελούν 7 και στον Πειραιά 4 ομήρους.
29 Μαΐου Στη Φθιώτιδα, σ' επιδρομή στην Αταλάντη, σκοτώνουν 5 κατοίκους.
31 Μαΐου Κρήτη. Επιδρομή στα χωριά Σαχτούρια, Μαγαρικάρι, Καμάρες και Λοχρά (Ρεθύμνου και Ηρακλείου). Σύλληψη ομήρων και εκτέλεση άγνωστου αριθμού κατοίκων τους.

bombardieren die Dörfer Dandrakia, Varakli, Sechi, Lazabouga. Im Dorf Dandrakia wird eine 12-köpfige Delegation mit einem Priester erschossen.
4. April In Vogatsiko/Kastoria werden 13 exekutiert. In Imera/Kozani 7.
7. April 16 Gefangene werden in Nikaia/Larissa hingerichtet.
12. April Überfall in Karditsa. Sie ermorden 6 und verhaften 40.
14. April In Vounichora/Parnassis werden 33 exekutiert, davon 5 Frauen. Das Dorf wird in Brand gesetzt. Eins von den Opfern war ein blinder, 90 Jahre alter Mann.
16. April In Dadi bei Lamia werden 10 erschossen. In Litochoro/Katerini erschießen sie 18 Bewohner und verhaften 200 als Gefangene.
24. April In Thessalien bombardieren italienische Faschisten Kalambaka mit Flugzeugen.
2. Mai In Trikala/Thessalien erschießen sie 20 Bewohner aus Zagoria.
5. Mai In Böotien wird die Ortschaft Davlia in Brand gesetzt. Sie verhaften Gefangene und exekutieren 2 alte Männer. In Almyros/Magnissia werden 9 Gefangene exekutiert.
10. Mai In Athen werden 7 und in Piräus 4 Gefangene hingerichtet.
29. Mai In Atalanti von Fthiotis töten sie während eines Überfalls 5 Bewohner.
31. Mai Überfall auf kretische Dörfer: Sachtouria, Magarikari, Kamares, Lochra (in Rethymno und Heraklion), Verhaftung von Gefangenen und Exekution einer unbekannten Zahl Einwohner.
6. Juni In Kournovo/Thessalien werden 106 von italienischen Faschisten erschossen, davon 54 aus Akronafplia, als Vergeltungsmaßnahmen wegen Sprengung eines Zuges, auf dem sich auch 50 griechische Häftlinge befanden, die dabei starben.
8. Juni In Thessalien plündern italienische Faschisten die Dörfer Porta, Mousaki, Dousiko, Beletsi, Messe-

1943

6 Ιουνίου Στη Θεσσαλία εκτελούνται 106 όμηροι (ανάμεσά τους και 54 «Ακροναυπλιώτες») από Ιταλούς φασίστες στο Κούρνοβο, ως αντίποινα για την ανατίναξη αμαξοστοιχίας στην οποία επέβαιναν και 50΄Ελληνες κρατούμενοι, που σκοτώθηκαν.
8 Ιουνίου Στη Θεσσαλία, Ιταλοί φασίστες λεηλατούν και πυρπολούν τα χωριά Πόρτα, Μουζάκι, Ντούσικο, Μπελέτσι, Μεσενικόλα και Βουνέσι. Βιάζουν γυναίκες και σκοτώνουν 60 άτομα.
17 Ιουνίου Στην Αθήνα εκτελούν 19 ομήρους από τις φυλακές Αβέρωφ, στην Καισαριανή.
19 Ιουνίου Στην Αθήνα εκτελούν 8 ομήρους στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής.
21 Ιουνίου Στην Κοζάνη πυρπολούν τα χωριά Σαραντάπορο, Βούρμπα, Βουβάλα, Γιαννωτά, Μεταξά, Λιβαδερό, Τρανόβαλτο, Μικρόβαλτο. Σκοτώνουν δεκάδες κατοίκους. Γδέρνουν ζωντανό ένα γέροντα. Κόβουν με μαχαίρι το στήθος μιας γυναίκας.
25 Ιουνίου Στην Αθήνα σκοτώνουν 40 και τραυματίζουν 250, σε διαδήλωση διαμαρτυρίας για την εκατόμβη στο Κούρνοβο.
10 Ιουλίου Στα Ιωάννινα σκοτώνουν 26 κατοίκους στο Κεφαλόβρυσο Πωγωνίου.
13 Ιουλίου Αθήνα. Εκτελούν 14 στην Καισαριανή. Στον Πύργο Ηλείας 7.
17 Ιουλίου Στο Τρίλοφο Πιερίας εκτελούν 13 (ανάμεσά τους 3 παιδιά).
22 Ιουλίου Στην Αθήνα, σε διαδήλωση για να μην παραδοθεί η Μακεδονία στους Βουλγάρους, σκότωσαν 53 διαδηλωτές, τραυμάτισαν 283 και έκαναν 500 συλλήψεις.
25 Ιουλίου – Ολοκαύτωμα Μουσιωτίτσας
Οι ναζί εκτελούν 154 γυναικόπαιδα στη Μουσιωτίτσα της Ηπείρου και την πυρπολούν.
25 Ιουλίου Στη Φλώρινα κρέμασαν 17 ομήρους. Στα Πέντε Πηγάδια Πρέβεζας εκτέλεσαν 9.
28 Ιουλίου Στην Αχαΐα πυρπολούν τα χωριά Καλέντζι, Ερυμάνθεια και Χαλανδρίτσα.
29 Ιουλίου Ηλεία. Πυρπολούν το χωριό Γεράκι.

nikola, Vounessi, setzen sie in Brand, vergewaltigen Frauen und töten 60 Leute.
17. Juni In Athen werden 19 Gefangene des Lagers Averoff in Kaissariani exekutiert.
19. Juni In Athen werden 8 auf dem Schießplatz von Kaissariani exekutiert.
21. Juni In der Region Kozani setzen sie die Dörfer Sarantaporo, Vourba, Vouvala, Giannota, Metaxa, Livadero, Tranovalto, Mikrovalto in Brand. Sie exekutieren sehr viele Einwohner. Einen alten Mann haben sie lebend enthäutet. Einer Frau haben sie mit Messern die Brust abgeschnitten.
25. Juni In Athen werden 40 Demonstranten bei einem Protest gegen die Zerstörung von Kournovo getötet und weitere 250 verletzt.
10. Juli In Kefalovrisso/Pogoniou von Ioannina werden 26 Einwohner hingerichtet.
13. Juli Auf dem Schießplatz von Kaissariani/Athen werden 14 exekutiert. In Pyrgos/Ilia 7.
17. Juli In Trilofos/Pieria werden 13 exekutiert (davon 3 Kinder).
22. Juli Bei einer Demonstration in Athen gegen die Abtretung Makedoniens an die Bulgaren werden 53 Demonstranten getötet, 283 verletzt; 500 Verhaftungen finden statt.
25. Juli – Massaker von Moussiotitsa/Epirus
Die Nazis erschießen in Moussiotitsa 154 Frauen und Kinder und setzen das Dorf in Brand.
25. Juli In Florina werden 17 Gefangene gehängt. In Pente Pigadia/Prevesa werden 9 exekutiert
28. Juli In Achaia auf dem Peloponnes setzen sie die Dörfer Kalentzi, Erimanthea und Chalandritsa in Brand.
29. Juli In Ilia auf dem Peloponnes setzen das Dorf Geraki in Brand.
9. August In Kladorachi bei Florina werden 15 gehängt.
13. August In Almyros werden 50 auf dem Friedhof hingerichtet. Sie verhaften 250 Gefangene.
16. August – Massaker von Kommeno. Die Solda-

1943

Αθήνα, Μάιος 1944. Απαγχονισμός στο δρόμο. Και οι νεκροί να μένουν εκεί, για παραδειγματισμό. Στο στήθος τους κρεμασμένη πινακίδα: «Προδότης» ή κάτι παρόμοιο. Αλλά ο προδότης, χαμογελαστός, ποζάρει αναίσχυντα δίπλα στο θύμα του.

Athen, Mai 1944. Aufhängung in der Straße. Die Toten müssen dort bleiben, als Exempel. An der Brust hängt ein Schild: «Verräter» oder was Ähnliches. Aber der der eigentliche Verräter, lachend, posiert schamlos neben seinem Opfer.

9 Αυγούστου Στην Κλαδοράχη της Φλώρινας απαγχονίζουν 15.
13 Αυγούστου Στον Αλμυρό εκτελούν 50 κατοίκους στο νεκροταφείο. Πιάνουν 250 ομήρους.
16 Αυγούστου – Ολοκαύτωμα Κομμένου
Οι χιτλερικοί εκτελούν 317 κατοίκους στο χωριό Κομμένο της Άρτας και το πυρπολούν. Ανάμεσα στους εκτελεσμένους είναι 2 ιερείς, 97 παιδιά 1-15 χρόνων και 119 γυναίκες.
18 Αυγούστου Στα Γρεβενά εκτελούν 30 στο χωριό Πολύλακκο και το πυρπολούν.
20 Αυγούστου Στην Καστανιά Σάμου εκτελούν 27 κατοίκους.
Στην Κοζάνη εκτελούν 12 κατοίκους στο χωριό Βαθύλακκος.
23 Αυγούστου Στη χώρα Γορτυνίας (Αρκαδία) σκοτώνουν 10 με πολυβολισμό μέσα στην εκκλησία.
28 Αυγούστου Στο Μαλάθυρο Κισσάμου Χανίων εκτελούν 61 κατοίκους, στη θέση Φαράγγι.
Στην Αθήνα εκτελούν 13 στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής.
1 Σεπτεμβρίου Στην Ιτιά εκτελούν τους άνδρες, που είχαν συλλάβει στην Τεμένη Αιγίου Αχαΐας.
5 Σεπτεμβρίου Στην Κρήτη, στη θέση Γουρνόλακκο του Ψηλορείτη, εκτελούν 25 και 1 παπά, ενώ έθαβαν 8 χωρικούς, που είχαν εκτελέσει την προηγουμένη μέρα οι ναζί, στο Λιβαδιώτικο βουνό.
10 Σεπτεμβρίου Στη Λιβαδειά εξοντώνουν με χειροβομβίδες 5 κατοίκους, αφού τους έκλεισαν σε σπίτι.
Στο Πήλιο Μαγνησίας βομβαρδίζουν τη Περαχώρα.
11 Σεπτεμβρίου Κανονιοβολούν τον Αετό Μεσσηνίας και στη συνέχεια τον πυρπολούν. Εκτελούν και τους 7 γέροντες που βρήκαν στο χωριό.
11 Σεπτεμβρίου Στη Λάρισα συλλαμβάνουν διαβάτες. Άλλους εκτελούν και άλλους παίρνουν ομήρους.
Στη Λιβαδειά συλλαμβάνουν 1.500 και απαγχονίζουν 10 απ' αυτούς.

ten Hitlers exekutieren 317 Patrioten im Dorf Kommeno bei Arta (darunter 2 Priester, 97 Kinder von 1- 15 Jahren und 119 Frauen) und setzen das Dorf in Brand.
18. August Im Dorf Polykalo bei Grevena werden 30 exekutiert; das Dorf wird in Brand gesetzt.
20. August Im Dorf Kastania/Samos werden 27 hingerichtet. In Kozani in der Ortschaft Vathylakos werden 12 exekutiert.
23. August In Chora Gortinia/Arkadien ermorden sie mit Maschinengewehren 10 Menschen in der Kirche.
28. August In Malathyro/Kissamos bei Chania werden 61 am Ort Farangi exekutiert. In Athen erschießen sie 13 auf dem Exekutionsplatz in Kaissariani.
1. September In Itia werden die Männer, die in Temeni/Ägion gefangen genommen worden waren, erschossen.
5. September Bei Gournolakos auf dem Berg Psiloritis auf Kreta werden 26 exekutiert, darunter ein Priester, während einer Beerdigung von 8 Bauern, welche die Nazis am Tag davor auf dem Berg Livadiotiko erschossen haben.
10. September In Livadia haben sie mit Handgranaten 5 Einwohner getötet, nachdem sie diese in einem Haus einsperrten. Auf dem Pelion/Magnessia wurde die Ortschaft Perachora bombardiert.
11. September Sie bombardieren das Dorf Aetos/Messenien, stecken es in Brand und töten 7 Greise, die sie im Dorf trafen.
11. September In Larissa verhaften sie Fußgänger. Manche erschießen sie und andere nehmen sie als Gefangene fest.
In Livadia nehmen sie 1.500 fest und erhängen 10 davon.
Sie bombardieren das Dorf Aetos/Messenien und setzen es in Brand. Sie erschießen 7 alte Männer, die sie auf der Straße treffen.
13.-14. September Sie bombardieren die Stadt Korfu

13-14 Σεπτεμβρίου Βομβαρδίζουν την Κέρκυρα και τα γύρω χωριά. Στην πόλη νεκροί και τραυματίες 25, στη Στρογγυλή 25 νεκροί, στον Άγιο Ματθαίο 10 νεκροί, στο Νεοχώρι 15 νεκροί.

13-14 Σεπτεμβρίου – Ολοκαυτώματα Βιάννου και Ιεράπετρας

Οι χιτλερικοί εκτελούν 451 στην Επαρχία Βιάννου Λασηθίου Κρήτης, από τα χωριά Κεφαλόβρυση, Άγιος Βασίλειος, Αμιρά, Άνω Βιάννο, Βαχό, Καλάμι, Κάτω Βιάννο, Κρεββατά, Πεύκο, Κάτω Σύμη, Συκολόγο, Χόνδρο· στην Επαρχία Ιεράπετρας, από τα χωριά Γδόχια, Μάλες, Μουρνιές, Μύθοι, Μύρτο, Πάρσα, Ριζά και Χριστό.

13 Σεπτεμβρίου Στη Λάρισα εκτελούν 17. Ανάμεσά τους και τον 11χρονο Γ. Τοκαρίδη.

14 Σεπτεμβρίου Στη Λάρισα εκτελούν 6 ομήρους.

19 Σεπτεμβρίου Στην Ήπειρο εκτελούν στην αυλή του σχολείου Παραμυθιάς 9 κατοίκους από τα χωριά Πλακωτή, Πέντε Εκκλησιές, Ελαταριά και Αγία Κυριακή, ανάμεσά τους και μία γυναίκα.

21 Σεπτεμβρίου Στη Λάρισα εκτελούν 5 ομήρους (οι 3 γυναίκες).

23 Σεπτεμβρίου Στη Θεσσαλία εκτελούν 44 στα Λατίνια, από το χωριό Ελευθέριο.

24 Σεπτεμβρίου Στην Ήπειρο πυρπολούν το χωριό Σελλιανή.

Επίθεση συνεργατών των ναζί στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας. Σκοτώνουν 2 φοιτητές και τραυματίζουν 10.

25 Σεπτεμβρίου Στη Θεσσαλία πυρπολούν 200 σπίτια και πιάνουν 300 ως ομήρους στον Πλατύκαμπο Λάρισας.

26 Σεπτεμβρίου Στο Συκούριο Θεσσαλίας σκοτώνουν 25 κατοίκους και πυρπολούν 17 σπίτια.

28 Σεπτεμβρίου Στη Λάρισα εκτελούν 14 ομήρους.

29 Σεπτεμβρίου Στην Παραμυθιά Ηπείρου εκτελούν 49 ομήρους.

und die umliegenden Dörfer. In der Stadt 25 Tote und Verletzte, in Strogili 25 Tote, in Agio Matthaio 10 und in Neochori 15.

13. - 16. September – Massaker von Vianno und Ierapetra. Die Soldaten Hitlers erschießen 451 Patrioten in der Provinz Vianno Lassithi/Kreta und zwar aus den Dörfern Kefalovryssi, Agios Vassilis, Amira, Ano Vianno, Vacho, Kalami, Kato Vianno, Krevatta, Pefko, Kato Symi, Sykologo, Chondro und in der Provinz Ierapetra aus den Dörfern Gdochia, Males, Mournies, Mythoi, Myrto, Parsa, Riza und Caristo.

13. September In Larissa werden 17 exekutiert; darunter der 11-jährige G. Tokaridis.

14. September In Larissa erschießen sie 6 Gefangene.

19. September In Epirus erschießen sie auf dem Hof der Schule von Paramythia 9 Einwohner aus den Dörfern Plakoti, Pente Ekklisies, Elatiria, Agia Kyriaki, darunter eine Frau.

21. September In Larissa werden 5 Gefangene hingerichtet (davon 3 Frauen).

23. September In Thessalien werden 44 Einwohner des Dorfes Elefthero.

24. September In Epirus brennen sie das Dorf Selliani nieder.

Nazi-Kollaborateure überfallen die Universität Athen. Sie ermorden 2 Studenten und verletzten 10.

25. September In Thessalien brennen sie 200 Häuser nieder und nehmen 300 als Gefangene im Dorf Platikambo fest.

26. September Im Dorf Sykourio/Thessalien erschießen sie 21 Einwohner und setzen 17 Häuser in Brand.

28. September In Larissa erschießen sie 14 Gefangene.

29. September In Paramythia/Epirus erschießen sie 49.

1. Oktober In Volos werden während eines Überfalls der SS 700 Bürger verhaftet.

3. Oktober Massaker in Ligiades/Ioannina/Epirus. Von

1943

1 Οκτωβρίου Στο Βόλο, σε επιδρομή των S.S., συλλαμβάνονται 700 πολίτες.

3 Οκτωβρίου – Ολοκαύτωμα στους Λιγγιάδες Στο χωριό Λιγγιάδες του Ν. Ιωαννίνων εκτελούνται από τους ναζί 85 άτομα (15 άνδρες, 30 γυναίκες, 21 κοριτσάκια και 19 παιδιά και μωρά). Το χωριό πυρπολείται και καταστρέφεται.

6 Οκτωβρίου Στο Ρέθυμνο βασάνισαν, εκτέλεσαν και έκαψαν 12 γυναίκες και 2 γέροντες στο χωριό Καλή Συκιά.

9 Οκτωβρίου Στην Αθήνα εκτελούν 6 στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής.

14 Οκτωβρίου – Ολοκαύτωμα στις Μηλιές Στις Μηλιές του Πηλίου εκτελούν 33 και πυρπολούν τον οικισμό και το σιδηροδρομικό σταθμό.

16 Οκτωβρίου Στην Αθήνα εκτελούν 4 στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής.

22 Οκτωβρίου Στη Μεσσηνία συλλαμβάνουν 500 ως ομήρους από την Καλαμάτα.

26 Οκτωβρίου Στον Βελβενδό της Κοζάνης, επιδρομή των ναζί τη νύχτα. Συλλαμβάνουν 3 νέους, τους οποίους έλιωσαν με τις ρόδες των αυτοκινήτων τους, αφού τους ξάπλωσαν δεμένους στο δρόμο προς την Κοζάνη, λίγο πριν τη γέφυρα του Αλιάκμονα.

28 Οκτωβρίου Στην Πελοπόννησο συλλαμβάνουν 60 ομήρους και εκτελούν 4 υπαλλήλους των ΣΠΑΠ (Σιδηρόδρομοι Πελοποννήσου) και 2 πολίτες στο Αίγιο.

2 Νοεμβρίου Στην Αθήνα εκτελούν 7 στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής.

4 Νοεμβρίου Στην Τρίπολη εκτελούν 18 κατοίκους από το Διαβολίτσι Μεσσηνίας.

6 Νοεμβρίου Στην Τρίπολη εκτελούν 18 κατοίκους από το Διαβολίτσι Μεσσηνίας.

6 Νοεμβρίου Στην Τρίπολη εκτελούν 18 ομήρους από τις φυλακές.

Στην Αθήνα εκτελούν 6 στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής.

den Nazis werden 85 Frauen und 2 alte Männer im Dorf Kali Sykia gequält, hingerichtet und verbrannt.

6. Oktober In Rethymno werden 12 Frauen und 2 alte Männer im Dorf Kali Sykia gequält, hingerichtet und verbrannt.

9. Oktober In Athen erschießen sie 6 auf dem Schießplatz von Kaissariani.

14. Oktober – Massaker in Milies/Pelion. Es werden 13 erschossen. Die Ortschaft wird in Brand gesetzt, sowie der Bahnhof von Milies.

16. Oktober In Athen werden 4 auf dem Schießplatz von Kaissariani hingerichtet.

22. Oktober In Messenien werden 500 Gefangene aus Kalamata verhaftet.

26. Oktober In Kozani überfallen die Nazis das Dorf Velvendo in der Nacht. Sie verhaften 3 junge Männer, legen sie gefesselt auf der Straße von Kozani auf die Brücke von Aliakmon und zerquetschen sie unter den Rädern ihrer Autos.

28. Oktober Auf dem Peloponnes verhaften sie 60 Gefangene, erschießen 4 Beamten der Peloponnes-Eisenbahn und 2 Bürger in Ägio.

2. November In Athen erschießen sie 7 auf dem Schießplatz von Kaissariani.

4. November In Tripoli werden 18 Einwohner des Dorfes Diavolitsi/Messenien hingerichtet.

6. November In Tripoli erschießen sie 18 Gefangene des Gefängnisses. In Athen erschießen sie 6 auf dem Schießplatz von Kaissariani.

7. November Die Nazis vernichten den größten Teil von Karpenissi.

13. November In Pieria findet die erste Plünderung des Dorfes Elatochori statt, welches danach niedergebrannt wird.

16. November In Patras werden 1.000 verhaftet; 12 werden an Ort und Stelle erschossen.

23. November In Athen werden 8 Gefangene auf dem Schießplatz von Kaissariani hingerichtet.

26. November Die Nazis exekutieren 118 Gefange-

1943

7 Νοεμβρίου Οι ναζί καταστρέφουν το μεγαλύτερο μέρος του Καρπενησιού.
13 Νοεμβρίου Στο Νομό Πιερίας, πρώτη λεηλασία και πυρπόληση του χωριού Ελατοχώρι.
15 Νοεμβρίου Στην Κατερίνη εκτελούν ομήρους. Έγιναν γνωστά τα ονόματα μόνο 3 από αυτούς.
16 Νοεμβρίου Συλλαμβάνουν 1.000 άτομα στην Πάτρα και εκτελούν επιτόπου 12.
23 Νοεμβρίου Στην Αθήνα εκτελούν 8 ομήρους στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής.
26 Νοεμβρίου Οι ναζί εκτελούν 118 ομήρους στο Μονοδένδρι Σπάρτης.
27 Νοεμβρίου Στην Αθήνα εκτελούν 19 ομήρους στο Γουδί, από τις φυλακές Χατζηκώστα. Από αυτούς, οι 7 ανάπηροι. Δύο τους εκτέλεσαν πάνω στις καρέκλες τους.
30 Νοεμβρίου Στην Αθήνα, συλλαμβάνουν από τα Νοσοκομεία 1.700 αναπήρους και τους φυλακίζουν στου Χατζηκώστα.
2 Δεκεμβρίου Τρίπολη. Εκτελούν 50 ομήρους.
5 Δεκεμβρίου Στην Ανδρίτσα Αργολίδας κρέμασαν 50 ομήρους από τις φυλακές της Τρίπολης.
6 Δεκεμβρίου Στην Αθήνα εκτελούν 7 στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής.
7 Δεκεμβρίου Στο Γύθειο Λακωνίας εκτελούν 40 ομήρους.
8 Δεκεμβρίου Στην Αχαΐα, στο Μέγα Σπήλαιο, εκτελούν 23, ανάμεσά τους και 10 μοναχούς. Επίσης εκτελούν στους Ρωγούς 61, στην Κερπινή 42, στη Ζαχλωρού 18.
9 Δεκεμβρίου Στα χωριά Βραχνί και Σουβάρδο εκτελούν 9.
11 Δεκεμβρίου Στη Σύμη Λασηθίου Κρήτης εκτελούν 20.
12 Δεκεμβρίου Στην Αθήνα εκτελούν 12 ομήρους στο Χαϊδάρι.
13 Δεκεμβρίου – ΚΑΛΑΒΡΥΤΑ
Το μεγαλύτερο ολοκαύτωμα
Οι χιτλερικοί εκτελούν στα Καλάβρυτα 1.104: όλους τους άντρες άνω των 13 ετών.

ne in Monodendri/Sparti.
27. November In Athen werden 19 in Goudi erschossen: sie kommen aus dem Gefängnis Chatzikosta; 7 davon sind behindert. 2 davon werden in ihren Rollstühlen erschossen.
30. November In Athen verhaften sie 1.700 Behinderte aus den Krankenhäusern und sperren sie im Gefängnis Chatzikosta ein.
2. Dezember In Tripolis werden 50 Gefangene hingerichtet.
5. Dezember In Andritsa/Argolis werden 50 aus dem Gefängnis von Tripolis gehängt.
6. Dezember In Athen werden 7 auf dem Schießplatz von Kaissariani hingerichtet.
7. Dezember In Gythion/Lakonien werden 40 exekutiert.

Επάνω: Σπύρου Βασιλείου,
Ο θρήνος των Καλαβρύτων
(Πλάγιο ξύλο).
Αριστερά: Εκτέλεση χωρικών.

Oben: Spyros Vassiliou,
Die Wehklage von Kalavryta.
(Xylographie)
Links: Bauern – Erschießung.

λους τους άντρες από 14 χρόνων και πάνω.
14 Δεκεμβρίου Στο Μοναστήρι των Καλαβρύτων Αγία Λαύρα εκτελούν 8 μοναχούς και έναν πολίτη. Συνολικά εκτέλεσαν στην περιοχή Καλαβρύτων 1.460 άτομα.
Στα Χανιά εκτελούν 32 ομήρους.
15 Δεκεμβρίου Στη Δράμα εκτελούν 115 άτομα.
Στην Τρίπολη εκτελούν 30 ομήρους από τις φυλακές, στο λόφο του Αγίου.
16 Δεκεμβρίου Στην Αθήνα εκτελούν 20 ομήρους.
18 Δεκεμβρίου – Ολοκαύτωμα Δράκειας
Στη Δράκεια του Πηλίου (Θεσσαλία), οι χιτλερικοί εκτελούν 133.
23-24 Δεκεμβρίου Στην Αρκαδία σκοτώνουν 13 γέρους και γυναικόπαιδα στο Αλεποχώρι.
25 Δεκεμβρίου Στην Πιερία, δεύτερη επιδρομή στο Ελατοχώρι και πυρπόλησή του.
26 Δεκεμβρίου Στην Τρίπολη και στο δρόμο προς τη Σπάρτη εκτελούν 100 ομήρους.

1944

1 Ιανουαρίου Συλλήψεις στις συνοικίες της Αθήνας Νέος Κόσμος, Κατσιπόδι, Βύρωνας. Εκτελούν επιτόπου 7.
3 Ιανουαρίου Στην Πάτρα εκτελούν 30.
7 Ιανουαρίου Χιτλερικοί και Βούλγαροι φασίστες εκτελούν 60 στην Επαρχία Αριδαίας.
Στην Αθήνα εκτελούν 30 στο Γουδί.
8 Ιανουαρίου Στην Θεσσαλονίκη εκτελούν 12 στο στρατόπεδο Παύλου Μελά.
Στη Βοιωτία εκτελούν 50 ομήρους στο χωριό Βρασταμίδες, από τους 200 που είχαν συλλάβει στις 5 Ιανουαρίου στη Λιβαδειά.
13 Ιανουαρίου Στην Τρίπολη απαγχονίζουν 10 ομήρους από τις φυλακές.
Στη Θεσσαλονίκη εκτελούν 45 ομήρους στο στρατόπεδο Παύλου Μελά.
15 Ιανουαρίου Στο χωριό Σαραντάπορο Κοζάνης

8. Dezember In Achaia/Mega Spilaio werden 23 hingerichtet; darunter 10 Mönche. In Achaia bei Rogous werden 61 exekutiert, in Kerpini 42, in Zachlorou 18.
9. Dezember In den Dörfern Vrachni und Souvardo werden 9 hingerichtet.
11. Dezember In Symi/Lassithi auf Kreta werden 20 exekutiert.
12. Dezember In Athen werden 12 in Chaidari hingerichtet.
13. Dezember – Das größte Massaker in Kalavryta. Die Soldaten Hitlers exekutieren 1.104 Patrioten, alle Männer ab 14 Jahre.
14. Dezember Im Kloster von Kalavryta, Agia Lavra, werden 8 Mönche und ein Zivilist exekutiert. Insgesamt haben sie in der Gegend von Kalavryta 1.460 Menschen exekutiert. In Chania werden 32 hingerichtet.
15. Dezember In Drama werden 115 Einwohner, Gefangene des Gefängnisses, hingerichtet. In Tripolis erschießen sie 30 Gefangene auf dem Hügel von Agio.
16. Dezember In Athen werden 20 erschossen.
18. Dezember – Massaker von Drakia/Pelion. Die Soldaten Hitlers exekutieren 133 Patrioten in Drakia.
23.-24. Dezember In Alepochori/Arkadien erschießen sie 13 alte Männer, Frauen und Kinder.
25.1 Dezember Zweiter Überfall von Elatochori/Pieria. Das Dorf wird niedergebrannt.
26. Dezember In Tripolis auf dem Weg nach Sparti, erschießen sie 100 Gefangene.

1944

1. Januar Verhaftungen in Stadtteilen von Athen: N. Kosmos, Katsipodi, Vyron; Exekutionen von 7 Personen an Ort und Stelle.
3. Januar In Patras werden 30 hingerichtet.
7. Januar Hitlers Soldaten und bulgarische Faschisten erschießen 60 in der Provinz Aridaia. In Athen werden 30 in Goudi exekutiert.
8. Januar In Thessaloniki werden 12 im Lager Pav-

εκτελούν 10. Στην Πελοπόννησο κρεμούν 20 ομήρους από τις φυλακές της Τρίπολης στην Ψηλή Βρύση Τεγέας και 10 Τριπολιτσιώτες στην πλατεία Αγίου Ταξιάρχη.
Στην Αθήνα εκτελούν 6 στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής.

17 Ιανουαρίου – Το Ολοκαύτωμα στο Ελατοχώρι

Στο Νομό Πιερίας, τρίτη επιδρομή στο Ελατοχώρι, όπου πυρπολούν και τα υπόλοιπα 14 σπίτια, που είχαν μείνει όρθια από τις προηγούμενες επιδρομές (στις 13.11.43 και στις 25.12.43). Σκοτώνουν 30 γυναικόπαιδα και τραυματίζουν 32.
Στη Χαλκιδική πυρπολούν τα χωριά Χαμηλό, Δογιάννη, Πλαγιά, Φανό.
Στην Ήπειρο πυρπολούν και λεηλατούν το Καταφύγιο Μετσόβου.

18 Ιανουαρίου Στη Χαλκιδική πυρπολούν τα χωριά Νότια, Σηρά, Κύνοια, Αρχάγγελο, Περικλεία, Λαγκαδά.

19 Ιανουαρίου Στο Χαϊδάρι εκτελούν 50 ομήρους από το ομώνυμο στρατόπεδο.
Στην Αλμωπία Πέλλας εκτελούν 65.

22 Ιανουαρίου Στην Πάτρα εκτελούν 30 ομήρους.
Στον Έβρο εκτελούν 5 στο χωριό Φέρες.

27 Ιανουαρίου Στην Καλαμάτα συλλαμβάνουν ως ομήρους 170 άνδρες και 18 γυναίκες και σκοτώνουν 2 παιδιά στην πλατεία.

29 Ιανουαρίου Στην Αθήνα εκτελούν 5 στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής.
Στην Αρκαδία καταστρέφουν ολοκληρωτικά το χωριό Κοσμά Κυνουρίας.

1 Φεβρουαρίου Οι συνεργάτες των κατακτητών σφάζουν 80 πατριώτες αγωνιστές στη Νέα Μάκρη Κιλκίς και πυρπολούν το χωριό.

1-10 Φεβρουαρίου Στην Καλαμάτα, 10ήμερη επιδρομή με 500 εκτελεσμένους. Στις 5 του μήνα συνέλαβαν 2.000 και εκτέλεσαν επιτόπου 300.

4 Φεβρουαρίου Στην Αθήνα εκτελούν 8 στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής.

los Melas exekutiert. Im Dorf Vrastimides in Böotien exekutieren sie 50 (von den 200, die sie am 5. Januar in Livadia verhaftet hatten).

13. Januar In Tripolis werden 10 aus dem Gefängnis gehängt. In Thessaloniki werden 45 im Lager Pavlos Melas exekutiert.

15. Januar Im Dorf Sarantaporo werden 10 hingerichtet. Auf dem Peloponnes werden 20 aus dem Gefängnis in Tripolis in der Ortschaft Psili Vryssi/Tegea und 10 Frauen aus Tripolis auf dem Platz Agios Taxiarchis gehängt.

17. Januar – Massaker von Elatochori.

Im Regierungsbezirk Pieria findet ein dritter Überfall auf Elatochori statt; sie brennen die übrigen 14 Häuser, die unbeschadet von den vorherigen Überfällen geblieben sind, nieder (am 13.11.43 und am 25.12.43). Sie ermorden 30 Frauen und Kinder und verletzen 32. Auf der Chalkidiki- Halbinsel werden die Dörfer Chamilo, Dogianni, Plagia, Fano in Brand gesetzt. In Epirus plündern und brennen sie das Katafygio/Metsovo nieder

18. Januar Auf der Chalkidiki-Halbinsel werden die Dörfer Notia, Sira, Kynia, Archangelos, Perikleia, Langadas in Brand gesetzt.

19. Januar In Chaidari werden 50 Gefangene aus dem gleichnamigen Lager erschossen. In Almopia/Pella 65.

22. Januar In Patras werden 30 Gefangene exekutiert. Am Fluss Evros im Dorf Ferres 5.

27. Januar In Kalamata/Peloponnes verhaften sie 170 Männer, 18 Frauen und erschießen 2 Kinder auf dem öffentlichen Platz.

29. Januar In Athen werden auf dem Schießplatz von Kaissariani 50 erschossen. In Arkadien zerstören sie das Dorf Kosma/Kynouria völlig.

1. Februar Die Kollaborateure der Besatzungsmächte schlachten in Nea Makri bei Kilkis 80 Freiheitskämpfer ab und setzen das Dorf in Brand.

1-10. Februar In Kalamata findet ein 10-tägiger Überfall statt; 500 Exekutierte. Am 5.2.44 verhaften sie 2.000; 300 davon exekutieren sie an Ort und Stelle.

1944

8 Φεβρουαρίου Στην Καλαμάτα εκτελούν 12.
10 Φεβρουαρίου Στην Αθήνα εκτελούν 25 στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής.
13 Φεβρουαρίου Στα Ανώγεια της Κρήτης εκτελούν 12 στον Καρτερό.
16 Φεβρουαρίου Στο Δομένικο Ελασσόνας εκτελούν 117.
17 Φεβρουαρίου Στη Μυλογούστα και στο Αμούρι Ελασσόνας εκτελούν 50.
23 Φεβρουαρίου Στην Πάτρα εκτελούν 27.
Στην Τρίπολη εκτελούν 50 ομήρους.
Στη Λάρισα εκτελούν 100 ομήρους.
24 Φεβρουαρίου Στη Μεγαλόπολη Αρκαδίας εκτελούν 212 ομήρους στην Παλιόχουνη.
27 Φεβρουαρίου Στη Λιβαδειά εκτελούν 29 στο χωριό Στενή.
Στη Λάρισα εκτελούν 6 ομήρους.
3 Μαρτίου Στη Θεσσαλονίκη εκτελούν 60.
Στα Γρεβενά εκτελούν 34 από τα χωριά Δήμητρα, Μεταμόρφωση, Πλατάνια.
Στη Λάρισα συλλαμβάνουν 340 ως ομήρους στ' Αμπελάκια. Ένα μέρος από αυτούς έστειλαν στη Γερμανία.
7 Μαρτίου Στην Καισαριανή το πρώτο **Μπλόκο**. Συλλήψεις και 7 εκτελέσεις επιτόπου.
8 Μαρτίου Στη Λάρισα εκτελούν 100 ομήρους στο Ασμάκι. Ανάμεσά τους γυναίκες κι ένας μαθητής. Οι 40 Λαρισινοί, οι 40 Μακεδόνες και οι 20 από τα χωριά του Ολύμπου.
9 Μαρτίου Στο Χαϊδάρι εκτελούν 53 ομήρους.
Στην Κοκκινιά το πρώτο **Μπλόκο** (το 2ο στις 17.8 και το 3ο στις 29.9). Συλλήψεις και εκτελέσεις. 1.500 στέλνονται στη Γερμανία.
11 Μαρτίου Εκτελούν 52 ομήρους στην Τρίπολη.
Εκτελούν 44 στη Σπάρτη.
Εκτελούν 45 στην Κόρινθο.
12 Μαρτίου Στο Χιλιομόδι Κορινθίας εκτελούν 18.
16 Μαρτίου Στην Καλογρέζα εκτελούν 26 ανθρακωρύχους και συλλαμβάνουν 160 ομήρους.

4. Februar In Athen werden auf dem Schießplatz Kaissariani 8 erschossen.
8. Februar In Kalamata werden 12 hingerichtet.
10. Februar In Athen werden 25 auf dem Schießplatz Kaissariani erschossen.
13. Februar In Anogia auf Kreta werden 12 am Karteros erschossen.
16. Februar In Domeniko bei Elasson werden 117 exekutiert.
17. Februar In Mylogousta und Amouri bei Elasson erschießen sie 50.
23. Februar In Patras werden 27 exekutiert. In Tripolis werden 50 Gefangene erschossen.In Larissa 100 Gefangene.
24. Februar In Megalopolis/Arkadien werden 212 Gefangene im Dorf Paliochouni erschossen.
27. Februar Im Dorf Steni bei Livadia erschießen sie 29. In Larissa 6.
3. März In Thessaloniki werden 60 exekutiert. In Grevena werden 34 aus den Dörfern Dimitra, Metamorphossi, Platania erschossen.
In Larissa verhaften sie 340 in Ambelakia; einige davon werden nach Deutschland deportiert.
7. März In Kaissariani wird die erste Straßenblokade durchgeführt; Gefangennahme und 7 Exekutionen an Ort und Stelle.
8. März In Larissa werden von den Nazis 100 Patrioten in Asmaki erschossen. Einige davon Frauen und ein Schüler. 40 von diesen waren aus Larissa, 40 aus Makedonien und 20 aus den Dörfern des Olymps.
9. März Die Soldaten Hitlers erschießen in Chaidari 53. Straßenblokaden in Kokkinia (eine zweite folgt am 17.8 und eine dritte am 29.9). Gefangennahme und Exekutionen. 1.500 werden nach Deutschland deportiert.
11. März Auf dem Peloponnes werden 52 in Tripolis, 44 in Sparta, 45 in Korinth erschossen.
12. März In Korinthia bei Chiliomodi werden 18 exekutiert.

21 Μαρτίου Στην Κόρινθο εκτελούν 39.
Στην Τρίπολη εκτελούν 52.
Στη Σπάρτη εκτελούν 44 ομήρους.
Στο Λουτράκι εκτελούν 21 κατοίκους. Έναν τον κρεμούν και έναν τον θάβουν ζωντανό.

23 Μαρτίου – Ολοκαύτωμα Ελευθεροχωρίου

Ξεθεμελιώνουν και πυρπολούν το Ελευθεροχώρι Γιαννιτσών, εκτελούν όλους τους κατοίκους, ως και μωρά 15 ημερών με τις λεχώνες μητέρες τους.
Στην Εύβοια εκτελούνται 20 όμηροι στη Χαλκίδα.

26 Μαρτίου Στη Λάρισα εκτελούν 9 ομήρους.
Στο Συκούριο εκτελούν 17 αντάρτες και 14 πολίτες.

31 Μαρτίου Στη Λάρισα εκτελούν 65 ομήρους από το ομώνυμο στρατόπεδο.

1 Απριλίου Στην Εύβοια εκτελούν 22 στην Ιστιαία, 18 στις Γούβες, 24 στη Χαλκίδα και συλλαμβάνουν 935 ως ομήρους.

2 Απριλίου Στη Λαμία εκτελούν 150 ομήρους: 50 από τη Λαμία, 50 από τη Λιβαδειά και 50 από τη Θήβα. Στη Λάρισα εκτελούν 64 ομήρους στους Αγίους Αναργύρους.

4 Απριλίου Στο χωριό Ορμάν Μαγούλα της Λάρισας κρεμούν 40 σε δέντρα και στύλους.

5 Απριλίου – Ολοκαύτωμα Κλεισούρας

Στην Κλεισούρα Καστοριάς εκτελούνται και καίγονται από τους ναζί και τους συνεργάτες τους 270 γυναικόπαιδα και γέροντες, ανάμεσά τους ο παπάς κι η παπαδιά. Καταστρέφουν εντελώς τον οικισμό πυρπολώντας τον.
Στη Λάρισα εκτελούν 65 ομήρους, από το ομώνυμο στρατόπεδο (όλοι Θεσσαλοί).

6 Απριλίου Από τους χιτλερικούς και τους συνεργάτες τους εκτελούνται 50 κάτοικοι στη Βέροια.

8 Απριλίου Στην Αθήνα εκτελούνται από τους ναζί 50 όμηροι στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής.

9 Απριλίου Εκτελούνται στην Κόρινθο 50 όμηροι.

10 Απριλίου Στη Λαμία εκτελούν 6.

11 Απριλίου Στην Καισαριανή, στην Αθήνα, εκτελούνται 8 όμηροι.

16. März In Kalogresa/Athen werden 26 Bergleute erschossen und 160 Gefangene gefangen genommen.

21. März In Loutraki werden 21 Einwohner getötet. (einen davon erhängen sie und einen begraben sie lebend).

21. März In Korinth werden 39 erschossen.
In Tripolis 52.
In Sparta 44 Gefangene.

23. März – Massaker in Eleftherochori bei Gianitsa.

Das Dorf wird total zerstört und niedergebrannt. Alle Bewohner werden erschossen, sogar 15 Tage alte Säuglinge, samt ihrer Mütter. In Euböa werden 20 Gefangene in Chalkida erschossen.

26. März In Larissa erschießen sie 9 aus dem gleichnamigen Lager. In Sykourio erschießen sie 17 Partisanen und 14 Bürger.

31. März In Larissa erschießen sie 65 Gefangene aus dem gleichnamigen Lager.

1. April In Istiäa/Euböa werden 28 exekutiert, weitere 18 in Guves, 24 in Chalkida und 935 werden verhaftet.

2. April In Lamia werden 150 erschossen (50 aus Lamia, 50 aus Livadia, 50 aus Theben).
In Larissa werden 64 Gefangene in Agioi Anargyroi erschossen.

4. April Im Dorf Orman Magoula bei Larissa erhängen sie 40 an Bäumen und Säulen.

5. April – Das Massaker von Kleissoura.

Von den Nazis und ihren Mitarbeitern werden 270 (Frauen, Kinder und alte Männer) in Kleissoura bei Kastoria exekutiert. Die Ortschaft wird völlig zerstört und niedergebrannt. In Larissa werden 65 (alle aus Thessalien) aus dem gleichnamigen Lager erschossen

6. April Von den Soldaten Hitlers und ihren Kollaborateuren werden 50 Einwohner in Veria erschossen.

8. April Von den Nazis werden auf dem Schießplatz Kaissariani 50 Gefangene exekutiert.

9. April In Korinth werden 50 Gefangene exekutiert.

10. April In Lamia werden 6 exekutiert.

14 Απριλίου Εκτελούνται στο Αγρίνιο 120 κάτοικοι από ταγματασφαλίτες.
17 Απριλίου Στα Τρίκαλα κρεμούν 5 νέους στην πλατεία Ρήγα Φεραίου και συλλαμβάνουν 350 ως ομήρους.
18 Απριλίου Στην Αθήνα εκτελούν 35 ομήρους στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής.
Στη Λάρισα εκτελούν 4 και την επομένη 2 ομήρους.
22 Απριλίου Στη Θεσσαλία σκοτώνουν στους δρόμους του Βόλου 18 πολίτες.
Στην Αθήνα εκτελούν 17 στην αυλή της Σχολής Χωροφυλακής.
Στον Μαραθώνα Αττικής εκτελούν 17.
Στην Τρίπολη εκτελούν 12.
23 Απριλίου – Ολοκαύτωμα Πύργων Εορδαίας
Οι χιτλερικοί εκτελούν 318 γυναικόπαιδα στους Πύργους Εορδαίας (Κατράνιτσα) Κοζάνης.
Στη Θεσσαλία σκοτώνουν στους δρόμους της Λάρισας 7.
Στην Αθήνα εκτελούν 4 στο Δουργούτι.
24 Απριλίου Στην Κοζάνη, σε **ολοκαύτωμα**, πυρπολείται για τρίτη φορά το Μεσόβουνο. Εκτελούν και καίουν ζωντανά 150 γυναικόπαιδα. Όλοι ήσαν Πόντιοι.
24 Απριλίου Στην Κοζάνη, στο Άνω και Κάτω Γραμματικό, εκτελούν 13· στην Κουτσούφλιανη 13.
Στην Αθήνα σκοτώνουν 4 (ανάμεσά τους και ένα παιδί 10 χρόνων) στο Νεκροταφείο Ν. Σμύρνης, στην κηδεία ενός αγωνιστή που είχαν εκτελέσει την προηγουμένη στην Καλλιθέα.
25 Απριλίου Στο Κορακόλιθο Λιβαδειάς εκτελούν 138 ομήρους από το Κυριάκι, το Δίστομο, τη Λαμία, τη Λιβαδειά.
Στην Αττική κρεμούν 10 στην Ελευσίνα.
26 Απριλίου Στην Καισαριανή εκτελούν 20 ομήρους.
28 Απριλίου Στη Θεσσαλία εκτελούν 20 ομήρους στο Βόλο, στην «Κίτρινη αποθήκη».

11. April In Kaissariani/Athen werden 8 Gefangene exekutiert.
14. April In Agrinio werden 120 Einwohner von Kollaborateuren erschossen.
17. April In Trikala werden 5 junge Männer auf dem Platz Rigas Feraios gehängt und 350, verhaftet
18. April In Athen werden 35 auf dem Schießplatz Kaissariani erschossen. In Larissa erschießen sie 4 und 2 weitere am nächsten Tag.
19. April Vlacherna/Arkadien. Das ganze Dorf wurde niedergemetzel. 13 Geisel.
22. April In Thessalien erschießen sie auf den Straßen von Volos 18 Einwohner. In Athen werden 17 im Hof der Gendarmerie-Schule erschossen.
In Marathon/Attika 17. In Tripolis 12.
23. April – Massaker in Pirgos/Eordaia.
Die Soldaten Hitlers exekutieren 318 Frauen und Kinder in Pyrgos/Eordaia (Katranitsa) bei Kozani.
In Thessalien werden 7 auf den Straßen von Larissa erschossen. In Dourgouti in Athen 4.
24. April In Kozani wird zum dritten mal Messovouno in Brand gesetzt. 150 Frauen und Kinder werden exekutiert oder lebend verbrannt. Alle aus Pontos.
24. April In Kozani in Ano und Kato Grammatiko 13 und Koutsoufliari 13 exekutiert.
In Athen werden 4 (davon ein Kind 10 Jahre alt) auf dem Friedhof von Nea Smirni erschossen, während der Beerdigung eines Kämpfers, den sie am Tag davor in Kallithea erschossen haben.
25. April In Karakolithos/Livadia erschießen sie 138 Gefangene aus Kyriaki, Distomo, Lamia, Livadia. In Attika erhängen sie 10 in Eleusis.
26. April In Kaissariani werden 20 Gefangene erschossen.
28. April In Thessalien erschießen sie 20 Gefangene in Volos, im «Gelben Warenhaus».
28.-30. April In Molaoi/Lakonien erschießen sie 100. Auf Santorin 6 Bewohner.
In Imera/Kozani 7.

1944

28-30 Απριλίου Στη Λακωνία εκτελούν 100 ομήρους στους Μολάους.
Στη Σαντορίνη εκτελούνται 6 κάτοικοι.
Στην Κοζάνη σκοτώνουν 7 στα΄Ιμερα.
Ι Μαΐου – Εκτέλεση των 200 αγωνιστών από το Χαϊδάρι στο Σκοπευτήριο Καισαριανής.
Οι εκτελεσμένοι ήσαν, στο σύνολό τους σχεδόν, κομμουνιστές από το στρατόπεδο της Ακροναυπλίας, τους οποίους είχαν παραδώσει οι τεταρτοαυγουστιανοί στους κατακτητές.
Εκτελούνται 37 στην Καλαμάτα.
Εκτελούνται 50 στην Τρίπολη
Εκτελούνται 18 στο Αργοστόλι της Κεφαλονιάς.
2 Μαΐου Στην Αθήνα σκοτώνουν 7 (6 άνδρες και 1 γυναίκα), μέσα σε ταβέρνα στη Σιβιτανίδειο Σχολή.
3 Μαΐου Στην Αθήνα εκτελούν 30 ομήρους, οι πέντε γυναίκες, στην Καισαριανή.
Εκτελούν 50 στους Αγ. Θεοδώρους Κορινθίας.
Απαγχονίζουν 10 στον Λουτρόπυργο Μεγαρίδας.
4 Μαΐου Στην Αθήνα εκτελούν 16 εργαζομένους της Τηλεφωνικής για την απεργία τους την Πρωτομαγιά.
Στα Τρίκαλα εκτελούν 8 από τα χωριά Ρίζωμα και Βάνια.
5 Μαΐου Εκτέλεση 48 ομήρων στη Χαλκίδα.
Στο Μεγάλο Χωριό Τρικάλων κρεμούν 4 ομήρους.
6 Μαΐου Απαγχονίζουν 4 στη Στέγη Πατρίδος (Ξενίας και Μικράς Ασίας). Οι 2 ανήκαν στην ομάδα «Αδούλωτοι Έλληνες Α.Υ.Ε.».
Στην Εύβοια εκτελούν 30 ομήρους στη Χαλκίδα και 18 στο Ξηροχώρι.
7 Μαΐου Στην Αθήνα εκτελούν 15 στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής.
Εκτελούν 50 στη Γουμένισσα Παιονίας Κιλκίς.
9 Μαΐου Πάτρα. Απαγχονίζουν 11 στα Ψηλά Αλώνια.
10 Μαΐου Εκτέλεση από τους ναζί 92 ομήρων στην Καισαριανή. Ανάμεσά τους 10 γυναίκες.
12 Μαΐου Στον Δοξαρά Λάρισας κρεμούν σε τηλεγραφόξυλα 24 ομήρους από τη Θεσσαλία.

1. Mai – Exekution von 200 Kämpfern aus dem Gefängnis in Chaidari auf dem Schießplatz von Kaissariani; fast alle waren Kommunisten aus dem Lager von Akronafplia, die vom Regime des 4. August den Nazis übergeben worden waren.
In Kalamata werden 37 erschossen.
In Tripolis 50.
In Argostoli/Kefallonia 18.
2. Mai In Athen erschießen sie 7 (6 Männer und 1 Frau) in einer Taverne bei der Sivitanidios- Schule.
3. Mai In Athen erschießen sie 30 Gefangene, 5 davon Frauen, in Kaissariani, 50 in Agioi Theodoroi/Korinthia und erhängen 10 in Loutropyrgos/Megarida.
4. Mai In Athen erschießen sie 16 Beamte der Telefongesellschaft wegen ihres Streiks am 1.Mai.
In Trikala erschießen sie 8 aus Rizoma und Vania.
5. Mai Exekution von 48 Gefangenen in Chalkis.
In Megalo Chorio/Trikala werden 4 Gefangene gehängt.
6. Mai Sie erhängen 4 im „Dach der Heimat" (Xenias Str. und Mikras Assias Str.); 2 davon waren Mitglieder der Bewegung „Unbesiegbare Griechen A.V.E".
In Euböa erschießen sie 30 Gefangene in Chalkida und 18 in Xirochori.
7. Mai In Athen erschießen sie 15 in Kaissariani und 50 in Goumenissa bei Peonia/Kilkis.
9. Mai In Patras werden 11 in Psila Alonia gehängt.
10. Mai Exekution von 92 Gefangenen in Kaissariani. Davon 10 Frauen.
12. Mai In Doxara/Larissa erhängen sie an Telegraphenmasten 26 Gefangene aus Thessalien.
13. Mai In Athen werden 7 Gefangene in Kaissarini erschossen.
14. Mai In Larissa verhaften sie 200 Gefangene und exekutieren 15 auf den Straßen der Stadt.
16. Mai Sie exekutieren 120 Gefangene in Chaidari und 110 in Ritsona/Böotien.
18. Mai In Athen werden 10 Gefangene in Kaissariani erschossen.

1944

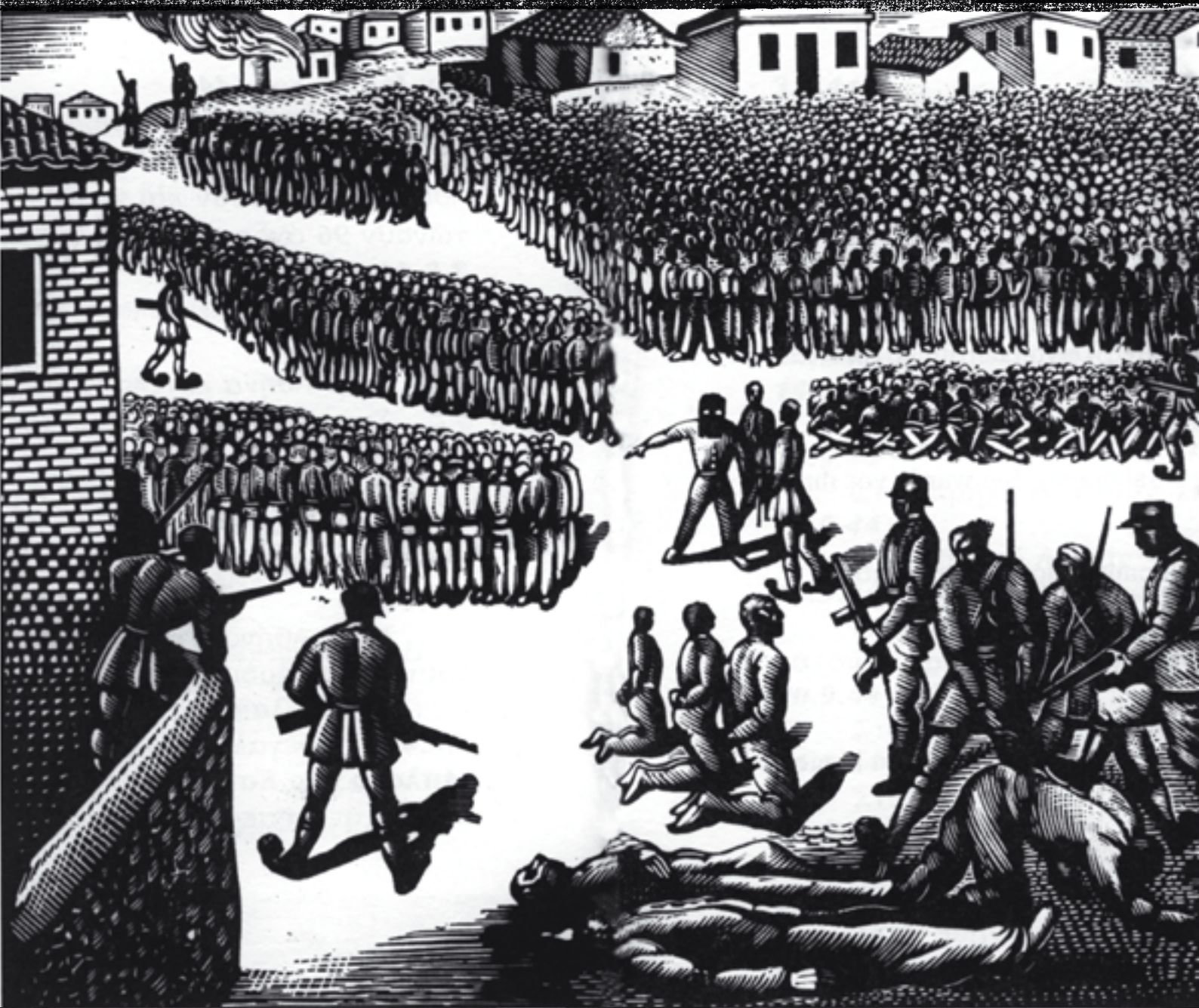

Αύγουστος 1944: Ακόμα μια Εκατόμβη.
Το Μπλόκο της Κοκκινιάς.
(Α. Τάσσου, *Το Μπλόκο της Κοκκινιάς*. Ξυλογραφία)

August 1944: Noch eine Ekatombe.
Die Blockade in Kokkinia.
(A. Tassos: *Die Blochade in Kokkinia*. Xylographie)

13 Μαΐου Στην Αθήνα εκτελούν 7 ομήρους στην Καισαριανή.
14 Μαΐου Στη Λάρισα συλλαμβάνουν 200 ομήρους και εκτελούν 15 στους δρόμους της πόλης.
16 Μαΐου Εκτελούνται 120 όμηροι στο Χαϊδάρι. Εκτελούνται 110 όμηροι στη Ριτσώνα Βοιωτίας.
18 Μαΐου Στην Αθήνα εκτελούν 10 ομήρους στην Καισαριανή.
19 Μαΐου Σύμφωνα με διαταγή των ναζί, η Πελοπόννησος κηρύσσεται «Πεδίο Επιχειρήσεων» με όλες τις συνέπειες.
21 Μαΐου Στην Κόρινθο σφάζουν 21 ομήρους.
23-27 Μαΐου Στην Αργολίδα, **ολοκαύτωμα** του χωριού Λίμνες.
Οι ναζί, μαζί με τα Τάγματα Ασφαλείας, εκτελούν 86 κατοίκους. Ανάμεσά τους 11 γεροντάκια και 10 παιδιά 5-14 ετών.
24 Μαΐου Στην Εύβοια εκτελούν 32 στο Κακολύρι και πυρπολούν το χωριό.
25 Μαΐου Στη Θεσσαλία κρεμούν 40 στο σιδηροδρομικό σταθμό Μαγούλας Βόλου.
Στην Αργολίδα σφάζουν 8 στην Προσύμνη.
27 Μαΐου Στην Αττική εκτελούν 10 στην Ερυθραία και κρεμούν 10 στον Ασπρόπυργο.
Στην Κορινθία βασάνισαν και έσφαξαν 20 στο Αγιονόρι Κλεωνών.
28 Μαΐου Στην Κορινθία σφάζουν 15 στο Βαθυτόπι, από το χωριό Άη-Γιάννης.
29 Μαΐου Στην Αργολίδα σφάζουν 17 στο Χέλι.
31 Μαΐου Στα Φάρσαλα Θεσσαλίας απαγχονίζουν 40 στον Δασόλοφο.
Στην Τρίπολη εκτελούν 5 ομήρους.
Τον Μάιο του '44 στο Αγγελόκαστρο Κορινθίας σφάζουν συνολικά 22 κατοίκους.
Στους Αγίους Θεοδώρους εκτελούν με πολυβόλο 63. Στα χωριά της Ναυπλίας Άγιο Αδριανό, Νέο Ροεινό, Αβδήμπεη και Λυγουριό άλλους 20.
1 Ιουνίου Στην Κοζάνη σφάζουν 50 από το χωριό Φραγκότσι και το πυρπολούν.

19. Mai Laut eines Befehls der Nazis wird die Peloponnes zum «Operationsgebiet» erklärt, mit all den Konsequenzen, die dies haben würde.
21. Mai In Korinth werden 21 Gefangene exekutiert.
23.-27. Mai – In Argolis Massaker im Dorf Limnes. Die Nazis mit ihren Sicherheitstruppen erschießen 86 Einwohner. Davon 11 alte Menschen und 10 Kinder von 5 - 14 Jahren.
24. Mai Auf Euböa erschießen sie 30 in Kakolyri und brennen das Dorf nieder.
25. Mai In Thessalien erhängen sie 40 am Bahnhof von Magoula/Volos. In Argolis töten sie 8 in Prosymni.
27. Mai In Attika erschießen sie 10 in Erythraia und erhängen 10 in Aspropyrgos. In Korinthia foltern und töten sie 20 in Agionori/Kleonon.
28. Mai Im Gebiet von Korinthia werden 15 Bewohner des Dorfes Ai Giannis, in Vathitopi mit Messern erstochen.
29. Mai In Cheli/Argolis werden 17 abgeschlachtet.
31. Mai In Farsala/Thessalien erhängen sie 40 im Dorf Dassolofos. In Tripolis erschießen sie 5 Gefangene. In Angelokastro/Korinthia werden im Mai 1944 insgesamt 22 Einwohner exekutiert. In den Dörfern Agio Andrino, Neo Roino, Avdimbei, Ligourio im Gebiet von Nafplio werden weitere 20 erschossen.
1. Juni In Kozani werden 50 Einwohner aus dem Dorf Fragotsi exekutiert und das Dorf wird niedergebrannt.
2. Juni 22 Bewohner des Dorfes Kontomari/Kydonia bei Chania werden erschossen.
4. Juni In Larissa erschießen sie 11 Gefangene aus dem Dorf Loutro.
5. Juni In Lixouri/Kefallonia werden 5 erschossen.
6. Juni In Thessaloniki erschießen sie 101 Gefangene aus dem Lager Pavlos Melas in Diavata. In Lakonien erschießen sie 21 in Zoupena (davon 2 alte Männer und 2 Mädchen), 17 in Ai Dimitris und brennen die Dörfer nieder.
8. Juni Versenkung des Schiffes «Dane» in der Nähe

2 Ιουνίου Από το χωριό Κοντομαρί Κυδωνίας των Χανίων εκτελούν 22.
3 Ιουνίου Εκτελούνται 9 στο Ηράκλειο Κρήτης.
Εκτελούνται 7 στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής.
4 Ιουνίου Στη Λάρισα εκτελούν 11 ομήρους από το Λουτρό.
5 Ιουνίου Στο Ληξούρι εκτελούν 5.
6 Ιουνίου Στη Θεσσαλονίκη εκτελούν 101 ομήρους από το στρατόπεδο Π. Μελά στα Διαβατά.
Στη Λακωνία σκοτώνουν 21 στη Ζούπαινα (ανάμεσά τους 2 γέρους και 2 κοριτσάκια) και 17 στον Άη-Δημήτρη και πυρπολούν τα χωριά.
8 Ιουνίου Βύθιση του πλοίου «Δανάη» κοντά στη Μήλο, με 600 ομήρους από το Ηράκλειο Κρήτης. Οι ναζί είχαν ανοίξει επίτηδες τους κρουνούς του κύτους.
Στην Τρίπολη εκτελούν 8 ομήρους.
9 Ιουνίου Στην Πάτρα εκτελούνται 45.
10 Ιουνίου – Ολοκαύτωμα του Διστόμου
Οι χιτλερικοί εκτελούν στο Δίστομο Λιβαδειάς 296 γυναικόπαιδα και άγνωστο αριθμό στη γύρω περιοχή και στο δρόμο Θήβας – Λιβαδειάς.
13 Ιουνίου Στην Αθήνα εκτελούν 20 ομήρους στο Σκοπευτήριο Καισαριανής.
Στη Λαμία τινάζουν συθέμελα με ολμοβόλα το Σανατόριο της Αντίνιτσας, καίγοντας αρρώστους και προσωπικό.
16 Ιουνίου Στη Βοιωτία έσφαξαν, σκότωσαν και έκαψαν 27 στο Καλάμι Λιβαδειάς.
Στην Κεφαλονιά κρέμασαν 15 στα Αργίνια.
Στην Καλαμάτα εκτελούν 30 κατοίκους στο ποτάμι.
17 Ιουνίου Στην Τρίπολη εκτελούν 13 ομήρους.
19 Ιουνίου Μαραθούσα Χαλκιδικής: εκτελούν 10.
20 Ιουνίου Θεσσαλία: εκτελούν 27 στο Καβακλί.
21-23 Ιουνίου Στην Αρκαδία σκοτώνουν 49 στον Άγιο Πέτρο Κυνουρίας (οι 4 κοπέλες) και 36 στα Βούρβουρα.
26 Ιουνίου Στην Κυνουρία Αρκαδίας εκτελούν 212 κατοίκους στα χωριά Καστρί, Κοσμάς και Άγιος Πέ-

der Insel Mylos mit 600 Gefangenen aus Heraklion/Kreta. Die Nazis hatten absichtlich die Krähne des Schiffes aufgedreht. In Tripolis erschießen sie 8 Gefangene.
9. Juni In Patras werden 45 exekutiert.
10. Juni – Massaker von Distomo.
Hitlers Soldaten exekutieren in Distomo bei Livadia 296 Frauen und Kinder und eine unbekannte Anzahl von Personen in der Umgebung und auf der Strecke Theben-Livadia.
13. Juni In Athen werden 20 Gefangene auf dem Schießplatz von Kaissariani hingerichtet. In Lamia sprengen sie das Sanatorium von Antinitsa und verbrennen dabei die Kranken und die Angestellten.
16. Juni In Böotien werden 27 in Kalami/Livadia erstochen, getötet und verbrannt.Auf Kefallonia haben sie 15 in Arginia gehängt. In Kalamata erschießen sie 30 Bewohner am Fluss.
17. Juni In Tripolis erschießen sie 13 Gefangene.
19. Juni In Marathoussa/Chalkidiki erschießen sie 10.
20. Juni In Thessalien werden 27 in Kavkli hingerichtet.
21.-23. Juni In Agios Petros/Kynouria/Arkadien werden 49 (davon 4 Mädchen) erschossen und weitere 36 in Vourvoura.
26. Juni In Kynouria/Arkadien erschießen sie 212 Einwohner der Dörfer Kastri, Kosmas und Agios Petros und brennen die Dörfer nieder. Insgesamt werden in Kynouria 500 Einwohner während des Überfalls im Juni getötet.
30. Juni In Evros wurden 8 Gefangene in Soufli erschossen.
In Larissa 36 Gefangene.
1. Juli In Argos sprengen die Nazis ein Polizei-Transportauto mit einer unbekannten Anzahl von Gefangenen in die Luft.
2. Juli In Thessaloniki werden 50 im Schlachthof erschossen.
3. Juli In Kilkis erschießen sie 52 Gefangene aus dem Lager Pavlos Melas in Goumenissa.
4. Juli In Larissa werden 19 Gefangene hingerichtet.

1944

τρος και τα πυρπολούν. Συνολικά στην Κυνουρία σκότωσαν 500 κατοίκους στην επιδρομή του Ιουνίου.
30 Ιουνίου Στο Σουφλί Έβρου εκτελούν 8 ομήρους. Στη Λάρισα εκτελούν 36 ομήρους.
1 Ιουλίου Στο Άργος οι ναζί ανατινάζουν κλούβα με άγνωστο αριθμό ομήρων.
2 Ιουλίου Στα Σφαγεία Θεσσαλονίκη εκτελούν 50.
3 Ιουλίου Στο Κιλκίς εκτελούν 52 ομήρους στη Γουμένισσα, από το στρατόπεδο Π. Μελά.
4 Ιουλίου Στη Λάρισα εκτελούν 19 ομήρους.
5 Ιουλίου Στα Γρεβενά, μονάδες των SS λεηλατούν και πυρπολούν την πόλη και τα χωριά Πολύδενδρο, Κοκκινιά, Κιβωτός, Άγιος Γεώργιος, Κληματάκι, Αηδόνια, Κυδωνιές, Ροδιά, Αμυγδαλιές, Μηλιά, Ταξιάρχης, Κοσμάτι, Τρίκωμο. Σκοτώνουν 27 γέρους και γυναικόπαιδα.
6 Ιουλίου Στην Αττική εκτελούν 200 στα Λιόσια. Στην Τρίπολη εκτελούν 29 ομήρους απ' τις φυλακές.
7 Ιουλίου Στο Βόλο κρεμούν στο ίδιο δέντρο 3 γυναίκες, αφού τις βασάνισαν επί 8 ημέρες.
9 Ιουλίου Στην Άμφισσα εκτελούν 15 ομήρους.
11 Ιουλίου Στη Λάρισα εκτελούν 15 ομήρους.
13 Ιουλίου Στην Πάτρα εκτελούν 18 ομήρους στον Προφήτη Ηλία.
15 Ιουλίου Στην Καλαμάτα εκτελούν 17 ομήρους.
17 Ιουλίου Στην Καρδίτσα εκτελούν 15 ομήρους.
18 Ιουλίου Στην Κεραμιδιά και τη Δάμιτσα Ηλείας πυρπολούν χωριά και σκοτώνουν 33 γυναικόπαιδα.
18 Ιουλίου Στη Βλαχέρνα Αρκαδίας καίνε όλο το χωριό και σκοτώνουν 13 κατοίκους.
20 Ιουλίου Στην Αττική εκτελούν 17 βοσκούς στο Κακοσάλεσι Πάρνηθας.
21 Ιουλίου Στην Αττική απαγχονίζουν 54 πολίτες στο Χαρβάτι, κρεμώντας τους σε πεύκα. 50 από αυτούς ήσαν όμηροι από το Χαϊδάρι και 4 κάτοικοι της περιοχής.
3-22 Ιουλίου Στην περιοχή της Β. Πίνδου σκοτώνουν 161 πολίτες, πυρπολούν 53 χωριά με 4.449 σπίτια, καταστρέφουν 53 σχολεία και 25 εκκλησί-

5. Juli In Grevena plündern die SS-Truppen die Stadt, brennen sie nieder, sowie die Dörfer Polydendro Kokkinia, Kivotos, Agios Georgios, Klimataki, Aidonia, Kydonies, Rodia, Amygdalies, Milia, Taxiarchi, Kosmati, Trikomo und erschießen 27 alte Männer, Frauen und Kinder.
6. Juli In Attika werden 200 in Liosia hingerichtet. In Tripolis erschießen sie 29 Gefangene aus dem Gefängnis.
7. Juli In Volos erhängen sie am selben Baum 3 Frauen, nachdem sie diese für 8 Tage gefoltert hatten.
9. Juli In Amfissa erschießen sie 15 Gefangene.
11. Juli In Profitis Ilias Patra 18 Gefangene.
13. Juli In Patras werden 15 Geisel im Profitis erschossen.
15. Juli In Kalamata 17 Gefangene.
17. Juli In Karditsa 15 Gefangene.
18. Juli In Keramidia und Damissa/Ilia/Peloponnes brennen und erschießen 33 Männer, Frauen und Kinder.
20. Juli In Attika exekutieren sie 17 Hirten in Kakosalessi auf Parnitha.
21. Juli In Attika werden 54 Bewohner des Dorfes Charvati/Attika an Fichten erhängt.
50 waren Geisel vom Konzentrationslager Chaidari und 4 Bürger von der Umgebung.
3.-22. Juli Im Gebiet des Nordpindos töten die Nazis 161 Zivilisten, brennen 53 Dörfer mit 4.449 Häuser nieder und nehmen 427 Gefangene fest. Sie zerstören 53 Schulen und 25 Kirchen. Allein im Dorf Kosmati ermorden sie 29 Bewohner in der Kirche, indem sie auf die Fenster schießen und die Kirche niederbrennen.
23. Juli In Tripolis werden 30 Gefangene des Gefängnisses hingerichtet.
24. Juli In Skydra/Edessa werden 15 Zivilisten exekutiert.
26. Juli In Thessaloniki erschießen sie 19 im Dorf Asvestochori.
27. Juli In Athen töten sie 3 im Schlachthof (Agia Sofia) und verletzen 4, die später sterben.

1944

ες και συλλαμβάνουν 427 ομήρους. Μόνο στο χωριό Κοσμάτι σκοτώνουν 29 κατοίκους μέσα στην εκκλησία, πολυβολώντας από τα παράθυρα και πυρπολώντας το ναό.

23 Ιουλίου Στην Τρίπολη εκτελούνται 30 όμηροι από τις φυλακές.

24 Ιουλίου Σκύδρα Έδεσσας: εκτελούν 15 πολίτες.

26 Ιουλίου Στη Θεσσαλονίκη εκτελούν 19 στο Ασβεστοχώρι.

27 Ιουλίου Στην Αθήνα σκοτώνουν 3 στα Σφαγεία (Αγίας Σοφίας) και τραυματίζουν 4, που πέθαναν αργότερα.

31 Ιουλίου Στη Θεσσαλονίκη εκτελούν 14 ομήρους στα Λατομεία της Ευκαρπίας.

Στο Αγρίνιο εκτελούνται 59 όμηροι στα Καλύβια.

Τον Ιούλιο του '44, στην Κορινθία, σ' επιδρομή στα χωριά Λαύκα, Πλατάνι, Σκοτεινή, Ψάρι, Καλλιάνι, Μπούζι, Ντούσια, Καλύβια, Γκούρα, Μοστά, Μεσενό, Ευρωστίνη, Πύργο, Κούτσι, Τρίκαλα, Κλένιες και Αθήκια, λεηλατούν και πυρπολούν σπίτια, βιάζουν γυναίκες, συλλαμβάνουν ομήρους, σκοτώνουν 96 άνδρες, γυναίκες και μικρά παιδιά.

2 Αυγούστου Στην Αθήνα εκτελούν 20 ομήρους.

Στη Χαλκίδα της Εύβοιας εκτελούν 25 ομήρους.

3 Αυγούστου Στην Αθήνα εκτελούν 50 ομήρους και σκοτώνουν 8 έξω από τα Σφαγεία (Ταύρος). Στην Τρίπολη εκτελούνται 26 όμηροι.

4 Αυγούστου Στο Άργος εκτελούν 11 δασκάλους.

5 Αυγούστου Στο Χιλιομόδι Κορινθίας εκτελούν 17 ομήρους από τις φυλακές της Τρίπολης.

7 Αυγούστου – Μπλόκο στον Βύρωνα. Γίνονται 1.000 συλλήψεις, εκτελούνται 11 επιτόπου και στέλνονται 600 όμηροι στη Γερμανία.

Στο Παλαιόκαστρο Καρδίτσας παίρνουν ομήρους και εκτελούν επιτόπου 14.

9 Αυγούστου Το μεγαλύτερο **Μπλόκο στο Δουργούτι.** Εκτελούν 190 κατοίκους επιτόπου.

Μπλόκο στο Κατσιπόδι-Φάρο της Αθήνας. Πιάνουν 5.000 ομήρους. Στέλνουν στη Γερμανία 600.

31. Juli In Thessaloniki werden im Steinbruch von Evkarpia 14 Gefangene exekutiert. Weiter 59 in Kalyvia bei Agrinio.

Juli 1944 Überfall im Gebiet Korinthia auf die Dörfer: Lafka, Platani, Skotini, Psari, Kalliani, Bouzi, Doussia, Kalyvia, Goura, Messeno, Evrostini, Pyrgo, Koutsi, Trikala, Klenies, Athikia. Sie plündern und brennen die Häuser nieder, vergewaltigen Frauen, nehmen Gefangene, töten 96 Männer, Frauen und kleine Kinder.

2. August In Athen werden 20 erschossen und in Chalkida auf Euböa 25 Gefangene.

3. August In Athen werden 50 Gefangene erschossen und 8 außerhalb der Schlachthofes (Tavros) getötet. In Tripolis werden 26 Gefangene hingerichtet.

4. August In Argos werden 11 Lehrer exekutiert.

5. August In Chiliomodi/Korinthias werden 17 Gefangene vom Gefängnis von Tripolis erschossen.

7. August – In Athen findet eine Straßenabsperrung in Vorort Vyronos statt. 1.000 werden festgenommen, 11 an Ort und Stelle erschossen und 600 als Gefangene nach Deutschland deportiert. In Palaiokastro/Karditsa nehmen sie Gefangene fest und erschießen an Ort und Stelle. 14

9. August – Die größte Straßenblockade in Dourgouti.

Sie erschießen 190 Einwohner an Ort und Stelle.

Straßenblockade in Katsipodi-Faro in Athen.

5.000 Gefangene werden genommen. Sie deportieren 600 nach Deutschland. In Attika erschießen sie 50 in Agia Sotira/Mandra bei Eleusis.

10. August Sie zerstören Karpenisi. 17 alte Männer werden getötet. 100 Dörfer des Bezirks werden niedergebrannt.

In Larissa verhaften sie 245 Demonstranten und ihren Vorsitzenden, einen Priester.

12. August In Larissa werden 12 Gefangene erschossen.

13. August In Rethymno wird das Dorf Anogia dem Erdboden gleichgemacht und 24 Männer werden ab-

Στην Αττική εκτελούν 50 στην Αγία Σωτήρα Μάνδρας Ελευσίνας.

10 Αυγούστου Καταστρέφουν το Καρπενήσι. Σφάζουν 17 γέροντες. Πυρπολούν 100 χωριά.

Στη Λάρισα συλλαμβάνουν 245 διαδηλώτριες και τον ιερέα που ήταν επικεφαλής τους.

12 Αυγούστου Στη Λάρισα εκτελούν 12 ομήρους.

13 Αυγούστου Στο Ρέθυμνο ισοπεδώνουν ολοκληρωτικά τα Ανώγεια με πυροβολικό και αεροπορία και σφάζουν 24 γέροντες. Οι νεκροί της κατοχής στα Ανώγεια ανέρχονται σε 122.

Στη Θεσσαλονίκη εκτελούν 11 κατοίκους της Καλαμαριάς, ύστερα από βασανιστήρια στους δρόμους.

14 Αυγούστου Λακωνία. Επιδρομή σε Σπάρτη, Γύθειο, Αρεόπολη, Κροκεές, Σκάλα, Ανώγεια, Πετρίνα. 4.000 γυναικόπαιδα ξεσπιτώθηκαν, 52 βρήκαν τραγικό θάνατο, πολλοί βασανίστηκαν ως και με εξόρυξη οφθαλμών.

15 Αυγούστου Στην Ήπειρο σκότωσαν 11 στο Κεράσοβο Πωγωνίου.

Στα Χανιά εκτελούν όλους τους άνδρες στα Παλιά Ρούματα Κισσάμου.

Στην Καλαμάτα εκτελούν 6.

16 Αυγούστου Στη Λάρισα εκτελούν 8 ομήρους (οι 4 γυναίκες).

17 Αυγούστου – Μπλόκο της Κοκκινιάς

Οι ναζί και τα Τάγματα Ασφαλείας εκτελούν 200 αγωνιστές στην Οσία Ξένη. 6.000 όμηροι μεταφέρονται σε χιτλερικά στρατόπεδα. Σε δεύτερο μπλόκο συλλαμβάνουν στην Κοκκινιά 4.000, εκτελούν 140 και στέλνουν στη Γερμανία 1.200 ομήρους.

Στο Ηράκλειο Κρήτης εκτελούνται στη Σπηλιάρα 27 κάτοικοι από το χωριά Σοκαράς.

20 Αυγούστου Στην Τσαριτσάνη Ελασσόνας Λάρισας, οι Γερμανοί εκτελούν 7 κατοίκους και πυρπολούν τον οικισμό.

21 Αυγούστου Στο Ηράκλειο Κρήτης εκτελούν 45 στη Δαμάστα και στο Μάραθο.

Στη Λάρισα εκτελούν 20 ομήρους.

geschlachtet. Die Toten der Besatzungszeit in Anogia betragen 122 Personen.

In Thessaloniki/Kalamaria werden 11 Bewohner nach Folterungen auf den Straßen exekutiert.

14. August In Lakonien Überfall auf Sparti, Gythio, Areopolis, Krokees, Skala, Anogia, Petrina. 4.000 Frauen und Kinder werden obdachlos, 52 werden brutal getötet, mehrere gefoltert (Ausstechen der Augen).

15. August In Epirus töten sie 11 in Kerassovo/Pogonio.

In Chania erschießen sie alle Männer des Ortes Palia Roumata bei Kissamos.

In Kalamata erschießen sie 6.

16. August In Larissa werden 8 Gefangene (davon 4 Frauen) hingerichtet.

17. August – Straßenblockade in Kokkinia.

Die Nazis, zusammen mit Sicherheitskommandos, exekutieren 200 Kämpfer (Ossia Xeni). 6.000 Gefangene werden in Konzentrationslager gebracht. Bei einer zweiten Straßenblockade in Kokkinia werden 4.000 festgenommen. 140 werden erschossen und 1.200 Gefangene nach Deutschland deportiert.

In Heraklion/Kreta werden in Spiliara 27 erschossen; sie stammten aus dem Dorf Sokaras.

20. August In Tsaritsani/Elasson/Larissa werden 7 Bewohner erschossen, und das Dorf wird verbrannt.

21. August In Heraklion/Kreta erschießen sie 45 in Dasmata und in Maratho.

In Larissa erschießen sie 20 Gefangene.

22. August In Rethymno/Kreta erschießen sie 323 aus den Dörfern Gerakari 53, Vryses 41, Agis Meros, Anogia, Kria Vryssi/Spili und Sachtouria.

23. August In Kozani, im Dorf Klitos, werden 24 erschossen.

In Didymoticho 7.

24. August In Athen werden 20 in Kaissariani hingerichtet und 36 aus den Straßen von Kallithea.

25. August In Athen werden 17 Bewohner auf den Straßen von Kallithea erschossen.

22 Αυγούστου Στο Ρέθυμνο Κρήτης εκτελούν 323 από το Γερακάρι (53), τις Βρύσες (41), το Α. Μέρος, τα Ανώγεια, την Κρύα Βρύση Σπηλίου και τα Σαχτούρια.
23 Αυγούστου Κοζάνη. Στο χωριό Κλείτος εκτελούν 24.
Στο Διδυμότειχο εκτελούν 7.
24 Αυγούστου Στην Αθήνα εκτελούν 20 στην Καισαριανή και 36 στους δρόμους της Καλλιθέας.
25 Αυγούστου Στην Αθήνα εκτελούν 17 κατοίκους στους δρόμους της Καλλιθέας.
26 Αυγούστου Στη Λάρισα εκτελούν 10 ομήρους.
28 Αυγούστου – Μπλόκο στην Καλλιθέα
Οι ναζί εκτελούν 40 κατοίκους επιτόπου.
Στα Χανιά εκτελούνται 25 όμηροι.
29 Αυγούστου Στα Τοπόλια Κισσάμου των Χανίων εκτελούν 110 και βομβαρδίζουν το Συρικάρι.
Πυρπολούν το Λιδωρίκι. Σκοτώνουν όσους βρίσκουν.
Στην Αθήνα εκτελούν 26 ομήρους στον Άγιο Σάββα Πυριτιδοποιείου.
30 Αυγούστου Στο Πιάλι Τεγέας εκτελούν 17 ομήρους από τις φυλακές Τρίπολης.
Στη ναζιστική εφημερίδα *Νέα Ευρώπη*, φύλ. Αυγούστου 1944, αναφέρεται η εκτέλεση 45 ομήρων στη Ν. Μαγνησία Θεσσαλονίκης.
2 Σεπτεμβρίου Στον Χορτιάτη Θεσσαλονίκης εκτελούν και πυρπολούν 246 κατοίκους.
3 Σεπτεμβρίου Στον Βόλο σκοτώνουν 18.
5 Σεπτεμβρίου Στην Αθήνα, στο Σκοπευτήριο Καισαριανής, εκτελούν 50. Ανάμεσά τους ο μικρός Ανδρέας Λυκουρίνος, 12 χρόνων, που σηκώνεται στις μύτες των ποδιών για να τον πάρει η ριπή.
8 Σεπτεμβρίου Στην Αθήνα οι ναζί εκτελούν 72 στο Δαφνί (οι 7 γυναίκες). Ανάμεσά τους, η ηρωίδα Λέλα Καραγιάννη της οργάνωσης Πληροφοριών-Δολιοφθοράς «Μπουμπουλίνα», μετά από φριχτά βασανιστήρια στη Μέρλιν.
14 Σεπτεμβρίου Στα Γιαννιτσά εκτελούνται 104 από τους χιτλερικούς και τους ταγματασφαλίτες.

26. August In Larissa werden 10 Gefangene hingerichtet.
28. August – Straßenblockade in Kallithea.
Die Nazis exekutieren 40 Bewohner an Ort und Stelle. In Chania werden 25 Gefangene hingerichtet.
29. August In Topolia bei Chania/Kreta erschießen die Soldaten 110 und bombardieren das Dorf Syrikari. In Athen werden 26 Gefangene in Agios Savas (Pulverfabrik) erschossen. Das Dorf Lidoriki/Phokis wird in Brand gesteckt. Die Nazis erschiessen Bewohner des Dorfes.
30. August In Piali/Tegea erschießen sie 17 Gefangene aus dem Gefängnis von Tripolis. In der Nazi-Zeitung «Neues Europa» im August 1944, wird die Exekution von 45 Gefangenen in Nea Magnisia bei Thessaloniki erwähnt.
1. September In Athen werden 67 Gefangene in Kaissariani erschossen.
2. September – Massaker von Chortiati bei Thessaloniki. Frauen werden getötet, vergewaltigt, sowie Mädchen, Windelkinder wurden zerstückelt. Insgesamt werden 246 Dorfbewohner erschossen. Sie verbrennen in Öfen oder töten insgesamt 146 Männer, Frauen und Kinder. Das Dorf wird niedergebrannt.
3. September In Volos erschießen sie 18.
5. September Auf dem Schießplatz Kaissariani in Athen werden 50 hingerichtet, einer davon der junge Andreas Lykourinos, 12 Jahre alt, der auf seinen Zehenspitzen steht, damit die Kugeln ihn treffen.
8. September In Athen werden von den Nazis 72 in Dafni hingerichtet. Davon 7 Frauen. Darunter auch die Heldin Lela Karagianni, von der Organisation «Bouboulina» (Informations-Sabotage Organisation). Sie wird vor ihrem Tode in Merlin schwer gefoltert.
14. September In Jannitsa werden von den Soldaten Hitlers und den Sicherheitskommandos 104 exekutiert.
15. September Auf Kreta wurden 45 Patrioten und ein 6 Monate alter Säugling in Gdochia exekutiert.
16. September Im Gefängnis Agia bei Chania exekutieren sie 54 Gefangene.

1944

15 Σεπτεμβρίου Στην Κρήτη εκτελούν 45 και ένα βρέφος 6 μηνών στα Γδόχια.
16 Σεπτεμβρίου Στη φυλακή Αγυιάς Χανίων εκτελούν 54 ομήρους.
19 Σεπτεμβρίου – Ολοκαύτωμα στα Γιαννιτσά
Για δεύτερη φορά λεηλατείται η πόλη, εκτελούνται όσοι κάτοικοι βρέθηκαν, πυρπολούνται τα σπίτια.
20 Σεπτεμβρίου Στην Αθήνα σκοτώνουν 13, που βρίσκουν στο δρόμο από Καβάλας προς Χαϊδάρι.
21 Σεπτεμβρίου Στο χωριό Ελευθέριο Λάρισας εκτελούν 44.
29 Σεπτεμβρίου Στην Κοκκινιά, στο 40άμερο μνημόσυνο, πυροβολούν όσους βγαίνουν από την εκκλησία της Οσίας Ξένης· σκοτώνουν 9 και τραυματίζουν 32 πολίτες. Στην Αθήνα εκτελούν 14 ομήρους. Πυρπολούν με εμπρηστική σκόνη σπίτια στο Αιγάλεω και σκοτώνουν 60 κατοίκους.
30 Σεπτεμβρίου Στην Παραμυθιά Ηπείρου εκτελούνται 49.
2 Οκτωβρίου Στην Αθήνα σκοτώνουν 40 κατοίκους από το Κατσιπόδι και τον Υμηττό.
4 Οκτωβρίου Στην Αττική εκτελούν 21 ομήρους στη Βουλιαγμένη.

19. September – Massaker in Janitsa. Zum zweiten Mal wird die Stadt geplündert; alle Bewohner, die gefunden werden, werden hingerichtet und die Häuser niedergebrannt.
20. September In Athen töten sie 13 Menschen, die ihnen auf der Straße von Kavala nach Chaidari begegnen.
21. September Im Dorf Eleftherio bei Larissa werden 44 hingerichtet.
29. September 1944 In Kokkinia schießen die deutschen Soldaten anlässlich der Gedenkfeier, die 40 Tage nach dem Tode der Opfer erfolgt, auf die Teilnehmer, als sie aus der Kirche der Ossia Xeni kommen; sie töten 9 und verletzen 32 Zivilisten. In Athen 14 Gefangene. In Athen verbrennen sie Häuser in Ägalaio und töten 60 Bewohner.
30. September In Paramythia/Epirus erschießen sie 49.
2. Oktober In Athen werden 40 Bewohner aus Katsipodi und Hymettus hingerichtet.
4. Oktober In Attika erschießen sie 21 Gefangene in Vouliagmeni.
5. Oktober In Athen erschießen sie 85 in Charavgi und Hymettus.

1944

Εκτελέσεις. Με το πενάκι του Φωκίωνος Δημητριάδη.
Erschießungen. Mit dem Pinsel des Hernn Fokion Dimitriadis.

9 Οκτωβρίου Στο Κορωπί Αττικής εκτελούν 44 κατοίκους.
16 Οκτωβρίου Στο Βόλο, δύο μέρες πριν την απελευθέρωση της πόλης, οι ναζί εκτελούν 2 κοπέλες.
23 Οκτωβρίου Στην Κοζάνη εκτελούν 165 στο Μεσόβουνο Πτολεμαΐδας.
Νοέμβριος-Δεκέμβριος Στο Φρούριο της Κρήτης (Σούδα), που εξακολουθούσε να κατέχεται από τους ναζί, εκτελούνται δύο στις 14, ένας στις 18, δύο (μάνα και γιος) στις 30 Νοεμβρίου, ένας στις 4 και ένας στις 11 Δεκεμβρίου 1944.

1945

16 Απριλίου Στην Κω, που εξακολουθούσε να κατέχεται από τους ναζί, απαγχονίζουν έναν άνδρα και δύο γυναίκες, με απόφαση Γερμανικού Στρατοδικείου.
9 Μαΐου Παράδοση Φρουρίου Κρήτης (Σούδας), Μήλου και Δωδεκανήσου από τους χιτλερικούς κατακτητές.

9. Oktober In Koropi/Attika exekutieren die Nazis 44 Bewohner.
16. Oktober In Volos exekutieren die Nazis 2 junge Frauen, 2 Tage vor der Befreiung der Stadt.
23 Oktober In Kozani erschießen sie 165 in Messovouno/Ptolemaida.
November-Dezember
In der Festung Kreta, die immer noch unter Nazi- Besatzung ist, werden 2 am 14., 1 am 18., 2 (Mutter und Sohn) am 30. November, 1 am 4. und 1 am 11. Dezember erschossen.

1945

16. April Auf Kos, das immer noch unter Besatzung der Nazis steht, werden ein Mann und zwei Frauen erhängt, laut eines Urteils des deutschen Militärgerichts.
9. Mai Übergabe der Festung Souda auf Kreta, der Insel Milos und des Dodekannes, durch die Nazi- Eroberer.

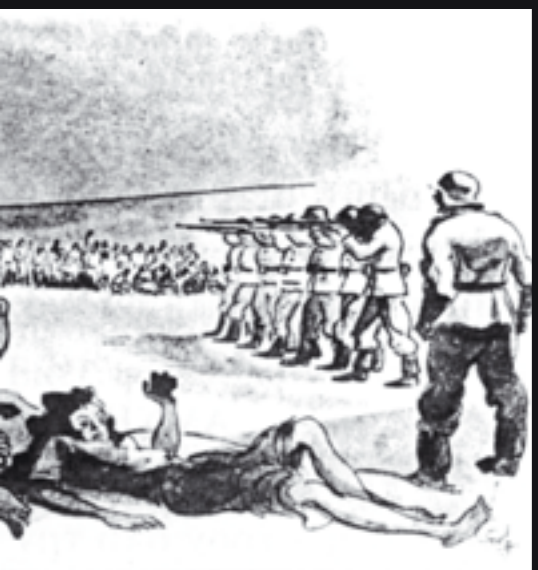

Τα ναζιστικά στρατόπεδα

Στη διάρκεια της Κατοχής, οι ναζί λειτούργησαν σε ολόκληρη την κατεχόμενη Ελλάδα 26 στρατόπεδα συγκέντρωσης ομήρων και κρατουμένων με αποφάσεις Έκτακτων Στρατοδικείων. Αναφέρονται χαρακτηριστικά μερικά:

Στην Αττική

Α. ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

1. **Χαϊδάρι** Αθηνών. Ιδρύθηκε από τους ναζί και άρχισε να λειτουργεί τον Οκτώβριο του 1943. Ο ημερήσιος αριθμός κρατουμένων έφτανε τα 2.000 άτομα. Συνολικά από το Χαϊδάρι πέρασαν 25.000 κρατούμενοι. Πολλοί απ' αυτούς μετήχθησαν ως όμηροι στη Γερμανία· 1.900 εκτελέστηκαν στην Καισαριανή, στο Δαφνί ή επιτόπου.

Στο «Στοιχειωμένο Χαϊδάρι», η ζωή ήταν αφόρητη: υποσιτισμός, καταναγκαστικά έργα κάθε μέρα, απάνθρωπα βασανιστήρια (στέρηση τροφής και νερού, μαστιγώσεις, επιθέσεις με σκυλιά, το βασανιστήριο του «φιδιού», όπου ο κρατούμενος, ολόγυμνος, μαστιγώνεται για να σέρνεται στο έδαφος, κρέμασμα από τα χέρια σε κρίκους κ.ά.). Στο Χαϊδάρι ενέκλεισαν 850 αναπήρους πολέμου και 227 κομμουνιστές από την Ακροναυπλία.

Στο «Χαϊδάρι» έφερναν κρατουμένους:

- Από τα κρατητήρια της Κομμαντατούρ Αθηνών, που βρίσκονταν στα υπόγεια του κτιρίου της Εθνικής Ασφαλιστικής (Κοραή 4), το οποίο είχαν επιτάξει οι Γερμανοί με την είσοδό τους στην Αθήνα και το χρησιμοποίησαν σ' όλη τη διάρκεια της Κατοχής.
- Από το κολαστήριο της οδού Μέρλιν.
- Από τα κρατητήρια των Ταγμάτων Ασφαλείας, την Ειδική και τη Γενική Ασφάλεια.

2. Στρατόπεδο **Τατοΐου** (Δεκελείας), όπου κρατούνταν κυρίως κρατούμενοι με αποφάσεις Εκτάκτων Στρατοδικείων.

Die Nazi-konzentrationslager

26 Konzentrationslager waren während der Besatzungszeit in ganz Griechenland in Betrieb, durch Urteil von Sondermilitärgerichten. Manche sollen charakteristisch erwähnt werden:

In Attika

A. UNTER DEUTSCHER VERWALTUNG

1. **Chaidari**, Athen. Das Lager wurde von den Nazis errichtet und trat ab Oktober 1943 in Betrieb. Die durchschnittliche Zahl der Gefangenen belief sich auf 2.000. In Chaidari wurden in den Jahren seines Betriebs 25.000 Gefangene untergebracht. Viele davon wurden als Gefangene nach Deutschland deportiert und 1.900 davon bei Kässariani in Dafni an Ort und Stelle hingerichtet.

Im «Spuk-Chaidari» war das Leben unerträglich: Unterernährung, tägliche Zwangsarbeit, unmenschliche Folterungen (Entziehung vom Essen und Wasser, peitschen, Angriffe mit Hunden, die Folterung mit der «Schlange» - d. h. der Gefangene wurde nackt gepeitscht, damit er sich auf dem Boden schleppte-, Aufhängen an Ringen von den Händen, u.a.).

Nach Chaidari wurden Gefangene von folgenden Orten gebracht:

- Dem Hafthaus der Kommandantur Athen, die sich im Kellergeschoß des Gebäudes der heutigen «Antionalen Versicherung» (Korai Str. 4) befand, welches die Nazis am Anfang ihrer Besatzung in Athen requirierten und die ganze Besatzungszeit hindurch benutzten.
- Dem «Höllen- Haus» in der Merlin Straße
- Den Gefängnissen der Sicherheitstruppen, der General - und der Spezial- Schutzpolizei.

2. Konzentrationslager **Tatoiou** (Dekelia), wo zumeist Gefangene aufgehalten wurden, die von Sonder-Militärgerichten verurteilt worden waren.

3. Φυλακές **Αβέρωφ** (Κεντρικές και Γυναικείες). Ο ημερήσιος αριθμός κρατουμένων έφτασε και τα 2.000 άτομα. Χρησιμοποιήθηκαν ακόμα και οι θάλαμοι όπου ήσαν τα εργαστήρια, καθώς και η ίδια η εκκλησία, που υπήρχε στο εσωτερικό προαύλιο της φυλακής.

Σε όλο το διάστημα της Κατοχής, γίνονταν εκτελέσεις στο εξωτερικό προαύλιο.

Β. ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΙΤΑΛΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ (ΩΣ ΤΙΣ 7.9.1943) ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ, ΩΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ.

1. Φυλακές **Καλλιθέας,** με ημερήσιο αριθμό κρατουμένων ως και 1.000 άτομα.

2. **Εφηβείο** φυλακών **Αβέρωφ,** με ημερήσιο αριθμό κρατουμένων ως και 500 άτομα.

Γ. ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ «ΕΛΛΗΝΩΝ» ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΚΤΗΤΩΝ

1. Φυλακές **«Χατζηκώστα»,** στο πρώην Ορφανοτροφείο της οδού Πειραιώς. Δημιουργήθηκαν ειδικά για κρατούμενους και ομήρους που συνελάμβαναν τα όργανα της Αστυνομίας, που συνεργάζονταν με τα στρατεύματα Κατοχής. Ο ημερήσιος αριθμός κρατουμένων έφτασε και τους 800.

2. Φυλακές **Αίγινας**. Το καθεστώς της 4ης Αυγούστου παρέδωσε 170 κρατούμενους κομμουνιστές στους ναζί.

3. Φυλακές **Συγγρού.** Εδώ ήταν βέβαια φυλακή κρατουμένων του κοινού ποινικού δικαίου, αλλά χρησιμοποιήθηκε και για πολιτικούς κρατουμένους επικίνδυνους για δραπέτευση, επειδή τη θεωρούσαν φυλακή υψίστης ασφαλείας.

4. Παραπήγματα **Βουλιαγμένης.**

5. Στρατόπεδο στο **Γουδί,** στους παλιούς στρατώνες. Χρησιμοποιήθηκε κυρίως από τα Τάγματα Ασφαλείας. Χιλιάδες Έλληνες πέρασαν απ' αυτό το στρατόπεδο, στο οποίο γίνονταν και εκτελέσεις.

6. Σανατόριο **Σωτηρία.**

3. Gefängnis **Averoff** (Zentral - und Frauengefängnis). Die durchschnittliche Zahl der Gefangenen kam auf 2.000. Alle Zimmer wurden zur Unterbringung benutzt, sogar die Werkstätten und die Kirche, die auf dem inneren Hof stand. Während der ganzen Besatzungszeit fanden Exekutionen im äußeren Hof des Gefängnisses statt.

B. UNTER ITALIENISCHER VERWALTUNG, BIS ZUM 7.9.1943 UND DANN UNTER DEUTSCHER VERWALTUNG BIS AN DAS ENDE DER BESATZUNG

1. Gefängnis in **Kallithea,** mit durchschnittlicher Gefangenenzahl an die 1.000.

2. **Jugendlichen- Abteilung** vom Averoff Gefängnis mit täglicher Gefangenen-zahl bis an 500.

C. UNTER VERWALTUNG DER «GRIECHEN» , KOLLABORATEURE DER BESATZUNGSMÄCHTE

1. Gefängnis **«Chatzikosta»** im ehemaligen Weisenheim auf der Piräusstraße, das speziell für die Gefangenen gegründet worden war, die von der Polizei verhaftet worden waren, welche mit den Besatzungsmächten zusammenarbeitete. Die durchschnittliche Gefangenenzahl kam auf 800.

2. Gefängnis von **Ägina.** Das Regime des 4. August Übergab 170 kommunistische Gefangene den Nazis.

3. Gefängnis **Sigrou.** Es war ein normales Gefängnis für Verbrecher (Straftäter), aber wurde auch für Staatsverbrecher benutzt die fluchtverdächtigt waren, weil dieses Gefängnis höchste Sicherheit garantierte.

4. Baracken von **Vouliagmeni.**

5. Lager in **Goudi,** in den alten Kasernen. Es wurde meistens von den Sicherheitstruppen benutzt. Tausende von Griechen durchliefen dieses Lager, wo auch Exekutionen stattfanden.

6. Sanatorium **Sotiria.**

7. **Υπόγεια Παλαιών Ανακτόρων.** Χρησιμοποιήθηκαν από τα Τάγματα Ασφαλείας ως κρατητήρια και τόπος βασανιστηρίων. Εκατοντάδες Αθηναίοι βασανίστηκαν στα υπόγεια των Παλαιών Ανακτόρων.
8. **Ειδική Ασφάλεια** Χωροφυλακής, οδός Ελπίδος και παράρτημα στο ξενοδοχείο «Κρυστάλ», πλατεία Βικτωρίας. Χρησιμοποιήθηκαν από τη Διοίκηση του Σώματος Χωροφυλακής, που συνεργαζόταν με τους κατακτητές, ως χώρος βασανιστηρίων. Στο «Κρυστάλ» βασανίστηκα έως θανάτου η Ηλέκτρα Αποστόλου. Ένα είδος βασανιστηρίου ήταν και το πέταγμα από την ταράτσα στο δρόμο, όπου αποτελειώνονταν ο βασανισμένος.
9. **Γενική Ασφάλεια** Αστυνομίας Πόλεων. Τα Αστυνομικά τμήματα σε ολόκληρη την Αθήνα και τον Πειραιά χρησιμοποιήθηκαν ως κρατητήρια και τόποι βασανιστηρίων για τους Αθηναίους και τους Πειραιώτες.

Στη Μακεδονία

1. **Παύλου Μελά** Θεσσαλονίκης. Ιδρύθηκε από τους ναζί και λειτούργησε σ' όλη τη διάρκεια της Κατοχής. Υπήρξε ο «σταθμός» για τη μεταφορά των ομήρων που προορίζονταν για τα στρατόπεδα της Γερμανίας: Άουσβιτς, Νταχάου, Μαουτχάουζεν κ.ά. Ως παραρτήματα του στρατοπέδου Π. Μελά χρησιμοποιήθηκαν επίσης οι «**Σταύλοι**», η «**Αγία Σοφία**», οι «στρατώνες του **50ού Συντάγματος**» και του «**Βαρώνου Χιρς**».
2. Φυλακές **Επταπυργίου** (Γεντί Κουλέ).
3. **Ασβεστοχώρι.** Στο σανατόριο στο Ασβεστοχώρι βρίσκονται 17 κομμουνιστές κρατούμενοι του καθεστώτος της 4ης Αυγούστου, τους οποίους παρέδωσαν στους ναζί.
4. **Γρεβενά.**
5. Σανατόριο **Πέτρας** στον Όλυμπο. Στο σανατόριο της Πέτρας μετήγαγαν 17 πολιτικούς κρατούμενους από την Ακροναυπλία.
6. Στρατώνες **Κοζάνης.**
7. Στρατόπεδο **Φλώρινας.**
8. Στρατόπεδο **Εδέσσης.**

7. **Kellergeschoß des alten Palastes**. Es wurde als Hafthaus und Folterkammer von den Sicherheitstruppen benutzt. Hunderte von Athenern wurden im Kellergeschoß des alten Palastes gequält.
8. **Spezial - Sicherheits- Gendarmerie** in der Elpidosstraße und Zweigstelle im Hotel «Crystal» auf dem Viktoria Platz. Sie wurden von der Verwaltung der Gerdamerie, die mit den Besatzungsmächten kollaborierte, als Folterkammer benutzt. Im «Crystal» wurde Elektra Apostolou bis zum Sterben gefoltert. Eine Art der Folterung war das Werfen von der Terrasse auf die Strasse, wobei der Gefangene starb.
9. **Sicherheitspolizei** der Stadt. Auch die Polizeiwachen in ganz Athen und Piräus wurden als Hafthäuser und Folterkammern benutzt.

In Mazedonien

1. **«Pavlos Melas»** in Thessaloniki. Es wurde von den Nazis errichtet und durch die ganze Besatzungszeit hindurch benutzt. Es galt als die «Zwischenstation» des Transports der Gefangenen zu den Konzentrationslagern Deutschlands: Auschwitz, Dachau, Mauthausen, u.a. Als Zweigstellen des «Pavlos Melas» Lagers dienten auch die «Ställe», die «Agia Sofia», die «Kasernen des 50 Regiments» und das «Baron Hirsch».
2. Gefängnis **Eptapyrgio** (Jenti- Koule)
3. **Asvestochori.** Im Sanatorium von Asvestochori waren 17 Kommunisten eingesperrt, die das Regime des 4. August den Nazis übergab.
4. **Grevena.**
5. Sanatorium **Petra** auf dem Olymp. Zum Sanatorium Petra wurden 17 Staatsverbrecher aus Akronafplia transportiert.
6. Die Kasernen von **Kosani**
7. Das Lager von **Florina**
8. Das Lager von **Edessa**

Στη Θράκη
1. Στρατόπεδο **Αλεξανδρούπολης.**
2. Στρατόπεδο **Διδυμοτείχου.**

Στη Θεσσαλία
1. Στρατόπεδο **Λάρισας.** Ιδρύθηκε από τους Ιταλούς φασίστες τον Αύγουστο του 1941. Οι πρώτοι κρατούμενοι ήταν 1.100 στρατιώτες Κρητικοί. Απ' αυτούς 350 απέδρασαν, 500 πέθαναν από την πείνα, πολλοί εκτελέστηκαν και λίγοι έζησαν ως το τέλος του πολέμου. Οι κρατούμενοι έμεναν σε παραπήγματα, κάτω από άθλιες συνθήκες διατροφής, διαμονής και στέγασης.

Σύμφωνα με τα κατηγορητήρια του «Ελληνικού Εθνικού Γραφείου Εγκλημάτων Πολέμου», κατά το 1942 εκτελέστηκαν άνευ δίκης μέσα στο στρατόπεδο πάνω από 250 κρατούμενοι. Οι εκτελεσμένοι απ' αυτό το στρατόπεδο υπολογίζονται συνολικά σε 800 περίπου.

Μετά την κατάρρευση της φασιστικής Ιταλίας, παρέλαβαν το στρατόπεδο οι ναζί. Τον Απρίλιο του 1944 οι κρατούμενοι ήσαν 1.350, ανάμεσα στους οποίους 60 γυναίκες και 20 παιδιά κάτω των 12 ετών.

Ο Ερυθρός Σταυρός αναφέρει ότι στο Στρατόπεδο κρατήθηκαν 2.538 άτομα: τα 1.218 στη διάρκεια της ιταλικής διοίκησης (29 μήνες) και τα 1.365 στη διάρκεια της χιτλερικής (11 μήνες). Η ίδια πηγή ανεβάζει σε 1.210 τους κρατουμένους που εκτέλεσαν οι ναζί.

2. Στρατόπεδο **Τρικάλων**. Ιδρύθηκε από τους Ιταλούς φασίστες τον Σεπτέμβριο του 1941 και διαλύθηκε στις 18 Μαΐου 1943, με τη μεταφορά των κρατουμένων του στα στρατόπεδα της Λάρισας. Στην αρχή εγκαταστάθηκε στους «Μύλους», μια παλιά τυραποθήκη και σταραποθήκη της Ένωσης Γεωργικών Συνεταιρισμών Τρικάλων, ως τις 19 Φεβρουαρίου 1941· έπειτα μεταφέρθηκε στα Κουτσομίλια, σ' ένα παλαιό σχολικό κτίριο, ως τη διάλυσή του.

In Trakien
1. Das Lager von **Alexandroupolis**
2. Das Lager von **Didymoticho**

In Thessalien
1. Das Lager von Larissa. Es wurde von italienischen Faschisten im August errichtet. Die ersten 1.100 Gefangenen stammten aus Kreta. 350 davon brachen aus, 500 starben am Hunger, viele wurden exekutiert und wenige haben bis an das Ende des Krieges überlebt.

Die Gefangenen waren unter unmenschlichen Bedingungen in Baracken eingesperrt. Gemäß der Anklageschrift des «Griechischen Nationalen Büros für Kriegsverbrechen» waren 1942 über 250 Gefangene ohne Prozess (Urteil) exekutiert worden. Die Exekutierten in diesem Lager sind nach einer Berechnung insgesamt 800.

Nach dem Zusammenbruch des faschistischen Italien, übernahmen die Nazis das Lager. Im April 1944 waren die Gefangenen 1.350, davon 60 Frauen und 20 Kinder unter 12 Jahren.

Das Rote Kreuz meldet, dass im Lager 2.538 Leute gefangen waren. 1.218 während der italienischen Verwaltung (29 Monate) und 1.365 während der deutschen (11 Monate). Aus derselben Quelle werden die von den Nazis exekutierten auf 1.210 berechnet.

2. Das Lager von **Trikala.** Es war von den italienischen Faschisten im September 1941 errichtet worden. Es wurde am 18. Mai 1943 aufgelöst, indem die Gefangenen nach Larissa in das gleichnamige Lager transportiert wurden. Am Anfang war es in «Myli», einem alten Käselager und Getreidespeicher der Vereinigung der Landgenossenschaften von Trikala eingerichtet. Das dauerte bis zum 19. Februar 1941. Dann wurde es in eine alte Schule in Koutsomilia verlegt, bis es aufgelöst wurde.

Die ersten Gefangenen waren 112 Straftäter,

Οι πρώτοι κρατούμενοί του ήσαν 112 ποινικοί, αλλά αμέσως μετά μετήχθησαν σ' αυτό 54 πολιτικοί κρατούμενοι από τον Βόλο και τη Λάρισα. Στη συνέχεια οι κρατούμενοι, που έφτασαν και τους 1.000, ήσαν σχεδόν στο σύνολό τους πολιτικοί και όμηροι.
3. **«Κίτρινη Αποθήκη»** Βόλου.
4. Φυλακές **«Αλεξάνδρας»** Βόλου.
5. Φυλακές **«Ιωσάφατ»** Βόλου.
6. Στρατώνες **Τυρνάβου.**
7. Φυλακές **Πύλης** Φαρσάλων.
8. Φυλακές **Καλαμπάκας.**

Στην Πελοπόννησο
1. Φυλακές **Τρίπολης.** Από τις φυλακές Τρίπολης πέρασαν πάνω από 7.000 κρατούμενοι, από τους Νομούς Κορινθίας, Αργολίδας, Αρκαδίας, Λακωνίας και Μεσσηνίας. Σε 792 ανέρχονται οι εκτελεσμένοι κρατούμενοι στις φυλακές αυτές.
2. Στρατόπεδο **Κατακώλου.**
3. Φυλακές **Καλαβρύτων.**
4. Φυλακές **Ακροναυπλίας.** Χρησιμοποιήθηκαν ως στρατόπεδο, από τη δικτατορία της 4ης Αυγούστου, για την κράτηση των στελεχών του ΚΚΕ. Δυστυχώς, η Ελληνική Κυβέρνηση φεύγοντας δεν τους απελευθέρωσε, όπως άλλωστε έκανε και στα άλλα στρατόπεδα, στα νησιά της εξορίας, αλλά τους παρέδωσε στους ναζί. Στις φυλακές Ακροναυπλίας παραδόθηκαν 580 κομμουνιστές στους ναζί.
5. Φυλακές **Κάτω Ακροναυπλίας.**
6. Φυλακές **Πύλου.**
7. Φυλακές **Πάτρας.**

Στη Ρούμελη

Α. *Στην Ανατολική Στερεά Ελλάδα*

1. Στρατόπεδο **Δομοκού**.
2. Φυλακές **Λαμίας.**
3. Φυλακές **Λιβαδειάς.**
4. Φυλακές **Θήβας.**

aber gleich danach wurden dorthin 54 Staatsverbrecher von Volos und Larissa transportiert.

Die Gefangenen, die anschließend ankamen, ungefähr 1.000, waren alle Staatsverbrecher und Gefangene.
3. Das **«Gelbe Warenhaus»** in Volos.
4. Das Gefängnis **Alexandra** in Volos.
5. Das Gefängnis **«Iossafat»** in Volos.
6. Das Gefängnis von **Tyrnavos.**
7. Das Gefängnis von **Pili** in Trikala.
8. Das Gefängnis von **Kalambaka.**

Auf Dem Peloponnes
1. Das Gefängnis von **Tripolis.** Dort wurden mehr als 7.000 Häftlinge aus Korinthia, Argolis, Arkadien, Lakonien und Messenien gefangen gehalten.
Die Exekutionen in diesem Gefängnis kamen auf 792.
2. Das Lager von **Katakolo.**
3. Das Gefängnis von **Kalavryta.**
4. Das Gefängnis von **Akronafplia.** Es wurde vom Regime der Diktatur des 4. August für Kader der K.K.E. (Kommunistische Partei Griechenlands) benutzt. Leider waren sie von der griechischen Regierung nach ihrem Rücktritt nicht befreit worden- wie aus den anderen Lagern und Inseln des Exils-, sondern wurden den Nazis übergeben. Im Gefängnis von Akronafplia wurden 580 Kommunisten den Nazis übergeben.
5. Das Gefängnis von **Kato Akronafplia.**
6. Das Gefängnis von **Pylos.**
7. Das Gefängnis von **Patra.**

In Rumeli

A. *Östliches Festland*

1. Das Lager von **Domokos.**
2. Das Gefängnis von **Lamia.**
3. Das Gefängnis von **Livadia.**
4. Das Gefängnis von **Theben.**

Β. *Στη Δυτική Στερεά Ελλάδα*

5. Στρατόπεδο **Κατούνας.** Στο Σχολείο της Κατούνας Ξηρομέρου Αιτωλοακαρνανίας.
6. Στρατόπεδο **Βόνιτσας.**

Στην Ήπειρο
1. Φυλακές **Ιωαννίνων.**
2. Φυλακές **Άρτας.**

Στην Κέρκυρα
1. Φυλακές **Κέρκυρας.**
2. Στρατόπεδο στο **Λαζαρέττο.** Στο νησάκι Λαζαρέττο (παλιό λοιμοκαθαρτήριο) ιδρύθηκε από τους Ιταλούς φασίστες στρατόπεδο συγκέντρωσης ομήρων .
3. Στρατόπεδο στο **Βίδο.**

Στην Κρήτη
1. Φυλακές **Αγυιάς.**
2. Φυλακές **Ιτζεδίν.**
3. Φυλακές **Αλικαρνασσού.**
4. Στρατόπεδο **Ηρακλείου.**
5. **Γαύδος.** Τριάντα κομμουνιστές εξόριστοι παραδόθηκαν στους ναζί.

Στο Αιγαίο
1. Φυλακές **Μυτιλήνης**
2. **Άη-Στράτης.** Το καθεστώς της 4ης Αυγούστου παρέδωσε 230 εξόριστους κομμουνιστές στους ναζί.
3. **Ανάφη:** Το καθεστώς της 4ης Αυγούστου παρέδωσε στους ναζί 220 κομμουνιστές.
4. Στρατόπεδο **Χίου.**
5. Φυλακές **Λαζαρέττου Σύρας**
6. **Δωδεκανήσου:** α) **Μαγκάλο** Ρόδου, β) **Αλάερμα** Ρόδου, γ) **Κάμπο Κιάρο** Ρόδου, δ) **Μπεβεράνια** Ρόδου, ε) **Αεροπορίας** Ρόδου, στ) **Λακκί** Λέρου.

Μανώλης Γλέζος

B. *Westliches Festland*

5. Das Lager von **Katouna.** In der Schule von Katouna/Xiromero in Ätoloakarnanien.
6. Das Lager von **Vonitsa.**

In Epirus
1. Das Gefängnis von **Ioannina.**
2. Das Gefängnis von **Arta.**

In Corfu
1. Das Gefängnis von **Corfu.**
2. Das Lager von **Lazaretto.** Auf der kleinen Insel Lazaretto wurde von den italienischen Faschisten ein Konzentrationslager in der alten Quarantänenanstalt errichtet.
3. Das Lager in **Vido.**

Auf Kreta
1. Das Gefängnis von **Agya.**
2. Das Gefängnis von **Itzedin.**
3. Das Gefängnis von **Alikarnassos.**
4. Das Lager von **Heraklio.**
5. **Gavdos**: Dreißig verbannte Kommunisten wurden den Nazis übergeben.

In der Ägäis
1. Das Gefängnis auf **Mitilini.**
2. **Ai Stratis:** Das Regime des 4. August übergab den Nazis 230 verbannte Kommunisten.
3. **Anafi.** Das Regime des 4. August übergab den Nazis 220 Kommunisten.
4. Das Lager von **Chios.**
5. Das Gefängnis von **Syros.**
6. **Dodekannes:**
a) **Magalo**/Rhodos, b) **Alaerma**/Rhodos, c) **Kambo** Kiaro/Rhodos d) **Beverania**/Rhodos, e) **Luftwaffenlager** von Rhodos, f) **Lakki**/Leros

Manolis Glesos

Καλάβρυτα

του ***Πέτρου Ανταίου***

ΚΑΛΑΒΡΥΤΑ, 13 Δεκεμβρίου 1943. Μια από τις πιο μαύρες μέρες της χιτλεροφασιστικής κατοχής. Οι ναζί κατακτητές παραδίδουν στις φλόγες την πανέμορφη, ιστορική κωμόπολη και εξοντώνουν όλο τον άρρενα πληθυσμό από 14 χρόνων και πάνω.

1.104 είναι τα αθώα θύματα!

Εκείνη την ομιχλώδη, παγερή μέρα οι χιτλερικοί, εφαρμόζοντας το απάνθρωπο δόγμα τους της συλλογικής ευθύνης, διέπραξαν ένα από τα ειδεχθέστερα εγκλήματά του

Kalavryta

von ***Petros Antaios***

KALAVRYTA, 13. Dezember 1943. Einer der schwärzesten Tagen der Hitlerfaschistischen Besatzung. Die Nazi- Eroberer, setzten die wunderschöne, historische Kleinstadt in Brand und töteten die gesamte männliche Bevölkerung ab 14 Jahren.

1.104 unschuldige Opfer!

An jenem nebligen, kalten Tag haben die Hitlertruppen, gemäß ihrem unmenschlichen Befehl der Kollektivverhaftung, einen der abscheulichsten Morde an unserem Volk begangen.

εναντίον του λαού μας. Ο Χίτλερ, στις 16 Δεκεμβρίου 1942, προεδρεύοντας σε συμβούλιο επιτελών του (Κάιτελ, Γιοντλ, Μπόρμαν κ.ά.), το οποίο επεξεργάστηκε τον πολεμικό κανονισμό της κατοχής, υπαγόρευε:

«Πρέπει το σπίτι (του πολίτη από τον άμαχο πληθυσμό) να καεί συν γυναιξί και τέκνοις... Με στρατιωτική υψηλοφροσύνη ή με τη συνθήκη της Γενεύης ο αγών αυτός δεν έχει πλέον καμίαν σχέσιν... Ως εκ τούτου ο στρατός δικαιούται να χρησιμοποιεί εις τον αγώνα αυτόν κάθε μέσον και εναντίον γυναικών και παιδιών, αρκεί να εξασφαλίζεται δι' αυτού η επιτυχία...»

Αυτός ο πολεμικός κανονισμός του Χίτ-

Hitler befahl am 16.12.1942, als Vorsitzender seines Stabes (mit Keitel, Jodel, Bormann u.a.), der die Kriegslinien der Besatzung ausgearbeitet hatte:

«Die Häuser der Zivilbevölkerung sind samt der Alten und Kinder zu verbrennen...». Dieser Kampf hat nichts mehr mit militärischer Ritterlichkeit oder mit dem Genfer Vertrag zu tun (ebenso «... deshalb ist das Heer berechtigt in diesem Kampf jedes Mittel, auch gegen Frauen und Kinder, einzusetzen, wenn der Erfolg gewährleistet ist...»).

Diese Kriegsverordnung Hitlers hob das Internationale Kriegsrech

λερ καταργούσε το Διεθνές Πολεμικό Δίκαιο της Γενεύης και τη Συνθήκη της Χάγης του 1907 και παρείχε απόλυτη ασυδοσία στους δήμιους των κατεχομένων χωρών. Και εκείνοι, λυσσώντας για τις πολεμικές τους αποτυχίες και τα πλήγματα της Αντίστασης, ξεσπούσαν με θηριώδη μανία κατά του άμαχου πληθυσμού, αφήνοντας πίσω τους ποταμούς αιμάτων και φοβερά ολοκαυτώματα.

Το φθινόπωρο του 1943 οι δυνάμεις του ΕΛΑΣ κατήγαγαν μια σειρά νίκες κατά των ναζί στην Πελοπόννησο. Στις 20 Οκτωβρίου στην Κερπινή, κοντά στα Καλάβρυτα, υπέστησαν πανωλεθρία. Διλοχία τους διαλύθηκε με μεγάλες απώλειες σε νεκρούς και τραυματίες και οι αντάρτες έπιασαν πολλούς αιχμαλώτους, μεταξύ των οποίων και τραυματίες, τους οποίους περιέθαλψαν οι Καλαβρυτινοί. Η διοίκηση των τοπικών τμημάτων του ΕΛΑΣ ζήτησε επίσημα από τη γερμανική διοίκηση να σταματήσει τις εκτελέσεις ομήρων, προκειμένου να απελευθερώσει τους αιχμαλώτους. Αν όμως συνέχιζαν, τους προειδοποιούσε ότι θα εκτελούντο οι αιχμάλωτοι. Οι ναζί συνέχισαν με μεγαλύτερη ακόμα μανία τις θηριωδίες τους. Στο ιστορικό μοναστήρι του Μεγάλου Σπηλαίου εκτέλεσαν 21 μοναχούς, 16 από τους οποίους κατακρήμνησαν από τα βράχια.

Διαδόθηκε τότε ότι οι χιτλερικοί θα έκαιγαν τα Καλάβρυτα. Η οργάνωση του ΕΑΜ ειδοποίησε τους κατοίκους να εγκαταλείψουν την κωμόπολη. Οι Γερμανοί όμως, που κατέφθαναν από τις 9 ως τις 13 Δεκεμβρίου στην πόλη, ενώ είχαν καταστρώσει ήδη με τη γνωστή μεθοδικότητά τους ως την τελευταία λεπτομέρεια το φριχτό έγκλημα, εξαπάτησαν τον πρόεδρο της κοινότητας και καθησύχαζαν και με το λόγο της στρατιωτικής τους «τιμής» τους κατοίκους.

Haager Abkommen von 1907 auf und gewährte den Henkern in den besetzten Ländern völlige Immunität. Und diese wiederum, rasend angesichts ihrer kriegerischen Misserfolge und der Schläge des Widerstands, ließen ihre tierische Wut an der Zivilbevölkerung aus, indem sie Ströme von Blut und fürchterliche Massenmorde hinterließen.

Im Herbst 1943 erzielten die Streitkräfte der ELAS eine Reihe von Siegen gegen die Nazis auf dem Peloponnes. Am 20. Oktober wurden diese in Kerpini, in der Nähe von Kalavryta, völlig vernichtet als zwei Kompanien deutscher Truppen mit großen Verlusten an Toten und Verletzten aufgerieben wurden. Die Widerstandskämpfer machten viele Gefangenen, darunter auch viele verletzte, die von den Bewohnern von Kalavryta gepflegt wurden. Das Kommando der lokalen Einheiten der ELAS verlangte vom deutschen Kommando die Einstellung von Geiselerschießungen, woraufhin die Gefangenen freigelassen werden würden. Wenn aber damit fortgefahren werden würde, würden sie diese hinrichten. Die Nazis setzten mit noch größerer Wut ihre Grausamkeiten fort. Im historischen Kloster von Mega Spiläo erschossen sie 21 Mönche. 16 von diesen wurden von Felsen gestürzt.

Es verbreitete das Gerücht, dass die Nazis Kalavryta niederbrennen würden. Die Organisation der ELAS benachrichtigte die Bewohner, den Ort zu verlassen. Die Deutschen jedoch, die zwischen dem 9. und 13. Dezember in der Stadt eintrafen, täuschten den Gemeindevorsteher und beruhigten die Bewohner mit ihrem militärischen «Ehrenwort», während sie bereits mit ihrer bekannten Planmäßigkeit das entsetzliche Verbrechen bis in die letzte Einzelheit geplant hatten.

Το πρωί της 13ης Δεκεμβρίου άρχισαν να χτυπούν μανιασμένα οι καμπάνες. Με κήρυκα καλούσαν όλους, με την απειλή εκτέλεσης, να συγκεντρωθούν στο σχολείο. Εκεί ξεχώρισαν όλες τις γυναίκες και τα αγόρια κάτω των 14 χρόνων, γεμίζοντας ασφυκτικά μια μικρή αίθουσα. Τους άντρες τους έβγαλαν κρυφά και τους συγκέντρωσαν στα ριζά των λόφων, στη θέση «Λάκκα του Καππή», επτακόσια μέτρα ψηλότερα από το νεκροταφείο. Τους τοποθέτησαν αμφιθεατρικά, ώστε να βλέπουν τα σπίτια τους που άρχισαν να καίγονται. Πίσω απ' τις πλάτες τους τα πολυβόλα και τα μυδράλλια περίμεναν το παράγγελμα για ν' αρχίσουν το μακελειό. Κι όμως, η ελπίδα δεν εγκατέλειπε τους μελλοθάνατους. Τους είχαν εξαπατήσει λέγοντας να πάρουν μαζί τους από μια κουβέρτα κι ένα καρβέλι ψωμί. Έλπιζαν λοιπόν να τους έπαιρναν ομήρους. Δύο φωτοβολίδες από το ξενοδοχείο του Δαλιάνη έδωσαν το σύνθημα της σφαγής... **Πυρ!**...

Πάνω από μια ώρα κροτάλιζαν οι ριπές. Δεν θερίζονται εύκολα 800 λεβοντόκορμοι άντρες. Άλλους 304 σκότωσαν από τα γύρω χωριά. Οι σκοτωμένοι έπεφταν επάνω στους λαβωμένους αλλά ζωντανούς και τους σκέπαζαν. Τότε ένα ειδικό τμήμα από 30 αξιωματικούς, μ' επικεφαλής τον αρχιδήμιο ΤΕΝΕΡ, που έφερε, για την περίπτωση, τρία πιστόλια στη ζώνη του, αρχίζουν ν' αποτελειώνουν με χαριστικές βολές στο κεφάλι τους εκτελεσμένους...

Βρεθήκαμε σ' αυτόν τον κρανίου τόπο, τη Λάκκα του Καππή, με το συχωρεμένο σκηνοθέτη Αντώνη Βογιάζο, όταν γυρίζαμε το ***Χρονικό της Εθνικής Αντίστασης***, μαζί μ' έναν από τους ελάχιστους που επέζησαν, τον Νίκο Φερλελή, ακούσαμε και

Am Morgen des 13. Dezember begannen die Glocken der Kirchen stürmisch zu läuten. Ein Ausrufer forderte alle Bewohner auf- unter Androhung der Todesstrafe- sich in der Schule zu versammeln. Dort trennten sie alle Frauen und Kinder unter 14 Jahren von den übrigen, die sie in einem kleinen Saal zusammendrängten. Die Männer wurden heimlich herausgebracht und am Fuß der Hügel am Ort «Lakka von Kapi» versammelt, 700 Meter über dem Friedhof. Sie stellten die Gefangenen in einem Halbkreis auf, so dass sie auf ihre Häuser sehen konnten, die zu brennen anfingen. Hinter ihrem Rücken warteten die Maschinengewehre auf das Kommando, das Massaker zu beginnen. Jedoch verließ die Hoffnung die Todgeweihten nicht, denn man hatte sie getäuscht, indem man ihnen sagte, eine Decke und einen Laib Brot mitzunehmen; deshalb hofften sie, als Gefangene behandelt zu werden. Zwei Leuchtraketen, die vom Hotel Dalianis abgefeuert wurden, gaben das Zeichen zur Ermordung.

Feuer!

Über eine Stunde knatterten und ratterten die Maschinengewehre. Es ist nicht so leicht, 800 starke Männer umzubringen; Andere 304 Männer von den umliegenden Dörfern wurden ebenfalls getötet. Die Toten fielen über die Verwundeten, die noch lebten und deckten sie mit ihren Leibern zu. Ein Sonderkommando von 30 Offizieren unter dem Henker TENER, der für diesen besonderen Augenblick 3 Pistolen am Gürtel trug, begann den Hingerichteten Gnadenschüsse zu geben...

Wir besuchten diese Schandstätte, «Lakka von Kapi», mit dem inzwischen verstorbenen Regisseur Antonis Vogiazos, als wir den Film «***Die Chronik des Nationalen Widerstandes***» drehten. Zusammen mit einem der wenigen

καταγράψαμε στην ταινία, ριγώντας, την αφήγησή του:

«Εκεί που καθόμασταν στη λάκκα όλοι οι άντρες, μας έκαναν νόημα να σηκωθούμε. Και μόλις έπεσαν οι φωτοβολίδες άρχισαν να μας "θερίζουν" με τα μυδράλλια. Όταν πέσαμε όλοι, πλησίασαν οι Γερμανοί με τα πόδια να βουλιάζουν στο αίμα και σ' έναν-έναν έδιναν τη χαριστική βολή. Εγώ είχα μείνει ζωντανός. Δύο αδέρφια ακόμα και κάποιοι άλλοι δίπλα μου. Μια-μιάμιση ώρα είχε κρατήσει η εκτέλεση κι άλλες δύο και περισσότερο η χαριστική βολή. Είχα ένα γείτονα που ζούσε ακόμα και μου λέει: "Έρχεται η σειρά μας". Εμένα είχε πιαστεί η αναπνοή και δεν μπορούσα να μιλήσω. Φτάνουν σε μας, δίνουν δύο πιστολιές στο γείτονά μου, στο κεφάλι – τον αποτέλειωσαν. Πετάχτηκαν τα αίματά του απάνω μου. Εμένα, όπως είχα το χέρι στο κεφάλι, μου δίνουν μια πιστολιά, η σφαίρα τρύπησε το χέρι μου και με λάβωσε στο μέτωπο. Λέω: "Πάλι τη γλίτωσα. Δεν πέθανα". Μετά από καμιά δεκαριά λεπτά, έρχεται άλλος, με γραπώνει απ' το γιακά, μου γυρίζει το πρόσωπο και μου δίνει άλλη μια πιστολιά. Να, εδώ, στην κορφή. Έμεινα για λίγο αναίσθητος. Είχα μουδιάσει ολόκληρος. Τέλος φύγανε. Ανασηκώθηκα τότε ανάμεσα στους σκοτωμένους, κοιτάω και βλέπω από κείνο το δρομάκι εκεί ερχόταν η μάνα μου. Μου λέει: "Πού είναι οι άλλοι;" Είχα άλλα δύο αδέρφια, τον Βασίλη και τον Κίμωνα. Βρήκαμε τον έναν, ύστερα και τον άλλον σκοτωμένους. Έφυγα από 'κεί, και θυμάμαι πάταγα μες στο αίμα και το πόδι μου βούλιαζε ως το γόνα. Το αίμα κύλαγε ποτάμι, είχε φτάσει ως κάτω στο δρόμο...»

Πολλά σπίτια έχασαν τρεις και τέσσερις άντρες. Του μπαρμπα-Πανάγου του Πανα-

Überlebenden, Nikos Ferlelis, zeichneten wir im Film seine Erzählungen auf:

«...Als wir Männer dort in der Grube saßen, befahlen sie uns aufzustehen. Sobald die zwei Leuchtraketen abgefeuert worden waren, begannen die Maschinengewehre zu knattern. Als wir alle umfielen, kamen die Deutschen, mit den Füßen im Blut versinkend, und gaben jedem einzelnen den Gnadenschuss.

»Ich war am Leben geblieben. Ebenfalls meine zwei Brüder und einige andere neben mir. Eine bis eineinhalb Stunden hatte die Hinrichtung gedauert und noch zwei oder länger die Gnadenschüsse. Ein Nachbar, der noch lebte und neben mir lag, sagte zu mir: "Jetzt kommen wir an die Reihe". Ich konnte kaum atmen, noch weniger sprechen. Sie kommen zu uns, mit zwei Schüssen in den Kopf töten sie meinen Nachbar. Sein Blut spritzte auf mich. Ich hatte meine Hand über den Kopf gelegt; sie gaben einen Schuss ab, die Kugel traf meine Hand und verletzte mich an der Stirn. Ich sagte zu mir: ich bin wieder davongekommen, ich bin nicht gestorben. Nach ungefähr 10 Minuten kommt ein anderer, packt mich am Kragen, dreht mich auf den Rücken und feuert noch einen Schuss ab. Hier am Scheitel. Ich fiel kurz in Ohnmacht. Mein ganzer Körper war wie abgestorben. Dann endlich zogen sie ab. Ich erhob mich zwischen den Toten und da sah ich, dass auf diesem Weg, meine Mutter kam. Sie fragte mich: "Wo sind die anderen?". Ich hatte zwei Brüder, Vassilis und Kimon. Wir fanden den einen, später den anderen. Beide tot. Ich ging dann fort und erinnerte mich, dass ich durch Blut bis zu den Knien watete. Das Blut floss bis zur Straße in Strömen hinunter...»

Viele Familien hatten drei und vier Männer verloren. Dem Onkel Panagos Panagoutsikos wurden alle vier Söhne ermordet. Mit ihm wa-

γούτσικου σκοτώθηκαν και τα τέσσερά του παιδιά. Με κείνον πέντε. Και με το γαμπρό του τον Ευελπίδη, έξι.

Μια Καλαβρυτινή, η Ελευθερία της θεια-Γιώτας, που ανηφόρισε απ' τις πρώτες στη Λάκκα, είδε τόσα χυμένα μυαλά ένα γύρο, που δεν βάσταξε. Βρήκε έναν τενεκέ, τον γέμισε και τα 'θαψε χωριστά.

Την ίδια εκείνη ώρα στο σχολείο, με ανατριχιαστική υπόκρουση τη χλαπαταγή απ' τη φωτιά που λυσσομανούσε σ' όλη την πόλη και τις ριπές της εκτέλεσης, τα γυναικόπαιδα κι οι γέροντες προσεύχονταν σε εικόνες που είχαν φέρει απ' τα σπίτια τους. Ξάφνου, όταν άρχισε να καίει τις πατούσες το πάτωμα ζεσταμένο από τη φωτιά που είχαν βάλει οι ναζί στο υπόγειο του σχολείου, τα γυναικόπαιδα ρίχτηκαν ξετρελαμένα πάνω στην κλειδομανταλωμένη πόρτα και την έσπασαν. Άλλοι λένε πως κάποιος Αυστριακός ή Αλσατός φρουρός την άνοιξε κι οι χιτλερικοί τον σκότωσαν επιτόπου. Τα γυναικόπαιδα, που σύμφωνα με το σχέδιο έπρεπε να καούν για να μη μείνει ψυχή ζωντανή από τα Καλάβρυτα, σώθηκαν. Ο αρχιμανδρίτης Θεόκλητος Φεφές, δεκατετράχρονο παιδί τότε, που σώθηκε, στο βιβλίο του ***Καλάβρυτα*** δίνει συγκλονιστικές σκηνές απ' ό,τι επακολούθησε. Στο γιαπί του νοσοκομείου, όπου απάγγιασαν τα γυναικόπαιδα μετά την έξοδο απ' το σχολείο, τα παιδιά δεν σταματούσαν το κλάμα. Τότε ο μικρός Φεφές τους είπε: «Σωπάστε, παιδιά, μην κάνετε έτσι. Όλοι ορφανά είμαστε!...».

Με το ξημέρωμα της επομένης, τα παιδιά ένιωσαν την πείνα τους. Τότε η Κελαηδήνενα, που της είχαν σκοτώσει τρία παιδιά και τον άντρα, τους έδωσε ένα σταρένιο ζυμωτό καρβελάκι.

ren es fünf und mit seinem Schwiegersohn Evelpidis, sechs Opfer.

Eine Frau aus Kalavryta, Elefteria, Tochter der Tante Jiota, die unter den Ersten zum Ort Lakka hinaufstieg, sah soviel ausgeflossene Gehirnmasse herumliegen, dass sie es nicht aushielt. Sie nahm einen Kanister, sammelte sie auf und beerdigte sie getrennt.

Zur gleichen Stunde beteten die Frauen, Kinder und die Alten in der Schule, unter dem schauderhaften Prasseln des Feuers, das in den ganzen Stadt unter den Salven der Maschinengewehre wütete, an die Ikonen, die sie aus ihren Häusern mitgenommen hatten. Plötzlich fing der Boden unter ihren Füßen durch das Feuer zu brennen an, das die Nazis im Keller der Schule gelegt hatten. Die Frauen und Kinder warfen sich in ihrer Verzweiflung außer sich gegen die verschlossene Tür und brachen sie auf. Andere wieder sagen, dass ein Österreicher oder Elsässer, der dort Wache stand, die Tür geöffnet hat, und dass die Nazis ihn daraufhin an Ort und Stelle erschossen. Die Frauen und Kinder, die plangemäß hätten verbrannt werden müssen, damit niemand in Kalavryta am Leben bliebe, waren gerettet worden.

Der Archimandrit, Theoklitos Fefes, der damals ein Junge von 14 Jahren war und der gerettet wurde, gibt in seinem Buch «***Kalavryta***» eine erschütternde Darstellung von dem, was sich damals abspielte.

Auf der Baustelle des Krankenhauses, wo sich die Kinder und Frauen nach ihrer Rettung aus der Schule niederließen, weinten die Kinder ununterbrochen. Da sagte der kleine Fefes zu ihnen: «Hört auf zu weinen, Kinder, stellt euch nicht so an; **wir sind alle Weisen**!...» Am nächsten Morgen fingen die Kinder an, ihren Hunger zu spüren. Die Kelaidinena, eine Frau, die drei

«Είναι του Νίκου μου... Εκείνο το άμοιρο δεν το 'φαγε».

«Άρχισα να το κόβω και να το μοιράζω», γράφει ο αρχιμανδρίτης Φεφές. «Για τον εαυτό μου κράτησα το βρεμένο. Άρχισα να το τρώγω με βουλιμία. Τότε κατάλαβα. Ανατρίχιασα. Ήταν ποτισμένο με το αίμα των σκοτωμένων. Αυτή τη μεταλαβιά δεν θα την ξεχάσω...»

Πράξεις της τραγωδίας που συνεχίστηκε ήταν το κουβάλημα των νεκρών στις πλάτες των γυναικών στο νεκροταφείο, το σκάψιμο στην πέτρινη παγωμένη γη και με τα νύχια ακόμα, γιατί τα σκαπανικά είχαν λιώσει, για την ταφή των νεκρών. Κι η πάλη με τα αγριεμένα απ' την πείνα σκυλιά, που ξέθαβαν κι έτρωγαν τις νύχτες τους νεκρούς... Οι Καλαβρυτινές χήρες, μάνες, αδερφές, αρραβωνιαστικές κινδύνεψαν να τρελαθούν απ' το σπαραγμό.

«17 Δεκέμβρη 1943», γράφει στο βιβλίο της ***Φύλλα Κατοχής*** η Ιωάννα Τσάτσου. «Σαν χορός αρχαίας τραγωδίας άρχισαν να μπαίνουν στο γραφείο μας σ' ατέλειωτη σειρά γυναίκες μαυροφορεμένες. Τα πρόσωπά τους ήταν μαρμαρωμένα, ακίνητες με μιαν ομαδική, ομοιόμορφη έκφραση νέκρας, που δεν είχα ποτέ μου ξαναδεί. Η πρώτη μίλησε με κόπο: "Ερχόμαστε απ' τα Καλάβρυτα. Δεν είμαστε όλες. Οι περισσότερες έμειναν εκεί…" Όταν ακούσαμε Καλάβρυτα, ανατριχιάσαμε…»

Δεν τρελάθηκαν όμως. Συμμάζεψαν τα κουρέλια των ψυχών τους. Πάλεψαν σκληρά μόνες τους. Ανάστησαν τα παιδιά τους που επέζησαν και τα πρόσφεραν άξιους πολίτες στην πατρίδα. Έχτισαν τα Καλάβρυτα. Έδωσαν ένα αιώνιο παράδειγμα καρτερίας της Ελληνίδας. Της Ελλάδας.

Söhne und ihren Mann verloren hatte, gab ihnen einen Laib Weizenbrot. "Das ist von meinem Nikos... Der Arme hat ihn nicht mehr essen können". «Ich begann das Brot auseinander zu brechen und aufzuteilen», schreibt der Archimandrit Fefes. «Für mich behielt ich das feuchte Brotstück. Ich begann, mit Heißhunger zu essen. Da verstand ich. Ich erschauerte: es war durchtränkt vom Blut der Getöteten...Dieses heilige Abendmahl werde ich nie vergessen...».

Eine weitere Tragödie war das Wegtragen der Toten auf den Rücken der Frauen zum Friedhof, das Aufgraben der harten, gefrorenen Erde, ja sogar auch noch mit den Nägeln, denn die Schaufeln waren abgenutzt, um die Toten zu beerdigen und durch den Kampf mit den vor Hunger wilden Hunden, die in der Nacht die Leichen ausgruben und auffraßen... Die Witwen, Mütter, Schwestern, Verlobten von Kalavryta liefen vor Schmerz Gefahr, den Verstand zu verlieren.

«17. Dezember 1943» schreibt in ihrem Buch ***Blätter der Besatzung*** Ioanna Tsatsou: «Wie der Chor einer antiken Tragödie begann eine unendliche Reihe schwarzbekleideter Frauen in unser Büro zu kommen. Die Gesichter versteinert, unbewegt, mit einem einheitlichen Ausdruck der Todesstarre, die ich in meinem Leben noch nicht gesehen hatte. Die erste von ihnen sprach mit Mühe: "Wir kommen von Kalavryta. Wir sind nicht alle. Die meisten sind dort geblieben...". Als wir das Wort Kalavryta hörten, erschauerten wir...»

Aber die Frauen von Kalavryta verloren nicht den Verstand. Sie nahmen ihre zerrissenen Seelen in die Hände. Sie haben alleine hart gekämpft; sei haben ihre Kinder, die Überlebenden, groß gezogen und sie dem Vaterland als wertvolle Bürger geschenkt... Sie haben Kalavryta wieder aufgebaut. Sie gaben ein ewiges Beispiel der Ausdauer der Griechin von Griechenland.

Η σφαγή του χωριού Κομμένο της Άρτας

Συνήγορος υπεράσπισης: Μήπως γνωρίζετε, μάρτυς, ποία μονάς έκανε, αν παραδεχθούμε, την καταστροφή;
Μάρτυς: Ο διοικητής του τάγματος SS που είχε την έδρα του στον ποταμό Λούρο, Φάλνερ, κι ο υπολοχαγός Νόβιακ, διοικητής των αστυνομικών δυνάμεων, ομού έδιδαν επιτόπου τις διαταγές σφαγής.

Απαντητική επιστολή Δ. Κιουσοπούλου, εισαγγελέα Αρείου Πάγου, με ημερομηνία 15 Μαΐου 1972

Σε επιστολή του προς το γυμνασιάρχη Κ. Παπά, μάρτυρα κατηγορίας από το Κομμένο, στη δίκη των στρατηγών στη Νυρεμβέργη, που ρωτούσε για την τύχη των κατηγορουμένων σ' αυτή τη δίκη –Λαντς κ.ά– ο Δημ. Κιουσόπουλος, διευθυντής του Ελληνικού Εθνικού Γραφείου Εγκλημάτων Πολέμου και αντιπρόσωπος της ελληνικής κυβέρνησης στη δίκη της Νυρεμβέργης, αναφέρει:

«... Όλοι οι κατηγορούμενοι στρατηγοί διέφυγαν της ποινής του θανάτου. Τούτο συνέβη κατά τη γνώμη μου διότι η πολιτική της Αμερικής μετεστράφη. Μετά την ρήξιν της μετά της Ρωσίας εκαλλιέργησεν φιλικάς σχέσεις μετά της Γερμανίας και επόμενον ήτο και το δικαστήριον να τηρήσει ανάλογον στάσιν...»

Από ηχογραφημένες μαρτυρίες για το ολοκαύτωμα

Αλέξανδρος Μάλλιος (γιος του Θόδωρου Μάλλιου): «Όταν έγινε η μεγάλη σφαγή του Κομμένου, ήμουν 13 χρόνων... Τα χαράματα της 16ης Αυγούστου 1943 μαζί με την αδελφή μου είχαμε βγάλει τα ζώα έξω για βοσκή και δεν

Das massaker des dorfes Kommeno bei Arta

Verteidigung: «Wissen Sie vielleicht, Zeuge, welche Einheit die Zerstörung - angenommen es stimmt - durchgeführt hat?»
Zeuge: «Der Befehlshaber des SS-Bataillons, das seinen Sitz am Fluss Louros hatte, Fallner und der Oberleutnant der Polizeieinheiten, Noviak, haben zusammen die Befehle zum Töten an Ort und Stelle erteilt.»

Aus dem Antwortschreiben des Staatsanwalts beim Obersten Gerichtshof, D. Kioussopoulos, mit Datum vom 15.5.1972

In seinem Schreiben an den Gymnasialdirektor K. Papas, der Belastungszeuge des Dorfes Kommeno bei der Gerichtsverhandlung gegen die Generäle in Nürnberg war und der nach dem Schicksal der Angeklagten in diesem Prozess - Lantz u.a. - fragte, führte Dim. Kiozissopoulos, Direktor des Griechischen Nationalen Komitees für Kriegsverbrechen und Vertreter der griechischen Regierung beim Prozess in Nürnberg an:

«...sämtliche angeklagten Generäle sind der Todesstrafe entgangen. Meiner Meinung nach geschah dies, weil sich die Politik Amerikas gewendet hat. Nach dem Bruch mit Russland hat sie freundschaftliche Beziehungen zu Deutschland aufgenommen und es ist daher verständlich, dass auch das Gericht eine entsprechende Haltung eingenommen hat...».

Aufgenommene Zeugenaussagen über den Massenmord

Alexandros Mallios (Sohn des Theodoros Mallios): «Ich war dreizehn Jahre alt, als der große Massenmord von Kommeno stattfand... Im

βρεθήκαμε σπίτι. Είδαμε μια φωτοβολίδα και μετά άρχισαν να «βάζουν» οι Γερμανοί με όλμους και πολυβόλα. Κρύφτηκα σ' ένα χαντάκι με την αδελφή μου. Εκεί άκουσα κάποιον να λέει: «Στο γάμο του Μάλλιου δεν έμεινε κανένας ζωντανός…»

… Όταν γύρισα, πρώτον είδα τον πατέρα μου μ' ένα αδελφάκι μου, στην αγκαλιά. Σκοτωμένοι κι οι δυο. Από τα 12 μέλη της οικογένειάς μας σωθήκαμε μόνο εγώ κι η αδελφή μου… Οι Γερμανοί φορούσαν λευκές ποδιές, ματωμένες, σαν χασάπηδες…

Δημήτρης Αποστόλου (Κομμένο): … Στις 15.8.43 είχε ολική έκλειψη σελήνης. Αποβραδίς είχα βγει για κυνήγι πάπιας. Τα χαράματα, γυρνώντας, είδα φωτοβολίδες…
Πρώτα έκαναν πλιάτσικο και μάζεψαν τα ζώα. Μετά άρχισε η σφαγή. Κράτησε από τις 5.30 το πρωί ως τις 12.30. Έχασα πατέρα, μάνα, αδελφό 20 χρόνων, θείο, γιαγιά, ξαδέλφια. Έγιναν και βιασμοί…

Χαρακτηριστική για την αγριότητα, την απόλυτη αθωότητα των θυμάτων και την αποκλειστική ευθύνη της Βέρμαχτ είναι η περίπτωση του ολοκαυτώματος του Κομμένου της Άρτας.

Αρχιδήμιος του χωριού, που έδωσε την εντολή να κατακρεουργηθούν όλοι οι κάτοικοι του Κομμένου, αλλά και δήμιος όλης της περιοχής της Ηπείρου, ήταν ο στρατηγός Χούμπερτ Λαντς, διοικητής του 22ου Ορεινού Σώματος Στρατού, με έδρα τα Γιάννενα. Οι συγκεκριμένες μονάδες που ματοκύλησαν το Κομμένο ανήκαν στην Ορεινή Μεραρχία Εντελβάις, με διοικητή το στρατηγό Στέτνερ.

Τον Αύγουστο του 1947, στη Νυρεμβέργη, δικάστηκαν από το 5ο Αμερικανικό Στρα-

Morgengrauen des 16.8.1943 hatten wir, meine Schwester und ich, die Tiere zur Weide gebracht. Wir sahen plötzlich eine Leuchtrakete, als wir außer Haus waren, und dann begannen die Maschinengewehre und Granatwerfer der Deutschen zu spucken. Ich versteckte mich mit meiner Schwester in einem Graben. Da hörte ich jemanden sagen: "Auf der Hochzeit von Mallios ist niemand am Leben geblieben...."
»...als ich nach Hause kam, habe ich zuerst meinen Vater mit einem von meinen kleinen Geschwistern auf dem Arm gesehen. Beide tot. Von meiner 12- köpfigen Familie sind nur ich und meine Schwester gerettet worden... Die Deutschen trugen weiße, blutverschmierte Schürzen, wie die Schlächter...».

Dimitris Apostolou (Kommeno): «...am 15.8.1943 gab es eine totale Mondfinsternis. Ich war schon am Abend auf Entenjagd gegangen. Im Morgengrauen, auf dem Rückweg, sah ich plötzlich Leuchtraketen...
»Sie haben erst geplündert und die Tiere gesammelt. Dann begannen sie mit dem Morden. Es hat um 5.30 in der Früh angefangen, bis mittags 12.30 ... Ich habe meinen Vater, meine Mutter, einen 20 Jahre alten Bruder, den Onkel, meine Großmutter und Vettern verloren. Vergewaltigungen haben auch stattgefunden...»

Charakteristisch für die Grausamkeit, die vollkommene Unschuld der Opfer und die alleinige Verantwortung der Wehrmacht, ist der Massenmord in Kommeno bei Arta.

Oberhenker, der den Befehl zum Niedermetzeln sämtlicher Bewohner von Kommeno, aber auch Henker der gesamten Gegend von Epirus, war der General Hubert Lantz, Befehlshaber des 22. Alpenjäger Armeekorps mit Sitz

τιωτικό Δικαστήριο οι 11 στρατηγοί, που είχαν ευθύνες για την εκστρατεία και την κατοχή στα Βαλκάνια. Ανάμεσά τους ήταν και ο στρατάρχης Λιστ, ο στρατηγός Σπάιντελ και ο στρατηγός Λαντς. Ενδεικτικό για την έκταση της εγκληματικής δράσης του Λιστ και του Λαντς είναι ότι τα πρακτικά της δίκης, που τους αφορούν, είναι καταχωρημένα σε 65.000 σελίδες!

Ανάμεσα στους Έλληνες μάρτυρες στη δίκη ήταν και ο αυτόπτης μάρτυρας της σφαγής του Κομμένου, γυμνασιάρχης Κωνσταντίνος Παπάς. Μεταξύ των άλλων σημείων της περιγραφής του ολοκαυτώματος στο βιβλίο του ***Η σφαγή του Κομμένου***, ο Κ. Παπάς αναφέρει το ακόλουθο επεισόδιο από τη διαδικασία:

Μάρτυς (*Κ. Παπάς*): …Απέναντι από το σπίτι μου είναι το σπίτι του Θόδωρου Μάλλιου. Το μαύρο βράδυ της 15ης Αυγούστου 1943 έκανε τους γάμους του γιου του, Σπύρου, με μια νέα από το χωριό Γλυκόρριζο. Στο σπίτι έγινε ολονύκτιο γλέντι. Το πρωί της 16ης Αυγούστου, οι Γερμανοί, σαν τίγρεις, επέπεσαν στην πλούσια λεία τους. Έβγαλαν έξω από το σπίτι 10-15 άτομα και τα εκτέλεσαν με πολυβόλα. Οι υπόλοιποι –γαμπρός, νύφη, συμπέθεροι και άλλοι– εν όλω 23, κάηκαν, έγιναν στάχτη μέσα στο διώροφο σπίτι...

Δικαστής Μπιούργκε: Πόσα άτομα σκοτώθηκαν στο Κομμένο;

Μάρτυς: 317 είναι τα θύματα της τραγωδίας του Κομμένου, ανεξαρτήτως φύλου και ηλικίας.

Συνήγορος υπεράσπισης: Μήπως γνωρίζετε ποιος ήταν ανώτατος στρατιωτικός διοικητής Ιωαννίνων του 22ου σώματος στρατού;

Μάρτυς: Ο στρατηγός Λαντς, που ευρίσκεται ενώπιόν μας κατηγορούμενος, και που έδωin Ioannina. Seine Einheiten, die die Bewohner von Kommeno niedermetzelten, gehörten der Alpenjäger Division Edelweiß des Befehlshabers den General Stetner an.

Im August 1947 wurde in Nürnberg den 11 Generälen, die für den Krieg und die Besatzung im Balkan verantwortlich waren, vom 5. Amerikanischen Militärgericht der Prozess gemacht. Unter den Angeklagten waren auch der Oberbefehlshaber Speidel und der General Lantz.

Bezeichnend für das Ausmaß der mörderischen Tätigkeit von List und Lanzt ist, dass die Akten über die Verhandlung, die sich auf die beiden beziehen, 65.000 Seiten zählen.

Unter den griechischen Zeugen vor Gericht war auch der Augenzeuge des Mordes in Kommend, Gymnasialdirektor Konstanin Papas. Unter anderen Angaben bei der Schilderung des Massenmordes in seinem Buch «***Der Mord von Kommeno***» erwähnt er nachstehenden Zwischenfall im Prozess:

Zeuge - K. Papas: «Gegenüber von meinem Haus steht das Haus von Theodoros Mallios. An diesem schwarzen Abend des 15. August 1943 feierte er die Hochzeit seines Sohnes Spyros mit einer jungen Frau aus dem Dorf Glykorriso... Man feierte die ganze Nacht durch. Am Morgen des 16. August sind die Deutschen wie Tiger über ihre reiche Beute hergefallen. Sie haben 10 - 15 Personen aus dem Haus geführt und diese mit ihren Maschinengewehren niedergeschossen. Die übrigen Gäste, insgesamt 23 Leute, verbrannten im zweistöckigen Haus...».

Richter Burge: «...Wie viele Personen wurden in Kommeno getötet?»

Zeuge: «317 sind Opfer dieser Tragödie in Kommeno geworden, unabhängig von Geschlecht und Alter».

Verteidigung: «Wissen Sie vielleicht, wer der

σε τη διαταγή της άγριας σφαγής του Κομμένου.

Η στατιστική της σφαγής και της καταστροφής

- Από τους 680 κατοίκους σφάχτηκαν οι 317.
- Από τους 317 οι 74 ήταν παιδιά, από 1 ως 10 χρόνων.
- Σφάχτηκαν και οι δύο παπάδες του χωριού.
- Εξοντώθηκαν ολοκληρωτικά 20 οικογένειες.
- Ανατίναξαν και έκαψαν και τα 181 σπίτια του χωριού.

Η θηριωδία στο αποκορύφωμά της

- Δύο μωρών 7 μηνών, γέμισαν το στόμα με βαμβάκι ποτισμένο με βενζίνη και το άναψαν, για ν' απολαύσουν το ζωντανό πυροτέχνημα.
- Ο αυτόπτης μάρτυρας Θεόδωρος Σταμάτης βεβαιώνει ότι η ετοιμόγεννη σύζυγος του Λεωνίδα Τσιμπούκη βρέθηκε νεκρή, με την κοιλιά ξεσκισμένη και το έμβρυο δίπλα της.

Το μεσημέρι, μετά τη σφαγή, οι δήμιοι μαζεύτηκαν στο σπίτι του προέδρου του χωριού Λάμπρου Ζορμπά και γλεντούσαν τρωγοπίνοντας, ενώ γύρω τους κείτονταν 7 πτώματα κατακρεουργημένα: η Μαρία, η κόρη του, μαθήτρια Γυμνασίου, ο Παναγιώτης, ανεψιός του προέδρου, ο θείος του, Γ. Ζορμπάς, η θεία του, Ανθούλα Ζορμπά και ο τυφλός γέροντας γείτονάς του, Θ. Χαραλάμπους.

höchste Militärbefehlshaber des 22. Armeekorps von Ioannina war?»

Zeuge: «General Lantz, der vor uns steht und der den Befehl des fürchterlichen Gemetzels in Kommeno gab».

Die Statistik der Morde und der Zestöru ngen

- Von 680 Bewohnern wurden 317 umgebracht
- Von den 317 waren 74 Kinder im Alter von 1- 10 Jahren
- Beide Priester des Dorfes wurden erschossen
- Insgesamt wurden 20 Familien hingerichtet
- Alle 181 Häuser des Dorfes wurden in die Luft gesprengt oder in Brand gesteckt

Die Grausamkeit auf ihrem Höhepunkt

- Zwei kleinen, 7 Monate alte Säuglingen haben sie mit Benzin befeuchtete Watte in den Mund gesteckt und in Brand gesetzt, um dieses lebende Feuerwerk zu genießen.
- Der Augenzeuge Theodoros Stamatis bestätigt, dass die hochschwangere Frau des Leonidas Tsimboukis tot aufgefunden wurde. Ihr Bauch war aufgeschlitzt, der Fötus lag daneben.

Nach den Verbrechen und Morden trafen sich die Henker im Hause des Dorfvorstehers, Lambros Zorbas, und fingen an zu essen und zu trinken. Um sie herum lagen 7 niedergemetzelte Leichen: Maria, seine Tochter, Schülerin am Gymnasium, Panagiotis, der Neffe des Dorfvorstehers, sein Onkel G. Zorbas, seine Tante Anthoula Zorba und der blinde, alte Nachbar Th. Charalambos.

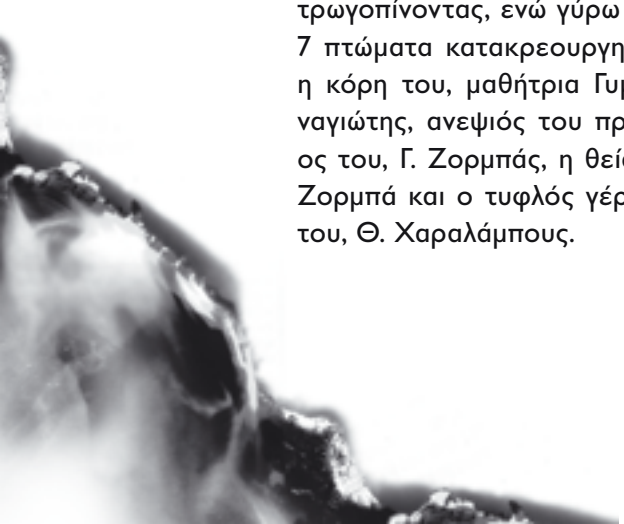

Το ολοκαύτωμα των Επαρχιών Βιάννου και Ιεράπετρας Κρήτης

ΠΕΝΗΝΤΑ ΕΞΙ ΧΡΟΝΙΑ συμπληρώνονται φέτος από το αποτρόπαιο ολοκαύτωμα μιας ολόκληρης επαρχίας της Κρήτης, της Επαρχίας Βιάννου, καθώς και οικισμών της Επαρχίας Ιεράπετρας, από τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής. Το 1943, στις 14, 15 και 16 Σεπτεμβρίου, 5.000 στρατιώτες του κατακτητή ζώνουν τα χωριά της Βιάννου και εξοντώνουν 325 άνδρες και άλλους 126 στα χωριά της Επαρχίας Ιεράπετρας. Σε συνέχεια ανατινάζουν με δυναμίτες τα σπίτια και καίνε τα χωριά.

Ουσιαστικά, στην περίπτωση της Βιάννου και της Ιεράπετρας, εκτελέστηκε με τη χαρακτηριστική μεθοδικότητα των Γερμανών η διαταγή του στρατηγού Μύλερ: «***Να εξοντωθεί ό,τι αναπνέει και να καταστραφεί κάθε μέσον ζωής***».

Οι «λεπτομέρειες» του ολοκαυτώματος –αν μπορεί κανείς να μιλάει για «λεπτομέρειες», όταν εξοντώνονται ολόκληρες οικογένειες και χωριά– είναι ανατριχιαστικές: Μια μάνα έθαψε με τα ίδια της τα χέρια και τους 4 γιους της. Μόνο στο χωριό Αμιρά, όπου σήμερα, στη θέση Σέλι, βρίσκεται το ηρώον, σκοτώθηκαν 114 άνδρες.

Ο Λευτέρης Αναστασάκης, ένας από τους ελάχιστους που γλίτωσαν απ' αυτό το χωριό, θυμάται:

> Την ημέρα εκείνη, 14 Σεπτεμβρίου, είχαμε τη γιορτή του Τιμίου Σταυρού και ο κόσμος είχε μαζευτεί στα καφενεία. Κατά τις 10 το πρωί ήρθαν οι Γερμανοί και άρχισαν να μας συλλαμ-

Massenmorde ein den Provinzen Viannos und Ierapetra auf Kreta

56 Jahre ist es in diesem Jahr her seit dem abscheulichen Massenmord in einer ganzen Provinz von Kreta, der Provinz Viannos, sowie in Ortschaften und Siedlungen der Provinz Ierapetra, den die deutschen Besatzungsmächte begangen haben. 1943, am 14., 15. und 16. September umzingeln 5.000 Soldaten der Eroberer die Dörfer in Viannos und ermorden 325 Männer und weitere 126 in den Dörfern der Provinz von Ierapetra. In der Folge sprengen sie mit Dynamit die Häuser in die Luft und brennen die Dörfer nieder.

Im Fall der Provinzen Viannos und Ierapetra wurde mit charakteristischer deutscher Planmäßigkeit der Befehl des Generals Müller ausgeführt: «*Es soll alles was atmet vernichtet werden und jede Lebensmöglichkeit zerstört werden*».

Die «Einzelheiten» des Massenmordes, wenn man von «Einzelheiten» sprechen kann, wenn ganze Familien und Dörfer vernichtet werden, sind schauderhaft. Eine Mutter hat mit eigenen Händen ihre vier Söhne beerdigt. Allein im Dorf Amira, wo heute an der Stelle Seli das Heldendenkmal steht, sind 114 Männer ums Leben gekommen.

Nur Lefteris Anastassakis aus diesem Dorf ist gerettet worden und erinnert sich:

> An diesem Tag, am 14. September, feierten wir den "Tag des Heiligen Kreuzes" und die Bewohner des Dorfes hatten sich in den Kaffeehäusern (Kafeneion) versammelt. Um 10.00 Uhr früh kamen die Deutschen und fingen an, uns zu verhaften. Sie teilten uns in Gruppen von je 25 Personen ein. Sie erschossen

βάνουν. Μας χώριζαν σε ομάδες ανά 25 άτομα. Εκτέλεσαν την πρώτη και τη δεύτερη ομάδα. Εγώ ήμουν να πάω με τη δεύτερη ομάδα, αλλά είδα τους δικούς μου –τον πατέρα μου, τον πεθερό μου και τ' αδέλφια μου– και τραβήχτηκα κοντά τους. Μας πήραν για τον τόπο της εκτέλεσης. Μόλις φτάσαμε, σαστίσαμε από τη φρίκη. Οι άνθρωποι κείτονταν σωρός σκοτωμένοι και το αίμα έτρεχε ποταμός…

Μόλις άρχισαν οι πυροβολισμοί, έπεσα αστραπιαία κάτω. Μια σφαίρα με πήρε στο μάγουλο και τρεις στο πόδι. Σε λίγο άρχισαν τη χαριστική βολή. Είχα κρύψει το κεφάλι μου στον μπροστινό νεκρό. Ήρθε ο Γερμανός και με πάτησε στο σπασμένο μου πόδι, που έτρεχε αίματα, για να δει αν ζω. Από τον πόνο αισθάνθηκα πως θα σχιζόταν το μυαλό μου. Αλλά ο Θεός μού δωσε τη δύναμη και δεν κινήθηκα, κι έτσι γλίτωσα.

Οι Γερμανοί φέρανε και άλλες ομάδες και τις εκτέλεσαν. Το πόδι μου πονούσε. Το κούνησα λίγο και άγγιξα τον Νικολή τον Λουκάκη. Μου λέει: «Ζεις;» – «Ζω! Μόνο σήκω να βγούμε σε καμιά ελιά, γιατί θα μας ρίξουν στον γκρεμό».

Τότε γυρίζει ο αποστρατευμένος από την Αλβανία κουνιάδος μου και μου λέει: «Μην κουνηθείς, γιατί μας έφαγες και μας!»

Όταν τον άκουσα κατάλαβα πως είχαμε σωθεί για την ώρα τρεις. Άμα τελειώσαν οι εκτελέσεις, έφυγαν οι Γερμανοί για το χωριό. Ήρθαν οι γυναίκες στον τόπο της εκτέλεσης και σπάραζαν από τον πόνο. Τραβούσαν τα μαλλιά τους και κλαίγανε. Μόλις με βλέπει η γυναίκα μου, 16 χρόνων τότε, έγκυος 8 μηνών, βγάζει το φόρεμα και το μαντίλι της και μου το φόρεσαν. Μετά με πήραν στους ώμους και φύγαμε… Ένας απ' τους εκτελεσμένους, ο Μιχάλης Βερυκοκάκης, γλίτωσε και μετά τη χαριστική βολή». Π.Α.

die erste und die zweite Gruppe. Ich sollte mit der zweiten Gruppe gehen, da habe ich aber meine Verwandten erblickt, meinen Vater, meinen Schwiegervater und meine Brüder und habe mich zu diesen durchgeschlagen. Dann wurden wir zum Ort der Exekution abgeführt. Als wir dort ankamen, erstarrten wir vor Entsetzen. Die Menschen lagen erschossen auf einem Haufen, der eine über dem anderen, und das Blut floss in Strömen.

Als die ersten Schüsse losgingen, habe ich mich sofort fallen lassen. Eine Kugel streifte mich an der Backe, drei am Fuß. Dann haben sie mit den Gnadenschüssen begonnen. Ich hatte meinen Kopf unter dem Toten vor mir versteckt. Der Deutsche kam, trat auf meinen zerschossenen Fuß, aus dem Blut floss, um zu sehen, ob ich noch am Leben war. Ich dachte im ersten Moment, mein Gehirn zerspringe vor Schmerz. Gott hat mir jedoch die Kraft gegeben, mich nicht zu rühren... und so habe ich überlebt.

Die Deutschen brachten anschließend weitere Gruppen zur Exekution. Mein Fuß tat höllisch weh. Ich bewegte ihn leicht und berührte dabei den neben mir liegenden Nikolai Loukakis. Er fragte: «Lebst du?» - «Ich lebe, ... nur stehe auf und las uns bis zu einem Olivenbaum gehen, sonst werfen sie uns den Abgrund hinunter». Da dreht sich mein, pensionierter Schwager aus Albanien und sagt: «Beweg dich nicht..., sonst sind wir alle verloren...». Als ich ihn sprechen hörte, wusste ich, dass bis jetzt drei von uns gerettet waren. Als die Exekutionen beendet waren, zogen die Deutschen ins Dorf zurück. Die Frauen kamen angelaufen und zuckten vor Schmerz; Sie rauften sich die Haare und weinten. Als mich meine Frau erblickte- sie war damals 16 Jahre alt und im 8. Monat schwanger- zog sie ihr Kleid aus und nahm ihr Kopftuch ab: damit haben sie mich bekleidet und auf den Schultern weggetragen. Einer von den Exekutierten, Michalis Verykokakis, hat auch den Gnadenschuss überlebt... P.A.

Ολοκαύτωμα Διστόμου

*Αφήγηση **Γιάννη Μπασδέκη**, Δίστομο*

Οι ΓΕΡΜΑΝΟΙ ΞΕΚΙΝΗΣΑΝ για το Δίστομο σαν να ήταν μαυραγορίτες, με αυτοκίνητα πολιτικά, πήραν ρούχα από τους κρατουμένους και ντυθήκανε. Από πίσω ακολούθησε φάλαγγα, κι άλλη μία ερχόταν από την Άμφισσα. Στο δρόμο σκοτώσανε, πριν φτάσουν στο Δίστομο, γυναικόπαιδα: τη Σφουντούρου τη Φλωρού, τη

Massenmord in Distomo

*Erzählung von **Jannis Vasdekis**, Distomo*

DIE DEUTSCHEN KAMEN nach Distomo in zivilen Autos, so als wären sie Schwarzhändler. Sie nahmen Kleider und Anzüge von den Gefangenen und zogen sie an. Danach folgte eine Gruppe, und eine weitere kam von Amfissa. Unterwegs bis sie nach Distomo kamen, haben sie Frauen und Kinder erschossen, Frau Sfountouris aus der Familie Florou, ihre Mutter und Jannis Le-

μάνα της, τον Γιάννη τον Λεμονή… Δηλαδή σκοτώσανε ανθρώπους πριν φτάσουν στο Δίστομο. Συλλάβανε δώδεκα λεβέντες στα χωράφια τους, που δουλεύανε, και τους είχανε για ομήρους, απάνω στ' αυτοκίνητα.

Φτάνοντας εδώ, στο Δίστομο, ρώτησαν τον πρόεδρο, τον παπά –αυτά τα έμαθα μετά, δεν τα έζησα εγώ προσωπικά, γιατί βρισκόμουν έξω από το χωριό– αν είχαν περάσει αντάρτες απ' εδώ. Τους είπανε «Ναι, περάσανε. Πήραν αυτή την κατεύθυνση» και τους έδειξαν κάποια κατεύθυνση. Προχώρησαν προς το Στείρι. Εκεί βρισκόντουσαν οι αντάρτες και τους «χτύπησαν». Είχαν σοβαρές απώλειες, δεν μπόρεσαν να σπάσουν τη γραμμή των ανταρτών και επέστρεψαν πάλι στο Δίστομο. Και από 'κεί ξεκινάει το μακελειό.

Εκτός από τους κρατούμενους και τις γυναίκες που πουλάγανε κάτι γαλιά, άρχισαν να σκοτώνουν πριν φτάσουν στο χωριό. Συγκεκριμένα, απ' τα χωράφια, πριν ακόμα κάνουν την εκτέλεση, είχαν πιάσει κάποιον Σκούτα. Έναν Αριστείδη Σφουντούρη και έναν Βασιλείου –μάλιστα του Βασιλείου του έβγαλαν το μάτι και τον σέρναν απ' τα πόδια– και τους πήγαν σε κάποια τοποθεσία Κάναλες που εκεί τους εκτέλεσαν. Έρχονται εδώ με τ' αυτόματα, κατεβάζουν τα παιδιά και τα σκοτώσαν. Φέρανε κι έναν τραυματία τους, τον επικεφαλής Τέο. Αυτός ζήτησε νερό από κάποια Κατερίνη Σφουντούρη. Η γυναίκα αυτή τους πήγε νερό για να πιει και επιστρέφοντας στο σπίτι μπήκανε οι Γερμανοί και τους εκτέλεσαν όλους και βάλανε φωτιά και τους έκαψαν και το σπίτι. Για το ευχαριστώ αυτό. Ένας απ' αυτούς που περίμενε να τον εκτελέσουν κατάφερε να λυθεί –είναι αυτός εκεί που έχω στη φωτογραφία– ήτανε τέταρτος κατά σειρά, έλυσε τα χέρια του και επετέθη κατά του

monis. Sie töteten Menschen, bis sie nach Distomo kamen. Sie haben unterwegs zwölf tapfere junge Männer, die auf ihren Äckern arbeiteten, gefangen genommen und als Gefangene in ihren Autos festgehalten. Als sie nach Distomo kamen, fragten sie nach dem Gemeindevorsteher, dem Pfarrer- dies alles habe ich selbst erlebt. Ich habe es später von anderen erfahren, da ich mich außerhalb des Dorfes befand. Sie fragten, ob Partisanen vorbeigekommen seien. Man sagte: «Ja, es sind Partisanen vorbeigekommen und in diese Richtung weitergegangen». Und man zeigte ihnen irgendeine Richtung. Sie fuhren weiter nach Stiri. Dort hielten die Partisanen sie auf und schossen auf die Deutschen. Die Deutschen hatten schwere Verluste. Sie konnten die Reihen der Partisanen nicht durchbrechen und sind nach Distomo zurückgekehrt. Und von da an begann das Gemetzel. Außer den Gefangenen und einigen Frauen, die Truthähne verkauften, haben sie alle rücksichtslos getötet. Konkret gesagt: Sie hatten, bevor sie mit der Exekution begannen, einen gewissen Skoutas gefangen, einen Vassiliou und einen namens Sfoundouris. Vassiliou haben sie ein seiner Augen ausgestochen und, an den Füssen gefesselt, durch die Straßen gezogen. Sie brachten alle in eine Gegend, die Kanales hieß, und erschossen sie. Dann kamen sie zurück. Sie töteten mit ihren Maschinengewehren junge Menschen. Die Deutschen brachten auch einen eigenen Verletzten mit, den Offizier Theo. Dieser war durstig und bat eine Frau namens Katerini Sfountouri um Wasser; Sie brachte ihm Wasser zu trinken. Als sie nach Hause zurückkam, kamen die Deutschen und erschossen alle, die dort waren, und das Haus wurde niedergebrannt. Das war der Dank!
Einer der Gefangenen der darauf wartete, erschossen zu werden, konnte sich von seinen Fesseln befreien. Er ist dieser, den ich hier auf dem Bild habe. Er war der vierte an der Reihe. Er streifte die Fesseln

εκτελεστικού αποσπάσματος. Βέβαια δεν τα κατάφερε, γιατί τον χτύπησε άλλος από πίσω· και καταματωμένο και μισοπεθαμένο τον στήσανε στο εκτελεστικό απόσπασμα. Μετά την εκτέλεση αυτή ξεχύθηκαν σ' όλο το χωριό και δεν αφήσανε τίποτε ζωντανό, ό,τι βρίσκανε. Άνδρες, γυναίκες, μικρά παιδιά, ζώα, κότες… δεν αφήσανε τίποτε ζωντανό. Το χωριό είχανε δώσει εντολή να είναι κλεισμένο μες στα σπίτια και βρισκόταν ο κόσμος κλεισμένος στα σπίτια του. Σκοτώσανε τον παπά του χωριού που βρήκανε εκεί, η παπαδιά τρελάθηκε.

Να σας πω τι έζησα εγώ… Εγώ είδα την οικογένεια του φαρμακοποιού σκοτωμένους όλους. Σκοτώσανε μια οικογένεια με πέντε παιδιά: τον μπαμπά, τη μαμά και τα παιδάκια στη θέση Βεβά, και τον αγωγιάτη. Εκεί τους εκτέλεσαν αυτούς, μετά δυο μέρες.

Για την οικογένειά μου εκείνο που ξέρω είναι ότι σκότωσαν την αδελφούλα μου, διόμισι ετών· την κάρφωσαν με μια λόγχη στην κοιλιά, όπως την κρατούσε στην αγκαλιά της η μαμά. Σκοτώνουν τη μητέρα μου –ήταν μητριά μου– και τον παππού μου. Τον αδελφό μου, τον Γιώργο, του κάνανε εκτέλεση στο κεφάλι, διαμπερές στο κεφάλι, ήταν έξι ετών τότε. Ευτυχώς έζησε, σπάζοντας το σαγόνι του και ορισμένα δόντια. Μετά, την άλλη μέρα, πήγα εγώ και ο πατέρας μου μέσα, στο χωριό, για να τους θάψουμε. Ο πατέρας μου έπιασε τον μικρό από το πόδι και είδαμε ότι είχε αίματα. Του 'βαλε το δάχτυλο στο στόμα και του πέταξε ένα κομμάτι παγωμένο αίμα από το στόμα· έζησε, το φέραμε εδώ πέρα, το πήρε ο Ερυθρός Σταυρός. Το στείλαμε στην Κηφισιά και σήμερα ζει. Ζει από το Δίστομο. Τους άλλους τους θάψαμε στον κήπο του σπιτιού, γιατί ο χρόνος δεν μας επέτρεπε να πάμε να τους θάψουμε σε νεκροταφείο...

ab und griff das Exekutionskommando an. Natürlich hat er nichts erreicht, denn ein Deutscher hat ihn von hinten niedergeschlagen. Blutüberströmt und halb tot hat man ihn vor das Exekutionskommando gestellt. Nach dieser Hinrichtung liefen sie durch das Dorf und ließen niemanden am Leben. Sie töteten, welchen sie vor sich sahen, wer ihnen über den Weg lief: Männer, Frauen, kleine Kinder, Tiere, Hühner. Sie haben niemanden am Leben gelassen. Es war der Befehl gegeben worden, dass alle in ihren Häusern bleiben sollten. Somit waren wir alle in unseren Häusern. Sie haben auch den Pfarrer erschossen; seine Frau verlor den Verstand.

Ich werde Euch erzählen, was ich selbst erlebt habe. Ich habe die Familie des Apothekers erschossen gesehen. Eine ganze Familie mit fünf Kindern. Den Vater, die Mutter und die Kinder. Sie haben sie in Veva erschossen. Sogar den Maultiertreiber: Sie haben alle nach zwei Tagen dort umgebracht. Was meine Familie anbelangt, so kann ich sagen, dass sie meine Schwester töteten. Sie haben ihr ein Bajonett in den Bauch gerammt, so wie meine Mutter sie auf dem Arm hielt. Sie haben meine Mutter umgebracht. Sie war meine Stiefmutter- auch meinen Opa. Meinen Bruder Georgios haben sie in den Kopf geschossen. Ein glatter Schuss; er war damals 6 Jahre alt. Er hat mit einem kaputten Kinn überlebt und ein Paar Zähne verloren. Am nächsten Tag ging ich mit meinem Vater ins Dorf, und wir haben alle beerdigt. Mein Vater hat meinen kleinen Bruder an den Fuß gefasst, und da haben wir gesehen, dass er noch blutete. Mein Vater holte mit dem Finger einen Klumpen Blut aus dem Mund meines Bruders. Er hat überlebt. Wir brachten ihn hierher und das „Rote Kreuz" übernahm ihn. Er kam nach Athen, nach Kifissia, und noch heute lebt er dort. Er überlebte Distomo. Die übrigen haben wir im Garten unseres Hauses beerdigt. Wir hatten keine Zeit, sie auf dem Friedhof zu beerdigen....

Ο επικεφαλής του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού στην Ελλάδα για τη σφαγή του Διστόμου

Ο επικεφαλής του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού στην Ελλάδα, Σουηδός Στούρε Λιννέρ, στο βιβλίο του ***Η Οδύσσειά μου*** γράφει:

Παντρευτήκαμε στις 14 Ιουνίου. Ο υπεύθυνος της ελληνικής επιτροπής, Έμιλ Σάντστρομ, παρέθεσε γαμήλιο γεύμα προς τιμήν μας. Αργά το βράδυ με πλησίασε και με απομάκρυνε από τα γέλια και τις φωνές, προς μια γωνιά όπου θα μπορούσαμε να μιλήσουμε οι δυο μας. Μου έδειξε ένα τηλεγράφημα που μόλις είχε λάβει: οι Γερμανοί έσφαζαν για τρεις ημέρες τον πληθυσμό του Διστόμου, στην περιοχή των Δελφών, και στη συνέχεια πυρπόλησαν το χωριό. Πιθανοί επιζώντες είχαν ανάγκη άμεσης βοήθειας.

Το Δίστομο ήταν μέσα στα όρια της περιοχής την οποία, την εποχή εκείνη, ήμουν αρμόδιος να τροφοδοτώ με τρόφιμα και φάρμακα. Έδωσα με τη σειρά μου το τηλεγράφημα στην Κλειώ να το διαβάσει, εκείνη έγνεψε κι έτσι αποχωρήσαμε διακριτικά από τη χαρούμενη γιορτή.

Περίπου μια ώρα αργότερα ήμασταν καθ' οδόν μέσα στη νύχτα. Απαιτήθηκε ανυπόφορα μεγάλο χρονικό διάστημα έως ότου διασχίσουμε τους χαλασμένους δρόμους και τα πολλά μπλόκα για να φτάσουμε, χαράματα πια, στον κεντρικό δρόμο που οδηγούσε στο Δίστομο. Από τις άκρες του δρόμου ανασηκώνονταν γύπες από χαμηλό ύψος, αργά και απρόθυμα, όταν μας άκουγαν που πλησιάζαμε. Σε κάθε δέντρο, κατά μήκος του δρόμου και για εκατοντάδες μέτρα, κρεμόντουσαν ανθρώπινα σώματα, σταθεροποιημένα με ξιφολόγχες, κάποια εκ των οποίων ήταν ακόμη ζωντανά. Ήταν οι κάτοικοι του χωριού που τιμωρήθηκαν με αυτό τον τρόπο: θεωρήθηκαν ύποπτοι για παροχή βοήθειας στους αντάρτες

Bericht über Distomo vom Vorsitzenden des Roten Kreuzes in Griechenland

Herr Sture Linner schreibt in seinem Buch: «***Meine Odyssee***» folgendes über den Fall Distomo.

Wir heirateten am 14 Juni. Der Verantwortliche der griechischen Abteilung Emil Santstrom, hat uns deswegen mit einem Mittagsessen beehrt. Am späten Abend hat er mich vom Gelächter und dem Lärm in eine Ecke geführt, wo wir ungestört sprechen konnten. Er hat mir ein Telegramm gezeigt, dass er kurz vorher bekommen hatte: Die Deutschen metzelten drei Tage lang die Bewohner von Distomo in der Nähe von Delphi nieder. Anschließend haben sie das Dorf niedergebrannt. Wahrscheinlich überlebten das Massaker manche Bewohner, die unbedingt unmittelbar Hilfe brauchten. Distomo war im Bereich meiner Verantwortung, um es mit Lebens - und Arzneimittel zu versorgen. Ich gab meiner Frau Klio das Telegramm zu lesen. Sie nickte, und so entfernten wir uns von der fröhlichen Feier. In ungefähr eine Stunde waren wir unterwegs in der Nacht. Wir haben eine beschwerliche lange Zeit, bis wir die beschädigten Straßen und die vielen Straßensperren durchfuhren, um am frühen Morgen zu der Zentralstrasse zu gelangen, die nach Distomo führte. Vom Straßenrand flogen in niedriger Höhe, langsam und widerwillig Geier, als sie uns bemerkten. An jedem Baum neben der Straße und in einer Distanz von vielen Hundert Meter hängten menschliche Körper, gefestigt mit Bajonetten. Manche waren noch am Leben. Es waren die Bewohner vom Dorf, die auf dieser Art und Weise bestrafft wurden. Sie wurden für Hilfe an die Partisanen dieses

της περιοχής, οι οποίοι επιτέθηκαν σε δύναμη των Ες Ες. Η μυρωδιά ήταν ανυπόφορη.
Μέσα στο χωριό σιγόκαιγε ακόμη φωτιά στα αποκαΐδια των σπιτιών. Στο χώμα κείτονταν διασκορπισμένοι εκατοντάδες άνθρωποι κάθε ηλικίας, από υπερήλικες έως νεογέννητα. Σε πολλές γυναίκες είχαν σχίσει τη μήτρα με την ξιφολόγχη και αφαιρέσει τα στήθη, άλλες κείτονταν στραγγαλισμένες, με τα εντόσθια τυλιγμένα γύρω από το λαιμό. Φαινόταν σαν να μην είχε επιζήσει κανείς… Μα να! Ένας παππούς στην άκρη του χωριού! Από θαύμα είχε καταφέρει να γλιτώσει τη σφαγή. Ήταν σοκαρισμένος από τον τρόμο, με άδειο βλέμμα, τα λόγια του πλέον μη κατανοητά. Κατεβήκαμε στη μέση της συμφοράς και φωνάζαμε στα ελληνικά: «*Ερυθρός Σταυρός! Ερυθρός Σταυρός!΄Ηρθαμε να βοηθήσουμε*».
Από μακριά μας πλησίασε διστακτικά μια γυναίκα. Μας αφηγήθηκε ότι ένας μικρός αριθμός χωρικών πρόλαβε να διαφύγει προτού ξεκινήσει η επίθεση. Μαζί με εκείνη αρχίσαμε να τους ψάχνουμε. Αφού ξεκινήσαμε οι τρεις μας, διαπιστώσαμε ότι [η γυναίκα] είχε πυροβοληθεί στο χέρι. Τη χειρουργήσαμε αμέσως με χειρουργό την Κλειώ.
Ήταν το ταξίδι του μέλιτός μας…

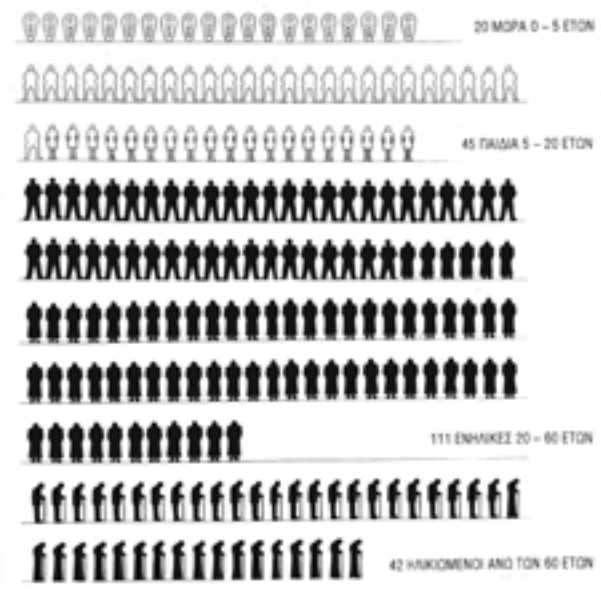

Σύνολο σφαγιασθέντων: 218

Bereiches verdächtigt, die eine Truppe des SS angegriffen hatten. Der Geruch war unerträglich. Im Dorf selbst brannte noch Feuer in dem Rest der verbannten Häuser. Auf der Erde lagen zerstreut hunderte Menschen jeden Alters, von Greisen bis Säuglinge. Vielen Frauen haben die Soldaten den Bauch mit den Bajonetten zerschnitten und die Brust herausgerissen. Andere lagen gewürgt, umwickelt mit ihren Gedärmen um ihren Hals. Es schien, als ob keiner das Massaker überlebte. Aber doch! ein Greiser am Rande des Dorfes! Wie aus Wunder hat er das Gemetzel überlebt. Er war im Schock - Zustand vor Grauen, mit leeren Blicken, der ein unverständliches Zeug sprach. Wir stiegen mitten in das Unheil und riefen auf Griechisch: «Rotes Kreuz!, Rotes Kreuz! Wir kamen, um zu helfen». Von der Ferne nährte sich eine Frau. Sie erzählte uns, dass sich eine kleine Zahl Dorfbewohnern vor dem Angriff davon geflohen war. Zusammen mit ihr begannen wir, sie zu suchen. Auf der Suche haben wir festgestellt, dass die Frau auf die Hand geschossen wurde. Wir haben sie operiert. Klio hat sie operiert.
Es war unsere Hochzeitsreise...
Einige Zeit später hätte es einen erwähnenswerten Epilog gehabt.

Anzahl der Schlachtopfer: 218

Λίγον καιρό αργότερα η επαφή μας με το Δίστομο θα αποκτούσε και έναν αξιοσημείωτο επίλογο.

Όταν τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την Ελλάδα, δεν πήγαν και τόσο καλά τα πράγματα, αφού μια γερμανική μονάδα κατάφερε να περικυκλωθεί από αντάρτες ακριβώς στην περιοχή του Διστόμου. Σκέφτηκα ότι αυτό ίσως θεωρηθεί από τους Έλληνες ως ευκαιρία για αιματηρή εκδίκηση, πόσω μάλλον που η περιοχή εδώ και καιρό είχε αποκοπεί από κάθε παροχή βοήθειας σε τρόφιμα. Ετοίμασα λοιπόν φορτηγά με τα αναγκαία τρόφιμα, έστειλα μήνυμα στο Δίστομο για την άφιξή μας και έτσι βρεθήκαμε στο δρόμο για εκεί, για άλλη μια φορά, η Κλειώ και εγώ.

Όταν φτάσαμε στα όρια του χωριού, μας συνάντησε μια επιτροπή, με τον παπά στη μέση. Έναν παλαιών αρχών πατριάρχη, με μακριά, κυματιστή, λευκή γενειάδα. Δίπλα του στεκόταν ο αρχηγός των ανταρτών, με πλήρη εξάρτυση. Ο παπάς πήρε το λόγο και μας ευχαρίστησε εκ μέρους όλων που ήρθαμε με τρόφιμα. Μετά πρόσθεσε: «*Εδώ είμαστε όλοι πεινασμένοι, τόσο εμείς οι ίδιοι, όσο και οι Γερμανοί αιχμάλωτοι. Τώρα, εάν εμείς λιμοκτονούμε, είμαστε τουλάχιστον στον τόπο μας. Οι Γερμανοί δεν έχουν χάσει μόνο τον πόλεμο, είναι επιπλέον και μακριά από την πατρίδα τους. Δώστε τους το φαγητό που έχετε μαζί σας, έχουν μακρύ δρόμο μπροστά τους*».

Σ' αυτή του τη φράση γύρισε η Κλειώ το βλέμμα της και με κοίταξε. Υποψιαζόμουν τι ήθελε να μου πει με αυτό το βλέμμα, αλλά δεν έβλεπα πλέον καθαρά. Απλά στεκόμουν κι έκλαιγα…

Als die deutschen Truppen gezwungen wurden, Griechenland zu verlassen, ging alles nicht reibungslos. Eine deutsche Einheit wurde von griechischen Partisanen umzügelt, genau im Bereich von Distomo. Ich dachte, dass diese Tatsache von den Griechen als große Gelegenheit gehalten würde, blutige Rache zu üben. Zumal dieses Gebiet von jeder Hilfe an Lebensmittel abgeschnitten war. Ich habe nun die nötigen Lebensmittel bereitet, schickte nach Distomo eine Nachricht, dass wir kommen, und so befanden wir noch einmal auf dem Weg, Klio und ich, Richtung Distomo. Als wir an Dorfeingang erschienen, kam uns ein Komitee des Dorfes, mit dem Popen in der Mitte, entgegen. Der Pope, ein richtiger Patriarch nach alten Prinzipien, mit langen, weißen, Wellenbart. Neben ihm stand der Partisanenführer mit voller Ausrüstung. Der Pope nahm das Wort und bedankte sich bei uns, dass wir mit Lebensmittel zu ihnen kamen. Er erzählte weiter: «Hier sind wir alle hungrig, sowohl wir selbst, als auch die deutschen Gefangene. Gewiss, wenn wir Hungernot erleiden, sind wir doch in unserem Ort. Die Deutschen haben nicht nur den Krieg verloren, sind außerdem weit von ihrer Heimat entfernt. Geben Sie ihnen das Essen, das Sie mitgebracht haben, denn sie haben einen langen Weg vor sich».

Bei diesem Ausdruck von dem Popen, hat Klio ihren Blick auf mich gewand und schaute mich an. Ich vermutete, was sie mir mit diesem Blick sagen wollte, aber ich sah nicht mehr klar. Ich stand dabei und weinte…

Συνοπτικό Αντιστασιακό Ημερολόγιο

Τη Ρωμιοσύνη μη την κλαις, –εκεί που πάει να σκύψει
με το σουγιά στο κόκκαλο, με το λουρί στο σβέρκο
Να τη πετιέται αποξαρχής κι αντριώνει και θεριεύει
και καμακώνει το θεριό με το καμάκι του ήλιου

Γιάννης Ρίτσος

ΣΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΑΥΤΟ περιλαμβάνονται ορισμένες αντιστασιακές πράξεις, που έχουν μνημονευθεί σε διάφορες αντιστασιακές εκδόσεις. Δίνεται μια πρώτη εικόνα του πολύμορφου αντιστασιακού αγώνα στις πόλεις –ιδιαίτερα στην Αθήνα– και στα βουνά. Επιβάλλεται όμως να συμπληρωθεί με τη συμβολή αντιστασιακών όλων των οργανώσεων, όλων των αντάρτικων τμημάτων και όλων των περιοχών, ώστε να καταρτιστεί ένα πληρέστερο Ημερολόγιο της Εθνικής Αντίστασης.

27 Απριλίου 1941

Πρώτη μέρα της σκλαβιάς. Πρώτη μέρα της Αντίστασης. Είσοδος των χιτλερικών στην Αθήνα, μετά από τη συνθηκολόγηση Τσολάκογλου – Πεμπτοφαλαγγιτών στρατηγών.

Η σβάστικα στην Ακρόπολη.

Μάιος 1941

Η Κρήτη συνεχίζει τον πόλεμο της Ελλάδας.

Αναχώρηση της Κυβέρνησης και του βασιλιά στο Κάιρο.

Κάνδανος: το πρώτο ελληνικό ολοκαύτωμα στην Αντίσταση.

Οι αρχές της Τεταρτοαυγουστιανής δικτατορίας παραδίνουν 2.000 Έλληνες αντιφασίστες στους ναζί κατακτητές.

30-31 Μαΐου 1941

Κουρέλιασμα της χιτλερικής σημαίας από τους νέους πατριώτες Μανώλη Γλέζο και Λάκη Σάντα.

Kurz gefasstes Widerstands-Tagebuch

Weine nicht über das Griechentum, dort wo es sich beugt
mit dem Dolch im Laib, mit der Schlinge um den Hals,
da erhebt es sich stark und wild und durchbohrt
das Ungeheuer Mit der Lanze der Sonne.

Jannis Ritsos

IN DIESEM TAGEBUCH SIND bestimmte Widerstandshandlungen enthalten, die in verschiedenen Veröffentlichungen über den Widerstand erwähnt worden sind. Es wird hier ein erstes Gesamtbild des vielfältigen Widerstandskampfes in den Städten- besonders in Athen- und in den Bergen gegeben. Es muss jedoch um Beiträge von Widerstandskämpfern sämtlicher Organisationen, sämtlicher Partisanenabteilungen und sämtlicher Gegenden und Regionen ergänzt werden, damit ein vollständigeres Widerstandstagebuch entsteht.

27. April 1941

Erster Tag der Sklaverei. Erster Tag des Widerstandes.

Einmarsch der Truppen Hitlers in Athen nach Kapitulation Tsolakoglou und der Generäle der 5. Kolonne.

Die Hakenkreuzfahne auf der Akropolis.

Mai 1941

Kreta setzt den Krieg Griechenlands fort. Abreise der Regierung und des Königs nach Kairo.

Kandanos. Der erste Massenmord an griechischen Widerstandskämpfern.

Das Regime der Diktatur vom 4. August übergibt 2.000 griechische Antifaschisten an die Nazis.

30.-31. Mai 1941

Die Hakenkreuzfahne Hitlers wird von dem jungen Patrioten Manolis Glesos und Lakis Santas in Fetzen zerrissen.

27 Απριλίου – 27 Σεπτεμβρίου 1941

Αυθόρμητη και παθητική Αντίσταση.

Πρώτες αντιστασιακές οργανώσεις:

- Αδούλωτοι Έλληνες (ΑΝΕ – 27.4.41)
- Φιλική Εταιρεία Νέων (Φ.Ε.Ν. – 2.5.1941)
- Εθνική Αλληλεγγύη (Ε.Α.) – 28.5.1941)
- Εργατικό ΕΑΜ (Ε.Ε.Α.Μ. – 16.7.1941)
- Ε.Δ.Ε.Σ. (8.9.1941)
- Πανελλήνια Ένωση Αγωνιζομένων Νέων (Π.Ε.Α.Ν. – 14.9.1941)
- Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο (Ε.Α.Μ. – 27.9.1941)

28-29 Σεπτεμβρίου 1941

Εξέγερση του λαού της Δράμας εναντίον των Βουλγάρων φασιστών καταχτητών.

30 Σεπτεμβρίου – 3 Οκτωβρίου 1941

Εξόντωση 3.000 πατριωτών από Βούλγαρους φασίστες στη Δράμα και στο Δοξάτο.

28 Οκτωβρίου 1941 – 25 Μαρτίου 1942

Οι πρώτες εθνικοαπελευθερωτικές διαδηλώσεις φοιτητών, αναπήρων και εργαζομένων, οργανωμένες από το ΕΑΜ, τον ΕΔΕΣ και άλλες οργανώσεις.

17 Νοεμβρίου 1941

Πρώτη φοιτητική απεργία.

5 Φεβρουαρίου 1942

Ίδρυση του ΕΑΜ των Νέων από τις οργανώσεις Λεύτερη Νέα, ΟΚΝΕ, ΣΕΠΕ, Λαϊκή Επαναστατική Νεολαία και Φιλική Εταιρεία Νέων (ΦΕΝ).

Φθινόπωρο 1941 – Άνοιξη 1942

Η μεγάλη πείνα. Θύματα του λιμού της κατοχής συνολικά 600.000 άτομα.

Μάιος 1942

Έξοδος του Άρη Βελουχιώτη στο βουνό. Δημιουργία του Ε.Λ.Α.Σ. της Ρούμελης.

Αύγουστος 1942

Έξοδος του Ναπολέοντα Ζέρβα στο βουνό. Δημιουργία των Ε.Ο.Ε.Α. στην Ήπειρο.

27. April-27. September 1941

Freiwilliger und passiver Widerstand

Erste Widerstandsorganisationen

- «Unbesiegbare Griechen» (A.N E. - 27.4.41)
- «Freundschaftsgesellschaft der Jugend» (F.E.N. - 2.5.41)
- «Nationale Solidarität» (E.A. - 28.5.41)
- «Nationale Befreiungsfront der Arbeiter» (E.E.A.M. – 16.7.1941)
- «Nationaldemokratischer Griechischer Verband» (8.9.1941)
- «Panhellenische Vereinigung der Kämpfenden Jugend» (Π.Ε.Α.Ν. – 14.9.1941)
- «Nationale Befreiungsfront» (E.A.M. – 27.9.1941)

28.-29. September 1941

Aufstand der Bevölkerung von der Stadt Drama gegen die bulgarischen Faschisten-Eroberer.

30. September - 3. Oktober 1941

Mord von 3.000 Patrioten seitens bulgarischer Faschisten im Dorf Doxato/Drama.

28. Oktober 1941 - 25. März 1942

Die ersten nationalen Freiheits - Demonstrationen von Studenten, Invaliden, Arbeitern von den Organisationen «EAM», «EDES», u.a.

17. November 1941

Erster Streik der Studenten.

5. Februar 1942

Gründung der Organisation «EAM - der Jugend» von den Organisationen «Freie Jugend», «OKNE», «SEPE», «Volks - Aufstands - Jugend» und «Freunschaftsgesellschaft der Jugend» (FEN).

Der grosse Hunger: Opfer des Hungertods in der Besatzungsperiode. Insgesamt 600.000 Menschen.

Mai 1942

Exodus des Aris Velouchiotis in die Berge. Gründung der Organsisation E.L.A.S. in Roumeli.

August 1942

Exodus des Napoleon Zervas in die Berge. Gründung der Organisation E.O.E.A. in Epirus.

15 Αυγούστου 1942

Ανατίναξη φαρμακευτικής αποθήκης των κατακτητών από την Π.Ε.Α.Ν.

22 Αυγούστου 1942

Ανατίναξη της προδοτικής Ο.Ε.Δ.Ε., στην οδό Κατακουζηνού, από ουλαμό καταστροφών της Π.Ε.Α.Ν.

Καλοκαίρι – Φθινόπωρο 1942

Πρώτες μάχες των αντάρτικων τμημάτων του ΕΛΑΣ και του ΕΔΕΣ-ΕΟΕΑ.

Δημιουργία των πρώτων ελεύθερων περιοχών στην ορεινή Ελλάδα.

20 Σεπτεμβρίου 1942

Ανατίναξη ναζιστικής ΕΣΠΟ από ουλαμό καταστροφών της Π.Ε.Α.Ν.

4 Νοεμβρίου 1942

Μάχη στο Ελ-Αλαμέιν.

Νοέμβριος 1942

Δημιουργία της Ε.Κ.Κ.Α. από το Συνταγματάρχη Ψαρρό.

Επικήρυξη Ν. Ζέρβα.

24 Οκτωβρίου – 23 Νοεμβρίου 1942

Μάχη ΕΟΕΑ-ΕΔΕΣ στη Σκουληκαριά Γαβρόβου.

25 Νοεμβρίου 1942

Ανατίναξη της γέφυρας του Γοργοποτάμου και αποκοπή του ανεφοδιασμού του Ρόμελ επί ένα μήνα, από δυνάμεις του ΕΛΑΣ, του ΕΔΕΣ και του Συμμαχικού Στρατηγείου Μέσης Ανατολής. Το μεγαλύτερο σαμποτάζ της Ελληνικής Αντίστασης, με ενωμένες τις δυνάμεις των ανταρτών.

18 Δεκεμβρίου 1942

Μάχη του ΕΛΑΣ στο Μικρό Χωριό Ευρυτανίας.

21 Δεκεμβρίου 1942

Σε διαδήλωση προς το υπουργείο Εργασίας σκοτώνεται από Ιταλό φασίστα αξιωματικό ο πρώτος φοιτητής, Μήτσος Κωνσταντινίδης, μέλος της ΟΚΝΕ.

6 Ιανουαρίου 1943

Καταστροφή πλοίου πόντισης ναρκών με τα

15. August 1942

Sprengung des Medizinlagers der Besatzungstruppen von P.E.A.N.

22. August 1942

Das Gebäude der verräterischen Organisation O.E.D.E. in der Kantakousinou Straße wird von der Sabotage - Einheit der P.E.A.N. in die Luft gesprengt.

Sommer - Herbst 1942

Erste Kämpfe der Widerstandseinheiten des E.L.A.S. und der E.D.E.S. - EOEA. Schaffung der ersten freien Gebiete im gebirgigen Griechenland.

20. September 1942

Sprengung der nazistischen ESPO von der Sabotage - Einheit der P.E.A.N.

4. November 1942

Kämpfe in El Alamein.

November 1942

Gründung der E.K.K.A. von Oberst Psarros. Für den Kopf des N. Zervas wird eine Belohnung ausgeschrieben.

24. Oktober - 23. November 1942

Kämpfe der EOEA - EDES in Skoulikaria/Gavrovo.

25. November 1942

Sprengung der Brücke von Gorgopotamos. Unterbrechung dadurch des Nachschubs von Rommel für einen Monat lang von den Einheiten der ELAS - EDES und des Alliierten Hauptquartiers des Mittleren Ostens. Der grösste Sabotage - Akt des griechischen Widerstandes mit vereinten Kräften der Partisanen.

18. Dezember 1942

Die Schlacht der ELAS in Mikro Chorio/Evritania.

21. Dezember 1942

Bei einer Protestkundgebung vor dem Arbeitsministerium wird von einem italienischen faschi-

στοιχεία U 34, από την Π.Ε.Α.Ν.

7 Ιανουαρίου 1943

Εκτέλεση των Θ. Σκούρα, Γ. Κατεβάτη, Δ. Λόη, Δ. Παπαδόπουλου της Π.Ε.Α.Ν., για την ανατίναξη της ναζιστικής ΕΣΠΟ.

Σε χιτλερικό στρατόπεδο στη Γερμανία εκτελείται με πέλεκυ η αγωνίστρια της ΠΕΑΝ, που συμμετείχε στην ανατίναξη της ΕΣΠΟ, ηρωίδα της Εθνικής Αντίστασης Ιουλία Μπίμπα.

Η ακριβής ημερομηνία της εκτέλεσής της δεν είναι γνωστή.

14 Ιανουαρίου 1943

Ηρωικός θάνατος του Γιάννη Τσιγάντε.

17-24 Ιανουαρίου 1943

Μάχη των ΕΟΕΑ-ΕΔΕΣ στην περιοχή Γκούφαλο Ξηρόκαμπου.

2-4 Φεβρουαρίου 1943

Μάχη των ΕΟΕΑ-ΕΔΕΣ στους Κτιστάδες.

4 Φεβρουαρίου 1943

Εκτέλεση Κώστα Περρίκου, αρχηγού της ΠΕΑΝ.

11 Φεβρουαρίου 1943

Μάχη του ΕΛΑΣ στην Καλαμπάκα.

23 Φεβρουαρίου 1943

Ίδρυση της Ενιαίας Πανελλαδικής Οργάνωσης Νέων (ΕΠΟΝ) από 10 αντιστασιακές οργανώσεις που συμμετείχαν στο ΕΑΜ των Νέων.

28 Φεβρουαρίου 1943

Κηδεία εθνικού ποιητή Κωστή Παλαμά.

4-6 Μαρτίου 1943

Μάχη του ΕΛΑΣ στη Σιάτιστα – Φαρδύκαμπο. Αιχμαλωτίζονται 603 Ιταλοί φασίστες.

5 Μαρτίου 1943

Διαδήλωση 2.000 πατριωτών της Αθήνας, που οργανώνουν από κοινού το ΕΑΜ και ο ΕΔΕΣ, ματαιώνει την πολιτική επιστράτευση του λαού μας από τους χιτλερικούς.

9-22 Μαρτίου 1943

Μάχη των ΕΟΕΑ-ΕΔΕΣ στην περιοχή Πατιόπουλου – Θεριακίσι – Φλωριάδας.

stischen Offizier der erste Student Mitsos Konstantinidis, Mitglied der OKNE, getötet.

6. Januar 1943

Die Vernichtung von der P.E.A.N eines Schiffes mit den Kennzeichen U 34 durch Minen.

7. Januar 1943

Exekution der Th. Skouras, G. Katevatis, D. Lois, D. Papadopoulos der P.E.A.N. für die Sprengung der ESPO. In einem Konzentrationslager in Deutschland wird die Kämpferin der P.E.A.N. mit dem Beil geköpft, weil sie an der Sprengung der ESPO teilgenommen hatte. Der Name der Heldin: Julia Biba. Das genaue Datum ihrer Exekution ist nich bekannt.

14. Januar 1943

Heldentod des Jannis Tsigante.

17.-24. Januar 1943

Kampf der EOEA - EDES im Gebiet von Goufalo/Xirokambos.

2.-4. Februar 1943

Kampf der EOEA - EDES bei Ktistades.

4. Februar 1943

Exekution des K. Perrikos, Führers der PEAN.

11. Februar 1943

Schlacht des ELAS in Kalambaka.

23. Februar 1943

Gründung der „Einheitlichen Panhellenischen Organisation der Jugend" (EPON) von 10 Widerstandsorganisationen, die am EAM der Jugend beteiligt waren.

28. Februar 1943

Begräbnis des nationalen Volksdichters K. Palamas.

4.-6. März 1943

Schlacht der ELAS in Siatista/Fardykambos. 603 italienische Faschisten werden gefangen genommen.

5. März 1943

Protestkundgebung von 200.000 Athener Patrioten, von EAM - EDES organisiert. Die politische

12 Μαρτίου 1943

Απελευθέρωση της Καρδίτσας από τον ΕΛΑΣ Θεσσαλίας.

25 Μαρτίου 1943 Μεγάλη εθνικοαπελευθερωτική διαδήλωση στην Αθήνα.

Έξοδος στο βουνό του Συνταγματάρχη Ψαρρού· δημιουργία του 5/42 Συντάγματος της Ε.Κ.Κ.Α.

12 Απριλίου 1943

Ξεκινά η Α΄ Υποδειγματική Ομάδα ΕΛΑΣ-ΕΠΟΝ για τη δημιουργία ανταρτοεπονίτικου κινήματος.

2 Μαΐου 1943

Συγκρότηση Γενικού Αρχηγείου ΕΛΑΣ από τους Στέφανο Σαράφη, Άρη Βελουχιώτη και Βασίλη Σαμαρινιώτη.

21 Μαΐου 1943

Κοινή μάχη ΕΔΕΣ – ΕΛΑΣ στη Σκάλα Παραμυθιάς.

13 Ιουνίου 1943

Μάχη των Ασπραγγέλων της Α΄ Υποδειγματικής ΕΛΑΣ-ΕΠΟΝ. Σκοτώθηκε ο στρατιωτικός αρχηγός της Α΄ Υποδειγματικής Γιώργος Καψάλης (Κρητικός) και ο Καπετάνιος της Α΄ Υποδειγματικής Αλέκος Σουφλής (Φρίξος).

8-9 Ιουνίου 1943

Μάχη ΕΛΑΣ στην Πόρτα – Μουζάκι.

17 Ιουνίου 1943

Μάχη των ΕΔΕΣ – ΕΟΕΑ στο Κακούρι.

5-29 Ιουλίου 1943

Μάχες των ΕΟΕΑ-ΕΔΕΣ στη Γέφυρα Αχελώου και στο Μακρυνόρος.

22 Ιουλίου 1943

Ματαίωση της καθόδου των Βουλγάρων φασιστών στη Μακεδονία με την πολυαίμακτη διαδήλωση 300.000 πατριωτών της Αθήνας.

Ιούνιος 1943

Ο Μπουκουβάλας με την Ταξιαρχία Ιππικού του ΕΛΑΣ δίνει τη μάχη της σοδειάς στη Θεσσαλία.

22 Σεπτεμβρίου 1943

Μάχη της Ορεινής Ταξιαρχίας στο Ρίμινι.

Mobilisierung für die Hitler-Besatzung wird vereitelt.

9.-22. März 1943

Kamp der EOES - EDES im Gebiet Patiopoulou - Theriakissi - Floriada.

12. März 1943

Die ELAS Thessaliens befreit die Stadt Karditsa.

25. März 1943

Grosse Kundgebung in Athen. Exodus in die Berge des Obersten Psarros. Gründung des Regiments 5/42 der E.K.K.A.

12. April 1943

Die vorbildliche Gruppe ELAS - EPON beginnt mit der Vorbereitung eines Partisanten - und Eponiten (Mitglieder der EPON) Aufstandes.

2. Mai 1943

Bildung des Generalstabs, der Befehlstelle ELAS von Stephanos Sarafis, Aris Velouchiotis, Vassilis Samariniotis.

21. Mai 1943

Kampf der EDES - ELAS in Skala/Paramythia.

13. Juni 1943

Schlacht in Archangeloi der A΄ Vorbildlichen ELAS-EPON. Der Militär-Befehls-Haber der Gruppe Giorgos Kapsalis (Kritikos) und derer Oberhaupt Alekos Souflis (Frixos) werden getötet.

8.-9. Juni 1943

Schlacht der ELAS in Porta - Mouzaki.

17. Juni 1943

Schlacht der EDES – EOEA in Kakouri.

Juni 1943

Boukouvalas mit seiner Kavalie-Brigade vom ELAS kämpft um die Ernte in Thessalien.

5.-29. Juli 1943

Kämpfe der EOEA - EDES an der Brücke des Acheloos - Makrynoros.

22. Juli 1943

Vereitelung des Einfalls bulgarischer Faschisten in Mazedonien durch die blutige Kundgebung von

28 Οκτωβρίου 1943

Μεγάλες διαδηλώσεις στην Αθήνα για την επέτειο του ΟΧΙ.

9-13 Δεκεμβρίου 1943

Το μεγαλύτερο ολοκαύτωμα της Αντίστασης στα Καλάβρυτα, με 1.104 θύματα (όλοι οι άνδρες από 14 χρόνων και πάνω).

20 Δεκεμβρίου 1943

Δολιοφθορά και καταστροφή από την Π.Ε.Α.Ν. 53 μηχανών «Στούκας», σε μονάδα επισκευών του Πυριτιδοποιείου.

1 Φεβρουαρίου 1944

Μάχη της Άμφισσας από δυνάμεις ΕΚΚΑ και ΕΛΑΣ.

23 Φεβρουαρίου 1944

Ανατίναξη από σαμποτέρ του ΕΛΑΣ της ταχείας γερμανικής αμαξοστοιχίας.

4 Μαρτίου 1944

Καταστοφή ανθυποβρυχιακού δικτύου στο Ναύσταθμο, από την Π.Ε.Α.Ν.

6-8 Μαρτίου 1944

Μάχη του ΕΛΑΣ στην Κοκκινιά.

10 Μαρτίου 1944

Δημιουργία της Προσωρινής Επιτροπής Εθνικής Απελευθέρωσης (ΠΕΕΑ) στην Ελεύθερη Ελλάδα.

25 Μαρτίου 1944

Αθήνα: Μεγάλες Εθνικοαπελευθερωτικές κινητοποιήσεις.

31 Μαρτίου 1944

Ανατίναξη αμαξοστοιχίας με 600 ναζί στη Λάρισα.

18-25 Απριλίου 1944

Καταστροφή από την ΠΕΑΝ τριών πλοίων συνοδείας στα υπόστεγα, 3, 4 και 5 του Πειραιά.

20 Απριλίου 1944

Μάχη του ΕΛΑΣ στη Γλόγοβα Μαντινείας.

23-30 Απριλίου 1944

Εκλογές αντιπροσώπων για το Εθνικό Συμβούλιο της ΠΕΕΑ.

300.000 Patrioten in Athen.

22. September 1943

Kampf der Berg - Brigade in Rimini.

28. Oktober 1943

Grosse Kundgebungen in Athen für den Gedenktag des «OXI» (NEIN)

9.-13. Dezember 1943

Der grösste Massenmord (Holocaust) in Kalavryta an Widerstandskäpfern mit 1.104 Opfern (alles Männer ab 14 Jahre und älter).

20. Dezember 1943

Die Sabotage und Zerstörung von PEAN 53 Maschinengen «Stukas» in einer Reparaturwerkstatt einer Pulverfabrik.

1. Februar 1944

Kampf der EKKA und ELAS in Ampfissa.

23. Februar 1944

Sprengung des deutschen Schnellzuges seites Saboteuren der ELAS.

4. März 1944

Zerstörung von der PEAN eines Unterwassernetzes bei der Werft.

6.-8. März 1944

Kämpfe der ELAS in Kokkinia.

10.3.44

Gründung des «Vorläufigen Nationalen Befreiungskomitees» (PEEA) im freien Griechenland.

25. März 1944

Verschiedene Befreiungs–Mobilisierungen in Athen.

31. März 1944

Sprengung eines Zuges mit 600 Nazis in Larissa.

18.-25. April 1944

Zerstörung von der PEAN 3 Begleitungsschiffen in den Hallen 3 -4 und 5 in Piräus.

20.4.44

Kampf der ELAS in Glogova/Mantinia.

23.-30. April 1944

Wahlen für die Vertreter des Nationalenrates der PEEA.

28 Απριλίου 1944

Μάχη και ολοκαύτωμα των τριών επονιτών Αυγέρη, Κιοκμενίδη και Φολτόπουλου στο Κάστρο του Υμηττού.

1 Μαΐου 1944 – Η ματωμένη Πρωτομαγιά

Εκτέλεση 200 (επί το πλείστον κομμουνιστών) στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής.

Ιούνιος 1944

Η μάχη της σοδειάς, με το σύνθημα «Ούτε σπειρί στάρι στον καταχτητή».

23 Ιουνίου – 2 Ιουλίου 1944

Μάχη Στυμφαλίας του ΕΛΑΣ.

8 Ιουλίου 1944

Καταστροφή 9 βαγονιών με πολεμοφόδια, από την Π.Ε.Α.Ν.

15 Ιουλίου 1944

Ανατίναξη 400 βαρελιών με βενζίνη και δύο γερμανικών ιστιοφόρων από την Π.Ε.Α.Ν.

17 Ιουλίου 1944

Μάχη του ΕΛΑΣ στην Ηγουμενίτσα.

24 Ιουλίου 1944

Μάχη της οδού Μπιζανίου στην Καλλιθέα, με ηρωικούς νεκρούς τους 10 επονίτες του ΕΛΑΣ.

25-26 Ιουλίου 1944

Θανατώνεται με βασανιστήρια στην Ειδική Ασφάλεια η Ηλέκτρα Αποστόλου, ηρωίδα της Εθνικής Αντίστασης.

4-11 Αυγούστου 1944

Απελευθέρωση Παραμυθιάς, Μαργαριτίου και Μαζαρακιάς από τον ΕΔΕΣ.

17 Αυγούστου 1944

Το μπλόκο και η σφαγή στην Κοκκινιά

Μπλόκο στην Κοκκινιά (Οσία Ξένη) από ναζί και Τάγματα Ασφαλείας· 6.000 όμηροι μεταφέρονται στη Γερμανία.

17-18 Αυγούστου 1944

Μεγάλη μάχη ΕΟΕΑ-ΕΔΕΣ στη Μενίνα Ηπείρου.

29 Αυγούστου – 1 Σεπτεμβρίου 1944

Επιχείρηση του ΕΛΑΣ στον Έβρο.

28. April 1944

Kampf und Tod der drei EPON - Mitglieder Avgeris, Kiokmenidis und Fotopoulos in Kastro/ Hymettos.

1. Mai 1944 – Der blutige 1. Mai.

Exekution von 200 Patrioten (die Mehrheit Kommunisten) am Schießplatz in Kaissariani.

Juni 1944

Der Kampf um die Ernte mit der Parole: «Kein Korn Weizen an den Besatzer».

23. Juni-2. Juli 1944

Kamp der ELAS in Stympfalia.

8. Juli 1944

Zerstörung von 9 Wagen mit Munition von der PEAN.

15. Juli 1944

Sprengung von 400 Benzintonnen und 2 deutscher Segelschiffe von der PEAN.

17. Juli 1944

Kampf der ELAS in Igoumenitsa.

24. Juli 1944

Kampf in der Bizanioustr. In Kallithea mit 10 Heldentoten der ELAS.

25.-26. Juli 1944

In den Räumen der Sicherungspolizei wird nach Folterungen die Heldin des Widerstandekampfes Elektra Apostolou getötet.

4.-11. August 1944

Befreiung von EDES der Dörfer: Paramythia, Margaritio und Mazarakia.

17. August 1944

Die Bloackade/Straßessperrung und die Tötung der Verräter in Kokkinia (Ossia Xeni) seitens der. Nazis und der Sicherungstruppen. 6.000 Geiseln werden nach Deutschland transportiert.

17.-18. August 1944

Grosse Schlacht der EOEA–EDES in Menina/Epirus.

29. August - 1. September 1944

Operation der ELAS am Fluß Evros.

23 Σεπτεμβρίου 1944

Μήνυμα του ΕΑΜ από τον εκφωνητή του Ραδιοσταθμού της Αθήνας, Κώστα Τσαλόγλου.

27 Σεπτεμβρίου 1944

Εκατοντάδες χιλιάδες λαού γιορτάζουν τα 3χρονα του ΕΑΜ.

12 Οκτωβρίου 1944

Η Αθήνα πανηγυρίζει την απελευθέρωση και τη νίκη κατά των ναζί κατακτητών.

13 Οκτωβρίου 1944

Ο ΕΛΑΣ, με μάχη, σώζει το εργοστάσιο της Ηλεκτρικής στον Πειραιά.

19 Οκτωβρίου 1944

Απελευθέρωση Λαμίας.

23 Οκτωβρίου 1944

Απελευθέρωση Λάρισας.

30 Οκτωβρίου 1944

Απελευθέρωση Θεσσαλονίκης.

14 Νοεμβρίου 1944

Μάχη του ΕΛΑΣ στην Παναγιά Κρήτης.

9 Μαΐου 1945

Παράδοση Κρήτης και Δωδεκανήσου από τους χιτλερικούς.

23. September 1944

Aufuf der EAM durch den Sprecher des Radiosenders Athen, Kostas Tsaloglou.

27. September 1944

Huntertausende der griechischen Bevölkerung feiern das dreijährige Bestehen der EAM.

12. Oktober 1944

Die Stadt Athen feiert ihre Befreiung und den Sieg gegen die Nazi - Eroberer.

13. Oktober 1944

Nach harten Kämpfen rettet die ELAS das Elektrizitätswerk in Piräus vor der Vernichtung.

19. Oktober 1944

Befreiung von Lamia.

23. Oktober 1944

Befreiung von Larissa.

30. Oktober 1944

Befreiung von Thessaloniki.

14. November 1944

Kampf der ELAS in Panagia/Kreta.

9 Mai 1945

Übergabe der Insel Kreta und der Dodekannes seitens der Nazi-Eroberer.

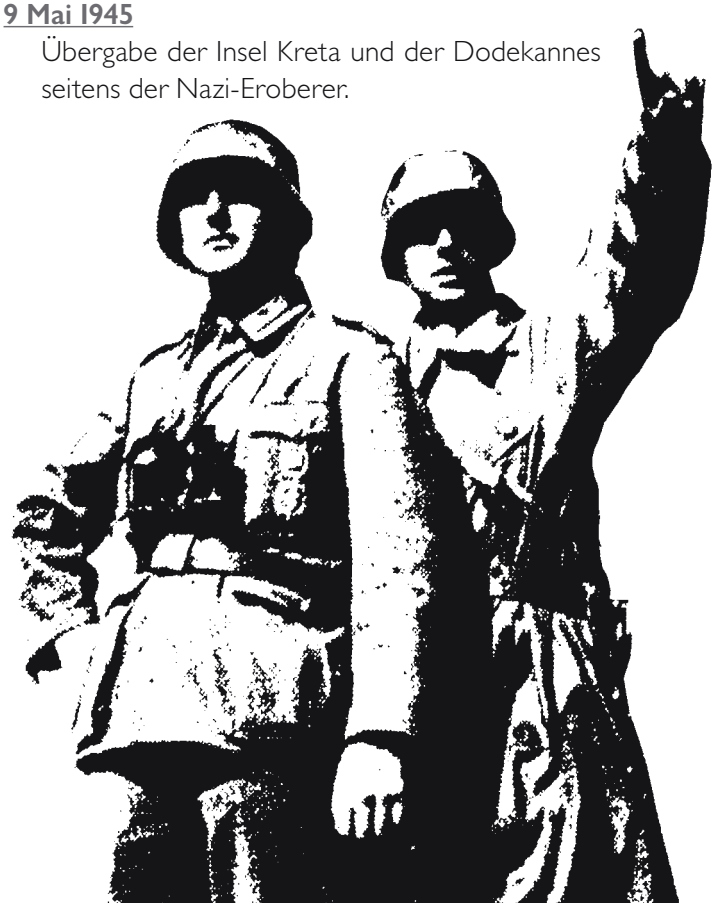

Δυνάμεις Κατοχής που απασχόλησε στην Ελλάδα η Εθνική Αντίσταση

Α. Πριν από την ιταλική συνθηκολόγηση

1. Γερμανοί:	5η στρατιά	
2. Ιταλοί:	11η στρατιά	
4. Βούλγαροι:	Β΄ Σώμα Στρατού	
Σύνολο δυνάμεων:		**300.000**

Β. Μετά την ιταλική συνθηκολόγηση

1. Γερμανοί:	13 Μεραρχίες	300.000
2. Βούλγαροι:	3 Μεραρχίες	40.000
3. Διάφοροι:		40.000
Σύνολο:		**380.000**

Εχθρικές απώλειες

1. Γερμανοί
   Νεκροί 17.536 – Αιχμάλωτοι 2.102
2. Ιταλοί
   Νεκροί 2.739 – Αιχμάλωτοι 2.109
3. Βούλγαροι
   Νεκροί 1.532 – Αιχμάλωτοι 2.252

Σύνολο
Νεκροί 21.807 – Αιχμάλωτοι 6.463

Besatzungstruppen, die vom Nationalen Widerstand in Griechenland bekämpft wurden

A.΄ Vor der italienischen Kapitulation

1. Deutsche:	der 5. Armee	
2. Italiener:	der 11. Armee	
3. Bulgaren:	des 2. Armee - Korps	
Insgesamt:		**300.000 Streitkräfte**

B΄ Nach der italienischen Kapitulation

1. Deutsche:	13 Divisionen	300.000
2. Bulgaren:	3 Divisionen	40.000
3. Verschiedene:		40.000
Insgesamt:		**380.000**

Verluste des Feindes

1. Deutsche
   Tote 17.536 - Gefangene 2.102
2. Italiener
   Tote 2.739 - Gefangene 2.109
3. Bulgaren
   Tote 1.532 - Gefangene 2.252

Insgesamt
Tote 21.807 - Gefangene 6.463

Οι θυσίες του Ελληνικού Λαού

Αμαρτύρητες παραμένουν, δυστυχώς, οι θυσίες του Ελληνικού Λαού στο βωμό του Β' Παγκοσμίου πολέμου. Δεν έχουν ακόμα καταγραφεί εξ ολοκλήρου και επακριβώς, ούτε έχουν έρθει στη δημοσιότητα οι πολλές όψεις του εθνικού μαρτυρίου. Το γεγονός και μόνο πως κάθε ελληνική οικογένεια μαρτυρεί τουλάχιστον κι από ένα θύμα, αποκαλύπτει το μέγεθος και την έκταση της τραγωδίας.

Αξιοσημείωτο είναι, επίσης, το στοιχείο ότι ο πληθυσμός της Ελλάδας το 1940 ήταν 7.344.860 άτομα, το 1944 κατήλθε στα 6.805.000 και το 1947 ήταν 7.367.405, ενώ έπρεπε να ξεπερνάει τα 8.500.000. Τα στοιχεία αυτά καταδείχνουν το έγκλημα γενοκτονίας που διέπραξε ο Χίτλερ σε βάρος της πατρίδας μας και του λαού της. 1.770 χωριά καταστράφηκαν, 400.000 σπίτια πυρπολήθηκαν. Σε 1.106.922 ανέρχονται οι απώλειες του πληθυσμού μας, δηλαδή το 15% του συνόλου, χάθηκε στις πολύνεκρες μάχες στα διάφορα μέτωπα (70.000), από τα εκτελεστικά αποσπάσματα (56.225), στα στρατόπεδα της Γερμανίας (105.000), από την πείνα και σχετικές ασθένειες (600.000), από την υπογεννητικότητα (300.000).

Νεκροί πολέμου 1940-41	13.327
Εκτελεσμένοι (σε ολόκληρη την Ελλάδα)	56.225
Θανόντες όμηροι (στα γερμανικά στρατόπεδα)	105.000
Νεκροί από βομβαρδισμούς	7.120
Νεκροί σε μάχες της Εθνικής Αντίστασης (σύμφωνα με γερμανικά στοιχεία)	20.650
Νεκροί στη Μέση Ανατολή	1.100
Απώλειες Εμπορικού Ναυτικού	3.500
Σύνολο	**206.922**
Νεκροί από πείνα και σχετικές ασθένειες	600.000
Απώλειες από υπογεννητικότητα	300.000
Σύνολο απωλειών	**1.106.922**

Die Opfer des griechischen Volkes

Ungesünhnt bleiben leider immer noch die Opfer der griechischen Bevölkeerung im 2. Weltkrieg. Bis heute sind noch nicht im ganzen und genau alle Opfer erfaßt worden. Noch sind der Öffentlichkeit die vielen Aspekte des nationalen Martyriums bekannt geworden.

Die Tatsache allein, daß jede griechische Familie mindestens ein Opfer zu beklagen hat, enthüllt den Umfang der Tragödie. Bemerkenswert ist auch die Angabe, dass 1940 die Bevölkerung Griechenlands 7.344.860 Seelen, 1944 nur 6.805.000 und 1947 7.367.405 betrug, während sie 8.500.000 übersteigen sollte. Diese Daten weisen die kriminellen Massenmorde Hitlers zu Lasten unserer Heimat und unseres Volkes vor.

1770 Dörfer wurden zerstört, 400.000 Häuser niedergebrand. Aukf 1.106.922 zählen die Verluste unserer Bevölkerung, d.h. 15% der Gesamtheit wurde in den Kämpfen (70.000), von Irrläufen (56.225), von den Hinrichtungskommandos (105.000), vom Hunger und deren Krankheiten (600.000), von den Geburtenrückgang (300.000) geopfert.

Menschliche Kriegsverluste während der Besatzung	
Kriegsgefallene 1940-41	13.327
Exekutierte (in ganz Griechenland)	56.225
Verstorbene Geiseln (in deutschen Konzentrationslagern)	105.000
Tote wegen Bombardierunten	7.000
Kämpfe des Nationalen Widerstandes (Laut deutscher Daten)	20.650
Tote im Mittleren Osten	1.100
Verluste der Handelsmarine	3.500
Insgesamt	**206.922**
Verstorbene an Hunger und deren Krankheiten	600.000
Verluste an Geburtenrückgang	300.000
Verluste insgesamt	**1.106.922**

Στο νεκροταφείο. (Από το βιβλίο *Μαρτυρική πόλη Καλαβρύτων*)
Im Friedhof. (Aus dem Buch *Die Märtyrer-Stadt Kalavryta*)